licentia pauli ychoniū rediens defuncto tamiro sponso eius: cū matrem ad fidē inducere nō valeret: Tecla in seleuciā pgens et multos p̄dicando conuertens tandē in pace quieuit.

Reperiuntur .§.VI.

t alij plures egregij t illustres viri pauli discipuli vt ex martyrologio pz: inter q̄s fuit Timotheus ad quē duas epl̄as scripsit. De eo sic scribit policrates p̄sbyter. Timotheus ciuitate listris lichaonie ortus a paulo apl̄o edoctus est. Et cuz pegrinus eius factus deuenit cū eo ad splendidissimā ephesiorū metropolim a q̄ episcopatū ibidem cōsecutus est p̄m⁹: regnante apud romanos Nerone. vbi in doctrinis t miraculis ac q̄uersatōnibus choruscauit. Non solū aūt pauli: sed t glorioſi theologi Joh̄. euangeliste. visor t auditor factus est. Cum aūt adhuc requie p̄me ydolatrie ephesi remansissent. in die abominabilis festiuitatis eor: sanctus archiep̄s Timothe⁹ transeuntēs in porticus medium: hortabaf eos dicens. Viri ephesi nolite ydolatrie insanire: sed illū qui deus est plane cognoscite t operarij dyaboli indignati palis t lapidib⁹ iustū interfecerūt. Serui v̄o dei repausauerūt adhuc spirantem in monte ciuitati adiacente: t in pace requieuit imperante nerua.

Quarto kl̄. ianuarij apud arelatū celebraf natale sancti trophimi. cui⁹ meminit paul⁹ scribens ad timotheū. qui ab eodez apl̄o ep̄s ordinat⁹ p̄fati vbi primus ob xp̄i euangeliū p̄dicandū est directus ex cui⁹ fonte vt zozimus papa scribit: tota gallia fidei riuulos accepit. Itez pridie nonas ianuarij: natale beati Titi qui ordinatus ab apl̄o cretensiū ep̄s. ac p̄dicatōnis officiū fidelissime cōplens. finem beatū adeptus est: ibiq̄ sepultus ad quē et apl̄s epl̄az scripsit. Itez. xiij. kl̄. marcij natale scti onesimi ō q̄ scribit apl̄s philemōi. quē idē apl̄s ep̄m omnās p̄dicatōisq̄ v̄bū ei p̄mittēs. apō ephesior ciuitatē reliq̄t ⁊ romā demū pductus est atq̄ ibi p fide xp̄i lapidatus. cui⁹ corpus ad locū vbi fuerat ep̄s datus relatum est. Itez iiij. kl̄. iunij. Rome sancte potentiane v̄ginis que post innumeros agones post multor martyrum sepulturas venerabiliter exhibitas: post oīs facultates suas p xp̄o paupib⁹ erogatas: tandē migrauit ad celos. Quo etiā die ad xp̄m transitum fecit. beat⁹ prudens pater dicte v̄ginis q̄ ab apl̄is xp̄i in baptismo vestitus innocentie tunicaz vsq̄ ad coronā vitā imaculatā custodiuit. Praxedisq̄ sacra virgo filia dicti prudentis t sor: potentiane post plurima pia opa t occultatōnem fideliuz in domo sua tpe p̄secutōnis. q̄s verbo paſcabat t cibo. hec demū post multas fideliū sepulturas in dño requieuit: hax fratres fuerūt nouatus t Timotheus. Item quinto kl̄. iulij apud galatiaz sancti crescentis discipuli sancti pauli apl̄i. qui in gallias transitū faciēs. multos v̄bo p̄dicatōis ad fidez conuertit. Rediens v̄o galatiā vbi fuerat episcopus datus. finem vite in bono ope ꝓsumauit. Item natale sancti epafre qui a paulo apl̄o coloſis ep̄s ordinatus clarus virtutib⁹ martyrij pal

mam p ouib⁹ sibi ꝓmendatis virili agone ꝓmeruit. Item pridie ydus decembris apō narbonā natale sancti pauli ꝓfessoris. quē paulus apl̄s ordinatū eidem vbi destinauit ep̄z qui cū ipso apostolo ad hyspaniā p̄dicandi gratia pgens ibi relictus est vbi officio euangelizandi nō segniter impleto clarus miraculis coronat⁹ quieuit. Item Erastus de q̄ paulus scribit. j. ad Corinth. vltio. hunc paulus cū Timotheo misit de assia in macedoniā qui ab ipso paulo philippis ep̄s relict⁹ ibi martyrio coronaf. Item crispus t gayus de q̄bus meminit Paulus. j. ad corinth. j. apud corinthum in dño requieuerūt.

Titulus septimus de imperio Vespasiani.

Capitulum primum.

De imperio vespasiani

Hugo floriacensis. Vespasianus igit illa turbida tyrannor tur/ba discussa imperiū adeptus impauit ānis. ix. mēsibus. xj. t dieb⁹. xxij. Hic cum esset in obsidione hierosolime missus ab impatore. q̄ illa patria se a romanis rebellauerat: multis iam iudeorū opidis captis: audita morte neronis t successorum. hortatu militū exercit⁹ sui impator effect⁹. Titus filiū suū ad p̄ficiendā obsidionē reliquit: romam p̄fectus est. Ut t romanis nō deesset nec iudeis: quem filius eius Titus repugnaret. Imperauit autem Vespasian⁹ impator. vij. vt scribit eusebius in croñ. Anno dñi. lxxj. A creatōne v̄o mundi quater millesimo trigesimo quarto: sed ꝑm aliam visitatiorē opi. quinquies mill̄o. cclxx. Hic vt inquit suetoni⁹ quondā inter comites neronis cum cantāte eo aut discederet sepius aut p̄sens obdormisceret: grauissimā ꝓtraxit offensam. phibituſq̄ nō ꝓtubernio mō sed etiā publica salutatione: secessit in patriam. Judea autem p̄uincia cum exercitu ei oblata ē. q̄ ab impio iugū sibi ectōis excusserat. Suscepta āt cēsura nequā occasionē disciplineꝑmittēt: adolescentulū fragrātē vnguento cū sibi p ipetrata p̄fectura gras agēt: vultu asperna⁹ voce ēt grauissima increpauit. Ifaq̄ reuocauit. Adepto āt impio āplissimos ordies t exhaustos cede varia t ꝓtamiatos veterum negligētia purgauit. supleuitq̄ recēsito senatu. t eq̄te sbmotis etiā indignissimis t honestissimo q̄z allecto vsq̄ ad exitū vite ciuilis t clemēs. mediocritatē generi neq̄ dissimulauit vnq̄: ac etiā freq̄nter alios p̄tulit. Nihilq̄ ornamētor appetiuit. Amicor libertatē ac p̄bor ꝓtumaciā benissime tulit. offensarū q̄z t iniuriar mīme mēor executor: vt suspitio aliq̄ vel met⁹ ad pniciē cuiusq̄ ꝓpelleret tñ abfuit vt moriētib⁹ amicis q̄ndā cauēdū ēe d̄ q̄ vulgo crederet genesim hfe impatoriā. Insup ꝓsulē fecerat spondens qūq̄ būfieri memorē factor: filiā quoq̄ hostis sui vitelli splendidissime maritauit dotauit etiam t instruxit. Sola est q̄ in eo merito culpaf cupiditas pecunie. Nō em̄ ꝓtentus fuit vespasian⁹ hic omissa sub galba vectigalia reuo/

casse. Noua ⁊ grauia addidisse: auxisse ꝓuinciis tributa nōnullis etiā duplicasse. Sed negociationes q̄z vel ꝓuato pudendas publice exercuit. Nec condidatis quidē honores rei suetam innoxiis q̄z nocentib⁹ absolutōnes vendicare cūctat⁹ est. Nil redit q̄z ꝓcuratoꝝ rapacissimus quenq; ad ampliora officia ex industria solit⁹ ꝓmouere. q̄s locupletiores factos mox ꝺdemnaret. quib⁹ qui/dem vulgo ꝓ spongijs dicebat vti. q̄ quasi siccos madefaceret ⁊ exprimeret humētes. Audaz natura cupidissimū tradūt. Sunt ecōtra qui opinētur ad manubias rapinasq; necessitate ꝓpulsum summa erarij fisciq; inopia. Nō ⁊ verisimili⁹ videtur: cū ⁊ male ptis optime vsus est. In oīe hominum genus liberalissim⁹. Expleuit sensu senatum. Consulares inopes quingenos sexternis sustentauit. plurimasq; ꝓ totuz orbem ciuitates aut terremotu aut incendijs afflictas restituit in melius. Ingenia ⁊ artes vel maxime fouit. Primus e fisco latinis grecisq; rhetoꝝ annua centena cōstituit. pstantes poetas necnō ⁊ artifices magn̄ mercede donauit.

De destructione .§.I.

hierosolime ⁊ exterminio ⁊ dispsione iudeoꝝ que facta est. Uespasiani āno scdo iperij sui ꝓ Titū filium suū: q̄ pnunciata fuit ꝓ danielez ꝓphetam ꝓ quingētos ⁊ triginta quinq; annos añ eius euersionem. vt ꝑz Dañ. ix. In. lxx. ebdomadibus annoꝝ: vbi dicit in fine illius visionis. Et ciuitatem ⁊ sanctuariū dissipabit pl's cū duce venturo. s. tito: ⁊ finis ei⁹ vastitas. Sui⁹ excidij cām ꝑmisit dicens. Occidet xp̄c a iudeis post sexaginta duas ebdomadas ⁊. vij. de quibus ꝑmiserat in. lxx. ebdomada annoꝝ vicz nō dierū ꝓm expositōez omnium doctoꝝ. Dns etiam ⁊ saluato: noster hoc ꝑ dixit ꝓ. xl. annos añ ipsam desolatōez. q̄n scilz videns ciuitatez in die palmaꝝ in monte oliueti: fleuit sup eam dicens inter cetera. venient dies in te ⁊ circūdabūt te inimici tui vallo. ⁊ coangustabūt te vndiq; ⁊ ad terrā ꝓsternēt te. ⁊ nō relinquēt in te lapidem sup lapidem. Et cām tante calamitatis assignans subdit. Eo q̄ non cognoueris tempus visitatōnis tue Luc. xix. s. nō recipiēdo xp̄m vt suū saluatorē ⁊ credendo in eum. Quia igitur vt ait hiero. di. xciij. Diaconi. moderatō dei ⁊ pietas solum nostrū reditū querit ac nos cupit longa sua bonitate saluare diu expectando videlicet: ꝙ si non ꝙuertimur si duri sumus: si vsq; in finem in malis ꝓseueramus (ait idem) non miserek deus assidue peccantiū. Ideo postq̄z expectati iudei ꝓ. xl. annos post passionem in obstinacōe sua ꝓmanentes pfidie. quinimo ⁊ xp̄icolas vbiq; ꝓsequentes: demū exterminati sunt de terra. Ei⁹ obsidionis ordinē calamitates cedes ⁊ subuersionē narrat plene Josephus in libro de bello iudaico. Qui refert in eodem etiā multa ꝓdigia ꝓtigisse: nō multo ante euersionē ei⁹. Nam stella ꝓfulgens ꝓ oīa gladio similis est visa ciuitati immi nere. quā quidē cometē vocant q̄ ꝓ totum annuz exticalibus flamis apparebat ardere. In festo azimoꝝ hora noctis nona tantus fulgor arā templumq; circūdedit. vt oīs diem clarissimum factum putarent. In eadem festiuitate vitula ad īmolandū ducta enixa est agnam. Post aliq̄s dies post solis occasum visi sunt currus et quadrige in omnē regionē ꝓ aerē ferri. ⁊ armatoꝝ cohortes miscerī nubib⁹: ⁊ vrbes circūdare agmib⁹ impuisis. In alio de festo q̄ penthe. apellat: nocte sacerdotes tēplū ingressi ad misteria ex more ꝓplēda. mot⁹ q̄sdam strepitusq; senserūt: ac voces subitas audierūt dicētes. Trāseam⁹ ab his sedibus: Añ quartū annū belli q̄dā noie ihs anani filius festo tabnaculoꝝ repēte clamare cepit. Vox ab oriēte. vox ab occidēte. vox a q̄tuor ventis. vox sup hierosolimā ⁊ tēplū. vox sup spōsos ⁊ sup sponsas. vox sup vniūsuz ꝓplm. Predict⁹ vir capit. cedit. vberat. ꝙ ille alis dicē nequiēs q̄nto pl⁹ vberabat: tāto fort⁹ eadē clamabat: Ad iudicē ducit tormētis dirs afficit. vsq; ad patefactōez ossiū laniat: ꝙ ille nec pces nec lachrymas effūdebat ꝙ cū q̄dā vlulatu ꝓ singla pene vbera eadē ꝓferebat. addēs. ve. ve. ve. hierosolimis. ꝺ ioseph⁹. Cū q̄ ad rebellantē iudeā sbijciendā vēturi eēnt. Uespasian⁹ ⁊ titus. cū i exercitu romanoꝝ xp̄icole q̄ hierosolimis erāt admoniti sūt ꝓ anglm: vt ide recedētes trās iordanē i citates agrippe ad habitādū irēt. Uespasian⁹ aūt cū exercitu applicuit ad ptes iudee. Et cū venisset m̄titudo maxia iudeoꝝ ex oi natōne q̄ sb celo ē. vbi fuerāt dispsi ꝓ diuersas ꝓteritas captiuitates ad festū ꝑcipuū azimoꝝ ꝓm mādatū legis eoꝝ. tūc obsessa ē citas hierosolimoꝝ. Et vt ait egisip⁹ li. v. āno ꝓmo delati impij vespasiano. iudea bell' aspis ⁊ seditōib⁹ domestick laçerabat. Trinoq; ꝓlio ciuitas irm̄ ītra se laborat. Nulla reges. Ille īducie dabant. momentis oib⁹ dimicabāt. Innūeri iugulabāt. manabat sāguis vniūsa replebat. ⁊ q̄si ꝓfluui⁹ ēt ꝓ interiores tēpli recessus decurrebat ita sāguie. incēdio. ruina. fame. toti⁹ vrb innūeri succidebāt. Null⁹ loc⁹ periculo vacabat. Alia fugiēdi copia erat pauor vbiq; clamor. morientiū gemit⁹ viuētiū desperatō vt miserabiles dicēs q̄ remāserāt: btōs q̄ abierāt. Quō decepta es citas ꝓlos tuis: expugnata armis tuis q̄ solebas sine armis vincē: sine ꝓlio hostem ferire. cū ꝓ te anglī dimicarēt: ⁊ militarēt tibi fluct⁹ mar⁹ hiat⁹ terre: celi flagores. Ecce habes q̄ petisti. Agsce tibi hodie barrabā viuē: ihm xo moꝛtuū ē. In te ei regnat seditō ⁊ pax sepulta ē. vt crudeli⁹ a tuis peas: q̄z si pures ab aliēis. In tē plo igit ipo ꝓ vnguēt bone olentib⁹ ꝓ timiamatib⁹ bñ spirātib⁹. ꝓ diuersoꝝ floꝝ grauis erat i sepultoꝝ cadauerū fetor. q̄s pluuia dissoluerat. q̄s flama ꝓbusserat. q̄s sol calefecerat. Nec ei hūare corpa cuiq̄z vacabat eoꝝ q̄ vel ī templo vel circa plateas necabāt. Qua bellū int se occupabat ferīdiq; magis q̄z humandi cura vniūsos tenebat. Nihilq; magis in tātis calamitatib⁹ q̄z miscōia perierat: q̄ sola solz alleuiare miserias. solari erūnas Quidā tū latrones i alios seuiētes: fetorē occisorū grauit ferētes. ꝺ muro reliq̄s defunctoꝝ ī pfūda ꝓcipitia deiciebāt. Itaq; Tit⁹ Uespa. q̄ bellū

a pfe suscepat: aspiciens pruptos specus cadaue rum plenos saniecz dilaceratis viscerib⁹ innatātē alte ingenuit t manū ad celū leuās testabaf. ne/ quaecz sibi illud ascribendū: q̄ veniā dare voluis/ set si deditio pcederet. expectasse se vt pacē roga/ rent paratū t incolumes seruare: si t deposuissēt bellū. Adanne⁹ cz lazari asserebat p vnā portam sibi creditā. xv. milia mortuoz elata: additis ad hec octingenti soctnagiuta funerib⁹. idcz solo eo/ rum numero collectū: qui mercede publica sepul ti forent pter eos q̄s sepelierūt sui. Que autez se/ pultura nisi vt de muro deijcerent cadauera. Eo rum cz q̄ ppter magnitudinē infinitā efferi cada uera nequiuerūt. numerū fuisse ineffabilē quidaz asserebant vltra corpa extra portam delata. Plaz pleriqz etiam de vltimo orbe ad templū venerāt adorandū in die festo.

De fama acer/ .§.II.

bissima q̄ eos pssit t auaricia eoz. Eoz aūt pleri/ cz qui ad romanos pfugerant. cū accepto cibo al uum purgarent. egerebant aliq̄ hymones aureos q̄s absorbuerāt cū fugam adornarēt. ne deprhensi nō solū dispendio s etiā periculo forent: q: insidi/ atores omīa scrutabaf: sceluscz ducebaf aurum cz pter latrones habere. Hec itacz iudei miserabi li spē inter inquinamēta alui aurū legebāt. Com perit hoc quidā assyrius t ab vno in oīs opinio manarat. q hoc gen⁹ hominū pceps ad auariciā et paratū ad versutiā: nihil tamatroz sit quod re fugiat: nihil tamturpe qō studio pecunie erube/ scat. A syrijs itacz in arabes diffusa est fama: qui bus nō est minor auariciaz feritas barbarice ppi or imanitati q freti eēnt auro iudei diripiūt ergo illi quoscūcz aduenientes cernūt. licet pter fas cō/ tra legem deditōis. pter pmissuz cesaris q̄s occi/ di eos nō licebat. Inscidūt aūt viuentes adhuc cruentiscz manib⁹ euiscerant vētris secreta. aluū scrutanf: et inter ei⁹ manātia purgamēta aurū in quirūt. Deniqz vna nocte fere duo milia viroruz discissa sūt tali flagitio. Aliacz erumna grauis in his q̄ ad romanos transfugerāt accidit. Nam de suetis edendi officijs vbi data ē alimēti copia cepit esse cib⁹ oneri qui pri⁹ erat vsui. Nulla vis erat dentiū vt cibū manderēt. Obriguerant inte/ riora viscez. obstructi erāt ductus ciboz. aruerāt iecoris vene q̄ cibos attrahunt. Bilis pierat aui/ ditas crescebat. Ruebant sup cibos miseri. t inua lidos morsos more infantiū meditabātur. Pleri/ qz oīs alimētis ipso gaudio deficiebāt: atcz int exoptatos sibi cibos moriebanf. Eratcz pompa lachrymabilis. cū plures a cibo ad piculuz surge rent. cz ad salutē. inflabanf enī insolito cibo qua si quodaz ydropis morbo. Et si edendi auiditas modi nescia supra mēsuraz ingerebat repentino forti cibo dirūpebanf. Nihil enī mirū si ex hausti periculo cib⁹ est. Nam t post bidu anū ieiuniuz si quid auidius sumpseris: statiz crudescit. Nōnul/ li aūt eorū euaserunt quadaz arte pensantes cibi moderamina donec dissueta edēdi caro ad suos vsus rediret. Igit destructis edificijs templi fini timis t etiā porticib⁹. partim a romanis partim a iudeis ipsis: nuda iam erat templi facies t seua hominū fames. Insidiabanf sibinuicē q̄s cui ra/ peret cibū. Ubi alimenti suspitio ibi bellum. Ne/ cabātur etiā charissimi. discutiebanf defuncti ne quis intra eoz amictus cibus lateret aperto ore sic rabidi canes auraz captantes spiramina huc atcz illuc circūferebanf duce inopia. Et cum alia famis solatia non reperirent. detrahebant corias scutis vt cibo sibi essent q̄ p̄sidio non esset. Mandabant calciamentū. Nec pudor erat solutum pe dibus ore suscipere t lingua lambere. Uetuste cz palee que olim proiecte erant non mediocri stu/ dio requirebantur. t siquis repierat: grandi pre/ tio mercabanf.

De muliere §III.

que comedit filiū. Erat cz maria locuplex femia: de regione trans iordanez. que belli tempore exor/ to hierosolimā se ptulerat vt tutior esset hui⁹ opes principes factionum certatim inuaserant. Alimē/ torum etiam siquid pcio quesiuerat: de manibus euellebaf. Defecerātcz iam oīa t delicijs assue ta: asperiora paliaz vel coriorum dura nō emolli ebat. Seua itacz fames intimis se infudit medul lis. exasperauit humores: mentē exagitauit. Ha/ bebat aūt infantulū cunis vagitu excitata. cuz se t ipm puulū macerari videt: tātis victa īmanita/ tib⁹ amisit affectū. Cōuersacz ad puulū sic ait. q̄d faciā tibi o puule. Seua te circūstant oīa. bellū fames incendia. latrones ruine. Cui te morītura credā aut vite tātillū reliquā. Spauerā q̄ si ado leuisses me pasceres mez aut sepelires defunctā Sz q̄d agā misera viuendū tibi ac mihi nullū vi/ deo sbsidiū cui te refuabo: in q̄ te recondā sepul/ chro ne canib⁹ alitib⁹ vel feris pda sis. O suauis mihi viscera art⁹ iocundi priusqz vos psumat fa/ mes: reddite mihi mri q̄ accepisti. Redite in illō nāle secretū in q̄ sumpsistis spm̄ domiciliū tibi in eo paf tumul⁹ defuncto. Exosculabor q̄ te: et q̄ nō hz spaciū amoris. hēat vis necessitatis. vt ipa deuorē meos art⁹: nō simulatis: s impssis mor/si/ bus. Fecim⁹ q̄ pietati fuit: faciam⁹ q̄ suadet fa/ mes. Tua tū cā melior t quedā pietati spēs: quia tolerabili⁹ est q mf dederit cibū viscerib⁹ tuis. cz q te mf aut occidere pōt aut deuorare. Hec di/ cens auerso vultu gladiū dimersit: t in frusta fili/ um secans igni imponit. ptem comedit ptez ope/ riit ne q̄s supueniret. Sz odor incensi puenit ad pncipes factionū. q̄ ptinuo odorem secuti hospiti um introeūt mulieris. mināt̄es necem q ipis ieiu nantib⁹ ausa eēt edere atcz extorres cibi facē quē repisset. At illa ptem inquit vram vob suaui. no lite indignari de meis viscerib⁹ vob cibū paraui. Cōsedete oti⁹ mensā apona. Hec dicens discoo/ peruit ambusta mēbra t epulāda obtulit adhor/ tatōne hmōi. Hoc est prandiū meū hec portio ve stra: videte diligenti⁹ an vos fraudauerim. Ecce pueri man⁹ vna: ecce pes. ecce dimidiū reliq̄ cor/ poris. Et ne alienū putetis filius me⁹ est. Nunc fuisti mihi dulcior fili. Tibi debeo q̄ adhuc viuo

tua suauitas aiam meaz tenuit: z pduxit mſi tue misere diem mortis. venerūt necaturi quiue facti sunt. Habebūt z ipſi qđ tibi debeant: euz epulas meas sumpserint. Et ad illos horroze percussos ait. Quid exhorretis animo. Cur nō epulamini: qđ mater feci. Gustate et videte q: suauis est filiꝰ meꝰ. Nolite fieri molliores matre infirmiores muliere. Ego quidē tales paraui epulas: sed et vos sic epulari matrē feciſtis. Et me quidem tenebat passio sed vicit necessitas. Repleuit ꝓtinuo totaz vrbem tanti sceleris nephas: z vnusquisqz paricidalis ꝓuinij ministerium exhoꝛrescebat. Perueīt qꝫ ad romanos huiꝰ facti immanitas. Nam pleriqz hoc horroze pterriti ad hostez ꝓfugerūt. Quo ꝓperto cesar Titus execratus infelicis terre cōtagium manꝰ ad celum eleuans talia ptestabatur. Ad bellū quippe venimꝰ: sed nō cum hominibus quin potiꝰ aduersus rabiem beluarum dimicamꝰ Maz z fetus suos fere diligūt: quos z in fame nutriunt z alienis pascunt corporibꝰ a ꝓsimiliuz cadauerum se abstinent cadaueribꝰ. Hoc vltra acerbitatem est: vt membra q̄ genuit mater deuoraz Mundus ego ob hoc ꝓtagio: tibi me absoluo q̄ cunqz es in celo potestas. Scis pfecto q: intimo affectu pacem frequēter obtuli. Et qđ non pudet dicere: victor rogaui q: parcere eis volui. Sz q̄d facerē repugnantibꝰ: quid aduersus suos furentibus. Nam z ipſi nos sepe de muris hortati sūt dimicare. ne grauiꝰ a suis perirent: his dictis admoueri templo arietes iubet. Deniqz fugientibꝰ seditionū auctoribꝰ cum exurereť. romani posuerunt signa sua intra circuitū eiꝰ z ꝓtra portam orientalem sacrificauerūt: impatorem Titū magnis z sūmis vocibꝰ pdicantes. Sacerdotes autez quos z aque inopia z estus finitimi incendij ꝓmacerabat siti rogauerūt vitam. quos Titus iussit occidi. degenerē animi esse respondens vt templo et numini supuenire cuperent. Johanni qꝫ ac symoni et ceteris seditionū principibꝰ indulgentiam postulātibus respondit. Serum nequissimi tempꝰ ad misericordiam. cū iam quid reseruet nihil relictum sit. pacem offerebam non recepistis. parcere volebam nō sinebatis: plia suspendebam z vos irruebatis. Et nūc pl's extinctus est: templū ardet: q̄d adhuc stat' armati. Ponite arma quasi victi: viuere vob donabo etsi non meremini. Titus ḡ qꝫuis ad iracundiā excitatus ꝓpositum suū nō soluit intuitu regalis fastigij: sed ꝓfugientes recepit solo pietatis intuitu. Nec romani multa iaz cedi fessi abnuebant vite indulgentiam z studio captiua mancipia vendendi: pmptiores erant ad refouandā salutē. Plurimi venales sed pauci emptores. q: z romani habere iudeos in seruitutē dedignabant: z nec iudei superant qui eos redimerēt Octauo igit die gorpaci mensis cremata est ciuitas. Cesa aūt asserūt p omne tps obsidionis decies centena milia. Captiui qꝫ sunt adducti ad nonagintaseptem milia. Et vt ait Hugo floriacens. fessi deniqz multa cede romani quezebant quibus captiua mancipia venderent. Sed q: plurimi venales z pauci inueniebant emptorēs: nō defuere qui z triginta mancipia vno numismate mercarē tur. Et tūc ſm eusebium in cronicis regnum iudeorum defecit. Colligunt aūt a secundo anno darij sub q̄ rursus templū edificatū est hierosolimis vsqz ad scōm annū vespasiani in q̄ nouissime hierusalem subuersa est: anni quingenti nonaginta. Sed siquis bene ꝓsiderat z attendit ad numeruz lxx. ebdomadaz Danielis reperiunt pauciores: Dicit aūt Hiero. sup zachariam vt habeť dis. lxxvj. ca. Jeiunium. q̄ in quinto mense apud heb. inchoantes menses anni ab aprili. qui menſ apō nos dicit auguſtꝰ. a Tito z vespasiano templum hierosolimis incensum est atqz destructuz. capta vrbi bethel ad quam multa milia ꝓfugerant iudeorum. Et in eodem mense p longa tempa in ātea a Nabuchodonosoꝛ ciuitas z templū hierosolymoz fuerat capta z incensa. Gratianꝰ etiā. xx. iij. q. v. §. Hinc notandū dicit. q̄ aliquando deus punit peccata p nescientes: aliquando p scientes sicut punitur plm iudeoz per nabuchodonosoꝛ. Tales in eo qđ puniunt deo seruire dicunt: in eo autem q̄ ignorātes se esse ministros ire dei impia vanitate supbiunt attribuentes. s. victoriam sue virtuti. mercedē sue seruitutis a deo nō recipiūt: nisi temporalem: penam vero sue supbie nō effugiunt. Et exemplificat de romanis p quos cū deus peccatū mortis ppetratum a iudeis punire decreuisset. s. sub principibꝰ Tito z vespasiano: vrb excidiū z iudaice plebis miseram captiuitatē suis viribus ascribere ceperūt: vnde ꝓtra eos pphetā imprecat dicēs. Leua manꝰ tuas in superbias eoz in finem. quanta gloriati sunt inimici tui i sancto. Posuerunt signa. s. monimenta victorie sue in medio atrio templi. Per scientes vero punit sicut p plm iudeoz cum duce suo Josue: exterminauit. vij. populos chananeoz. qui iudei sciebāt: se a deo deputatos ad exterminandū illos: dominō hoceis pcipiente ob scelera eoz z ipſi deo attribuebant victorias suas. Et sicut etiaz tempe gratie p karolum regem francoꝝ cum suis liberauit ecclesiam z ytaliaz de manibꝰ longobardoz dis. lxiij. Adrianus. Sic igit ciuitate destructa reuersus romā victoriosus cum magno triumpho receptus est ab omnibꝰ. Qui etiā dicit asportari fecisse archā testamenti de templo z candelabruz z quasdā columnas templi.

Claruit autem §. IIII.

hoz tpibus ioſephꝰ flauiꝰ scriptor hyſtoriogphꝰ: dux belli iudeoz: q̄ cū esset a romanis interficiendus. captꝰ i ipso bello iudaico. pnūciauit vespasiano de morte impatoris z de sublimatōe eiꝰ facta p senatū ad imperiū: vt refert eusebiꝰ in cronicis. De q̄ etiā sic scribit hiero. in li. de virꝭ illustribus. Joſephꝰ matathie filiꝰ z hierosolimꝰ a vespasiāo captꝰ ē: q̄ z sacerdos erat. hic romā veniēs: vij. libros iudaice captiuitatꝭ impatoribꝰ pri filioqz Tito obtulit. q̄ bibliothece publice traditi sť. z ob ingenij gl'az rome statuā meruit. Scripsitqz z alios xx. antiq̄tatū libros ab exordio mūdi vsqz ad. xiij. annū domiciani impatoris. z in. xvij. li. hꝰ maxi-

mum testimoniū reddit de xpo ⁊ miraculis ei⁹ p-
ut supdictū est. Vespasian⁹ aūt inquit Hugo
floriacensis anno vite sue. lxx. serijs ioca quibus
delectabat admiscens interijt. Qui cū vētri eglu
uie fessus assurrexisset: stantem ait impatorem ex-
cedere terris decet Sicq; exanimat⁹ est: cui succes
sit filius ei⁹ titus. Sub vespasiano passus ē appol
linaris vt dictū est supra.

Hic titus impe/ §.V.

rauit duob⁹ annis vtraq; lingua dissertissim⁹: vt
ait eusebius in croñ. qui ẽm Hug. floriacē. fuit vir
in oñi virtutū genere mirabilis. ⁊ mox impalliuz
pariter adornat⁹ ⁊ qui nulli quicq; negaret. Intā
tum etiā facūdissim⁹ fuit: vt causas latino poema
te poraret ⁊ tragedias grece cōponeret. De eo
aūt sic ait suetoni⁹. Titus amor ⁊ delicie generis
humani fuit in puero statura corpis ⁊ aī dotes ex
plenduerūt. magisq; ac magis deinceps p etatis
gradus forma egregia. ⁊ cui nō min⁹ auctis ines/
set q; gratie. ꝑcipuū robur memoria singl'aris. do
cilitas ad oñs fere tambelli ḡpacis artes. armo-
rum ⁊ equitandi pitissimus. grece latineq; lingue
in orando fingendisq; poematib⁹ ꝓmptus. Nec
musice quidem rudis: vt qui cantaret ⁊ psalleret
iocunde scienterq;. In militia summe industrie:
nec minori modestia. Suspecta primū in eo fuerī
Seuitia. luxuria. rapacitas. libido. Deniq; ꝓ pa-
lam aliū neronem opinabant ⁊ pdicabant. At illi
ea fama ꝓ bono cessit ꝓuersaq; in maxias laudes
nullo vicio reperto: ꝙ ecōtra virtutibus summis.
Cōiuria instituit iocunda magis q; ꝓfusa. Ami-
cos elegit: quib⁹ etiam principes vt ⁊ sibi ⁊ reipu
blice necessarijs acquieuerūt ꝑcipueq; sēvsi. Nul
li ciuiuz quicq; ademit. Abstinuit alieno. Ac nec
ꝓcessas quidē ac solitas collatōnes recepit: et ta-
men munificētia nemo aū se minor. Nam benig-
nissim⁹ in cunctis hoim desideriȝ obstinatissime
tenuit ne quē sine spe dimitteret: q̄n admonētib⁹
domesticis quasi plura pollicerē q; pstare posset
Non optet ait quenq; a sermone principis tristez
discedere. Atq; recordatus sup cenam q nihil cui
q; tota die illa pstitisset: memorialē illam merito/
q; laudatā vocē edidit. Amici hāc diem perdidi
Populū in primis vniuersum magnas p omnes
occasiones comitate tractauit. Nam neq; nega/
uit quicq; petentib⁹. Et vt q̄ vellent peterent vl-
tro abhortat⁹ est. Fratrē insidiari sibi nō deficien
tem neq; occidere neq; deponere. ac nec in mino/
re quidē honore habere sustinuit sed a primo im/
perij die ꝓsortem successorēq; testari perseuerauit
Nonunq; secreto ⁊ lachrymis ⁊ pāb⁹ orans vt
tandē mutuo erga se aīo esse vellet. Inter h̄ mor-
te preuentus est maiore hoim damno q; suo. Q̄d
vt palam factū est: merentib⁹ publice cūctis. sena
tus pausq; edicto ꝓuocarē ad curiā venire ⁊ ad
huc obseratis foris⁹ deinde aperti: tātas mortuo
gras egit. laudesq; ꝓgessit quātas nec viuo vnq;
quidē ac pñti. hic vt ait eusebi⁹ amphiteatrū Ro
me edificauit ⁊ in dedicatōne ei⁹. v. milia feraruz
occidit. Decreto aūt senat⁹ inter deos relatus est.

Huius tpibus mons hebius ruptus in vertice
tantā ex se iecit incendiȝ: vt regiones ⁊ vrbes vici
nas cum hoibus exureret. Rome q; plures edes
incendio cremate sunt. Et q; ẽm doctrinaz salua-
toris irrefragabilē. Qui nō credit: iam iudicatus
est: q; nō credit in noie vnigeniti filij dei. cum hi
sq; vespasian⁹ ⁊ titus nō crediderint in xpm: ideo
iudicati sunt ad mortē eternam iudicio eccie. nec
excusatōez habere pñt de peccato suo infidelitatī
quia iam fides xpi diuulgata erat p orbem ⁊ ma-
xime rome. Et nota q; dicit Gratianus. xxviij
qōne. j. §. Ex his itaq;. Virtutes negant esse vere
apud ifideles. s. morales. nō quia in eis nō fuerit
vere virtutes. s. acquisite: sed q; carebant effectu
salutis eterne. q;. s. nō erant virtutes infuse p gra
tiā q̄ sola causat x̄tutes ꝓducentes ad patriam: ⁊
he sunt ꝓprie vere x̄tutes.

Successit autē §.VI.

Tito domician⁹ frater ei⁹ minor. Anno dñi. lxxx/
iij. Hic vt ait Hugo floriacē. primo clemēs visus
est. Ius q; porabat equissime ⁊ rome multa con/
struxit edificia inter q̄ edificauit templū mirificū
rome q̄ pontheon antiquit⁹ vocabat: sed nūc in
honorē sancte Marie dei genitricis ⁊ oīm marty
rum ꝓsecratū esse dinoscit. Inter initia pinci/
patus q̄tidie secretū sibi horaz sumere solebat:
nec quicq; ampli⁹ q; muscas captare ac stilo per-
acuto ꝓfigere. vñ cuidā interroganti est ne qs in-
tus cum cesare: nō absurde responsum ē. Nec mu
sca quidē. Circa administratōez imperij aliq;diu
variū se pstitit. mixtura q; equabili vicioz ac vir
tutū donec virtutes q; in vicia deflexit. Sup in-
genij naturā inopia rapax metu seu⁹: multa ī cōi
rerū vsu nouauit. Castrari mares vetuit: ius dili-
genter et industrie dixit: scripta famosa vulgoq;
edita quib⁹ primiores viri ac femine notabātur
aboleuit nō sine actoz ignominia. Questorū vi-
rum q; gesticulādi saltandiq; studio teneret amo
uit senatu. Inter initia vsq;adeo ab omī cede ab-
horrebat: vt edicere festinauerit vt boues īmola-
rent. Cupiditatis q; ac auaricie vix suspitōez ali
q;diu dedit quin etiā liberalitatis exp̄mēto oīs
circa se largissime ꝓsecut⁹. Nihil pri⁹ aūt acri⁹ mo
uit q; ne quid sordide facerēt. Relictas sibi heredi
tates ab his q̄ liberi erāt nō recepit. Fiscales calū
nias magna calūniantiū pena repssit. Ferebatur
q; vox eius: princeps q̄ delatores nō castigat irri
tat. Q; neq; in clemētie neq; ī abstinētie teno/
re pmansit inq̄t suetoni⁹. cū plures senatores in-
iuste aliq;s ꝓsulares interemit q̄si molitores noua
rū rerū. Ceteros leuissima q; de cā discipulū pari
dis panthoniū puberē adhuc tū maxie egrum: q;
arte formaq; nō silis a'mgr̄o videbat. Itē saluiū
coccei anū q; ottonis impatoris patrui sui natalē
diē celebrauerat. Metuū pōpeianū q; hre impe-
ratoriā genesim vulgo ferebat. ⁊ q; de pictū orbē
terre in mēbranas. ꝓtionesq; regū ex titoliuio cir-
cūferret q;q; seruis magonis ⁊ hannibalis noīa in
didisset. Hos oēs vrbe ytaliaq; sūmouit. Aliq̄n
to p⁹ belli ciuilis victoriā senio: plerosq; ptis ad-

uerse etiā latentes ꝓscios inuestigato qōnis genere distorsit: igne ꝑ obscena ēmisso: nōnullis etiam manꝰ amputauit. Erat aūt nō solū magne: sed et callide seuitie. Ascletarionē mathematicū sciscitatus. ḋs eū maneret exitꝰ. affirmantē forte vt ī breui lacerarēt a canibꝰ interfici iussit sine mora: ꝑ ad arguendā temeritatē artis sepeliri q̄ acuratissime iussit. Q̄ cū fieret euenit vt euz repentina tempestate ō detecto funere cadauer discerparēt canes. De hoc sic ait helinādus li. xl. Nō ē mirādum mathematicū aīa mortē potuisse p̄dicē qō ei erat euenturū post mortē. q: vt ait Grego. papa. Solent demones multa vera p̄dicere: vt possint aīam ex aliq̄ falsitate laqueare. Et vt ait Augus. Quotiēs astrologi mira vera rudent. nō immerito credit id occulto instinctu fieri spirituū. nō bonoꝝ sed maloꝝ quoꝝ cura ē has falsas et noxias opiniones de astralibꝰ satis inserere hūanis mentibꝰ. Et iō horoscopi vocati. ſ. tales astrologi nō aliq̄ arte aspecta q̄ nulla est. Et si querit a me (subdit idem) quō demones potuerūt hoc p̄scire? Respondeo iam forte demones Domiciano occulte spirauerāt vt ascletarionē occideret et sepeliri faceret et iam tempestatem in primo futuraz tanq̄ aeris habitatores p̄senserāt. Et canes etiā ad eundē locum venturos nouerāt. aut etiā ipsi venire fecerūt aut ipsi demones in canes transformati hoc ipi fecerūt. Nihil idē domicianꝰ pēsi hūit quin p̄darētur oīmodo bona viuoꝝ et mortuoꝝ. vsq̄quaq̄ q̄libet accusatores crimie corripiebant. Satis erat obiici qualecūq̄ factū dictūq̄ aduersus maiestatem principis. Cōfiscabant alienissime hr̄ditates vel vno exīte q̄ diceret audisse se a defuncto cuz viueret heredē sibi cesarē esse. Eusebius de eo ait. Iste domicianꝰ etiā plurimos senatoꝝ in exilium misit. Primꝰ se deū et dñum apellari iussit. huius anno. v. quintilianꝰ ex hyspania vehemēs rome publicā scolā tenuit. q̄ et p̄ceptor Plinij fuisse dicit cuiꝰ dicta supraposita sunt.

Hic tampestiui §. VII.

mus mouit scōam psecutōez ꝓtra xp̄ianos seu ecclesiā. Ipse em̄ ꝓpter insuꝑabilem euāgelizandi ꝓstantiā Johēm euāgelistā de epheso adduci fecit ad vrbē et in feruētis olei doliū iohēm ip̄m mittu fecit aī portā latinā. ex q̄ illesus exiuit eū in insulam pathmos relegauit vt dictū est supra. Passi sunt etiā martyriū tp̄e huiꝰ dyonisiꝰ cū socijs ꝓpe parisiꝰ. eutropiꝰ apud santonas de quibꝰ dictuz ē supra. et timotheꝰ Pauli ap̄li discipulꝰ. Sub isto domiciano passi sunt etiā nereus et achilleꝰ q̄ fuerūt a beato petro baptizati. et erant eunuchi cubicularij domicille v̄ginis neptis domiciani. et desponsata fuerat aureliano filio ꝓsularis. Qui nereus et achileꝰ ꝓuerterūt eā ad fidē. v̄bis suis persuadentes ei ꝓpositū v̄ginitatis. Asserētes v̄ginitatem deo esse ꝓximā: angelis germanā hoibꝰ innatā. vxorē v̄o viro subiici pugnis et calcibꝰ cedi. deformes ꝓtus aliq̄n ꝓcreari. dolores maxios in eis pati. a maritis grādia ꝓuicia inferri. Que ipa ꝓcessa est vidisse patrē suū egisse erga vxorē matrem suā. votum igit emittens virginitatis sacrū velamen a clemente suscepit. Q̄ō audiens aurelianus sponsus eiꝰ. accepta licentia a domiciano. domicillā cū nereo et achilleo ad insulā pontianā exilio relegauit. Et cum nō posset munerib⁹ inducere nereū et achilleū vt a ꝓposito fidei et virginitatis illam reuocarent: sed magis illi eam ꝓfirmarent: eos decapitari fecit. Pergens aūt aurelianꝰ ad domicillā reductā ab exilio cū ioculatoribꝰ vt post cantꝰ et saltus eam violenter cognosceret: ꝑ biduū ꝓtinuū saltans demū spm̄ exalauit Frater aurealiani lutius noīe: etiam in vindictā germani sumpta licentia xp̄ianos factos iussit occidi. et ignem ad thalamū vbi erat domicilla cū alijs virginibus adhiberi. In q̄ animas deo reddiderūt illesis eoꝝ coꝝporibꝰ ab igne. Eo tpe delati sūt quidā apud domicianū vt ait egisippus q̄ essent de genere dauid: et de posteritate cuiusdez qui dictus est iudas: qui fm carnem frater fuisse dicitur sez ꝓsobrinus saluatoris. Domicianꝰ em̄ formidabat de aduentu xp̄i sicut herodes nato xp̄o. et iō interfici iusserat q̄ erant de regia stirpe dauid. ad qō missus quidā nomine reuocatꝰ: inuenit quosdam nepotes iude et adduxit ad domicianuz. qui interrogati a domiciano si essent ō familia dauid ꝓfessi sunt interrogati de quantitate facultatū: responderūt certā summā et b̄ n̄ in pecunia sed ī extimatōnem terre q̄ erat. xlj. iugerum quaz excolebant manibꝰ suis ex quibꝰ alebant et tributa soluebant. et in huiꝰ testimoniū ostendebant manꝰ rigidas et callis obductas ob rurale opꝰ. Interrogati insup̄ de regno xp̄i quale esset et q̄s ipse vel vnde et q̄n̄ venturꝰ: Rūderunt. Non huiꝰ mundi regnum eiꝰ nec huiꝰ terre designet ei imperium: sed celeste ei regnū ꝑ angeloꝝ mysteria ꝑparet in cōsumatōne seculi q̄n̄ venturus est iudicare viuos: et mortuos redditurus vnicuiq̄ fm opa eiꝰ. Tūc domicianꝰ cum nil criminis in eis inueniret: et vilitatez ipsoꝝ q̄maxime ꝓtemneret abire liberos ꝑmisit. Et psecutōnem quā agitari iusserat in xp̄ianos publicis ꝓpescuit edictis. Hic in senatu iactare se nō dubitauit et patri et fratri imperiū eum dedisse: et illos sibi reddidisse pari arrogātia. Luz ꝓcuratoꝝ suoꝝ noīe formalē dictaret epl̄az sic cepit: deꝰ et dñs vr̄ sic iubet: statuas sibi in capitolio nō nisi aureas et argēteas poni ꝑmisit. et ponderis certi. ꝑ hoc terribilis cūctis et inuisus. tandē oppressus ē aulicoꝝ libertoꝝ intimorūq̄ ꝓspiratōne sil̄t vxoris. a senatu q̄ dānatus in palatio interfectꝰ ē. Hoc q̄q̄ diffinitū est: vt oīs q̄s in exiliū dānauerat: decreto senatꝰ reuocarent et facultates suas recuperarent. Corpusq̄ eiꝰ humana caruit sepultura. Occisum aūt ꝓs indifferēter miles grauissime tulit. Senatꝰ valde letatꝰ ē: imagines eiꝰ et titulos remoueri faciens

Successit autē §. VIII.

domiciano (inq̄t hug. floriacē.) Nerua senex. patronio p̄fecto pretorie et parthemio spadone interfectore domiciani et impauit fm eusebiū in cron. anno vno et mēsibꝰ q̄tuor. ab incarnatōe ār dn̄i ānō.

xcviij. Hic aũt nerua primo suo edicto omnes ꝙs domician⁹ exilio relegauerat reuocauit. vñ factũ est vt ioh. euãge. in pathmos insulã relegat⁹ attestante mileto reuocaret ephesumq; remeãs cum maxia plũ exultatõne recept⁹: drusianã mortuaz ingressu suo resuscitauit lapides ꝓciosos fractos ad exortatõem cratonis pbi reintegrauit. Alium mortuũ resuscitauit cui z mandauit edicẽ ꝓmia q̃ amiserãt duo discipuli ioh. ꝙs penituerat munda na reliqsse z tormẽta inferni eis pata. Ad cui⁹ verba ꝓpũcti sunt de quib⁹ oib⁹ supdictũ ẽ. Eccla inqt eusebi⁹ p⁹ hyreneũ q̃ fundata ẽ a paulo: a ioh. postea edificata ẽ. Eo aũt ãno q̃ ioh. de exilio reuersus ẽ ephũ. inuenit timotheũ archiepm ephesinũ martyrio coronatũ. ¶ Sub nerua impatore passi sunt. Eutices: victorin⁹ z marco. Hã aureli an⁹ sponsus domicille audiẽs q̃ ipa magi diligẽt ꝓdictos sctõs ꝓpter fidẽ et vtutẽ eoz q̃ nereũ: et achilleum iam martyrio coronatos: impetrauit a nerua vt eos sibi ꝓcedẽt si ydolis sacrificare nolu issent. Qui cũ virilit restitissent demonijs imolare de insula deposuit z q̃si suos p singla ꝓdia sua diuisit vt trã q̃tidie foderẽt. z cantabz. i. q̃sq̃lias frumẽti mãducarẽt. Sz cũ ibi oib⁹ grosi eẽnt z miracula facerẽt z multos ꝓdicãdo ad fidẽ ꝙuerterẽt ab aureliano diuisis penis occisi sũt. xvij. kl. Junij vt hr in martyrologio. ¶ In eodõ etiã legit rome nonas septemb. bti victorini martyris. q̃ sctita te z miraclis clar⁹ sacerdotiũ amicernine vrb totius plũ electõne adipiscit. Inde postmodũ sb impatore nerua iussus ẽ suspẽdi capite deorsuz i loco vbi putẽtes z sulphuree emanãt aq̃. Qõ cũ p triduũ p noie xpi passus fuisset: gliose coronatus migrauit ad xpm. plẽs alij nerua impante martyrio coronati sũt. ¶ Nerua itaq; cesar inqt hug. floriacẽ. afflicte reipublice multum ꝓsuluit dũ trayanũ virũ strenuũ z sapiẽtissimũ sibi i filiũ adoptauit. Ipse ãt nerua i ortis salustianis morbo perijt anno etatis sue. lxxij. decreto aũt senat⁹ inter deos relatus est.

Anno igitur do/ ¶ .§. IX.

minice incarnatõis cẽtesimo. mo ixo q̃ter mill'o sexagesimotercio: sm aũt aliã ꝓputatiõez q̃nquies mill'o tricesimo min⁹ vno. xj. impator extitit trayan⁹. q̃ regnauit ãnis. xix. Hic apd agrippaz gallie vrbẽ insignia suscepit impij vt ait hug. floriacen. morq; germaniã trãsrhenũ sibi sbegit z transdanubiũ gẽtes multas supauit. Barbaras etiã natõnes trãs eufratẽ. tigrim sitas redegit i ꝓuincias. Deniq; seleuciã z babyloniã occupauit z vsq; ad indie fines p⁹ magnũ alexandrũ accessit. Hic etiã fuit liberalis i amicos: hõs iure militari diligẽtiã in ciuilib⁹ lenitatẽ: z in subleuãdis ciuitatib⁹ largitionẽ. Deniq; pstrato z debilitato statu romão in remediũ malor credebat diuinit⁹ dat⁹. ¶ Helinãd⁹ de eo inqt. Hic aliqñ ꝓfecturus ad bellum cũ equũ ascendisset. vidua quedã apprehenso pede illi⁹ miserabiliter lugẽs iusticiã sibi fieri de his q̃ filiũ ei⁹ iustissimũ z innocẽtissimũ occiderãt posscebat. Tu inquit auguste impas z ego tamatrocem iniuriã patior? Ego ait ille satisfaciã tibi cuz rediero. Quid si nõ redieris ait illa. Successor inquit me⁹ satisfaciet tibi. Quõ inquit h̃ sciam. Qõ etsi facturus ẽ: quid ꝓderit tibi si alius bñfecerit. Tu mihi debitor es: sm opa tua mercedẽ receptu rus. Fraus aũt ẽ nolle reddere qõ debeẽ. Successor tuus iniuriã patientib⁹ z passuris ꝓ se tenebit te aũt nõ liberabit iusticia aliena. Bñ agek cũ successore tuo si liberauerit seipm. His vbis motus trayanus descendit de eqno: z cãm vidue ꝑsenti aliter examinauit z ꝓdigna satisfactõne ꝓsolatus est eam. Hec ille.

Hui⁹ institutor fu ¶ .§. X

it plutarchus pbs. q̃ habuit seruũ nequã hoiem: z ꝓtumacẽ: h̃ liberalib⁹ disciplinis eruditissimuz. Contigit aũt vt ei nescio q̃ ob cãm tunicã detrahi cediq; iuberet. loro ceperat ille vberari duriuscule. cum tũ inficiaret culpã dicens se nihil deliquisse. postremo cũ nihil ꝓficeret rogãdo veniaz. vociferari cepit z inter verbera seua z obiurgatoria loq̃. nõ ita se hr̃e plutarchũ vt pbm decẽt. Ira sciq; turpe eẽ: ei ꝑsertim q̃ de malo ire sepi⁹ discerptauerat libz̃ũ q̃ pulcerrimum scripserat de patia Adijciebatq; seruus eẽ ꝓbrosum: q̃ doctrinã morib⁹ impugnaret. Qui mentẽ ab integritate prolapsus effusus z ꝓsolut⁹ in iram: plurimisq; plagis muletaret innoxiũ. Ad h̃ plutarch⁹ lente z leuiter z summa cũ grauitate ait. Nunq̃d q; vapulas tibi irasci videor. Est ne ira mea si a me debitũ recipis. ex vultu meo an ex voce an ex colore an saltẽ ex vbis ita me corruptũ intelligis. Mihi q̃dez nec oculi vt opinor truces sũt neq; os turbidũ. neq; immaniter clamo. neq; i spumaz ruborẽq; feruesco. Neq; pudẽda dico aut penitẽda. neq; oĩno trepido ira aut gestio. Hec oia si nescis signa ire eẽ solent: z sit ad eũ q̃ cedebat ꝙuersus ait. Statim dũ ego z h̃ disputam⁹ tu hoc age: z sine iracũdia mea retũde seruilẽ ꝓtumaciã: z si qñ penitẽ poti⁹ doceas q̃ iurgare. ¶ Hic plutarch⁹ scripsit ad trayanũ libũ pulcerrimũ de ꝓstitutõe politica. cui⁹ principiũ hoc ẽ. Plutarch⁹ trayano salutem dic. Deo destinã tuã nouerã nõ appetẽ principatũ quẽ tũ sp mox̃ elegãtia merẽs industi. Quo q̃dẽ tanto dignior iudicar̃ quãto a crimie ambitiõis videar̃ eẽ remotior. Tue itaq; vtuti. ꝙgtulor z fortune mee si tũ recte gesseris q̃ ꝓbe meruisti. alioq̃n piculis te z me detrahentiũ linguis subijci nõ dubito. cũ z ignauiã impatoz roma nõ ferat: z sermo publicus delicta discipulor refundere soleat in ꝓceptores. Sic seneca neronis sui merito detrahentium carpit linguis: adolescentiũ suor temeritas i q̃ntilianũ refundit. Et socrates in pupillũ suũ fuisse clementior criminat. Tu vo quid vis rectissime geres: si nõ recesseris a teipso. Si primo te ꝓposueris ad virtutẽ: recte ꝓcedẽt vniuersa politice cõstitutõnis. Idem plutarchus quatuor principib⁹ inculcare conat. s. Reuerentiã dei: cultum sui: disciplinã officialiũ z potestatũ. affectum z prectionem subditorum.

Imperante aūt .§.xi.

Trayano Joh̄.euangelista cum esset annox.xcix migrauit ad dñm de cui⁹ transitu dictū est supra.

Et ab ipso trayano rome martyrizatus est beatus ignatius. Fuit aūt hic discipulus Joh̄. euangeliste.antiochen⁹ epūs. Hic ignatius epla3 ad beatam virginē direxit q̄ legit̄ in hūc modū. Epīfere Marie suus ignati⁹. Me neophitum Johannisq̄ tui discipulum ꝓfortare t ꝓsolare debueras De ihu eñ tuo ꝓcepi mira dictu: t stupefact⁹ sum ex auditu. At te aūt q̄ semp fuisti ei familiariter cōiuncta t secretox eius ꝓscia: desiderio ex aīo fieri certio: ex auditis valeas: t neophitj qui mecum sunt:a te p te,t in te ꝓfortenť. Cui respondit virgo beatissima. Ignatio dilecto ꝑdiscipulo humilis ancilla xp̄i. Ita de ihū que audisti a Jobe t didicisti vera sunt. Illa credas:illis inhereas t xp̄ianitatis votū firmiter teneas:t mores t vitā voto ꝓformes. Sta t viriliter age in fide Nec te moueat persecutōnis austeritas:sed valeat t exultet spūs in deo salutari. Tante aūt auctis fuit ħ ignatius vi etiā beatus dyonisi⁹ Pauli discipulus:et pbia summus t diuina scientia pfectus: verbum ignatij ad ꝓfirmatōnem dictox suox tanq̄ p auctoritate induxerit. Cum eñ in libro de diuis noīminibus assereret quosdam dicere nomen amorj nō ꝓgruere in diuinis. Volens ostendere hoc nomen amoris etiā in diuinis dici:ait. Scribit diuinus ignatius:amor meus crucifix⁹ est. Legit̄ etiam in hystoria tripartita q̄ ignatius audiuit angelos cantantes antiphonas sup quendā montē Indeq̄ instituit antiphonas in ecclesijs cantari: cum psalmis. Cum igit̄ ignatius diutius p pace ecclesie orasset:nō suū sed infirmox periculum metuens. Trayano impatori de victoria redeunti t mortem acerbissimā xp̄ianis ꝓminasset:occurrit ignati⁹ libere se esse xp̄ianum asserens. Quem ferro vinctū trayanus .x. militib⁹ tradidit custodiendum:ducens eū ad vrbem ibidem a bestijs deuorandum. Cum ꝑ romam duceret:epistolas ad diuersas ecclias destinabat:cōfortans eos in fide pmanere.t inter ceteras vnā scripsit ad romanaz ecclesiam in hec verba vt legit̄ in hystoria ecclesiastica. A syria vsq̄ Romā cum bestijs terra mariq̄ depugno die ac nocte ꝓnexus ac colligat⁹ decem leopardis militibus ducor ad custodiam datis qui ex beneficijs nostris seniores fiūt. Sz ego magis eox nequicijs erudior.o salutares bestias q̄ ꝓparant̄ mihi. qñ venient. qñ emittent̄: qñ eis licebit frui carnibus meis.inuitabo eas ad deuotatōnem meā.deꝓcabor eas ne forte vt in nōnullis fecerūt timeāt ꝓtingere corpus meū. Quinimo t si cunctabunť:ego vim faciā:ego me ingerā date queso veniā. Ego noui quid mihi expediat ignes.cruces.bestie.dispersiones ossiū discerptiones omniū membrox t totius corpis:t oīa in me supplicia diuina arte quesita ꝓfluerent dūmō merear dñm ihūm xp̄m adipisci. Cum ꝑ romaz venisset t coram trayano duct⁹ fuisset,dixit ei trayanus Ignati cur antiochiam rebellare facis t gētem meam ad xp̄ianitatem ꝓuertis. Cui ignatius vtinam t te ꝓuerti possem: vt t fortissimū princi/patum obtineres. Dixitq̄ ei trayanus. Sacrifica dijs nostris t oīm sacerdotum princeps eris. Cui ignatius. Neq̄ dijs tuis inquit sacrificabo:neq̄ dignitatem tuā affecto. De me quicqd vis facere poteris:sed me nullaten⁹ immutabis. Tunc trayanus ministris ait plumbatis scapulas ei⁹ tundite t vngulis latera ei⁹ laniate. t duris lapidibus vulnera eius ꝓfricate. Cumq̄ hec oīa in eum fecissent t ipe immobilis pmaneret. Dixit trayan⁹. Carbones vivos afferte et nudis pedib⁹ sup eos ambulare facite. Cui ignatius. Nec ignis ardēs nec aqua bulliens poterit in me extinguere charitatem xp̄i. Cui Trayanus. Maleficia sunt hec q̄ tanta patiens nō ꝓsentis. At ei respondit ignati⁹. Nos xp̄iani malefici nō sumus:sed in lege nostra maleficos viuere ꝓhibemus. Sed vos malefici estis:qui ydola adorat̄is. Tūc ait trayanus ministris . dorsum eius vngulis laniate et plagas ei⁹ sale pfundite. Cui ignatius inquit. Non sunt condigne passiones hui⁹ tpis ad futurā gloriā. Trayanus dixit.iam nūc tollite vinculis ferreis alligate in cipo in imo carceris custodite. Sine cibo et potu eū esse pmittite:post triduū deuorandū bestijs tradite. Tercia igit̄ die impator senatus oīmisq̄ pl's ꝓuenerūt vt viderent ep̄m antioche/num:qui cum bestijs esset pugnatur⁹. Dixitq̄ trayanus. Qm̄ ignatius superb⁹ ꝓtumax est: ipsum alligate t duos leones ad eū laxate: vt nec vllas reliquias ex eo relinquāt. Tūc sanctus ignatius dixit ad populū qui astabat. Viri romani q̄ hoc certamen aspicitis:non sine mercede laborauj.qz nō ꝓpter prauitatem:sed ꝓpter pietatem hec patior.deinde cepit dicere sicut legit̄ in hystoria ecclesiastica. Frumentū xp̄i sum:dentib⁹ bestiarum molar: vt panis mund⁹ efficiar. Hec audiens imperator dixit: grandis est tolerantia xp̄ianorum. Quis grecox tanta toleraret ꝑ deo suo. Respondit ignatius nō mea virtute: sed xp̄i adiutorio ħ toleraui. Tunc sanctus ignatius leones cepit ꝓuocare vt ad se deuorandū occurrerent. Accurrētes q̄ duo seui leones ipsum tm̄modo p̄focauerūt carnes ꝝ eius nullaten⁹ tetigerūt. Trayan⁹ aūt hec videns cum nimia admiratōne discessit.precipiens vt nō ꝓhiberet̄ si quis accipere vellet corpus ei⁹ Quapropter xp̄iani corpus ei⁹ tulerūt:et ip̄m honorifice sepelierūt. Cum aūt trayanus quasdam literas recepisset:in quibus plinius secundus xp̄ianos quos occidi iusserat plurimum ꝓmendabat: doluit de his q̄ ignatio intulerat.Et p̄cepit vt nullus xp̄ianus inquireret̄ si quis tamē aliquem occideret puniret̄. Legit̄ aūt q̄ beatus Ignatius inter tot tormentox genera nunq̄ ab inuocatōne nois ihū xp̄i cessabat. Quē cū torrores inquirerent cur totiens replicaret. Rñdit dicens. qz hoc nomē cordi scriptū habeo:t ideo ab ei⁹ invocatōne cessare non valeo. Post mortem igitur eius volentes quidam hoc curiosius experiri cor eius ab ei⁹ corpe euellerūt:t illud scindētes p medium,totū cor ei⁹ scriptū hoc nomē ihs xp̄c lris au-

reis inuenerũt vñ ex hoc plurimi crediderunt.

De hoc sic ait Berñ. super psal. Qui habitat. Magn⁹ est ille ignati⁹ audito: discipuli quem di-ligebat ihs martyr: t ipse c⁹pciosis reliquijs pau-pertas nostra ditata est. Mariã in plurib⁹ epistol quas ad eam scripsit christiferam ꝓsalutat. Egregius quidem titul⁹ dignitatis t ꝓmendatio bonoris immensi.

Capitulum secundum.

Via de imperato-

rib⁹ plib⁹ actũ ẽ a tyberio. s. successore octauiani vsq; ad trayanũ. xiij. impatorem. Hũc tractandũ est de summis pontificib⁹ qui fuerãt post petrũ primũ vicariũ ihu xpi t põtificem summũ. Quis aũt petr⁹ ante passionẽ suam in ꝓuentu fideliũ instituerit clementẽ successorem suũ: tamen fideles edocti a spũsancto. ne exemplo Petri alij summi pontifices sibi eligerent successorem: nõ clementẽ sanctitate t sapia singularem sed ad placitũ suũ clementi dissimilẽ decreuerũt vna cũ clemente alium creare vbis episcopum. s. Linũ beati Petri discipulũ t coadiutorez in ministerio. Quis eñ haymo dicere videat: q Linus et cletꝰ nõ fuerint ipsi summi pontifices: ꝙ quia coadiutores Petri t ideo inter eos ꝓnumerent. Cleri⁹ tamen t ꝓmuni⁹ dicat q fuerũt presules summi. p⁹ petrũ Lin⁹ t post linũ Clet⁹: t p⁹ eũ Clemens. vt habet. viij. q. j. Si Petr⁹. cum glo. c. Lin⁹ ergo natõne tuscus: post Petrũ Rome cathedralem tenuit sedem annis. xv. mensib⁹. iiij dieb⁹. xij. Hic ꝓstituit vt mulier velato capite intraret ecclesiam: t martyrio coronat tempe domiciani impatoris. Ei aũt successit Clet⁹ natõe roman⁹: q sedit annis. xj. mense vno dieb⁹. xj. Hic prim⁹ inuenit in literis apostolicis posuisse. Salutẽ t apostolicã benedictõnẽ t martyrio coronatur. Reliquit aũt sedẽ petri clemẽti qui rexit ecclesiaz annis nouẽ mensib⁹ duob⁹. hic. vij. regiones notarijs diuisit q diligẽter describerẽt gesta martyrũ. Et vt cathedra episcopal in eminẽtiori loco in ecclesia eẽt vt ab omnib⁹ videret: t ipse oñes posset videre. di. xcv. Eps. t vt baptizatus citi⁹ confirmaret crismate ab epo. t martyrio coronatur sub trayano. Post quẽ suscepit ecclesiam romanã regendã anaclet⁹. quam gubernauit ãnis. ix. mensib⁹ duob⁹ dieb⁹ decẽ. Cessauitq; põtificat⁹ dieb⁹. xij. Hic statuit vt clericus neq; comam neq; barbã nutriet t martyrio coronat sub trayano. De isto anacleto tacet eusebi⁹ in croñ. et dicit q anaclet⁹ est cletus. Sz damasus ab hiero. in cronica romanoz pontificum dicit: q isti sunt duo t diuersi. Nam cletus fuit roman⁹ t anacletus grec⁹ t in alijs plurib⁹ cronica eusebij ab alijs discrepare videt.

Bed ad clemen- §. I.

tis gesta redeundo de ꝙuersione ei⁹ t pentibus ac fratrib⁹ recognitis multa notabilia referunt in li. qui dicit itinerariũ petri. Qui liber q: int apocrifas scripturas ꝓnumerat. dis. xv. sancta roma-

na: ideo ei⁹ puncta pstringam: q̃ diffuse ꝓsequit: Clin. in specu. hysto. Fuit igit clemens nobili romanoz ꝓsapia ortus. Cui⁹ pater Faustin⁹ nomie mater mathidiana. Fratres aũt ei⁹ fuere. Cum aũt german⁹ Faustini marito Mathidiane ob pulcritudinez suam ad sui ꝓcupiscentiam abstract⁹ eam pluries ad nephas sollicitaret: t illa vt pudicissima reluctaret: demum nolens mathidiana crimen cognati viro suo indicare ne dissensionem poneret int fratres: sue etiam periculo pudicicie, puidere t illi auferre occasionẽ temptatõnis fingendo viro suo expresit sibi in somnis a quodã numine reuelatũ: vt pgeret cum filijs Fausto t Faustino ad partes remotas: alioquin ipsa cum eis mortem incurreret his credens Faustin⁹ ne simul amitteret vxorez t filios sibi charissimos: misit athenas illos cum matre vt ibi saltim interea in scia erudirẽt. Per mare igit nauigãtes mira tempestate q̃ssati naufragiũ ptulerũt: t naui discissa mathidiana i quadam tabula ad litt⁹ cuiusdã insule est iactata. Filij vo ei⁹ in alijs lingnis longe a fluctib⁹ maris deducti: a quibusdã in alia naui collecti sunt. Mathidiana igit pre nimio dolore vexata: clamores miserabiles dabat amissione liberoz circũspiciẽs hincinde si forte vel filiorũ cadauera vnda mari ad terram proijceret Specq; ablata eos reuisendi morsib⁹ man⁹ t brachia lacerabat. nullã ꝓsolationem admittens ex alioz ꝓfortatõne. Quedã aũt mulier inter ceteras affuit referens ad sui leuamẽ virũ suũ adhuc iuuenẽ in mari perisse. seq; eẽnimiter tolerasse t ob ei⁹ amorẽ alteri postea nõ nupsisse. Offerenteq; illa domũ suã ex ꝓpassione ad habitandũ secũ ꝓmorandũ accessit: q̃ manib⁹ suis sibi victũ querebat. Cõtigit aũt paulopost man⁹ t brachia mathidiane inualidas fieri ad operandum t q̃si sine sensu eas effici. Viduã aũt illã palisim incurrẽ ꝓpter qõ ne fame deficerẽt oportuit mathidianã victũ p se t socia ꝓcurare. Filij ãt ei⁹ Faust⁹ t faustin⁹ recepti in nauicula a pirat⁹. q̃ viderũt eos in tabulis sup fluct⁹ maris. vendiderũt eos cuidã honeste vidue iustine. que eos vt filios enutriuit t artib⁹ liberalib⁹ erudiri fecit: q̃s eoz noib⁹ primũ vocãs aquilã scõm nicetã. Qui in ꝓcessu tpis symoni mago adhesert: ꝙ detect⁹ ei⁹ fallacijs p petrũ ei⁹ discipuli relicto symone effecti sunt. Pater ẽ hoz t ꝓiunx mathidiane: cum nil audiret de euentu vxoris t filioz post q̃ ab vrbe recesserãt. cum plures varios nũcios athenas misisset t ad ptes alias ad inquirendũ de eis: nec vllã vndecũq; posset hre noticiã. Demũ dimittẽs clementẽ puez sb tutorib⁹ ꝓsanguineis: pfect⁹ est ipe ex vrbe ad inuestigãdũ de eis. Qui t ipe naufragiũ passus i mari paup effect⁹ est: ad ꝓpria redire verecũdat⁹. Clemẽs aũt rome relictus phie opam dedit. t ei⁹ apicem apphendit. Cupiebat q; vehemẽter t studiose q̃rebat qualiter imortalitas anime sibi psuaderi posset. quã ob cãz scolas philosophoz frequẽtabat: t si qd qõ immortalis eẽt obtinebat gaudebat: si qõ mortalitat⁹ ꝓcluderet: t: istis abibat Barnaba aũt ap̃lo romã gfa pdica

tionis veniente ⁊ mysteria xp̄i ⁊ vite future publi ce nūciante p̄bi cum insanū extimabāt: audientes insolita. Ad eius tñ verba clemens ꝓmotus. eius amicicīā cupiens in domū adduxit. Qui in multis edoct⁹ ab eo: audiens q̄ petr⁹ princeps h⁹ doctrine quā miraculis ꝓfirmabat eēt antiochie. illuc ad eū accessit: ⁊ plene erudit⁹ in fide eū baptizauit: eū vbiq̄ sequens. Et cum petr⁹ eū de ꝓsua ꝓgenie interrogasset: enarrauit ille q̄ matri ⁊ fratribus ⁊ demū patri accidisse arbitrabat. ſ. in mari perisse exponēs cuncta p ordinē: q̄ audiens Petrus lachrymas ꝓtinere nō potuit. Quadā autē vice cum Petr⁹ cū discipulis clemente ⁊ alijs ad insulā in q̄ mathidiana mater clemētis manebat accessisset. videns eā mendicantē. arguit eā q̄ scz manib⁹ suis sibi victū nō quereret: ꝑ ociosa mendicaret. Que cum exp̄ssisset impotentiā manuuz ⁊ cām. ſ. ex periclitatōne ⁊ amissione filioꝝ. ꝓpter q̄ quasi desperata sibi man⁹ ⁊ brachia dentibus lacerasset: narrans seriem rei geste. Petrus ait ad eam. Est apud nos (tūc eīm nō erat p̄s) quidam adolescens nomie clemens qui hec refert matri ⁊ fratrib⁹ accidisse. Q̄ō illa audiens rogauit vt ad eum adduceret videndū. Quo facto recognouerunt seinuicē: cum lachrymis gaudiosis seinuicez amplexantes. Interea aquila ⁊ niceta q̄ tunc aberant reuertentes cū viderēt mathidianā cum petro loquentē: interrogabāt q̄ nam esset mulier illa Quib⁹ clemens ait: mater mea est. quam mḡr noster petrus fecit me inuenire. Tunc Petr⁹ narrare recognitōnis modū. perp̄enderūt manifeste ex auditis a petro ⁊ relatib⁹ alioꝝ ipam q̄z esse mr̄z suā: ⁊ clementē fratrem. Q̄ō recognoscētes postmentis stupozem irruerūt in oscula mutua alter i alterum ⁊ pias lachrymas. Exinde vice altera cū petrus cū niceta ⁊ aquila ⁊ clemente ad locum quendā secretū cā orationis accessissent. quidā venerandus senex sed paup cepit eos alloq̄ dicens. Miserear vr̄i fratres: q̄a sub specie pietatis vos grauiter errare ꝓspicio. Nec eīm de⁹ est: nec prudentia in mūdo: sed genesis in ꝓstellatōe ⁊ casus fortuitus oīa agūt sicut ego meipse ꝓperi in disciplina mathematica preceteris erudit⁹. Siue q̄ oretis siue non: q̄ vestra genesis ꝓtinet hoc erit. Cunq̄z diu clemens aquila ⁊ niceta cū eo de diuina prudentia disputassent. ⁊ aperti rōnib⁹ demōstrasset nec fato quenq̄z cogi vel agi ad bonū vel malū. Demū ait senex. Crederem prudentiaz esse ex verb⁹ vr̄is: sed ꝓpria ꝓscia p̄hibeor huic rei adhibere ꝓsensum. Noui meā ⁊ vxoris mee genesim ⁊ scio eam put vnicuiq̄ dictabat accidisse. Audite igit ꝓiugis mee scema. habuit nanq̄z martē cuz venere sup centrū: lunaz p̄o in occasum in domo martis ⁊ finib⁹ saturni. Q̄ō scema adulteros facit ⁊ seruos ꝓprios vxorem alicui⁹ adamare: ⁊ in peregrinatōne ⁊ mari defungi. Q̄ō ita factū est. naz vxor mea in amorē serui incidens. periculū ⁊ obprobriū metuens cū ipso fugit: et mari se cōmisit. Nam vt frater me⁹ retulit ipm primo adamauit. Sed q̄ ipse assentire noluit: in seruū suum libidinus sue amorē retorsit. Nec tñ imputanduz est: q̄ genesis ad hoc eam ꝓpulit. Narrauitq̄z quō somnium finxerat: vt iret athenas ꝑ in mari perierat. Dixit aūt Petrus vt scias fallacez esse opinionē tuā homines genesi sue seu fato astroꝝ subijci: ecce vxor tua Mathidiana casta ⁊ pudica: ecce filij tui Faustus ⁊ Faustinus ⁊ clemēs. Quos oīes recognoscens ⁊ eo cognito ab eis in mutuos amplexus ⁊ oscula irruerūt: oīs in stupozem q̄ aderant mittentes. Ipse quoq̄z eorum pater Faustinus baptisma instructus in fide suscepit. Mathidiana prius et vidua illa que in domo receperat sanatis.

De exilio et mar §.II.

tyrio clementis. Post cletum summ⁹ pontifex a fidelib⁹ creatus est clemens: qui ita moꝝ ornamentis pollebat: vt ab omnib⁹ diligeret: nō solū xp̄icolis sed ⁊ iudeis capacib⁹ ⁊ gentilib⁹. Cum autē domicillā sponsam aureliani sacro velamie cōsecrasset: ⁊ theodoram vxorē syſimij magni ciuis in castitate manere psuaderet. Syſimi⁹ zelo ductus vna dierum eccl̄iam in qua clemēs fidelib⁹ diuina celebrabat intrauit: scire volens cur vxor ita eccl̄e siam frequētabat. Clemente aūt orante syſimius ita factus est cecus ⁊ surdus: vt nil posset videre vel audire: vñ seruis suis annuit vt eū foras deferrent. Qui circūgyrantes eū: ianuā inuenire nequibant eccl̄ie. Q̄ō intelligēs theodora p eo oranit ⁊ egredi ꝓmissus est dei ẋtute. Reuerso autez ad domū cum ꝓmaneret cecus ⁊ mut⁹: theodora hoc audiens post missam ad pedes clemētis se ꝓstrauit: casum exponēs viri sui vt p eo oraret. facta igit ꝓmuni oratōne ab omnib⁹ clemens accessit cum theodora ad domū syſimij. ⁊ orans super eū visum ei restituit ⁊ auditū: q̄ videns clementē putans se arte magica sic ab eo delusum: iussit seruis vt clementem ligarent ⁊ traherent. Qui ligabant ⁊ trahebant columnā ibi positam: extimantes ipsi cum syſimio clementem ligatum trahere. Ascendēs aūt inde clemens admonuit theodoram vt ab oratōne nō cessaret: donec dñs illum suo lumine visitaret. Ei aūt oranti apparuit beatus Petrus dicens. p te saluus erit syſimius vir tuus: vt impleat q̄ dixit frater meus Paulus. sanctificatur vir infidelis p mulierē fidelez. Paulo post igitur syſimius a deo illustratus vocauit theodoram rogans vt faceret ad se venire clementē. Q̄ō illa maximo repleta gaudio subito egit. Clemens ergo aduenies ip̄m cum familia in fide instruens: in sequenti ꝓpascate. cccc.xiiij. baptizauit ō domo eius ⁊ multos nobiles ⁊ amicos nerue imperatoris per istum Syſimium dominus ad veritatem fidei perduxit. Deniq̄z comes sacrorum publius tarquinius pecuniam multis dedit ⁊ ꝓtra sanctum Clementem maximam seditōnem cōmouit sed Adamertinus p̄fectus adductum sibi cum multis verbis inclinaret temptaret ⁊ illis prudēter ⁊ ratōnabiliter responderet: mandauit Trayano imperatori q̄ Clementem episcopum qui nil mali fecerat sic popul⁹ accusasset. At ille remādauit eum debere aut sacrificare aut in exilium mit-

terevltrà mare. Quod cum fuisset a senatu firmatum: tantam gratiaz sancto Clementi dedit, q etiaz Damertin flens ppter euz t dans ei nauem t oīa necessaria multis de clero t pl'o eum comitantib' sic eum dimisit. Profectus aūt in exilium inuenit in loco plusq̄ quinq̄ milia xp̄ianorum iam ad secanda marmora damnatorū. Qui videntes sanctuz Clementē in lachrymas prumperunt. Quos in dño pfortauit dicens. Nō meis meritis sed vestris oratōnibus misit me de' vt vis coronis pticipem fieri. Et cū audisset eos aquam deferri a sex miliarib': orauit cum pl'o vt fontem aque suis pfessoribus apiret. Post oratōnem autem circūspiciens: vidit agnū stantem t erecto pede dextro locū ostendentē. tūc sanctus Clemens intelligens diuinū esse qō ipse viderat: solus accessit ad locum cū omnib'. p̄cipiens vt foderent: ibi. Et cum locū in quo agnus stabat nō cōtingerent nilq̄ inuenirent: breui sarculo sanct' clemēs fodit sub pede agni statimq̄ fons viu' emanauit abundans. Ad hanc miraculi famam t sancti doctrinam. plusq̄ quingenti in vna die baptizati sūt. et intra annum septuagintaquinq̄ ecclesie fabricate sunt. Post tres annos audiuit hec trayanus ex maligna relatōne gentilium: vnde quendam ducem illuc misit ad puidendum negocio. Qui cum pspiceret omnes velle mori. multitudine pepercit: et sanctū clementem solum ligata ad collum ei' anchora p̄cepit in mare submergi. quo facto populus xp̄ian' hoc videns cū fleret: in littore discipuli eius Cornelius t ephebus monuerunt omnes orare deum: vt sui martyris corp' demonstraret. Statimq̄ mare per tria miliaria recedente ingressū p siccum: inuenerūt in modū tēpli marmorei habitaculū a deo paratū t in archa corpus sancti clemētis discipuli petri t anchora iuxē eū. Reuelatūq̄ ē discipulis ne eū inde tollerent. In oi aūt anno die passionis ei' recedebat mare. vij. dieb': t aduenientib' iuxta gersonā siccū prebebat iter p tria miliaria: t expleto festo aq̄ regrediebant. Quadā aūt vice ptigit mulierē cum paruulo suo illuc accedere t post festū regredientibus cunct' t mliere illa puulo qui in templo obdormierat ex obliuione et festinantia ibi dimisso. aq̄ reuerse sunt ad locum suum. quem submersuz credēs in magno luctu p totuz annū stetit. In festo aūt sequētis anni reuersa ad locū. inuenit euz dormientē vbi dimiserat. Qui excitat' a matre et quesitus: dixit se tm̄ vna nocte suauiter dormisse extimabat. Sed in pcessu tp̄is ppter peccata inhabitantiū miraculū illud de recessu aquaq̄ marī cessauit. t ob incursum barbaroq̄ templū illō destructū fuerat. t archa cū corpe inde ablata ō mari ignota erat. Sed quidā sacerdos noīe p̄bs missus a nicolao papa ad p̄dicandū quibusdā nationibus. cum pueniisset ad ptes illas t diligēter inq̄reret de hoc corpe t ab inhabitantib' nesciretur: oratōnib' ppter hoc a clero t pl'o factis. reuelat' est ei locus. t inde educto romā deportari fecit. et in eccl'ia suo noīe intitulata requieuit. Clemens ig' vt dictū est supra successit in papatu Anacletus. Et anacleto euaristus: natōne grec'. qui sedit annis. ix. mensib'. vj. dieb' duob'. Et cessauit epatus dieb'. xviij. Hic diuisit titulos in vrbe p̄sbyteris. t. vij. dyacones pstituit q̄ custodirent epm̄ p̄dicantem.

Capitulum tercium.

Ob trayano pass' est sanct' fochas vt refert Vin. in spec. hysto. li. xj. ca. lxij. Hic nō soluz in igne patiens t in singulis q̄busq̄ tormentis q̄s eēt oīdit: sed oīni vite sue tpe tanto de amore deuictus fuit: vt nō incuriisse martyriū sed impasse credat. Sic em̄ infantie tp̄s exegit: vt admirabile nescio quid t tūc in eo diuine indolis appareret. iam ẋo cum puberibus ānis pie adolescentie primū limē ingressus est senilem cepit monstrare sapientiam. Accessu placid' t mente sobri': castitate glorios' t amator iustic'ie: miseric'ie magister: t humilitatis instructor. Itaq̄ cū singulos xp̄ianos grauis gētilium terror vrgeret t aliquantos iam diuersarū penarum excruciarent seua tormenta. alijs latebra fuisset auxilium. Fochas p opinione nomis sui indagatōnem puigili iubetur inquiri. Nec em̄ vir tāte glorie diutius latere poterat aut nolebat. Huic ergo inuento t presentato prefectus Affricanus ait. Quis est qui trayanum p̄cipem nostrum deū non esse testet'. qui omnes suos aduersarios vt vidit extinxit. Fochas ad hec tacuit q̄si non audisset: aut putasset alteri dictum. Affricanus aūt ad eum clamat t dicit. Quid taces cur ñ respondes. An ignoras añ cui' tribunal assistis. Respondit fochas: iam trayano nō sufficit q̄ dicitur imperator: nisi diuinum sibi insuper inuisibile omnibus nomen ascribat. Tu me imperatoris tui minis a veritate existimas posse subduci: cum tuus ille p̄ceptor vite sue fine completo qui est hodie: crastino nō sit futurus. desiderata sunt mihi supplicia que minaris: festina si consulis: in celeritate gaudium dabis: in dilatōne supplicium. Affricanus ait. Non est pena que cupitur. parce itaq̄ tibi quia perire festinas. Respondit Fochas. Si parcis interfice. Viuere em̄ me salute mea pri' scito nō posse nisi hic moriar. Cui affrican'. Ostēde mihi deū tuum: t ego ab impatore meo obtinebo vt ei seruiat. Fochas respondit: dñs deus noster regnat in celis qui magn' est et inuisibilis. At ille demostenis inquit loquacitatez superasti. sacrifica quod restat ne duro vtaris incendio. aspice ad quinquaginta milia plus viroq̄ ad te vnū oculos animosq̄ dirigere. q̄s si in ptinacia tua pmanserit ad similē vane hui' religionis exemplū inuitatur' insanias. Puris aūt t magnis dijs sacrificare debem' q̄s tu sceleratos esse pnuncias. Cui fochas. nō solum sceleti sed t miseri adulteri t sacrilegi ac demones estimādi sunt. Nec illi soli: sed etiā hi q̄ p̄ditionis hui' cultu dei nomē igrant q̄ regnat i celis cui' gloria t virtus est in secula seculoq̄. Et oīnis fratrum turba circumstans respondit amē. Tūc tonitrua sonuerunt et immensus ymber effusus est: oīnisq̄ terra concussa est; et omnium vestigia

nutare ceperunt. Cadit p̄ses affricanus in faciē
Et cū his militib⁹ q̄ ei circulū faciebāt sine voce si
ne sensu solo ꝓstratus aduoluit. Hec aliquāti vi
dim⁹ q̄b⁹ voluntas diuina cōcessit. Tant⁹ eñ pa
uor tantaq̄ reuerentia huius miraculi fuit. vt vix
paucis ꝓcederet aspectus. ignis eñ de celo nimi
us dū hec ageret ostendit. q̄ feriendo oculorum
aciem occultū faceret quod gestū est. Quicq̄ splē
didio⁹ sole illa lux visa est. Astabant eñ tres an
geli eq̄tū more cōpositi: q̄r effigiem flama forma
bat. Statim tremor oīm membra quasit. Steti
mus exangues t desperata salute iā de morte sol
liciti eramus. Illi aūt vt erant ignei et ꝓceritate
sublimes. lateri se sancti Foche associant t habi
ta scēū nō parua cōfabulatione discedūt. petunt
itaq̄ celū volatu. Et ecce post paululū terenti
ana affricani vxor attonita. sparsis crinib⁹ t vul
tu lacerato veste deformi cū filijs q̄nq̄ t omni fa
milia ad Foche genua ꝓuolui. ibi inherens pedi
bus eius veniā tanti sceleris iplorat. hac se ei pa
ctione ꝓstringens si ei donaret maritus: vt ad le
gē christianā cū tota domo filijsq̄ migraret. Hec
fuit hui⁹ falsa ꝓmissio. Nā q̄cquid spoponderat
nō negauit. Hui⁹ lachrymis flexus Fochas oīs
clericos ꝓuocauit t facta ꝓfecto iugi oratione p̄
stiterunt ei remediū a q̄ pauloante formidarat exitiū
Statim affrican⁹ memor noue salutis trayanum
ꝑdocuit. Impator statim focham iussit accede
re: quo introducto ait. Contēnis regiaz ptātē. q̄s
te ad supbiam erigit deus: q̄ tu imperatorē sper
nis? Videam⁹ quis est ille cui sacrificas. Respon
dit focchas. tibi scire non licet. Scriptū ē eñ: no
lite ꝓjcere margaritas vestras ante porcos. Cui
impator porci ḡ tibi videmur vt dicis. Fochas vti
nam vt animalia essetis. dei eñ iudiciū sup vos
non veniret. Trayan⁹ vo ait. Ecce suspenderis i
ligno. videam⁹ q̄d tibi ꝓsit anim⁹ iste ptinax. ego
inq̄t Fochas suspēsus in ligno ad celestia regna
migrabo. tu aūt cū dijs tuis tenebris inuolut⁹ et
na apud inferos morte torqueberis. Tunc suspē
sus vt erat in ligno impressovngulaz ipetu p̄ om
nia membra torquet vt patentib⁹ riuis latera ipa
dehiscerent. sed nullum in hoc sermonem aut vi
ctus aut iratus emisit. sed tm̄ labia commouebat
t oratione tacita agebat gratias ꝓtectori suo. Et
cū venisset in finem amē clamabat. Et e celo vox
intonuit cū ingenti murmure dicens. Alacer esto
fochas: ego tecum sum: pat⁹ est tibi in padiso lo
cus cū patriarchis. et cum his qui neq̄ me neq̄
patrem negarunt. Trayanus vo in eo in quo vo
luisti loco t in ea pena cruciabitur. Statim impa
tor expauit auferriq̄ eum ex eculeo iussit t quatu
or milites t centurionē etiā crispinianū nomic ad
eius custodiam deputauit. A quibus suscept⁹ fo
chas letus ibat ad carcerem vota domino persol
uens. Media aūt nocte cum orasset: carcer⁹ clau
stra reserata sunt infuso desup lumine. Ad ille aūt
amplius milites quos habebat tāta illa custodia
virtute ꝓterriti. ad genua Foche defixi remedia
salutis implorant. Populi itaq̄ extra muros ad
pelagi littus accedunt. t gratiā baptismi t signū
crucis accipiūt. t vt mentes adhuc teneras t ru
des radix firmior miraculi certiores armaret ostē
dit se oīb⁹ dñs t vt mortales ocli cernere potērāt
maiestas celestis emicuit. Illi iā vilē ducētes hu
ius seculi vsurā redeūt nō diuine legis ignari ad
carcerē. ꝑ nocte depulsa vt lux orta est. ois ad fox
multitudo ꝓcurat. futuq̄ foche certamē expectās
cui traianus ait. Sacrifica neptuno. rñdit focha⁹
nō sacrifico portentis. hanc vocē sp effundā. que
vis exquire tormenta xp̄ianus sum. Trayan⁹ ira
tus crudelem sniam offert. Jaz mergi in caminū
ardentⁱ calcis ꝓpere iubet: t in illū lacū fluentⁱ ar
doris p̄cipitē ptonūq̄ tradi. metuens ne ad ali
quā mēbroz ptē nō ueniret incendiū t ait. Vi
deam⁹ quid tibi ꝓsit ille quē metuis. Impositus
itaq̄ flāme quā pari iusserat. tribus horis in igne
eo durauit. Qui ita integrⁱ oīb⁹ mēbris t vultu
inde ꝓduct⁹ ē: q̄si nō fuisset in flāma. Supatus
itaq̄ in hac passiōe trayan⁹. rediuiua itez inflam
mat⁹ insania dicens. Therme ꝓpt̄ te añ triduū sūt
subuste. q̄s adhuc nemo patefecit. ibi te iubemus
induci. fochas signo crucis sibi impōsso q̄ iubebat
ingredit. Tant⁹ aūt ille ignis fuit t tāta vis flam
me vt candescētib⁹ hincinde fornacib⁹ ipi etiam
pietes colorē ignis accipent. his stās let⁹ fochas:
hec deo vota soluebam. Gratias tibi ago dñe q̄d
hoc dec⁹ elect⁹ ad felicis martyriⁱ gloriā tui fauo
re ꝓueni q̄ ꝓ cōfessione nois tui carcerē. vincula.
crucē. ignēq̄ non timui. Et nūc dñe mitte angelū
tuū t de trayani manib⁹ eripe me: neq̄ dicāt gē
tes vbi est deus tuus. Horaq̄ orōne ꝓfecta emi
sit spūm. patefactis itaq̄ post paululū thermis.
reliquie cōpositē t nulla caloris acerbitate feda
te ꝓueniūt i thermis. corp⁹ ipm flatū nardi traxe
rat. Balnee gelide sunt effecte ac si nūnq̄ fuissent
succēse. Perspectis trayan⁹ sancti foche reliquijs
miraculo tāte nouitat⁹ obstupuit. t referri patiam
ei⁹ militib⁹ cepit stupēsq̄ virtutē mēt⁹ t corpis ait
Vere nō est alt⁹ de⁹ q̄s q̄ regnat in celis. Ipi autē
trayano exeūte balneas illas añ ianuā fochas le
tus ostendit t ait. Trayane trayane. pge ad loca
vlteriozis abyssi t ad p̄pata tibi tormēta festina.
vbi nocte ꝓpetuo t seuo es exurēd⁹ incēdio. Tri
duo hac in luce versaberis. quo emerso caligo te
mortis excipiet. Tūc trayan⁹ palaciū ascēdit t ex
ipo miracło febriū calore succēsus tcia die expira
uit. passus est autem fochas. iij. nonas martij in
pontho.

De atrocitate .§.I.

ꝓsecutionis contra christianos et plinio ꝓ eis
scribente. Eusebius. Tam imēse sub trayano ca
terue martyriū iugulabant quotidie. vt plini⁹ se
cund⁹ q̄ ꝓuinciā administrabat multitudine int
emptoz pmotus. referret ad impatorē trayanuz
q̄ innumera hoīm milia q̄tidie obtruncarent. in
q̄bus nihil oīno sceleris reperiretur admissū: nec
aliquid contrarium romanis legibus: nisi q̄ ante
lucanos hymnos iesu christo cuidam canerent deo
Adulteria vl̄ cetera hmōi crimia apud eos t illi
cita haberi t penit⁹ arceri. cetera vo ꝑm leges eos

agere communes. Tūc trayanus reſcripti ſui auctoritate decreuit. vt chriſtiani quidā nō requirā tur: ſed ſi q̄ tamen inciderit puniant. p qō ex pte aliqua pſecutionis putabat ſe datū incendiū. ſed his qui nequitiā ſuam aduerſus eos exercere cupiebant. ledendi occaſio nō videbat exempta. interdū pls inſtigabat. interdū etiā iudex occaſionibus vtebat̄ t negabat queſitos q̄s puniri voluiſſet oblatos. Hoc tertullianus in apologetico ſuo dicit. t inter cetera ipſe ait. O ſententiā neceſſe confuſam. negat inquirendos vt innocentes t mandat puniendos vt nocētes. parcit t ſeuit diſſimulat t animaduertit. Quid timens ipſam eē ſecundam circumuenis. Si damnas cur nō t inquiris: ſi non inquiris cur non abſoluis. Anno igit̄ trayani. xiiij. Plinius ſecundus nocomenſis orator t hiſtoriographus inſignis habetur. Cui⁹ plurima ingenij extant opa inquit Vincē. in ſpe. hyſto. li. xj. ca. lxvij. Hic ſcripſit de hyſtoria naturali libros. xxxvij. quos veſpaſiano cum epiſtola p̄miſſa direxit. Scripſit et epl̄as ad diuerſos circa centū. ex quib⁹ pauca infraſcripta excerpta ſūt

In epiſtola ad iunium. Hoc ipſum amanti eſt amicum non honorare laudibus. In epiſtola ad cornelium zicianum. Prauum t malignū eſt hominem non admirari admiratione dignissimum. In epiſtola ad cornelium tacitum. Inuentiōi ſue quiſq̄ fauet. Et quaſi fortiſſimū cōplectit: cū alio dictū eſt. quod ipſe preuidit. Eſt gratior multis actio breuis. In epiſtola ad Cathulium. Animi magnitudo nihil ad oſtentationē. Omnia ꝺo ad conſcientiam refert. rectiq̄ facti mercedem nō ex populi ſermone ſed ex facto petit. Ex epiſtola ad nothomium. Librum quem miſi ad vota que putaueris corrigenda. Sic enim magis credam q̄dam tibi placere ſi quedā cognouero tibi diſpliciſſe. In epiſtola ad vrſum. Sicut faces ignē aſſidua concuſſione ſeruant demiſſum relaxant: ſic dicentis calor t audientis intentio cōtinuatione ſeruat̄. Intercapedine ꝺo t quaſi remiſſione langueſcit. In epiſtola ad Arrianū. Neceſſe ē vt laudis ſue ſpacio t curſu t pegrinatione quiſq̄ letet Etenim neſcio quo pacto magis iuuat homines gloria lata q̄ magna. In epiſtola ad fundanum. Clotis ſuis amor plerus q̄ p̄recurrit. t rerū quas aſſequi cupias: preſumptio ipſa iocūda eſt. Trāquillus in libro aut cartha virorum illuſtrium de hoc ſic ait. Plinius ſecundus equeſtribus militiis induſtrie functus. procurationes quoq̄ ſplendidiſſimas t continuas integre adminiſtrauit. t tamen liberalib⁹ ſtudijs tantā operam dedit: vt nō temere quis in ocio plura ſcripſerit. Itaq̄ bella omnia que cum romanis vnq̄ geſta ſunt. xxxvij voluminibus cōprehendit. Idēq̄ naturalis hyſtorie. xxxvij. lib. abſoluit. Periit aūt gades campanie. Cū eīm miſſimenſi claſſe preeſſet t flagrante veſubio ad explicandas ppius cauſas liburnichas p̄tendiſſet nec aduerſantibus ventis remeare poſſet. vi pulueris at fauille oppreſſus eſt. Vt vt quidam extimant a ſeruo ſuo occiſus. quē eſtus deficiēs vt necē ſibi maturaret orauerat.

De mortetrayani §.II.

ni et miris illo tempore contingentibus. Euſebi⁹ Trayani. xvij. anno terremotus in antiochia totam pene ſubruit ciuitatē. Judei quoq̄ qui in lybia erant aduerſum cohabitatores ſuos alienigenas dimicant: ſimiliter in egypto t in alexandria Apud cyrenem q̄q̄ t Thebaydam magna ſeditione contendunt. verū gentiliū pars ſupat in alexādria. Judeis meſopotamie rebellantibus precepit trayanus impator liſie quieto: vt eos de p̄uincia exterminaret. Aduerſus quos quietus acrem inſtruens. infinita eoꝝ milia interfecit. et ob h̄ p̄curato: iudee ab imperatore decernit. Tandem Trayanus ſeleuciam vrbem yſaurie pro fluuio ventris extinctus eſt. anno etatis ſue. lxviij. Imperij ꝺo ſui decimonono. Oſſa eius in vrnaz auream collecta t in foro ſub columna poſita ſūt

Helinandus de eo. Hic ſolus oīm imperatorū intra vrbem ſepultus eſt poſt iuliū ceſarem. quē ſenatus in deos retulit hac de cā. q̄ gloriam militarem qua plenus extiterat moderatione ſuperauerat. rome t p̄uincias omnib⁹ ſe equalem exhibens. amicos ſalutādi cā frequētans vel egrotātes feſtis diebus cū eiſdē indiſcreta habens cōuiuia. viciſſim vehiculis eoꝝ t veſtib⁹ indifferenter vtens publice et priuatim ditans oēs imunitates ciuitatib⁹ largiēs. Relaxans debita p̄uincijs. Carus omnib⁹. nulli grauis adeo vt vſq̄ ad noſtrā etatē in ſenatu nō aliter exclamet. Felicior ſis auguſto et melior trayano. Statua ei⁹ in foro trayani in hoc habitu poſita eſt. Repreſentans q̄nō in expeditione viduā liberauerit. Quod beatū gregoriū poſtea mouit ad compaſſionem: vñ t p̄ eo tantū plorāſſe dicit̄. vt aīam eius ab inferno obtinuerit liberari. Quod tñ quō factū ſit habes ſup iiij. ſenten. a beato thoma. Eutropi⁹ de trayano hoc egregiū dictū ponit. Cū culpantib⁹ amicis q̄ nimiū omnibus eſſet cōmunis. Reſpondit. Se talem imperatorem eſſe priuatis. quales eſſe imperatores priuatus optaſſet.

Capitulum IIII

Drianus igit̄ elycus conſobrini trayani filius. xij. ab auguſto principatū mortuo trayano adeptus eſt. Anno ab incarnatione dñi. cxix. vt ſcribit hugo floriacen. ab initio ꝺo mūdi quater. M lxxxij. Sed ſm aliam cōiorē computationē quinquies milleſimo. cccxviij. impauit aūt annis. xxj hic fuit literis grecis impenſius eruditus. t nō ſermone tñ eruditus ſed et ceteris diſciplinis canēdi medendiq̄ ſcia pollēs. Sic enim referebat carmen carmini: dictuz dicto vt p̄orſus ad oīa diceſ p̄meditatū. Helynād⁹ de eo ait. Elyc⁹ adrian⁹ cum rome p̄fecturā ſplendidi⁹ ageret. ex ſenatore impator creatus eſt. Qui obſecrante ſenatu: vt filium quē habebat ceſarem auguſtum appellaret Sufficere inquit debet q̄ ego inuitus regnaueri cū non mererer. Principatus eīm ſanguini nō debet̄ ſed meritis. Et inutiliter regnat q̄ rex naſcit:

nō merek. Et ꝓculdubio pentis affectū exiuit q̄ paruulos suos importabili subiecta mole extin/guit: hoc eñ est suffocare liberos nō ꝓmouere. Alendi sunt ꝓius in virtutib⁹ q̄ exercendi. et cuz in eo ꝓfecerint vt ꝓbentur illos virtutib⁹ ante/cedere quos debent honoribus anteire: inuitati ascendant z se ciuiū suox votis nō subtrahant.

Hic adrian⁹ inq̄t Eusebi⁹ ytalice i hyspania natus. alexandriam a romanis subuersam publicis instaurauit expensis. Ipse ꝺo Trayani inuidens glorie de assyria mesopotamia armenia q̄s ille ꝓuicias fecerat reuocauit exercit⁹. Idē eruditissi/mus in vtraq̄ lingua. ꝑ in puerox amorē parum continēs fuit. vnde ātinoeū puerū regiū eximie pulcritudinis in egypto mortuū diligēt sepeliuit Mā in delicijs eū habuerat z in deos retulit. Ex cui⁹ nomine etiam vrbs apellata est. Reliqua tributox ipse adrian⁹ relaxauit cartis publice incensis. plurimos etiā ipsis tributis liberos prestitit. Ipse etiā iudeos cepit secūdo ꝓtra romanos rebellantes. Hec eusebi⁹ in chronicis. Ipse quoq̄ adrianus vt ait cōmestox in hierlm euersa p tytum statuā suam posuit. vbi archa dñi ꝓius stetet rat. q: vestigia ciuitatis quedā adhuc manebant Et iudei q̄ latentes vndecūq̄ remanserant q̄sq̄ ad locū sanctū redibāt multiplicati: remouerunt statuā. Ob hoc adrian⁹ apposuit manū extremaz z fundit⁹ euertit vrbē. Et edixit ne q̄s iudeox habitaret in terra illa. Et de hac vltima euersione vidē dicere lucas in euangelio suo cū ait. Captiui ducenk in omnes gentes. Deniq̄ vt ait Hugo floracēn. ipse adrian⁹ hierlm reedificauit. ipsamq̄ ex noie suo apellauit. s. Elyam q: ipse dicebak etiam elicus. Cui⁹ opere factū est vt loca sctā. s. dominice passionis z resurrectionis q̄ndā ex vrbem iacentia. nūc eiusdē muro septētrionali circūdentur. Deniq̄ ꝓcepit ne cui iudeo introeūdi lnia esset. xp̄ianis tm̄ ciuitate ꝓmissa. vñ ꝑmus ibi de gētib⁹ marc⁹ noie institutus est epūs. Et ex eo tpe z deinceps assumē epōs z circūcisione cessatū ē. hic cū athenis insignes edes plurimas fecisset agonē edidit: bibliothecā miri opis extruxit Tandē ſm eusebiū morbo intcutis aq̄ apud bayas defunct⁹ est.

In historia sancte sophie z fil'. legit'. q̄ adrian⁹ i infirmitate cōstitut⁹ visum ꝓdidit. Carnes q̄q̄ ei⁹ putrefacte sunt. defluentib⁹ vermib⁹ ex ore ei⁹. Ad vltimū in extremis posit⁹ dixit. Dñe de⁹ triū virginū z mris eax veloci⁹ educ aiam meaz de corpe. scio eñ q̄ ꝓpter illas hec patior. z cum magno eiulatu clamās crepuit. qō accidit ei post martyriū illatū fidei spei z charitati vt infra ptz.

Hui⁹ tpe basilides hereſiarcha apud alexādriam cōmorak. Cochebas iudaice factiōes nolētes sibi aduersus romanū militē ferre subsidiū: oīmodis cruciatib⁹ vexat. ḃ vt ait Helinād⁹ ſm alios barchobas apellak: qō nomē significat stellaz. q̄ crudel' z sceles⁹ ꝓ oīa vocabulo suo velut vilib⁹ mācipijs ꝓsuadebat se ob salutē eox syd⁹ magnū celit⁹ esse demissum. egris mortalib⁹ z lōga obscuritate dānatj ferre salutj auxiliū. Floruit ill' dieb⁹ aq̄la orator genē pontic⁹. scōs int̄pres mosay ce legis p⁹. lxx. int̄ptes. vt refert Hugo floria/censis.

Hui⁹ adriani tem .§.I.

porib⁹ floruit scōs phūs qui philosophat⁹ est omni tpe silentiū seruās z pittagoricā vitā ducēs. ḃ vt refert vincen. in spe. histo. li. xj. c. lxx. cū adhuc puulus esset missus est ad discēdū. z audiuit i scolis q̄ ois mulier fornicatrix esset z impudica. tandem in phia ꝓfectus remeauit ad patriā suā cōez gerens pegrinationis cōsuetudinē baculū z perā circūferēs. coma capitis z barba. plixa. hospitat⁹ est aūt in domo ꝓpria nemine domesticox eū cognoscēte neq̄ ꝓpria matre. Volēsq̄ ꝓbare ꝺ mulierib⁹ si verū erat qō audierat. vocauit vnā ꝺ ancillis ꝓmittens ei. x. aureos si mī psuaderet. At illa cōsentiens ancille. fecit eū vespere ad se introduci. Cunq̄ illa extimaret secū illum debere ꝓmisceri. ille velut ꝓpriā matrē amplectēs int̄ vbera ei⁹ vsq̄ mane dormiuit. Mane aūt cū vellet egredi z discedere. Illa ap̄hendens eū ait. vt me tentares fecisti hoc. qui ait neq̄q̄ dña mak. nequaq̄ dignū est illud vas me maculare vnde exiui. Illa aūt scisitante quis eēt ait. Ego sum scōs filius tuus. illa aūt recogitās in semetipsa z nō ferēs cōfusionē exanimata est. Scōs ḡ phūs sciens q̄ p loquelā suam moꝛs matri sue cōtigisset. hanc i se imposterū exegit penā: ne amplius loqueret. Et sic vsq̄ ad mortem taciturnitatē ꝓfuauit. Per idē tpūs adrianus venit athenas. audiuit de illo. eumq̄ ad se venire faciens ꝓmus eū salutauit. ille ꝺo tacuit. Tunc Adrianus ait. Loquere phe vt a te aliquid addiscamus. illo autē in ꝓposito silentij perseuerante. vocās impator quendā spiculatorē ait. hunc nolentē loq̄ impatoꝛi viuere nolumus. abduc ergo eū z torque. Adrianus ꝺo clā vocans lictorē ait. psuade ei in via vt loquak z si psuasus rñdeat decolla eū si ꝺo non responderit reduc eū ad me. Ducebak ergo secundus a spiculatore ad locū tormentox. Qui dixit ei. O secunde quare tacens morieris. loquere z viues. ille āt vitam suam quipendens mortē tacitus expectabat. Spiculator veniens ad locū destinatum ait illi. Extende ceruicem tuam z suscipe mortem. ille extendens ceruicem silentio vitam postposuit. Aprehendens ergo cum spiculator reduxit ad adrianum dicens Secundum vsq̄ ad mortem tacuisse. Tunc adrianus videns philosophi continentiam ait illi. Quia lex ista silentij quam tibi imposuisti nullo modo solui potest. Sumens tabulam istam scribe z saltim manu tua loquere. at ille tabulam sumens. scripsit in hunc moduz. ego quidem O Adriane nihil te timeo quia princeps hiius tēpis videris existere. De quidē occidere potes. sed vocis mee ꝓferende nulla tibi datur potestas. Adrianus ait. Bene quidem excusatus es. Sed quedam tibi ad hec ꝓbleumata ꝓpono. vt hec saltem mihi scripto respondeas. Quox primū est. Quid est mund⁹. q̄ resc̄pſit Mūd⁹ est incessabilis circuitus. spectabil'. suppellex multiformis formatio. exīn⁹ tenox circuit⁹ sine

erroꝛe. Quid eſt occeanus. Rndit. Mũdi amplexus terminis coartatus. hoſpitiũ fluuioꝛuꝫ. fons imbꝛiuu. Quid eſt deus. Reſpondit. Immortalis mens incontemplabilis celſituto: forma multiformis. incogitabilis inquiſitio: inſopitus oculꝰ. omnia continens: luꝛ bonoꝝ. Quid eſt ſol. Reſpondit. Celi oculus: caloꝛis circuitus. ſplendoꝛ ſine occaſu: diei ornatꝰ: horaꝝ diſtributoꝛ. Quid eſt luna? Reſpondit. Celi purpura: ſolis emula. malefactoꝛ inimica. ſolamen iter argentiuꝫ. directio nauigantiũ. ſignum ſolennitatũ. larga roꝛis preſagiũ tẽpeſtatũ. Quid eſt terra? Reſpondit. Baſis celi. meditulliũ mũdi. fructuũ cuſtos ⁊ mr opculũ iferni. mr naſcẽtiũ nutrix viuẽtiũ. deuoꝛatrix oĩm. cellariũ vite. Quid ẽ homo? Rndit mẽs incarnata. fantaſma tpis. ſpeculatoꝛ vite. mancipiũ mortis. tranſiens viatoꝛ. loci hoſpes. aĩa laboꝛioſa. parui tempoꝛis habitaculum. Quid eſt pulcritudo. Reſpondit. Flos marcidus. carnalis felicitas. humana ꝓcupia. Quid eſt mulier. Rndit. hominis confuſio. inſaturabilis beſtia. continua ſollicitudo. indeficiens pugna. viri incontinentis naufragiũ. hominis mancipiũ. Quid eſt amicus. Rndit. Deſiderabile nomen. homo vix apparens. infelicitatis refugiũ. indefinẽs felicitas Quid ſunt diuitie. Rndit. Auri pondus. curarũ miniſter. delectatio iniocũda. inſatiabilis inuidia deſiderium inexplebile. os excelſum inuiſa cõcupiſcentia. Quid eſt pauꝑtas. Reſpondit. Odibile bonũ. ſanitatis mater. curarũ remotio. ſapientie repertrix. negocium ſine damno. poſſeſſio abſq; calumnia. ſine ſollicitudine felicias. quid eſt ſenectus. Reſpondit. Optatum malum. moꝛs viuentiuꝫ. incolumis languoꝛ. ſpirãs moꝛs. Quid eſt ſomnus. Reſpondit. Moꝛtis imago laborum quies. infirmãtium votum. deſiderium miſeroꝝ Quid eſt vita. Reſpondit. Beatoꝝ leticia. miſeroꝝ meſticia. expectatio moꝛtis. Quid eſt moꝛs Reſpondit. Eternus ſomnus. diuitũ pauoꝛ. pauperum deſiderium. ineuitabilis euẽtus. latro hominis. fuga vite. reſolutio omnium. Quid eſt verbum. Reſpondit. Proditoꝛ animi. Quid eſt corpus. Reſpondit. Domiciliuꝫ anime. Quid ẽ barba.. Reſpondit. Diſcretio ſexus. Quid eſt cereꝛum. Reſpondit. Cuſtos memoꝛie. Quid ẽ frõs Reſpondit. Imago animi. Quid oculi. Reſpondit. Duces coꝛporis. vas luminis iudices animi Quid eſt coꝛ. Reſpondit. Receptaculum vite. Quid iecur. Reſpõdit. Cuſtodia caloꝛis. Quid fel. Reſpondit. Suſcitatio iracundie. Quid ſplẽ Reſpondit. Riſus ⁊ leticie capax. Quid eſt ſtomachus. Reſpondit. Ciboꝝ cocus. Quid oſſa Reſpõdit. Robur coꝛporis. Quid pedes. Reſpondit. Mobile fundamentum. Quid ventus. Reſpondit. Aeris ꝑturbatio. mobilitas aquarũ. ſiccitas terre. Quid ſunt flumina. Reſpõdit. curſus indeficiẽs. refectio ſolis. irrigatõ terre. Quid amicicia. Reſpondit. Equalitas animoꝝ. Quid fides Reſpondit. Ignote rei miranda certitudo Quid eſt quod hominem laſſum fieri non ſinit. Reſpondit. Lucrum.

Eo tempore qnã .§.II.

oratus apoſtoloꝝ diſcipulꝰ Publio epiſcopo athenaꝝ ob martyriũ coꝛonato in locum eius cõſtituitur. ⁊ eccleſiam grandi terroꝛe diſperſam fide et induſtria ſua congregauit. Cunctꝫ adrianꝰ athenis exegiſſet hiemẽ inuiſens eleuſinaꝫ ⁊ ĩ omnibus pene grecie ſacris iniciatus. dedit occaſionem his qui chriſtianos oderant abſq; pꝛecepto imperatoꝛis vexare credentes. Tunc quadratus poꝛrexit ei librum pꝛo noſtra religione compoſitum valde vtilem. plenum rationis ⁊ fidei. ⁊ apoſtolica doctrina dignuꝫ in quo et antiquitatẽ ſue etatis oſtendens ait. Plurimos a ſe viſos qui ſb domino varijs in iudea oppreſſi calamitatibus fuerant. ⁊ qui a moꝛtuis reſurrexerant. Ariſtides qꝫ atheniẽſis epiſcopus eloquentiſſimus ⁊ ſub priſtino habitu diſcipulus chriſti. volumẽ noſtri dogmatis rationem continens. eodez tempoꝛe q̃ et quadratus adriano pꝛincipi dedit apologeticum pꝛo chriſtianis quod vſq; hodie ꝑſeuerans apud phiſiologos ingenij eius inditõ eſt. Tũc ergo vt ait Hugo floꝛiacenſis pꝛecepit adrianus per epiſtolam ad minutium fundanum pꝛocõſulem aſie datam. vt nemini liceret chriſtianum ſine obiectu criminis ⁊ ꝓbatione damnare. Hoc eſt autem exemplum epiſtole imperatoꝛis ad pꝛedictũ minutium fundanum vt ait Euſebius. Accepi litteras ad me ſcriptas a pꝛedeceſſoꝛe tuo ſereno clariſſimo viro. Et non placet mihi relationem ſilentio pꝛeterire: ne innoxij ꝑturbentur ⁊ calumniantibus latrocinandi tribuatur occaſio. itaq; ſi euidenter pꝛouinciales huic petitioni ſue ad eſſe volunt aduerſus chriſtianos vt pꝛo tribunali eos arguant in aliquo: hoc eis exequi non pꝛohibeo. pꝛecibus aũt ſolum ⁊ acclamationibus vti eis non permitto. Etenim multo equius eſt. ſiqs nolet accuſare de obictis te cognoſcere. Si quis igitur accuſat et pꝛobat: aduerſum leges quicq̃ agere memoꝛatos homines. pꝛo merito peccatoꝝ etiam ſupplicia ſtatues illud magnopere curabis vt ſiqs calumnie gratia quemq̃ hoꝝ ſuz poſtulauerit reum in hunc pꝛo ſui nequitia ſuppliciſ ſeueꝛioꝛibus vindices. Cap. v.

Alexander ſextus

poſt petrũ euariſto ĩ papatu ſucceſſit: ꝟ vt hꝫ ex li. pontificũ rõanꝰ fuit: ſedit annis. x. ⁊ ãno etatꝭ ſue. xxx. ꝓpt magnã ſctitatẽ ad ſũmũ ꝓſulatũ aſſũptꝰ fuit. tãdẽ ab aureliãno comite ſb adriano ĩpatoꝛe martyrio coꝛonatꝰ eſt vt dicet ĩfra. ꝟ paſſionẽ dñi miſcuit in ꝓcatiõe ſacerdotũ. qñ miſſe celebrant vicz. q̃ ꝓie q̃ patẽt ⁊c. Ipſe ẽt ꝓſtituit ſacrale aq̃ bñdicte ⁊ aſpſionẽ eiꝰ. ĩ hitacul. vñ ipe dicẽ de ꝓſe. di. iij. aquã ſale ꝓſpſã ꝙplis bñdicimꝰ. vt ea cũcti ſcificent ⁊ purificarẽt ⁊c. Et exꝑmit ibi effectꝰ eiꝰ. hic q̃ vt hꝫ ex geſtꝭ eiꝰ cũ ꝙuertiſſet ꝓfectũ vrbis hermetẽ. ab aureliano cõite miſſus ẽ ĩ carcerẽ ⁊ hermes qꝫ crediderat cũ eẽt ĩ vicul hermes apõ q̃rinũ tbunũ. dicẽ ei tbunꝰ Adiuꝝ te vix pꝛudẽtẽ dignitatẽ dimittẽ ꝓfecture

et aliam vitam credere. Cui hermes. Ego ante hos annos omnia deridebam ⁊ aliam vitam esse non putabam sed solam istam. Dicit ei quirinus Fac ergo me ꝓbare quod credis ⁊ ego credā. ad quem hermes. Sanctus alexander q̄ in vinculis est me hec docuit. Audiens hec quirin⁹ cepit maledicere alexandrū dicens. Ego dico tibi fac me hec ꝓbare et tu mihi nominas quē ꝓ scelerib⁹ suis teneo in vinculis alligatū. sed tū si verū dicis: vadā ad eum ⁊ dicā illi. Si vis vt ꝙ te credā: fac vt te cū hermete inueniā. Hermes dixit fiat. Abiit ergo quirinus ⁊ triplicauit sup alexādrū custodes ⁊ claustra dicens ei cur hoc faceret. Ōrāte āt alexandro sancto angelus dñi duxit eū ad hermetē in carcerē. ⁊ inueniēs quirin⁹ eos simul in carcere mirat⁹ est. Sed ⁊ ipse hermes dixit quirino. Quō sanct⁹ alexander filiū suū suscitauerat ⁊ an illam suā cecā illumiasset. Et quirin⁹. hēo ⁊ ego filiā cecā ⁊ gutturnosā ⁊ ꝓmitto me creditux si illa a vobis sanata fuerit. Cū dixit sanct⁹ alexandō vade ⁊ duc filiā tuā ad carcerē. ⁊ pone boyā meā ad collū eius ⁊ mane sanā eā inuenies. Et quirinus ad eū. Cū sis hic in carcē quō te illic inueniam. Rñdit alexander. Tlade cito q̄ ꝙ me huc adduxit me illuc reducet. Cū ḡ prexisset q̄rin⁹ cū filia ad carcerē. inuenit illic sanctū alexādrū ⁊ prostrat⁹ ante eū veniā postulabat. Cui mādauit alexander. vt ad eū duceret euentiū p̄sbm ⁊ theodolū dyaconū ꝓ christo in eodem carcere alligatos Qui anteq̄ veniret inuenit filiā suā sanatā. et baptizat⁹ est cū filia ⁊ alijs multis. Audiēs ꝫ aurelian⁹ interrogauit q̄rinū cur se relinqueret ⁊ alexandrū sequeret. Qui rñdit xp̄ian⁹ sum. q̄d vis fac. q̄ alius nō ero. Tūc aurelian⁹ iussit vt ei lingua abscideret. ⁊ in eculeo torqueret. Qui tū ad huc loquens ⁊ aurelianū ꝓuocans iussus est manus ⁊ pedes abscidi ⁊ decollar⁹ canib⁹ ꝓici. filia vō ei⁹ balbina in virginitate pmansit. cui sepi⁹ obsculāti boyā ꝙ quā sanata fuerat. dixit ei. s. alexāder. Noli filia boyā meā osculari ꝫ magis oscula re vincula. s. petri. Qō cū diu fecisset. tradidit eā theodore sorori sci hermet. cui⁹ hermetis ab Aureliano decollati corp⁹ ipa theodora sepeliuit.

Cū ḡ. s. alexandō multa miracula fecisset et tentus nullo mō imutari posset torquet in eculeo. et cū nil dicēt dixit ei aurelian⁹. Cur taces. rñdit alexander. q̄ tpe orōnis xp̄ian⁹ cū deo loq̄t. Deinde in furnū triduo accēsū missus illesus in eo pmānsit Et cū ibi deū laudaret dixit Aurelian⁹ suis. Audiam⁹ q̄d miser ille incendio fabulet. Cūq̄ se applicaret facies ei⁹ semiusta est. ⁊ media ps clamidis ei⁹ euasit. multi vō ex militib⁹ i flāma mortui sunt. Tūc aurelian⁹ iussit eū inde extrahi ⁊ i aliuz furnū ardētissimū mitti. qō cuz fieret p̄dict⁹ theodolus dyacon⁹ cepit flere ⁊ stans in ꝓlo aurelianū de iniusto iudicio increpare. Qō audiēs aurelian⁹ iussit eū i eūdē furnū ꝓici. Exclamās aūt theodolus ait. Scte alexandō adiuua me q̄ pctōr ego sū ⁊ ignē ferre nō possū. Cui alexandō. Noli timē. Sta virilit age. Et cū orasset vōuit eū dicēs: veni huc ad refrigeriū. q̄ mecum est ille q̄ in babilone tres pueros liberauit. Et statim theodol⁹ furnū exilijt et cepit simul cū eo laudare deū. Audiens aurelian⁹ theodolū cū alexādro loquentē. iratus iussit eū in clibanū ardentē iactari. Tūc alexandō ad theodolū. Quid eligis an sanus euadere an mecū ad deū ꝓgere. Cui theodol⁹. Ego pater nō te desera q̄ licet in ꝓncipio grauit sim cruciat⁹ tū exq̄ ꝓ me orasti: nec dolorē nec ardorē sensi. ⁊ ait alexander ministris. Cessate a labore q̄ anteq̄ nouos ignes apponatis: ꝓperamus ad dñm. ⁊ orātes spūm simul emiserūt. Cū aūt hō audisset aurelianus ⁊ ꝓgeret insultare defunctis. subito virga ferrea ignea ante pedes ei⁹ apparuit ⁊ vox audita est ab oībus dicēs. aureliane accipe brauiū meritorū tuox cū q̄ in inferno scias esse mittendū. At ille magicis artib⁹ hoc imputās irat⁹ iussit adduci sanctū euentiū ⁊ in furnū in mediū sanctox iactari. Sed ante q̄s ignis poneret emisit spūm. cūq̄ ⁊ huic insultaret. vox facta est dicēs. Aureliane his quib⁹ insultas celi apti sunt ad q̄s ascēdēt. tibi aūt tartar⁹ apt⁹ est vt illuc descēdas. Ad quā vocē expauefactus. tant⁹ timor ⁊ tremor eū arripuit vt manib⁹ seruox ad palatiū reduceret. quē seuerina uxor sua excipiens ⁊ ei nequitiā suā improperans. accessit ad sanctos dei ⁊ eos honorifice sepeliuit. ⁊ ad virū rediens inuenit eū ꝑ doloribus nimijs linguā suam masticantē ⁊ expirātē. ꝓtinus. Hox corpa sanctox requiescūt nūc in ecclesia sancte. Sabine.

Huic successit Bi §.I.

xtus primus papa natiōe roman⁹ qui sedit ānos x. hic ꝓstituit vt ministeria sacrata nō ꝓtiugerent nisi a ministris. Idē etiā ꝓstituit vt q̄cunq̄ epūs euocat⁹ esset ad sedem aplicā. ad pochiā suā non recipet nisi cū literis aplice salutatiōis. Tandem martyrio coronat. iij. nonas aprilis. Hic misit ad gallias sanctū pegrinū quē et epm anthisiodorē sem instituit. vt lucernā fidei iā extinctā reflāmaret: et infideles ꝓdicando ꝙuerteret. Cui socios dedit marcum p̄sbm. Concordianū dyaconū. et iouinianū sbdyaconū: ⁊ iouinianū lctōrē ordināt Hic post predicationē plurimā ⁊ cōuersionē multox anthisiodorensiū ad aliū locū pergens causa euangelizandi. ibi iussu adriani impatoris decollatus est. ⁊ corp⁹ ei⁹ a q̄dā rustico christiano i curru suo cum bob⁹ angelo sancto hoc iubēte ⁊ in via associante deportatū est ꝓpe parisius ⁊ in monasterio sancti dyonisij collocatū.

In illo etiam tem §.II.

pore sanctus taurinus ebroycēsis epūs romanus natione. ab vrbe directus ad p̄dicandū in galijs. cū discurreret euangelizando: duo magi Cambises ⁊ saraa sacerdotes dyane. miserūt. xx. discipulos suos ad eum occidendum. quos cū vidisset signo crucis facto. iussit fixos manere. non valētes se mouere. Cum autem verbo sancti facti fuissent liberi. ad eundū ꝓstrantes se ante sanctū taurinū baptismū petierunt ⁊ acceperunt. licinius autem

ꝑses ⁊ gentilis fecit eū sibi ꝓtari. quē de genitoribus interrogans ⁊ responsum ab eo accipiens cōfessus est licinio se esse ꝓsobrinum suū ⁊ ante aliqs annos matrem ipius taurini ob fidem occidi fecisse. Sup q̄ sanctus deo grās egit q̄ mater martyrio ad celum ascenderit. Jussit aūt licinius cū virgis cedi. Et cum inter flagella diceret sanctus domine respice in me ⁊ miserere mei iam senis. vox facta est de celo dicens. Noli timere famule meꝰ. qꝛ tecū sum. statimq̄ aruerunt manꝰ cedentiū. Interea nunciatū est ꝓsidi licinio q̄ filiꝰ cū armigero suo venationi insistentes ꝑcipitio mortui erāt. vxor aūt licinij leonilla q̄ iā fidei ꝓpositū cōceperat. ⁊ virū suū q̄ cōsobrinū torqueret increpaue/rat. Hec audiens ad pedes sancti ꝓcidens rogauit ꝓ suscitatione filij cū iam fama vulgauerat q̄ mortuū aliū resuscitasset. Et cū etiā licinius q̄ deridendo iterrogasset sanctū si ꝑ artes suas magicas filiū resuscitare valeret. Ait sanctus. oīa possibilia sunt credenti. Tu q̄ tm̄ fidem habe ⁊ filiū viuū recipies. Qui cū vbis eiꝰ credidisset sanctꝰ vir oratione sua iuuenē suscitauit. q̄ marinus dictus velut a somno surgens ad pedes sancti ꝓstratus baptismū petijt dicēs sibi ab angelo hoc fuisse imperatū. Dixitq̄ ad patrē. Heu pr̄ nescis q̄m̄ miserā vitā ducimus. ⁊ quante pene ꝓ hac nobis similibus refuant. et quanta gloria prepata ē his q̄ colūt ⁊ seruiūt deo: quē colit iste cōsobrinꝰ nr̄ taurinus. Vidi eū inter angelox̄ choros interesse ꝓ nobis deprecantem. Luz h̄ ⁊ alia de futura gloria ꝑdicaret. conuersi ad fidem liciniꝰ vxor ⁊ filius ille baptizati sunt cū mille. ccviij. alijs. dixitq̄ iuuenis rediuiuus factus. Vir altissimi dei. rogo te resuscita armigerū meū ne remaneat in penis in q̄bꝰ dimisi eū. Quo ꝓ eo orāte surrexit ille noīe Pascasius ⁊ ait. Magnas sustinebam penas vir sancte qñ̄ nuncius venit ab altissimis deferens i mādatis me ad te reduci. et ait ad dñm suuz. In die viij. cum albas deposueris mandat tibi ille q̄ me huc adduxit: vt redeas ad illuz. Qui mox leui febre corripit ⁊ secū demandatū octaua die morit: qui marinus dicebat. Dū hec agerent et oīs plebs esset ouans sub tanto pastore. cōcitauit inimicus veritatis vastissimā orientalē plagā ꝑ gallos. Cū vo certiꝰ compissent galli se casuros: nec vllo modo quirent resistere. omnes ad virū dei ꝓ auxilio cōfugerūt. Qui triduanū indixit ieiuniū ⁊ oranti ꝓ hmōi angelus ei apparuit dicens. gratias age creatori tuo: q̄ alias tm̄modo impetrasti. Locus vo iste dectus erit p longū tps sed iterum in meliꝰ restaurabit. Tu vo coronā a deo recipies ꝓ tuis laboribus die. viij. Ha ne aūt fctō: nunciauit ꝓlo cōgregato reuelationē dñi. q̄s perterritos consolatus est plurimū dicēs. Nolite diffidere ꝓperate romā ⁊ significate beato sixto pape diem exitus mei. Die igit̄ ꝑsignata assistēte oi populo in ecclesia. parato officio ipm maxime lamentantē de patris recessu ꝓsolatus est plurimū. multa predicens q̄ postea impleta sunt. ⁊ demuz in sede episcopali residens benedixit eis dicens. Abite filioli mei in pace. et dominus erit vobiscū

Et visa est subito circa altare innumerabilis multitudo hoim candidatox̄. Et audita est vox. Veni nobiscum sancte dei thaurine tc̄. Et cum voce facta est nebula ita condensa vt nullū comparem suum posset aspicere. Et post horaz disparuit nebula illa odorifera ⁊ visus est sanctus in sede defunctus facie ad celū versa ⁊ manibus eleuatis. Cunq̄ astantes dubitarent vbi corpus sanctū sepelirent. subito appuit quidā venerabilis virvultu candidus vt nix. q̄ dixit. Fratres sumite corpꝰ patris vestri ⁊ sequimini me preeuntē. Qui mox sequentes illū cū sancto corpore ad tercīā ptē miliarij ab illo loco ꝓcesserūt. Ubi q̄ apparuerat subsistens ait. deponite corpus ⁊ ibi sepultus est. cumq̄ omnes flerent ⁊ eiularent vsq̄ ad celū tūc erexit se quasi viuus de fossa dicens. Quid facitis filioli. Nolite timere istum audite q̄. s. apparuerat eis prius. ⁊ inclinato capite siluit. Ille aūt q̄ apparuerat qui erat angelus domini i humana specie ait ad illos aspicientes in eum. fratres vos timetis patrem vestrum vobis auferri ab hostibꝰ. nō erit hoc. Ego qui fui custos eius in vita ero ⁊ in morte. Nunc autem ciuitas ista subuertet̄. ꝫ nullus vestrū peribit. Et cum omnia cōsummata essent ait ille. Recedite velociter ne ꝛuoluamini ab hostibus. quo dicto nūq̄ comparuit.

Ab adrianom/ .§.III.

peratore. eustachius cum vxore sua teospita ⁊ filijs eox̄ agapito ⁊ teospito. dū reuerteret̄ a prelio cū victoria ⁊ receptus fuisset cum magna gloria: q̄ noluit ydolis immolare pro gratiarūactiōe de eius victoria sed christo deo post ꝛmissionē leonis seuissimi ad eos qui nil lesit: missi sunt in bouem eneū cōcauū succensum igne. vbi deo gratias agentes aīas domino reddiderūt. ꝫ ignis nul de corporibꝰ eox̄ capillis vel vestibꝰ ꝓsūpsit. Adri aūt actus legunt̄ de ꝙuersione eox̄ ⁊ ꝓcessu nā cum esset paganus miscōie tū operibus deditus ⁊ pānceps militie sub trayano impatore ⁊ venationi operam daret. visum vnū ceruū ꝑ ceteros pulcriorem insecutus est eū. Et cū ceruus in quodaz loco sublimi se firmasset ⁊ ille quō eū cape posset in illum aspiceret visa ē ei inter cornua cerui imago crucifixi. dicentis. Cur me insequeris? Qui cū interrogasset quis esset respondit. ego sum ihesus xp̄s filius dei. qui de celis ad terras veniens. crucifixus fui ꝓ salute hoim: ⁊ resurrexi. Et cū interrogasset quid agere deberet ꝓ salute sua. Respōdit q̄ fidem xp̄i ⁊ baptisma recipet post que ad dictum locū reuertens sibi ostenderet̄ q̄d ei ꝓtingere deberet. Quod totum egit reuertēs domū. filiter vxor cui in somnis etiā dominus reuelauerat idem reuertens post baptismū sui vxoris ⁊ filiorum ad locum prefatum. dominus apparens ei commendauit eum de baptismo ⁊ fide recepta. et predicēs eū multa passurū ꝓfortauit ad patiam.

Inde ad dies paucos mortui sunt oīes famuli ⁊ famule eiꝰ ⁊ pecora ⁊ tota ꝙba eiꝰ ad nihilū redacta ꝓ rapinaz malox̄. propter quod pauptate ꝑssus ⁊ verecundia cū vxore ⁊ filijs ꝓfectus est in

egyptum. Sed ascendens nauem vt mare trāsiret. cum vxore ⁊ filijs ad portū descendens. cum non haberet naulū ad soluendū naucler⁹ retinuit sibi vxorē ei⁹ pulcerrimā ꝓ naulo. Et q̄ cōquerente sup eo: volebat eū patronus nauis in mare demergere cōtristat⁹ sine ea discessit cū filijs. Dominu⁹ tñ de⁹ prouidit pudicicie eius vt ille eā nō cōtingeret. Perueniens aūt ad quendā fluuium vnū ex filijs dimittens vnū in terra aliū sup hūeros ponens transportauit ad aliaz ptē fluminis. Cūq̄ reuerteret ꝓ alio in medio fluuij ꝓstitutus vidit leonē illū rapientē ⁊ in siluā portantē. ⁊ desperans de eo reuersus est ad aliū iā transuadatū Et videns lupū eū rapiētē ⁊ in nemus fugientez cū eo. extimans ambos ab illis feris deuoratos: incitabatur ex dolore nimio ad submergenduz se sed a deo cōfortatus grās de omnib⁹ egit. Fuert aūt illi paruuli eruditi de ore illorū aialū rapacium a pastoribus ⁊ agricolis videntibus illos cuz canib⁹ insequentes. Abijt ḡ eustachius solus a q̄dam villa ⁊ ibi p. xv. annos agros vnius custodiuit vt villicus. Accidit aūt interea q̄ cū quedā ꝓuincia se impio Traiani rebellasset recolens trayanus solertiā ⁊ strennuitatē eustachij in prelijs misit plures nuncios p diuersas ptes ad q̄rēdū eū. quorū aliq̄ venerunt ad villam vbi erat. q̄ hospitati in domo dñi sui: tandē ex signo cuiusdā cicatricis in capite recognouerūt eū. Et manifestantes alijs cōditionē eius ⁊ dignitatē. ⁊ q̄ impator querebat eū honorifice indut⁹ ab oībus reueritus. Demū presentauit se impatori trayano qui cū magno gaudio suscepit eū. Qui interrogatus cām sui discessus exposuit ⁊ vxorē ⁊ filios p diuisse. Factusq̄ est magister militie ad egrediendum ꝓ hostes. q̄ collectis de diuersis locis tyronib⁹ inter ceteros fuerunt ei pñtati duo filij eius iā iuuenes facti. quos licet filios suos esse nesciret: ex generositate morū ⁊ industria q̄dam etiā naturali instinctu ꝑmos iter cōuiuas suos hēbat. Profect⁹ inde ad bellum: maximā ꝓtra hostes victoriā reportauit. Rediens ḡ in quodā loco in via hospitat⁹ est vbi erat vxor sua. Cū aūt illi duo iuuēculi vna dierū ad inuicem loquerent de ꝓgenie sua Et vn⁹ eorum referret alteri q̄ pater recesserat ab vrbe cuz esset mḡr militie cū vxore ⁊ duob⁹ filijs: et vxor fuisset sibi ablata a nauclero ⁊ pater cum eum alio transportato veniret ꝓ eo leo rapuerat cū. ꝙ a pastoribus fuit de ore eius liberat⁹. Subditq̄ alter hoc simile euenisse sibi. vnde ex narzatione ipsa cognouerunt seinuicē germanos. Pater aūt eorum hec omnia audiens. recogitabat si forte ipi essent filij sui. Altera aūt die cū ipa mulier rogaret eustachium magistrū militie vt romanū reducere eam ad vrbē. cōsiderans diligent effigiem eius ⁊ certa signa recognouit eū marituz suum. q̄ manifestās ⁊ ipe eam recognouit vxorem et osculati adinuicē lachrymas cōtineri non poterant. Et interrogante vxore de filijs dixit deuoratos a bestijs explicās modū. Sed illa referēte que precedenti die audierat ab illis adolescentulis qui se fratres recognouerunt. vocari eos fecit. et introgās de his q̄ dixerat recognouert eos eē filios suos. Factūq̄ ē magnū gaudiū ⁊ festū i exercitu de iuentōe eoz ⁊ victoria barbaroz. Applicās igit ad vrbē iuenit trayanū mortuū ⁊ adrianū ei successisse. q̄ post letaz et festiuā ei⁹ recepti onem ipm cum vxore et filijs ꝓpter fidē xpi martyrio exposuit vt dictum est in principio.

Passi sunt etiā .§.IIII.

martyriū ab adriano impatore. x. milia crucifixi i monte ararath. quorum passionē ⁊ ꝙersionē vt dicit vincen. in specu. hysto. li. xj. capi. lxxxviij. Anastasius apostolice sedis bibliotecarius ò greco in latinū dicit transtulisse. Cum ergo gadareni ⁊ eufratenses romano imperio rebellare cepissent. contra ipsos miserunt exercit⁹ suos numero xvj. milia. quoz primiceri⁹ erat achaci⁹ ⁊ dux heliades. habentes secū symulachra iouis ⁊ apollinis. Qui cū ꝓcederent contra hostes in prelium videntes eorum multitudinem premaximā (erāt eñ centena milia) pauore pterriti fugam inierūt septem milia ex eis. dixit autem achacius ad nouem milia qui remanserant. Venite ⁊ sacrificem⁹ dijs nostris vt de hostibus triumphemus. Quo facto ꝓcedentes ad bellum ab hostibus fugati st Tunc angelus domini in specie adolescentis ante faciem eoz occurrit dicēs. Credite in iesū christum immortalem regem ⁊ ipse pugnabit pro vobis ⁊ prevalebitis inimicis. Cunqz inito consilio inter eos omnes suasionem angeli aꝓbassent: exclamauerunt omnes. In te domine iesu credimus. et que iste iuuenis dicit facturos esse ꝑmittimus. Sicqz in eo ꝓfidentes euntes contra hostes victoriam plenam obtinuerunt decidentib⁹ cunctis vel gladio vel in lacu vicino submersi vl ꝓcipitio interempti. Angelus autem ille duxit illos triumphantes in montem ararath distantem ab alexandria stadijs quingentis glorificātes deum. Sedente aūt angelo in medio eorum aperti sunt celi ⁊ descenderūt ad eos. vij. angeli docētes eos ⁊ dicentes. Beati estis q̄ credidistis deo. pr⁹ terciā diem queremini ⁊ corā regib⁹ adducemini sed nolite timere eos dominus enim vobiscum ē. Post terciam igit diem missi ab impatoribus: scilicet adriano ⁊ anthonio quem ipse adoptauerat in filiū ⁊ cum eo impabat peruenerunt ad mōtem ⁊ inuenientes eos deum glorificantes q̄ xpiani effecti essent cognouerunt. Quod cum imperatoribus nunciassent: va de contristati vocauerūt ad se principes illarum regionum vt super his conferent. Qui venientes miserūt nouū militum exercitum contra istos. At illi cuz vidissent multitudinē illam ꝓ se venire. dixit achaci⁹. Surgite ⁊ ꝓ dyaboli exercitū orationi opam date. orā tib⁹ aūt ipsis vox de celo facta est dicens. Nolite pauere eos qui occidunt corpus ego vobiscū ero confortans vos. Dixerunt ergo milites ad eos. directi miser nos reges ⁊ ipatores vt veniat ad eos. Qui descēdētes de monte pśentauerūt se eis Et lachrymati sunt imperatores eos videntes. Adrianus ḡ causam ⁊ modum q̄ derelictis eorū

dijs in crucifixum christum credidissent sciscita⁹ ⁊ ab achacio edoctus iratus nimis ait. Quia omnes in christum creditis omnes penas eius sustinebitis. Contemnentibus autem minas eoꝝ cū iussisset lapidari eos lapides in facies iacientium reuertebant. Post hec iussit eos flagellari. Cū vero acriter cederent. Dixit trahonarius germa⁹ achacij ⁊ heliadis. Orate p nobis sancti viri qa grauia sunt que patimur. Cui achaci⁹. Perseuerate frēs in cōfessione. qz q̄ perseuerauerit vsqꝫ in finē ħ saluus erit. Orantibus aūt illis tremor⁹ fact⁹ est: ⁊ arefacte sunt manus flagellantiū. Erat aūt ibi quidā magister militum nomine theodor⁹ de exercitu maximi principis. habēs sub se mille viros ħ hui⁹ miraculi stupore pcussus exclamauit. Domine deus celi ⁊ terre. qui opem misericordie tue nouem milibus contulisti: dignare nos peccatores aggregare cū sanctis martyribus tuis. Et recedentes a principe suo maximo adheserunt sanctis in xp̄m credentes ⁊ eū cōfitētes. Cū igit̄ hortarent̄ omnes. x. milia ad culturā ydoloꝝ ⁊ illi rēnuerēt: tūc iussuz est multitudinē clauoꝝ acutissimoꝝ trigenoꝝ spgi in terrā p. xx. stadia vt nudis pedib⁹ sancti sup eos incederēt. Qd̄ cum factū fuisset. angel⁹ dñi eos anteibat: ⁊ colligebat clauos ne infigerent̄ pedib⁹ eoꝝ. Demū data ē snīa vt ad instar xp̄i paterent̄. Posuerūt q̄ in singulis eorū coronas spineas ⁊ in monte ararath in terra clauis affixerūt calamis acutissimis eoꝝ latera aperientes. Et circa horam sextam terra mota ē ⁊ petre scisse sunt. Hora autem nona trāslate sunt anime eorum ad superos. apertis celis ⁊ lumine maximo super eorum corpa emisso: ibiq; ab angelis corpora coꝝ sepeliunt̄.

De sancta sophia §.V.

cum tribus filiabus fide spe ⁊ charitate. Hec matrona nobilis cum suis filiabus venit ad vrbē. et exemplo sue religionis ⁊ sobrietatis multas etiā nobiles feminas conuertit ad christum. que cum viros suos infideles abhorrerent ppter eoꝝ ydolatriam ⁊ alia vicia quidam nobilis antioch⁹ nomine denunciauit Adriano imperatori quandaz mulierem xp̄icolā aduenisse ad vrbē. q̄ cū suis filiabus sua doctrina noua faceret vxores a thoris maritoꝝ suoꝝ abstinere: nec nisi in xp̄i cultu quēq; posse pficere. Qui iussit eas ad se adduci. erāt aūt puelle specioſe valde: ⁊ in diuinis scripturis erudite. q̄ munientes se signo crucis ante imperatorem cū matre steterūt. Iratus aūt valde adrianus pulcritudinē illarū interrogauit matrez de nomine suo. At illa respondit. Primū mihi ⁊ nobile nomen est xp̄iana. fm carnē vo voco: sophia de genere nobilissimo ytalie. Et veni romā cā filiarū mearū vt eas xp̄o in munere offerrem. Tunc imperator tradidit eas cuidā palladio senatori vt eas p triduū in palatio suo custodiret. Quod cū factum esset: mater filias hortabat̄ ad cōtemptuz vite pūtis ⁊ tolerantiā passionis. Post triduū cū adducte essent cum matre coram imperatore. Dixit eis Adrianus imperator. O infantule miserecordie etatis vestre ⁊ senectutis matris. Sacrificate dominatoribus vrbis ⁊ adopto vos i filias ſb testimonio senatus sacri ⁊ militaris exercit⁹. Qz si nō acquieueritis: iuro vobis p deos nec etati: nec generi. nec decori pcituruz: ħ varijs supplicijs excruciatas vos psumam. Ad quez adolescētule sancte quasi ex vno ore dixer̄t. Nobis o imperator nec ꝓmissiones tue cordi sunt: nec cōminationes terrori. nos patrē habem⁹ q̄ nos adoptauit in hereditatē eternā. cui⁹ etiā cōminationes timem⁹ q̄ sūt sempiterna supplicia. Decetero si q̄ tormenta habere te extimas q̄ fidē nrām vicere valeāt admoue ⁊ cognosce xp̄ianoꝝ vires tuis cruciatib⁹ fortiores. Irat⁹ adrian⁹ matrē aduocat ⁊ ait. Scōm ordinē etat̄ edicito mihi nomina puellarū. Que ait. prima fides dicit̄ annorū. xij. secūda Spes: annorū. x. tercia Charitas annorū. ix. Aduocās ergo adrian⁹ fidem ait. Immola magne dyane ⁊ cognosce q̄m pulcra sit. Cui sancta fides rīdit. O insipientia cecitatis hūaue. derelinquē dominū q̄ oīa ex nihilo verbo suo fecit ⁊ adorare lignа ⁊ lapides q̄ facta sunt arte hoīm ⁊ sculptura decorata. Audiēs hec adrian⁹ iussit eā spoliari et virgis cedi donec pollicerē se dyane sacrificatuꝝ rā. Duodecim q̄ centurionib⁹ ad pcutiendū corp⁹ ei⁹ mutatis. null⁹ tact⁹ plage in ipsa apparebat. Iterū iussit ferzo incidi mamillas ei⁹. De loco āt incisure p sanguine lac fluebat. Et fides ad imperatorem. Hec sunt inq̄t oīes mine tue. Iussit p⁹ hoc imperator eam in craticulam poni ⁊ assari. at illa quiescebat in ea sicut nauis in tranquillo mari. Iussit exinde illam in sartagine frigi. pice. cera ⁊ bitumine in ea feruentib⁹. Cunq; nec hoc tormēto in vllo fuisset lesa. irat⁹ adrian⁹ q̄ in nullo potuit virgini ad immolandū suaderi: iussit eā gladio pcuti. Aduocās secundā adrianus cepit ei suadere vt sacrificaret dyane ⁊ tormenta euadēt. Cui puella. Scito imperator q̄ nihil ꝓficies inanibus verbis. Tūc iussit eam spoliari ⁊ flagr̄ thaureis a. x. centurionib⁹ īmutatis verberari nec ex hoc potuit in aliq̄ ꝓsensum virginis elicē. et puersa ad imperatorē ait. Tyranne inimice pietat̄ si q̄d ad huc tormentoꝝ hēs adhibe vt exprimēto cogscas in me dei eē vtutē. Irat⁹ adrian⁹ pcepit eam viuā incēdi. q̄ cū ingressa esset fornacē statim flāma extincta est ⁊ ipa cepit deū ibi laudare. Cui⁹ voce audiēs adrian⁹ educi fecit ⁊ suspēsaz torq̄ri. Cūq; torqueret̄ odor suauissim⁹ de mēbris ei⁹ exibat. ⁊ hylari vultu ait. Tyranne nō sentio penaz adiuuante me dño meo iesu xp̄o. Adrian⁹ verbis ei⁹ magis inflāmat⁹ iussit adduci vas eneū ⁊ mitti in illud picē adipē ceram ⁊ resinam. Quod cū factum esset ⁊ in illud feruens ministri puellā vellent immittere: resolutū est vas ⁊ liquor excussus carnifices exussit vsq; ad ossa. Adrian⁹ nec tanto miraculo emollit⁹ mandauit eā decollari. Aduocat demū terciam imperator q̄ dicta est charitas que cū ħmonib⁹ ei⁹ nō acq̄esceret vt ydol' immolaret: iussit eā suspendi ⁊ p noua q̄dā argumenta torqueri ⁊ flagellari. Deinde in ignē mitti. et cuz signo crucis se muniens intraret erupit subito flā

ma de camino et incendit turbã magnã ministro rum. Sancta aũt ambulabat in igne laudãs deũ Audiẽs hec adrianus iussit eã inde educi p ꝓcto/res. Qui cũ appꝛopinquassent oꝛi fornacis vi derũt tres cũ ea deambulãtes sole splendidioꝛes vñ exterriti in faciẽ ceciderunt. Et resumpto spũ rogauerũt virginẽ vt egrederet. Quã egressam et impatoꝛi pñtatam iussit adrianus occidi. Pa ter vero earũ sancta sophia collegit coꝛpa filiaꝝ. et aspoꝛtari in decimũoctauũ miliariũ ab vrbe fe cit: vbi eas sepeliuit. Et cũ turbis pñtib⁹ se ꝓpi cisset in oꝛõne sup sepulcra filiaꝝ ꝛ cũ lachꝛymis diceret: filie mee accipite me ad vos: velut sopoꝛe depꝛessa quieuit in pace.

Hubeodẽ adria §.VI.

no impatoꝛe martyrio coꝛonata est beata virgo Serapia. genere antiochena sub iudice belillo. Cũ eñ in domo illustrissime femine sabine roma ne. vxoꝛe olim illustrissimi viri valentini et hero/dis filie maneret tũc vidue: rapta a ministris pñ= tata est ꝑfato iudici. que cũ nollet sacrificaꝛe dijs missa est in obscurissimũ thalamũ. Et cũ duo iu= uenes lasciui nocturno tpe ex oꝛdinatõe impij iu dicis fuissent introducti vt eã illuderẽt. cadẽtes in terrã mẽbris resoluti sunt velut moꝛtui. sed po stea ante iudicẽ oꝛõne virginis sanati sunt. Jus/sit exinde iudex impi⁹ cũ nollet sacrificare idolis lãpades ardẽtes ad latera ei⁹ apponi: ꝫ ministri cõuersi sunt retꝛoꝛsum. post q̃ fustib⁹ cedit: ꝫ ter= remotus fact⁹ est magnus et excussa ẽ festuca de fuste q̃ cedebaꝫ: et in oculuz iudicis exilijt. q̃ post doloꝛẽ multũ luscũ reddidit. Et iudex sniaz moꝛ tis gladio dedit. quã sancta sabina p eaz cõuersa in suo sepulcro poni fecit. iiij. kal'. augusti. Hec aũt sabina opib⁹ misericoꝛdie insistẽs. cũ essz no/bilissima ꝛ diues: ꝑfecto helpidio rabidissimo ca ne postea denunciata est q̃ esset xp̃iana quã fecit coꝛã se sisti. et cũ nollet sacrificare dijs falsis ꝛ mu tis. dicẽs se immolare deo viuo et vero q̃ oĩa cre auit. nõ demonũ simulacris cũ quib⁹ ipi impato res adoꝛãtes arsuri essent: capitalẽ sententiã ac= cepit. iiij. kalen. septẽbꝛis et ambarũ coꝛpa nunc iacent in eccia sancte sabine rome.

Pꝛefati quo/ .§.VII.

q̃ impatoꝛis tpe. bdã noie maria ancilla ꝓditõe xp̃iana aũt fide. sed occulta. manifestata ab alijs iudici ꝛ ei pñtata: inuitaꝫ ad sacrificia idoloꝛum sub ꝓminatõe supplicioꝝ. Que cũ reueret ꝛ toꝛ= mẽta ei parareñ: voꝝ q̃si totiꝰ pl̃ astãtis illi vir gini cõpatientis emergit clamãtis. iniuste lacera ri virginẽ crudelitate iudicis nõ culpa peccãtis. agiq̃ cõtra leges oĩa. ꝓpter qõ timens iudex tu multũ fecit eã relaxari et sub custodia libera ha= beri. Que oꝛans vidit angeloꝝ aciẽ et sanctoꝛuz multitudinẽ atq̃ filiũ dei sedentẽ ad dexterã pa= tris. vñ summã iocunditatẽ ꝓcepit. Cũq̃ illa discederet vbi se a ꝓsequentib⁹ circundatã vidit. oꝛauit ad dñm vt liberareñ de manib⁹ eoꝝ. q̃ ꝓti nus exaudita est. Hã petra ingẽs q̃ eraꝫ ante eã aperiens se deo iubente rimã perfugij qua virgo susciperet oñdit. moꝝq̃ suscepta virgine latera ante apta cõclusit: nec eã inuenire vel videre po= terant petrã ipam circũdantes. Judexꝝo hec au diens misit magnã multitudinẽ ꝛ ꝓpꝛo ꝓcurrẽte cũ injicere manũ lapidi tẽptauerũt. statim ab oꝛi ente fulgoꝛ numij splendoꝛis exoꝛtus est: nec mo= ra tonitruũ et fragoꝛ quidaz vt viderenñ cuncta coꝛrueret terra cõcussa est: et oẽs in terrã ceciderunt. Descenderũtq̃ de celo duo eq̃tes. i. angeli velut ignis rutilantes: quoꝝ aspectus ita terruit hoies astãtes: vt multi moꝛerenñ. Alij cũ fugien= tes templũ simulacroꝝ ingrederenñ ad sui tutelã ignis de celo missus ꝛ eos ꝛ tẽplũ exussit. Fuerũt autẽ ex ꝫ moꝛtui duo milia septingẽti Qui vero euaserũt petẽtes ciuitatẽ magnis ꝓiter vocibus cõclamabãt. magn⁹ deus marie. magn⁹ de⁹ chri stianoꝝ. Et crediderũt tria milia ferme aĩe. In ciuitate q̃z italie bꝛixia eodẽ tpe passi sũt faustin⁹ et iobbita. Et ꝓmo quidẽ diuersa genera bestia rũ ferocissimarũ ad eos missa nil leserũt. ꝫ in mã/suetudinẽ versa pedib⁹ eoꝝ se ꝓstrarũt: ita q̃ vi dentes ꝓpl̃ clamarẽt magnus est de⁹ celoꝝ. Et crediderũt pluscꝫ tria milia. In medio flame po siti cũ deũ benedicerẽt illesi ꝓmanserũt. Deinde iussi sunt excoꝛiari: ꝫ ministri nõ valuerũt. Post hec ꝑcepit iudex iniqu⁹ eoꝝ brachia ꝓstringi ꝛ in altũ suspẽsos vehemẽter toꝛq̃ri. Quõ milites ꝓti= nus egerũt. Et alij plumbũ solutũ sup eos mitte bant. ꝫ martyres q̃ deo cõfoꝛtati nihil de his sen= tiebãt. In eculeo q̃z suspẽsis cũ lampades incẽse ad latera eoꝝ ponerenñ extincte sũt. Tandẽ extra vrbẽ ducti decollati sunt. Et beat⁹ calloceri⁹ cũ eis: q̃ clamauit vere magn⁹ est deus xp̃ianoꝝ.

Capitulum. vj.

In papatu sixto suc

cessit theleſphoꝛus natione grecus ex anachoꝛitis assumpt⁹. Hic statuit ieiu niũ q̃dragesimale p septẽ ebdomadas a clericis seruandũ. Dicit eñ. sicut discreta dz esse vita cle ricoꝝ a laicoꝝ ꝓuersatione: ita ꝛ in ieiunio debet esse discretio. Septẽ ergo ebdomadas oẽs cleri= rici a carne ꝛ delitijs ieiunent: et in his vigilijs et oꝛõnib⁹ diu noctuq̃ inherere studeãt. di. iij. sta= tuimus. Dicit tñ Gratianus. di. e. in fi. hec q̃ cõi vsu approbata nõ sunt: nõ obseruãtes ea trãsgres sores nõ arguũt. Sed hoc dicit q̃tũ ad duos di/es qui immediate secunt dominicã in. l. Judex theleſphoꝛus statuit vt misse nocte natalis cele/brarenñ. et vt hymnus angelic⁹. i. gloꝛia in excel sis in missa diceret. quẽ aliquis doctoꝛ post ver= ba angeli cõponendo ꝑfecit. Null⁹ etiã audebat ante terciã missam celebꝛare: q̃ ꝓhibitũ erat. de cõse. di. j. Nocte. Sed hodie abꝛogatũ est per cõ trariam ꝓsuetudinẽ. Hic theleſphoꝛus martyrio coꝛonatus. et post annos. xj. quib⁹ eccleſiã rexit: iuxta coꝛpus beati petri sepult⁹ in vaticano. iiij. nonas Januarij. Cui succeſſit iginus papa q̃ se dit annis. iiij.

Et post eum pius §.I.

cathedrā petri tenuit annis.xj. Hic fuit ytalicus de ciuitate aquileia ex patre Rufino frater pastoris tpe Antony impatoris. Sub hui⁹ epatu her/mes libꝝ scripsit.in q̄ mandatū cōtinet qđ ei dedit angel⁹ apparēs ei in habitu pastoris.s.de celebrando paschate resurrectōnis die dñico. Hic liber pastoris ponit inter apocriphas scripturas di.xv. Sancta romana. vñ de cōse. di.iij. Hosse ait pius papa hermeti apparuit angel⁹ in forma pastoris.et precepit ei vt pascha dñi die dñica ab oibus celebraret. Eiñ t nos aplica aucte institui mus oēs eadē seruare debere q̄ et nos eadē ser/uamus.nec debitis a capite quoq̄ mō discedere.

Jpe pius papa de pe.di.iij.ait. Nihil ꝓdest ie iunare hoi orare t alia religionis opa facere.nisi mens ab iniquitate t lingua ab obtrectatōib⁹ coherceat.glo.ibi nihil ꝓdest.s.ad vitā eternā:etsi ad alia ꝓsint. Migrans.v.idus Julij. sepultus est iuxta corpus beati petri i vaticano. Pio papa successit Anicetus natione syrus. Sedit annis nouē mensib⁹.iij.dieb⁹ q̄tuor. Et cessauit epat⁹ dieb⁹.xv. Hic cōstituit vt clericus portet coronā ad modū sperule.vt sc̄z ostendāt se reges spūaliter se et alios virtutib⁹ bene regēdo. vt dicit hiero.xij.q.j. Duo sunt. Jtē q̄ non debeat epūs nisi a trib⁹ epis ad minus ꝓsecrari. Et q̄ ꝓsecratōne archiepi intersint suffraganei. dis.lxvij. Archiepūs. Et q̄ archiepi nō primates ꝑ metrapolitani dicā tur. Post anicetū creatus est pontifex summ⁹ soter natione campan⁹ de ciuitate fundana.sedit annis.ix.mensibus.iij. diebus.xj. Et cessauit patus dieb⁹.xxiij. Hic ꝓstituit vt nulla monacha pallas tangat.qđ forte intelligit de corporalib⁹. Nec ad altare incensum deferat.et q̄ velū portēt Cōstituit etiā q̄ nō habeat vt legitima vxor quę nō fuerit ꝑ sacerdotē bñdicta q̄ sc̄z ad primū matrimoniū.et nisi sit a parētib⁹ tradita. Et hoc instituit ad obuiandū scandalis matrimonij ad terrorē.nō quin obseruato qđ est substātiale sine illis sit verū mr̄imoniū. Hui⁹ tpe surrexit heresis cathafrigarū. Huic sequit in p̄sulatu eleuteri⁹. q̄ sedit annis.xv.mensib⁹.vj.diebus.v. et vacabat epatus diebus.vj. Hic accepit epl'am a lucio rege britannico: vt ꝑ eius mandatū x̄pian⁹ fieret Qui eleuterius duos destinauit ad eū fugariū t damianū.q̄ baptizauerūt regē cum ꝓlo suo. Hic firmauit qđ apli docuerant sc̄z q̄ nulla esca q̄ rōnabilis et humana sit: repudiaret a x̄pianis et b̄ ne viderent iudaizare. Jtē q̄ nullus cleric⁹ deijceret a gradu suo nisi accusatus et cōuictus. Et demū martyrio coronatur.

Tempore prefa §.II.

torū pontificū imperātibus antonino pio t filijs vt dicet.multi glorioso martyrio et doctrina ecclesiarū illustrarūt. Et p̄cipue policarpus et papias. De q̄bus sic ait hiero.in li.de viris illu. Policarpus iohānis apli discipulus.et ab eo smirne epūs ordinatus,totius asie princeps fuit. Quique nōnullos apl̄oꝝ et eorū qui dñm viderūt in carne magistratos habuit. Hic ꝓpter quasdam super die pasche q̄stiones sub imperatore antonio pio ecclesiā in vrbe regēte anacleto romā venit. vbi plurimos credentium martionis t valentini suasione deceptos heretica prauitate ad verā fidem reduxit. Cū aūt fortuito obui⁹ ei fuisset martion et diceret. Cognosce nos. Rndit ille cognosco primogenitū diaboli. Hoc beda etiam refert xxiij.q.j. Omnis.hic postea imperāte antonino pio marco t lucio aurelio quarta psecutōe excitata ꝓtra ecclesiā.smirne vniuerso ppl̄o cōtra eū in amphiteatro psonante igni tradit⁹ est. Scripsit aūt ad philippenses valde vtilē epl'am.q̄ vsq̄ in hodiernū diē in asie cōuentu legit. Hic policarpus cū primo audiret vulgus cōtra se clamorib⁹ excitatū.in nullo quidē motus ꝓmansit impauidus. Trāquillus vtiq̄ erat morib⁹ et serenus aspectu. Qui cū in eadē ciuitate vellet interitus ꝓmanere.acquiescēs tñ deprecantib⁹ familiarib⁹ suis:ad agꝝ quendā ciuitati primū secessit: atq̄ ibi cū paucis nihil aliud die noctuq̄ q̄ in orōnibus ꝓmansit.ꝑ pace ecclesiarū qđ ei facere in oi vita sua ꝓpetui moris fuit. Ante triduū vo q̄ cō prehenderet.vidit ꝑ visionē nocte ceruical capitis sui igne esse cōsumptū. Qđ euigilās interpretatus est astantib⁹ somniū.ꝑ certo igne x̄pi esse cōsumendū. Et cū cōprehensores cōperisset adesse in occursum eoꝝ leteanter eos valde suscepit. vt oēs mirarent.cōtinuo mensam hostib⁹ quasi hospitib⁹ iubet apponi eisq̄ largius epulas ministrari. Et facta orōne ꝑ ecclesia asino sedēs ad ciuitatē ꝓgredit. Pergenti p̄fectus occurrit herodes cum suis.qui leuantes eū in vehiculo secū psuadere conabant dicentes. Quid em̄ mali est cesarem dñm dicere et immolare:et de cetero viuere securū. At vbi senserūt se nihil ꝓficere. indignati cum cōtumelia eum de vehiculo pturbant vt pedē lederet p̄ceps actus. In ingressu autē ciuitatis ꝓcurrente multitudine: vox de celo lapsa est dicens. Fortis esto policarpe et viriliter age. Procōsul ad populū iubet magna voce ꝓtestari policarpum tercio cōfessum se esse chr̄istianuz. Quo audito omnis multitudo tam gentiliuz q̄ iudeoꝝ smirnensis ciuitatis cū magno furore clamabat. Hic est totius asie chr̄istianorū doctor nostrorū autem deorū subuersor vnus ardeat. Pre parato igitur magno igne et in eum ligatis post tergum manibus iniecto:flama stabat supra corpus eius nō vrens ip̄m. Videntes autē sceleris ministri corpus igne nō posse cōsumi:iusserūt ꝑ pius accedere et corpus cui ignis cesserat mucrone transfodere. Quo facto tam large effusus est sanguis: vt focum restringeret. Populus autem tanti miraculi stupore discessit attonitus. Alij etiam.xij.ex philadelphia venientes apud smirnam martyrio coronati sunt.

Hieronimus de §.III

viris illustribus. Papias iohannis audito: hieropolitanus asie episcop⁹ quinq̄ tñ scripsit vo/

nina. que prenotauit explanatio sermonum. In quibus cum in pfatione asserat nō varias opiniones sequi: sed aplos habere auctores: ait. Cōsiderabā quid andreas qd petrus dixisset. quid philippus. quid thomas. qd iacobus. quid iohānes quid matheus. qd vel alius discipulox dñi. Quid etiā aristion et senior iohānes discipulus dñi loquant. Non eīm mihi tantū libri pſunt ad legendū: quantū viua vox et vsq hodie in suis auctoribus pſonans. Ex quo apparet ex ipo catalogo noīm aliū esse iohannē q inter aplos ponitur: aliū iohannē seniorē quē p aristionē enumerat. hoc aūt diximus ppter supiorē opinionē quā a plerisq retulimꝰ traditā. duas Jo. epīas posteriores nō esse iohis aplī: sed iohānis pſbyteri. Hic dicit iudaicam mille annox edidisse falsam opinionē scz qs sancti regnaturi sunt cū xpo mille annis post vltimā resurrectionē in voluptatibus corpis. ppter illud qō scribit in apocalipſ. Regnabūt cū illo mille annis tē. Sz. xxiij. q. iij. c. penū. dicit. q cherinthꝰ fuit inuētor huiꝰ erroꝛ. Quā opinionē secuti sunt hyreneus et apollinaris. Tertullianusq et victorinꝰ pictabronensis: t lactantiꝰ in hanc opinionē ducti sunt. vt ptz quo ad lactantiū in li. institutionū. Et nota q dicit helynandꝰ circa hos et bī. Papias igit auctor fuit hereticox q dicunt ciliaste. i. millenarij: nō tñ inter hereticos sed inter sanctos in martyrilogio cōputat: sicut nec hyreneus lugdunensis nec victorinus pictobronēsis hereticꝰ reputant. q gloriosi martyres fuerūt et tñ in hac opinione papiā secuti sunt. Multi eīm sancti in aliquib' simplicit errasse dicunt seu legunt: sicut sanctꝰ Cyprianus q negat sacramēta vera esse apud hereticos etiā seruata debita forma. j. q. j. Si quis eīm. cuius cōtrariū tenet ecclesia. di. xxxij. §. verū. Qui tñ erroꝛ nō in eis pnitiosus iudicat ppter ceteras eox virtutes eminētes. Et q nō ex obstinatōe sed ex ignorātia et cū simplicitate errabāt. Adde q hec nondū erant p ecclesiā determinata. vñ Cyprianus. Ignosci potest simpliciter erranti. Post spirationē vero et reuelationē factā. qui in eo qō errauerat prudēs et sciēs pseuerat: nō iam in ignorantie venia peccat. pſumptione eīm quadā t obstinatōe mittit cū a rōe superet. di. viij. consuetudo.

Justinus philo §. IIII.

sophus vt ait Hugo floriacen. Antonino pio libꝝ de xpiana religione cōpositū tradidit. t benignū illū erga xpianos reddidit. Hic iustinꝰ vt ait hiero. habitu philosophox incedēs de neapolim vrbe palestine patre crispo p religione xpiana intantū laborauit. q antonino pio et filijs eiꝰ et senatui cōtra gentiles scriptū daret. et ignominiam crucis nō erubesceret. Et aliū libꝝ successoribus eius marco antonio vero et lucio aurelio comodo dedit. Extat et aliud volumen eius cōtra gētes vbi de demonū qs natura disputat. Et quartū aduersus gētes. Aliud qs de monarchia dei. Alterū quē pnotauit psaltem. de aīa qs vnū. Sed et dyalogū cōtra iudeos quē habuit cōtra triphonē principem iudeox. Cōtra martionē qs hereticū insignia volumina. quox meminit hyreneus martyr. Et aliud cōtra oēs hereses. Fuit aūt hic iustinus vt ait Vincen. in speculo. histo. li. xj. discipulus pompei trogi hispani. q totius orbis historias a tpe nini regis assiriox: vsq ad cesaris monarchiā ꝓposuit latino sermone. p. xliij libros. quorū abreuiationē fecit iste iustinꝰ. Cetera vtrū hic sit ille iustinus martyr an aliꝰ: ignoro. In apologetico quē antonino pio destinauit inter cetera ait. Spero me ab aliquo eox qbꝰ p veritate obsisto insidias cē passux. baculo aut claua feriendū. certe vel accrescēte hoc modo nō pho sed philopompo. i. nō amatore sapientie sed amatore iactantie. Neq eīm dignū est phm noiari eū. qui de his q nescit publice ptestat: et xpianos sine deo esse t impios dicit. ad gratiā et libidinē eox quos in erroꝛe positos ipe maioꝛb' erroꝛis laqueis inuoluit. De iustino sic scribit eusebius. Justinus plusq ppriū desudaret: alioꝝ qui ante se martires extiterāt describēs agones. Et ego inqt spero me ab aliquo hox quibꝰ p veritate obstiti insidias esse passurū. Hiero. autē de viris illustri. Cū in vrbe roma ait diatrabas haberet aduersus eundē cinichum phm qui aduersus xpianos blasphemabat redarguēs gulosum et mortis timidū: luxurie qs et libidinū sectatoꝛē ad extremū vero insidijs eiꝰ accusatus et studijs q xpianus esset sanguinē suū fudit. De hoc etiaz alibi legit vt refert Vincē. q remunerationē lingue fidei et erudite martirij munꝰ accepit. Quodam pho crescente noīe cinichotā p pfessione qs p moꝛibus dolos insidiasq tendēte. qm quidez sepe cū eo disputans auditoꝛib' medijs nō soluz obtinuerāt eum: verum et vehementius veritate sibi suffragante cōfuderat.

Deridē tempus .§. V.

scz imperij marci antonij t luci aurelij persecutio durissima vt ait hugo floriacen. lugdunensez at/q viennensem nobilissimas galliarū vrbes inuasit. vñ fotinus lugdunen. episcopus et iulius vienneñsis episcopus in ciuitatib' illis cuz multis alijs martirio coronati sunt. Hic fotinus episcopus vt ait eusebiꝰ iā nonagenarius erat. et pene iam mortuus: solo martirij amoꝛe viuebat: ducit ad tribunalia. immo potius defertur senio et languoꝛe resolutus. Interrogatus aū t a pside quis esset deus christianox. Respōdit. si dignꝰ fueris scies. his verbis astantes irati pugnis et calcibꝰ et alijs varijs modis eū affligētes: in carcerē cuz alijs pluribus clauserūt. Qui paulopost spiritū dño cōmendauit. Precipue autē milites pugebant vt inquit eusebius in quinto histoꝛie ecclesiastī. sanctū noīe quendam diaconem viennensem et maturū. neophitum quidē in fide: sed patientia robustissimuz. Et attalum pgameum ciuem. qui columna et fundamentū nostre ecclesie in oībus fuit. Sed t blandina femina p quā christus ostendit ea q apud homines despecta sunt t cōtemptibilia habent: in magna gloria ducunt

apud deū. Et quia charitas ea que fragilia sunt per naturā. p gratiā facit esse firmissima: cuz nos omnes de ea trepidarem⁹. sed t ipa carnalis dña que vna erat ex numero martyrū anxiaretur: ne forte blandina cederet in tormētis: et p debilita/te corpis vix ad prime cōfessionis tormēta suffice ret. tanta tolerātie virtute firmata est: vt resolue retur prius. et cōciderent carnificū manus: q sibi p cōtentiosa iudicis animositate inuicē succede/bant. Deniqz a prima luce vsqz ad vesperā semp tormēta innouātes: ad vltimū se victos p̄fitent stupentes quō in ea spirit⁹ pmaneret: cum nihil in illa ex corpis supplicio resedisset. Sed illa vere beata vt postmodū nobis disseruit. quotiēs voce cōfessionez emiserit t xp̄iana sum p̄clamaret: to/tiens noue vires corpi reddebant. et tāqz oblitis p cōfessionē doloz⁹ instaurabat recentior ad a/gones. Diacon⁹ quoqz sanct⁹ noie. et ipe sup qz dici pōt et supra qz humanā phas est naturam ferre. acrius insistentib⁹ ministris demonū vt ali quid ab eo elicere possent p̄fessionis illicite: noua penarū genera ptulit. Et qō longe substantiā hu mane p̄ditōis excederet. At vir ille deo plen⁹ in/tantū crudelitates eoz irrisit t firmaz in q̄stione sententiā vt nūqz dignat⁹ sit: vel qs esset genere vel domo vel patria vel nomen eius saltē fateri. Sed de his singulis interrogatus: nihil aliud in omnib⁹ tormētis nisi xp̄ianum se esse rñdit. Hoc inquit mihi nomen. hoc genus. hoc patria. aliud oīno nō sum nisi christian⁹. Unde t incredibilis eos agitabat insania q tantis penarū generibus cōsumptis extorquere ei nec p̄fessionē quidē p/prij vocabuli p̄tulissent. Ad vltimū cadentes laminas eris ferri erga inguinis loca t delicatio/ra q̄qz membroz instaurat ignib⁹ adhibebant. Ex quo quidē carnes ei⁹ aduste iam defluebant ipe pmanebat immobilis incōcussus intrepid⁹ ce lestibus eternisqz fontib⁹ q̄ p̄cedūt de ventre ie/su. humanas in se temperās flamas. perijt in eo humane forme agnitio et nō solū quis esset sed et quid esset tormentoz crudelitas ne cognosci pos set abstulerat: xp̄s tū in eo sol⁹ p martyrij gloriaz cognoscebat. Sed artifices scelerū nūqz marty/ris erubuere virtutē. immo post paucos dies in/terpositos cogitātes vt tormēta rursus inferrēt et denuo mēbra iam putrefacta vexarent. vt vel sic ille crederet: vel si animā poneret tormētis: ce teris metū incuterēt. Sed hoc lōge q̄ cogitaue/rant impij cessit. Nam qō vix credi ab infidelib⁹ p̄t. restitutū est in pristinā speciē corpus p secūda tormēta. et officia membroz q̄ abstulerat prima crudelitas: secūda reparauit ita vt iterata supli/cia nō iam ei penā sed inferent medelā. Simili mō et blandina de qua paulo superi⁹ mentionē fe cimus: ad secūda supplicia reuocat. Que cum se/miuiua pene et in mortis confinio posita iteratis fuisset pulsata cruciatib⁹. velut e somno quodaz subito euigilās in memoriā future beatitudis ve nit. et voce cōstanti tāqz de excelso cōtionaret ad populū. Et sic in p̄fessione p̄durās iterū numero martyrū cōsociata retrudit. Et itez cū alijs fide/libus cruciandis blandina adducit. Et post va/ria tormēta tandem eis cesis ceruicib⁹ blandina ipa religata ad stipitē atqz in modū crucis distē/ta: bestijs pabulū p̄parat. Que cū in ligno pen/dens vultu interito et satis leto oratione funde/bat ad dñm sed tū nulla ex bestijs audebat corp⁹ eius p̄tingere. Deposita vero de ligno. rursus re uocatur ad carcerē: alijs adhuc agonib⁹ p̄paran da. Iterū altera die blandina inducit cū pon/tico: annoz fere quindecim puero. Statuunt er/go in medio et iubentur p deos iurare. Illi vero ecōtrario nullos esse dicebant illos deos. et alijs verbis exprobrātes gentiū dijs. p̄pter qō magi cepit populus insanire. neqz tenerā pueri etatem neqz sexū femine miserātes: sed p oia tormentoz genera quasi quodā circulo pagētes. nihil deesse penis patiebant qō crudelitas inuenisset. Et pō ticus quidē pseverās in cōfessione fidei impollu/tum deo spiritū reddidit. Beata vero blandina vltima omniū velut oīm nobilis mater: p̄missos ad martyrij coronā filios: insequi iam secura festi nat. exultans et ouans velut ad thalamū sponsi inuitata t ad nuptiale p̄uiuiū. Ex quo fiebat vt in verberib⁹ tripudiaret t craticulis exusta gau/deret. ac tam hylaris videret et leta. quasi inter dapes regias accubaret. Post hec ad bestias tra ditur sed ab his intacta perdurat. deinde thauro objcit ferociter instigato. a quo cū fuisset innu/meris ictibus lacessita. t toto arene ambitu iacta ta nihil penit⁹ ledit sed pmanet leta. Ad vltimū iugulari gladio iubet. stupentib⁹ etiā impijs t di centib⁹ q nūqz fuerit femina q̄ tanta t talia ferre potuisset. Passi sunt t multi alij. vt matur⁹ blan dinus. Sanctus diacon⁹ p̄fatus. alexander et at talus diuersis penarū generib⁹. Et cum attalus in tormentis interrogaret: qō nomen habet de⁹. Respōdit. Qui plures sunt. noibus discernunt noibus indigent: qui vnus est non indiget noie. Erant ergo hi inter fratres humiles. inter p̄secu/tores elati. suis mites. aduersarijs terribiles. xp̄o subiecit. diabolo erecti humiliabāt se sub potētis sima manu dñi p quā nūc sublimi⁹ exaltant.

Temporibus §.VI.

quoqz antonini imperatoris felicitas illustris femi na cū septez filijs suis xp̄ianissimis tenta est. q̄ in viduitate pmanens deo suā deuouerat castitatē die noctuqz orōni vacās magnā de se edificatiōz castis mentib⁹ dabat. hanc ergo accusarūt apud augustū pontifices idoloz dicentes. Cōtra salu/tem vestrā mulier hec vidua cum filijs suis dijs vestris insultat. Que si non fuerit eos venerata. sciat pietas vestra deos sic irasci: vt penitus pla/cari nō possint. Tunc imperator iussit p̄fecto vr/bis publio. vt eam cōpelleret cum filijs suis deo/rum suoz iras sacrificijs mitigare. publius ergo iussit eam p̄uatim ad se adduci et blando collo/quio ad sacrificia exhortari: cōminans si nō face/ret penarū interitum. Cui felicitas respōdit. nec blandimētis tuis flecti potero nec terroz⁹ fran/gi. Habeo em̄ spiritum sanctū qui nō p̄mittet me

a diabolo vinci. Et ideo secura sum q̄ te viua superabo: et si interfecta sim melius te superabo occisa. Et publius ad eam. Misera si tibi suaue est mori: vel filios tuos fac viuere. Cui felicitas. Tu uent filij mei si nō sacrificauerint idolis. Si vero tantū scelus admiserint. in eternū ibunt incendium. Alia ergo die iussit eam adduci in foro martis. Cui et dixit. Miserere filijs tuis bonis: et primo flore iuuētutis florentib⁹. Respōdit felicitas. Misericordia tua impietas est: et exhortatio tua crudelitas. Et conuersa ad filios ait. Videte filij celū et sursum aspicite. ibi nos xp̄s expectat cum sanctis suis. pugnate p̄ animab⁹ vestris: et fideles vos exhibete in amore xp̄i. Audiens hec publius: iussit eā alapis cedi dicēs. ausa es presente me filijs tuis ista monita dare: vt deox nostrorū statuta cōtemnant. Tunc publius vocat filiū primū noie ianuariū. p̄mittens ei infinita bona presentia si acquiescat: mala cōminatus innumera si sacrificare idolis cōtemneret. At ianuari⁹ respōdit. Stulta suades. Nā sapiētia dei me cōseruat et faciet me hec oia superare. Statim iussit prefectus eū virgis cedi ⁊ in carcerē poni. Deinde singulos alios sigillatim alloquēs. nec eos a fide xp̄i auertere valēs: sed ꝑstanter ei respondētes. retulit hec publi⁹ antonino impatori. Qui iussit per varios iudices diuersimode eos torq̄ri. Nam primum scz ianuariū iudex vnus plumbat⁹ occidit. Alterū scz felicē noie et terciū scz philippū fustib⁹ mactauit. Aliū quartuz nomine siluanū p̄cipitio interemit. Alter iudex tres alios. s. alexandrū vitalem. marcialem capitalē sententiā subire fecit. Patrē quoq̄ eox capite truncari fecit. Sanctus q̄z pontianus in ciuitate tuscie scz spoletana passus est. sub antonino imperatore a iudice fabiano. Primo quidē virgis cesus ita vt sanguis eius velut fluuius emanaret. Secūdo sup carbones viuos nudis plantis incedens: sed nil lesus crucis munit⁹ signaculo. Deinde in eculeo suspēsus cū vncinis ferreis laniat⁹. deficientib⁹ ad hoc ministris et cruciat⁹ dolore. Postea ad duos leones p̄icitur: sed ad pedes eius ꝑstrati mansuescunt. Quod populus videns cum admiratōne exclamauit magn⁹ est deus xp̄ianox. dimittatur sanct⁹ dei. Judex aūt timens seditionē: iussit euz iterū in carcerē trudi vbi angelica ꝑsolatōe meruit cōfortari. Demū plumbo feruente perfusus et in nullo lesus gladio percussus martyr ad celum ascendit.

Successit ergo §.VII.

adriano antonin⁹ pius. quē ipe sibi in filiū adoptauerat ⁊ generū suū habuit. fuit aūt romanox impatox. xiij. Cepit aūt impare āno dñi. cxl. Ab initio aūt mūdi ꝟm minorē ꝓputationē quā seqr̄ Clinc. in spec. hist. quater millesimo cētesimo tercio. Secundū aliam maiorē quā sequit Beda et lxx. interpretes. quinquies millesimo. cccxxix. et impauit annis. xx. Hic vt dicit hugo floriacen. fuit vir peritissim⁹ et natura benignus. et ita trā/quillus: vt merito pius diceret. Nā ad illū exteres gētes legatos misere. Indi. scz battriani ⁊ hircani iusticia tanti imperatoris cōperta. erat enim carens appetentia glorie et ostentatione. Hic erarium opulentū reliquit et rempublicā ampliauit et pater patrie appellat⁹ est. post mortē quasi romulus colebat. Hic dixisse fertur malo exemplo scipionis vnū ciuē. seruare: q̄z mille hostiū p̄imere. Et in omni regno retentis cautionib⁹ debita relaxauit. Hui⁹ antonini temporib⁹. Apollonius stoycus natione calcidonic⁹. Et basilides scitopolicanus philosophi illustres habent. qui verissimi quoq̄ cesaris ꝑceptores fuerūt. Thaurus q̄z biretius platonice secte ꝑs clarus habetur. Ad istū philosophū legunt ait Helinandus athenas venisse visendi cognoscendiq̄ causa pariter crete quintie preses et pater ei⁹. Sz priuat⁹ inuitauit tantū patrē p̄movt sederet. At ille de filio. Sedeat hic prim⁹ q̄ romani populi magistratus est. Absq̄ inquit p̄ iudicio thaurus. Tu interim sede dum cōspicim⁹. querimus q̄d cōueniat te. Ne sedere potius q̄ pater es: an filiū qui gerit magistratū. Cūq̄ ille resedisset. apposita est alia sella filio. Tunc thaurus his qui ꝓuenerant verbum fecit de hac re: inter cetera sic dicēs. In publicis quidē locis et munerib⁹ patrū iura cū filiorum i magistratib⁹ aut potestate sunt collata interquiescē debēt paululū ⁊ etiā cōuiuere. Sed cū extra rempublicā in domestica re atq̄ vita sedeat ambulat in cōuiuio quoq̄ familiari discumbit. Tunc inter filiū magistratū et patrē priuatū honores publicos cessare: naturales autē ⁊ genitos cōseruare equū est. Hoc etiā tpe floruit galien⁹ medicus insignis vt scribit Eusebius in cronicis Hic scripsisse reperit librū de alchimia. cui⁹ titulus est de ramo pomi cōgelati. de medicina vero libros plurimos. De eo sic ait hiero. li. ij. cōtra iouinianū. Galienus doctissimus ypocratis interpres: in exhortatōe medicine dicit. Athletas q̄rū vita et ars sagnia ē. nec posse diu viuē nec sanos esse. animasq̄ eox ita nimio sanguine et adipib⁹ inuolutas quasi luto nihil tenue nihil celeste: sed semp de carnib⁹ eructuare et de ventris ingluuie cogitare. de cōse. di. v. nec tales. Circa illa tpa refulsit Tholomeus astrologus vir mirabilis in mathematicis p̄cipue in astrologia qui plus scripsit in ea q̄z esset totum q̄d esset scriptū ante eum Scripsit almagesti et ꝑspectiuā. et in iudicijs q̄dripartitaz et centiloquiū. vbi inter cetera dicit. vir sapiēs. i. virtuosus dominabit astris. hic alexandrie nutritus fuit fortis ire. cibi parcus: redolentis anhelitus. vixit: lxxviij. annis et in pannonia obijt.

Antonino pio §.VIII.

successerunt in imperio duo filij eius. scz marcus antonius qui et verus: et lucius aurelius comodus. vt refert Eusebi⁹ in cronic. Hi primū equo iure imperiū administrauerunt cum vsq̄ ad hoc tempus singuli augusti fuerunt. horum tempore excitata est quarta ꝑsecutio cōtra ecclesiam. multiq̄ martyrio coronati sūt. Jpam aūt ꝑsecutionē

secuta est lues magna vt refert Vincē. in spe. hi/
sto. li. xj. que multas late ꝓuincias deuastauit:
maxime ꝙ italiā adeo attriuit vt passim ville ⁊ a-
gri sine cultore et habitatore remanēt. Ab armis
deniq; nulla vnq; quies erat sed per omnē orien-
tem illiricū. italiā gallia bella feruebāt. Terremo
tus quoq; nō sine interitu ciuitatū ⁊ inundatōes
fluminū crebrescebāt. lues etiā crebri ⁊ locuste a-
gros infestabāt. ¶ Eusebi⁹ in cronicis ait. Anto-
nini temporib⁹ in q̄bus hec gesta referunt. Mar
cum aureliū fratrē eius cesarē bella inferentē ger
manis et sarmatis tradunt hystorie. cum siti eius
piclitaretur exercitus. estuantē et querentē quid
facto opus esset. Reperisse in legione quadā mi-
lites xp̄ianos quib⁹ vt nostris mos est flexis ge-
nibus obsecrantib⁹ exaudisse deū supplicationes
eor et subito cōtra omniū spem largissimis ym-
bribus ꝓfusis. exercitus quidē piclitantis ꝓ quo
orauerāt xp̄iani sitim sedataz: hostes vero q̄ iam
extiabiliter imminebāt fulminib⁹ crebris et celi-
tus ꝓlapsis ignib⁹ effugatos. Quod factū refer
tur quidē a stoicis gentiliū sed ꝙ nostror orōni-
bus id factū sit nō refertur. Quippe apud eos et
cetera miracula que a nostris gesta sunt fidez nō
habent. Nostror vero ⁊ Tertullian⁹ hoc cōme-
morat et apud grecos apollinaris. qui ⁊ ipam le
gionē ꝓ insignis facti miraculo mutato noīe vo
citatam dixit ab impatore fulmineā. hec eusebi⁹.

Horum tempore §. IX

sanctus victor a cicilia cuz in cōspectu sebastiani
iudicis christi militē se esse diceret et idolis sacri-
ficare noluisset: iussit dux eius digitos cōfringi ⁊
neruos ei⁹ euelli quousq; de cute eius exirēt. Il/
lo aūt gratias agēte et in fide ꝑmanente. iussit eū
iudex in caminū ardentez mitti. Sed illo orante
ignis eum nō tetigit neq; fum⁹. et post triduū in/
uentus est viuus. Tunc dux fecit venenū confici
mortiferum. et dare ei a malefico vt ederet ex eo.
At ille manducauit et nil mali ex eo sensit. Tunc
maleficus alia venena peiora obtulit. Cunq; ille
ea manducasset ⁊ nil lesionis accepisset: mag⁹ il-
le cōbustis omnib⁹ libris suis et rebus tempora-
libus renunciās in christū credidit. Iterū victor
admonitus cum sacrificare nollet iussit iudex ner
uos a corpore eius euelli. Deinde impudendis
illius oleū bulliens mitti. Iterūq; illi suspenso lā
pae parsdentes applicari et ad latera eius poni.
Ille aūt nil doloris sensit: sed a deo cōfortat⁹ est.
Iratus iudex iussit acetū et calcē simul misceri et
in eius gutture dari: et post hec oculos ei⁹ euelli
At illo dicente. Noli mihi ꝑcere paratus sum eīm
omnia tormenta tua tolerare: iussit eū capite de-
orsum ꝓ triduū suspendi quousq; sanguis de na-
ribus eius stillaret in terram. Tenerūt ergo mili
tes post triduū vt viderēt si adhuc viueret. et vi
dentes eū ceci facti sunt. sed orante sancto ꝓ eis
illuminati sunt. Qui redeuntes ad iudicē omnia
ei gesta narrabāt. At ille iussit eū excoriari. Tunc
vxor cuiusdā militis noīe corona etatis. xvj. an-
norum vel circa exclamauit voce magna dicēs.
Beat⁹ es victor et beata opa tua: susceptū est sa-
crificiuz tuum sicut sacrificiū abel. Et post plura
alia ait. Ecce video duas coronas de celo venie-
tes manib⁹ angelor deferri. ex quib⁹ dabitur ti-
bi maior: mihi aūt breuior. Sed ⁊ si vas infirmū
sim spero tamē in regē xp̄m ꝙ habeā hereditatē
cum fortib⁹. Hec cū audisset iudex: iussit eam vo
cari ⁊ inuitari ad sacrificia. Cui illa rīdit. Ego co
rona vocor: et tu q̄ris coronā meam ꝓdere. Cūq;
nollet acquiescere iussit iudex militib⁹ suis duas
palmas adunicē inclinare. illicq; beatā coronaz
vtrisq; ptibus ligari et subito dimitti. Qui subi/
to vt dimiserūt arbores: beata corona scissa est in
duas ptes. sicq; martyriū suum cōfidenter imple
uit. Demū victori iudex caput amputari fecit. et
lac ꝓ sanguine de collo eius exiuit ꝓpter que mi
racula multi crediderūt in xp̄m. ¶ Eo tpe passus
est sanct⁹ Cōcordius in ciuitate spoletanea quē
pater suus cōcordianus in scripturis sanctis eru
diri fecit: cū esset nobilis generet a sancto pio pa
pa subdiaconū ordinari. Qui cū miraculis clare
ret: comes tuscie spoleti tūc habitās fecit eū ad se
adduci. et cū inuitaret ad immolandū dijs eorū.
rīdit. Tu magis sacrifica dño iesu xp̄o: vt possis
euadere tormēta. Nā si nō feceris: et tu et dij tui
ardebūt ineternū. Tūc comes iussit eū fustib⁹ ce-
di ⁊ in carcerē trudi. Sed et beat⁹ antoni⁹ eps q̄
erat amicus comitis cū beato eutice. rogauerunt
comitē sibi cōcedi eū ꝓ aliquos dies. Ad cū pces
sisset eū ꝑsbyter ordinauit. Et post aliquos dies
cū vidisset eū sibi pñtari venienti ait. Quid tra/
ctasti circa salutē tuā. Cui cōcordius. Sal⁹ mea
xp̄s ē. cui quotidie offero sacrificiū laudis. tu ve-
ro et dij tui in inferno ardebitis. Et irat⁹ comes
iussit eū in eculeo suspendi. At ille alacri vultu de
um glorificabat. Et cū diceret comes. sacrifica io
ui magno. Ille rīdit. Nō sacrifico surdo et muto
lapidi: quia habeo dūm iesum xp̄m cui seruit aia
mea. Irat⁹ tyrannus iussit eum in yma carceris
trudi onustū ferro. sine cibo et potu manere vt fa
me deficeret. Sed media nocte cōfortatus est ab
angelo dñi. Demū nolentē immolare sed spuen-
tē in faciē iouis: ꝑcepit comes eū capite truncari
¶ Eodē imperāte antonio in ciuitate cabillonē-
si sub ꝑside prisco sanct⁹ marcellus martyrio in-
audito coronat⁹ est. Nā cū ꝑses hortaret vt dijs
oipotentib⁹ ioui et saturno ⁊ alijs īmolaret ꝓput
impatores statuerāt: et ille respōderet illa simu/
lacra noīata fuisse hoies mortales et criminibus
polluti et dudū mortui in inferno sepulti. quib⁹
q̄ credit ineternū incendiū cū eis pgit. Se aūt in
xp̄m ⁊ verū christianū credere dei filiū et mundi
cōditorē. Prisc⁹ inaudito crudelitatis exemplo
pluscq; furore insaniens ꝓsecutoris defodere ere-
ctum cinguloten⁹ iussit atq; ita medius iā sepul-
tus. sed totus viuus ad celi regna festinans ferre
supplicia nō refugit sed triduo in laudib⁹ christi
omnipotētis dñi et dei sui ore ⁊ amore pdurans
terris interim terrena membra cōmendans spi-
ritum misit ad celos. ¶ Idem tyrann⁹ ibidē san
ctum valeriū post alia tormenta decollari fecit.

Qui in celum intuēs vidit christū sibi offerre co
ronam.qui ei dederat martyrij victoriā.

Eotempore egi/ §.X.

sipus insignis habebaf fm Eusebiū.et nobilissi
mus apud cretā inter epos fuit. Philipus et ap
pollinaris et melito musanusq; t modestus et p/
cipuus hyrenē.quoz omniū apud nos vsq; ad
apostolice fidei t sanc doctrine pclarissima moni
menta plata sunt. Hieronymꝰ de viris illustri
bus.Egisipus vicinꝰ apostoloz temporū.oēs a
passione dñi vsq; ad suam etatem ecclesiasticoz
actuū texens historias.multaq; ad vtilitatē cre/
dentiū ptinentia hincinde cōgregans: quinq; li/
bros cōposuit sermone simplici.vt quoz vitā se/
ctabaf.dicendi q; exprimeret caracterē. Asserit
se venisse sub aniceto romā.q dicimꝰ post petruz
eps fuit.et pseuerasse vsq; ad eleuteriū eiusdē vr
bis episcopū qui aniceti quondā diaconus fuit.
pterea aduersus idola disputās quo primo erro/
re creuissent subtexit historiaz. Dyonisius co/
rinthioz eps tante eloquentie t industrie fuit.vt
nō solū sue ciuitatis t ,puincie populos: sed t a/
liarū ,puinciarū et vrbium epistolis erudiret.Ex
quibꝰ est vna ad lacedemonios alia ad athenien
ses.tercia ad nicomedienses:quarta ad cretēses.
et plures alias ad diuersa loca. Theophilus
sextus antiochene ecclesie eps.sub impatore mar
co antonio libꝝ cōtra martionē scz hereticū ppo
suit.qui vsq; hodie extat et ad antholicū tria vo
lumina et cōtra heresim hermogenis libꝝ vnum
et pmentarios in euangeliū et ,puerbioz salomo
nis. Apollinaris asie ierapolitane ciuitatis e/
piscopꝰ.sub eodē antonio floruit. Cui et insigne
volumen p xpianoz fide dedit. Extant et alij
quinq; aduersus gētiles libri.et de veritate duo.
et aduersus cathafrigas.

Demorte am/ §.XI.

boz̄ imperatoz̄.Aurelius igiſ comodus vt ait
Hugo floriacen̄.dū in vehiculo cū fratre vehere
tur anno imperij sui.xj.casu morbi quē greci apo
plexim vocant suffocatꝰ est. Quo defuncto mar
cus antonius solus paucis diebꝰ reipublice pfu/
it. Fuit autē vir tante seueritatis.vt ab infantia
vultū nec ex leticia nec ex meroze mutauerit.Hic
ciuitatē cōstituens a suo noīe veronā noīauit. q
antonius verus vocabaf. Huiꝰ tpe simulacrum
marmoreū moueri visuz est:et eneā statuā hercu
lis sudasse p multos dies. Leges seueriozes no/
uis cōditionibꝰ temperauit. Per oēs enī ,puinci
as tributa donauit.omniūq; fiscaliū negocioz ca
lumnioſa monimenta simul cōgesta:in foro incē/
dio dedit.Hic.xiij.ab Augꝰ.in pannonia cōsti/
tutus:repentino morbo obijt. Ob cuiꝰ honorem
templa et columne t alia multa cōdita esse repe/
riuntur.Huic succesſit lucius aureliꝰ comodus fi
lius eius. Temporibꝰ antonij veri floruit theo
docion diuine legis interpres scz ex hebreo in la/
tinum.Et athicus phs platonicus. Eusebiꝰ.
boz̄ imperatoz̄ tpibus frōto oratoz̄ insignis ha
betur.qui marcū antoniū verū latinis literis erit
diuit. Seleucia vrbs cū trecentis militibꝰ ho/
minuz a romanis capta est. Eo tpe smirna vrbs
asie terremotu coz̄ruit. Ad cuiꝰ restaurationē de/
cennalis tributoz̄ data est. Tanta etiā pestilētia
per totū orbem fuit.q pene vsq; ad internitionē
romanꝰ exercitus deletus est. Aurelius igitur
comodꝰ patre defuncto impauit annis.xiij. Hic
vt ait hugo floriacen̄.luxurie t obscenitati dedi/
tus.interfecit plurimos senatoz̄:illos tū maxime
quos aduertit industria vel nobilitate pcellere.
Ea tempestate inqt eusebiꝰ li.v.pax ecclesijs
per omnē terrā ,ppagabaf:et sermo dñi ex omni
genere hoīm ad agnitionē t pietatem dei summi
animas cōgregabat. Deniq; multi in vrbe roma
ex illustribꝰ t pdiuitibꝰ cū filijs t vxoribꝰ t omni
familia sociauit ad fidē. Qz hoc nō equis oculis
ille antiquus humane salutis hostis aspexit.vñ
et in vrbe roma apolloniuz quendā virū in fide
nostra et in oībus phie eruditionibꝰ illustrē.ad
iudiciū ptrahit.accusatoze ei suscitato quodā in/
felicissimo t desperato salutis hoīe. Exhortaf ap
pollonius vt defensionē suā ,p fide sua quā audi
ente senatu atq; omni ꝓlo luculenter t splēdide
habuerat ederet scriptā. Et post hec fm senatus
cōsultum capite plexus est. Ita eñ a priscoribꝰ lex
iniquissime ,pmulgata censebat.

Philippus autē §.XII

illustrissimꝰ vir romanus ab impatore comodo i
egyptū directꝰ est: vt alexandrie pfecturā ageret
Quo secū duxit vxorē t duos filios mares ac v/
nam feminā filiā noīe eugeniā. q liberalibꝰ literis
pfectissime erat erudita. Et qz pulcra erat valde
corpe.pulcrioz tū castitate. cū a multis peteretur
in ꝓiugiū:omnino obsistebat.iam enī licz sub pa/
ganismis parentibꝰ ageret vitam:animo xpiana
esse cepat. Cum ergo quadā die cū protho et ia/
cincto eunuchis cū q̄bus erudita fuerat extra ci/
uitatē alexandrie p suburbia discurreret vbi mo/
rabantur xpiani.audiuit christianos psallentes
et dicētes illud ps̄. Oēs dij gentiū demonia t̄.
Et se firmans t suspirās ait ad prothū t iacinctū
eunuchos suos. philosophoz̄ silogismos vano
labore pscrutati sumꝰ.aristotiſ argumēta et pla/
tonis ydeas:et quicq̄d poeta cecinit.quicq̄d ora
toz̄ inuenit.quicq̄d phs cogitauit.cūcta hac sen/
tentia excludunf.qua tripudiantes xpianos au/
diuimus dicentes. Omnes dij gentiū demonia.
Dintissime ergo vim carminū ꝓsiderans ait. Si
noluimꝰ pire credendū est. Cūq; de deo vero mu
tuo sermone tractarent.fit cōcordia fidei: t ordo
querif quo possit sancta fuga statui et fides recta
teneri. Et cum intellexissent quendā sanctū vi
rum ibi esse episcopū noīe helenū decreuerūt ad
illū accedere. Hic aūt helenus ab infantia fuerat
christianꝰ t in monasterio postea enutritꝰ.et tan
te sanctitatis:vt prunas ardentes in clamide sua
deferret illesa. Et ipe iam factus epus helipolis.
cū quidā zereas noīe magus populo falsa pdica
ret.dicens se a christo missum:helenus autem in

cōspectu populi cū eo disputaret ad detegendū suas falsitates. ⁊ magus verbis suis ꝓlō iā videretur supior. dixit helenus corā oībus. incendat ignis in medio ciuitatis et intremus simul et qui nō fuerit adustus: hunc credam⁹ q̄ miserit xp̄s. ¶ Qō dictū cunctis placuit. Accenso igit igne helenus p̄m⁹ intrauit hoc mago postulante. Cūq̄ iam p̄ mediā horā in eo ꝑmansisset nec in capillo adustus nec in veste: mandabat vt et zereas iā intraret. Ille vero cū reluctaret popul⁹ cū tradidit igni. Cūq̄ vri cepisset: sanct⁹ helenus eum semiustum eripuit de flama sed a ꝓlo expulsus est a regione illa. ¶ Cum aūt senex ille helen⁹ feminarū nullā ad diuersoriū accedere sineret vt eum audire posset et alloqui: sumpto virili habitu et tonsa capillis vt iuuenis cū dictis eunuchis accessit ad ip̄m episcopū. cui totū dīs reuelauerat de aduentu eor. Petentibus ergo illis humiliter sanctū baptisma ac etiā recipi i monasterio dicētibus se esse germanos de vrbe romana: desiderium eor impletū est: licet helenus cognouisset illam esse feminā et illos seruos eius. qō et eis manifestauit. tū cōfortans eos baptizatos, recipi fecit in monachos. Pater vero eius et tota familia cū domū nō reuerteret: de ea diligenter ꝙquiri fecit p regionē illā. et cū inueniri nō posset ꝙ phitones et auruspices demones cōsulentes. Responsum est q̄ dij eam in celo rapuissent et in numero deārū assumptā. ꝓpter qō pater simulacrū aureum sibi fieri fecit. ¶ Ipa vero i dicto monasterio viror in habitu virili ꝑmanens et aīo in diuinis eruditionib⁹ ita ꝓfecit: vt infra secundū annum oēs fere scripturas dominicas retineret. Tanta erat ei tranquillitas animi. vt vna ex numero angelorū diceret ab omnibus. Erat omnib⁹ oīa. tristem cōsolabat: leto cōgaudebat. irascentē mitigabat. Tantamq̄ gratiā a dño cōsecuta erat vt quemcūq̄ in dolore posituz visitaret: statim ois dolor recederet et salubritas adueniret. Tercio aūt anno decedente abbate monasterij illius ab omnib⁹ eugenius eligit. Tunc illa metuens cōtra regulā viris se femina alijs p̄poni: iterūq̄ timens ne oēs vnanimiter hoc p̄cantes ꝓtemneret ait. Videam⁹ quid dīs p̄cipiat in hac nostra electione. Si q̄s inquit vult esse p̄m⁹ sit oīm nouissimus. Ecce vestris p̄ceptis obtemperās decreui primatū suscipere ⁊ dñi visioni obediēs: vltimuz me cōstituo charitati vestre. Igit omne op⁹ monasterij qō infima persona exercere solet: suscepit in oībus. Aquā portare: ligna cōcidere. immūdicias remouere. Deoq̄ tācara esse cepit. vt demones ab obsessis corpor⁹ eijceret ⁊ cecor oculos aperiret. ¶ Cum aūt quedā matrona alexandrina ceteris p̄stantior melancia noīe per annū ⁊ amplius quartana vexaret. audita ei⁹ opinione venit ad eugeniā. quā cū illa oleo punxisset: mox abundantiam fellis euomens sanata est. Et cum illa tres ciphos solidis repletos ei misisset: remisit dicens. Abundamus ⁊ superabundam⁹: sed p̄cor pauperib⁹ distribue. Et illa veniēs cōtristata cepit rogare vt reciper, et dum circa ista fit assidua ad visitandū. nō deprehendens eam feminā iuuentutis elegātia decipit ⁊ in eius cōcupiscentiā labitur. Et putās eū ampliorīs pecunie cupidiorem esse: infinita ei offerēs. Sed vidēs oīa illū repellere cepit alloqui secreto his verbis. Quid te inanibus abstinētijs maceras ⁊ p̄dis florē gratissimē iuuentut. q̄si deus tristes diligat ⁊ sua delectamēta ꝓtemnētes foueat. ac solū hoīm cruciatibus delectet. videmur ei⁹ abuti donis. igit afflictionib⁹ finē pone. ⁊ letiora tpa suscipias. Talia dicēte melancia: eugenia volēs aīam ei⁹ a laqueis diaboli eruere. ostendebat ei desideria mūdi misera: et dū teneri putant fugere: et vni⁹ puncti delectamēto eterna detrimēta inducere. Sed melancia hec surda aure audiebat ⁊ sollicite agēs quātus eū irretiret. languorē simulauit: et vt visitaret infirmā rogā fecit. Que cū ex pietate ad eā fuisset ingressa ⁊ sederet. obscenis amplexibus infelix melancia tēptare cepit: et verbis ꝓcacib⁹ ad crimen hortari. Cui eugenia. Recte melancia inq̄t vocar. q̄ nigredine p̄fidie plena es: et te habitaculū magnū diabolo p̄parasti. Discede a seruis dei deceptrix illecebrosa. nos em aliter militamus. Sicq̄ illā miserā exprobrās dimittēs recessit. At illa deceptōis sue pudorē nō ferēs seq̄ detegi timēs nisi ipa prior detegēt. alexādrie p̄fectū adijt: scelestū iuuenē xp̄ianā religionē simulantē denūciat. q̄ cū medendi gr̄a a me vocat⁹ esset: in infirmitate eo ꝙ diceret pitus i arte: impudenter ausus est mihi loqui: et ad crimē hortari. Et nisi vocē dedissem ⁊ ancille mee solatio liberata fuissem: sua me libidīe captiuasset. Prefect⁹ hec audiens et furēs: statim ad monasteriū destinauit famulos suos iubēs eugeniū cū suis vinctos duci et p̄sentatos eos in diuersis custodijs carcer mādauit includi impudēte fama p totū egyptū diffusa. Oēs credebāt oēs cōdemnabāt. oībus videbat verisimile melanciā illustrē feminā mentiri nō posse. ¶ Cōstituta igit die cōueniūt ciuitates in vicino posite vt videāt ferarū morsib⁹ tradi corruptores. Aptant eculei. ūbera. flame. tortores. et cetera q̄ cordis abscondita solent occultare p̄parant. Et adducta eugenia ait corā oīmi ꝓlo. Philippus p̄fectus. Dic sceleratissime xp̄ianorū. Hec ihesus vester vobis tradidit vt operaz correptōi dctis et fraudulēta astutia pudorē matronalem capiatis. Eugenia aūt capite demisso ne posset agnosci respōdit. Deus meus ihesus xp̄s cui seruio. castitatē docuit: et cā seruantib⁹ vitaz eternā ꝓmittit. Et vt in hanc falsam testē sententiam retorqueatis. ꝓbabimus crimen quod objcit in eam redundare tempore suo. Et ad melanciam ait. o melancia nigredinis nomen. tenebrosa malicia precipe ancillā tuam adduci vt possint ex ore eius mēdacia refutari. Cūq̄ adducta fuisset ancilla: cepit dīe sue ab ea subornate testimoniū cōtra eugeniū ferre: ceteriq̄ de familia eius. Irat⁹ aūt p̄fectus ait. quid adhuc infauste dicturus es quē totū reuincūt testes. Ad hec eugenia. Tps est loquēdi: quia transit tps tacēdi. Tanta quidem est virtus nominis xp̄i. vt ⁊ femine in ti-

more eius posite virilem obtineant dignitatem. ego igitur femina viriliter agendo virū gessi. ꝺ̄ginitatem q̄ in xp̄o est fortiter amplexād̄o. hec dicens tunicaz qua induta erat a capite vsqz deorsum scidit. z femina apparuit. z subdidit. Tu quidem fm carnē mihi es pf. claudia mater. fratres mei q̄ tecū sedent auitus z sergius. Ego autez p amore xp̄i mundū cū suis delitijs respui. Et ecce prothus z iacinctus eunuchi mei cū quibus sco/lam xp̄i ingressus sum. Agnoscētes igit eam pater mater fratres z serui. cuz lacrimis amplexib⁹ eius incūbebant in conspectu populi. Vestimenta auro texta afferūtur. z licet inuita induit. atqz in excelso pro tribunali collocat. z ab omni pplo acclamatur vnus est verus deus xp̄s qui est verus deus xp̄ianoruz. Et ne tanto gaudio populi deesset probatio castitatis. Visus ē ignis de celo descendens qui melantie domum ita circūdedit. vt nec vestigium alicuius q̄d ad eam ptineret remaneret. Fit ergo gaudiū populi cū timore dei. Baptisatur philippus p̄fectus claudia eius vxor z filij: oīs familia innūerabilisqz multitudo paganoꝝ ad xp̄m cōuertitur. Suscipiūt xp̄iani priuilegia. z omnis alexandrie ciuitas quasi vna ecclesia. Conspirat omnis ecclesia in episcopatum philippi. Deponitur ad imperatore philippus a p̄fectura propter xp̄ianismū assumptuz. ꝺ̄ a fidelibus in episcopū electus ordinatur. Qui ieiunijs z orationibus vacans z alijs sanctis operib⁹ demū martirio coronatur. Sed eugenia cū matre z fratribus protho et iacincto reuersi sunt romam. Que plurimos verbo z exemplo trahebat ad fidem. Et inter alios q̄ndam nobilissimā virginem desponsatam illustri viro noīe pompeio. virgo aūt dicebatur basilla. Quadaz aūt die ait eugenia ad basillam. reuelatū est mihi a deo q̄ te magnū virginitatis p̄miū expectat. Et basilla ad eam. Et mihi reuelatū ē q̄ martirij coronā duplicem accipias. vnā quā apud alexandriaz pro iustis laboribus acquisisti. Aliā quā ex effusione sanguinis acceptura es. Tūc eugenia residētib⁹ sanctis virginibus multis sermonibus eas de castitate seruanda admonuit. z eas dño cōmēdās discessit ab eis. Eadem die vna ex ancillis basille accusauit eam apud sponsum suum pompeiū. q̄ xp̄iana effecta esset sponsa sua. nec ei nubere vellet. z hoc p prothum z iacinctum factuz esset magice artis doctores. Pompeius postq̄ percepit sponsam suā nolle eū vel videre. asserens se xp̄m integrum corpus custodire. furēs ipse prostrauit se coram imperatore dicens. Sacratissimi p̄ncipes romanis vestris succurrite. et deos nouos quos eugenia de egipto adduxit secū ab hac vrbe pellite. Ecce xp̄iani cōiugum gr̄am separant spōsantes sibi associant. inuenti sunt ab eis dij qui nasci homines ꝓhibeant. Tūc decreuit imperator vt basilla aut sponsum reciperet. aut gladio feriretur. Eugenia vo aut numinibus sacrificaret aut crudeliter interiret. Cum autem basilla sponsum recipere renueret dicens se sponsuz habere christū dei filium regem regū. quia ex regio genere erat z publice audiri nō poterat. intra domuz gladio transuerberata est. prothus vero z iacinctus ducti ad templum iouis cum cogerentur ad immolandum ei. cecidit simulacrū ad pedes eius. z ita cōminutum est vt vbi fuerit non compareret. qō p̄fectus vicetius attribuens non virtute dei. ꝺ̄ magice arti fecit decollari. Idem p̄fectus accersita eugenia cepit ab ea iquirere de artib⁹ magicis. Cui illa constanter respondit. Confiteor tibi q̄ ars nostra maior est arte magica. Nam magister noster habet p̄rem sine matre. habet matrē sine patre. habet vxorem virginem que sibi quotidie filios creat: z in amore eius omnino perdurat. Cum autez ducta fuisset ad templū diane vt immolaret. ea orante terremotus factus est. z tēpli fundamenta cum ydolo subuersa sunt. Tunc fit concursus populi romani z sermo de ea in varia fertur. alijs innocentem z sanctam. alijs magam affirmantibus. Relatione aūt facta a perfecto imperatora super his iubetur eugeniam saxo alligatā i tiberim iactari. Quo facto statim saxū diruptum est. z eugenia supersedens. ita fluuiali aqua ferebatur. vt omnib⁹ appareret illuz esse cū ea in flumine ne absorberet. q̄ cū petro fuit in mari ne mergeretur. Iterū inde sublata in termaruz fornacibus mittitur. q̄ statim extincte sunt. Post hec in tenebrosum carcerez mittitur per .xx. dies sine luce z cibo ibi dimissa. sed quotidie abundabat ibi splēdor. Saluator etiā ibi apparuit de cuius manu panē niuei cādoris accepit. p fortas eā. Die aūt natalis dñi missus ē spiculator q̄ eā i carcere p̄cussit. cui⁹ corp⁹ nō longe ab vrbe in ꝓpio ꝺio sepultū est. vbi multos ipa sepelierat. Claudia aūt mater eius cū ad sepulcrū eius cum lacrimis oraret. apparuit ei Eugenia cum veste auro texta in medio multitudinis virginū ꝓsolans eā z dicens patrē. s. philippū z virū suuz in numero p̄fiarharū collocatum. z ipam sequenti die dñica a dño in celis suscipiendā. Que domū remeans filijs suis in dño instructis die p̄fata emisit spūm ipamq̄ filii sepelierūt iuxta eugeniam. z in timore dñi p̄fecto post cōuersionem multoꝝ p̄ eos factam paganoꝝ migrarūt ad regna celoꝝ. Et notandum q̄ ista eugenia simulauit se virū vt reciperetur in monachū z assentiret p̄fici in abbatē licuit iure poli nō iure fori. Inspirata eñ fuit ad hoc a spūsancto. cuius lex non subicitur legi humane. xix. q. ij. Que sunt leges. Unde huius exempla sequi non licet. nisi qui haberet ad hoc speciale inspirationē a spūsancto z sibi essz certum vnde regula iuris in. vi. de re. iur. Que a iure cōmuni exorbitāt. in cōsequentiā non sunt trahēda Sed z tūc temporis nōdum erant instituti canones ista ꝓhibentes.

Temporibus .§.XIII.

q̄ꝫ ꝓmodi seuiēte p̄secutōne i xp̄ianos. aduenīēte natali die ip̄ius comodi edictū ab eo exiit. vt ois plebs romāe vrb̄ i vnū cōueiret z i laudē hercul' z iouis pōpatica voce acclamaret. Qō z factū ē.

Iam rege sedē ascendente publice indutū regia cū mitra. thurificauit aureā statuā iouis. Et ois populus acclamauit. protector esto hercules rei/publice. z defensor libertatis romane audacie. eo tempe morabātur in q̄daz vico aliq̄ xp̄iani nois cultores. z inter ceteros eusebi⁹. vincenti⁹. pegrinus ac potētian⁹. q̄ oīa sua pauperibus erogaue rāt. vt expediti⁹ deo seruirēt p eo mori desiderā tes. Hij audito edicto comodi p vicos discurre/bant. oībus p̄dicantes vt recederēt a cultura demonioz. z penitētiā agentes crederent in deū trinū z vnū baptismum suscipiendo. Ad hoc doctrinā cōpunct⁹ q̄dā senator Iuli⁹ noīe. credidit in xp̄m cū domo sua z baptismū p ruffinū p̄sbite/rū suscepit adeo feruens effectus. vt p xp̄o mori optaret. Q̄ cū audisset cesar eum ad se iussit adduci eiq; ait. Juli qualiter amens effectus es. vt deserens iouē z herculē. seq̄ris nescio quā amentiā vanā. Cui viriliter rñdit iulius ait. Tu simul penas cuz dijs tuis sustinebis. quos vano erroze deos esse temerario oze mentiris. Cōfusus cesar cuidam mḡo peditū vitellio noīe p̄misit causaz huius exquirendam. z si sacrificare herculi nollet ci⁹ facultates auferri z morte damnari. Susci/piens aūt eū vitellius animo ferus et oīb⁹ vitijs obsessus. eū in carcerē trusit. Et post triduū ante tribunal suū ip̄m nudū z cathenatū adduci fecit. ad sacrificandū exhortās diis eoz ne periret. nec haberet in quo confideret. rñdit iulius. Fiducia mea vita eterna ē. z spes mea xp̄s ē. q̄ te cū p̄/cipe tuo damnabit ineternū. Ob q̄ furoze replet⁹ vitellius. iussit eū tam diu fustibus cedi: quousq; spūm exalaret. Hui⁹ corp⁹ occulte rapiētes euse/bius cum aliis supra notatis deuote sepelierunt. Hoc audiens vitelli⁹ fecit illos capi. Cūq; ad/ducti fatereñ illū sepelisse nec timere minas suas. Ē oīnibus votis p xp̄o pati affectarēt. iussit vitellius eos in eculeo suspendi z neruis z fustibus cedi. cui eusebi⁹. Ante deficiet tibi ad torq̄ndum nos tp̄us. q̄ mihi deficiat in xp̄o p̄sistēs aīus. dixit aūt vitelli⁹ ad astātes. Isti securi de arte magica in tormētis gaudēt. Rñdit aūt vincentius. Nos gaudem⁹ z exultem⁹ in dño ihu xp̄o. Deinde cū iussisset vitelli⁹ flamas laterib⁹ eoz appli/cari. illi alacres effecti dicebāt. Gloria tibi dñe q̄ nos tua visitatione circūdas. Unus vero ex carnificibus nomine ātonin⁹. oculis intentis emin⁹ vidit cū spōgia iuuenē stantē fulgore nimio choruscantē z eoz latera extergentē. Tūc emissa voce cuz ingenti gaudio cepit clamare. Un⁹ ē ver⁹ deus xp̄ianoz. quē hij euidentissima rōne p̄dicāt Video angelū domini circūstantem eos. z a p̄sura flamarū p̄tegētē. Tūc iudex velut leo fremēs cepit clamare dicens. O ars magica. o seducto/res. q̄ alienauerūt mente sua hominē clarissimū i republica. Deuouitq; statim ātoninus se in xp̄m crediturū z ad ruffinū p̄sbiterū accedens baptisma suscepit. Deinde vitellius de eculeo depositis ait. Ut quid vobis ip̄is ita crudeles estis. cur nō deponitis insaniam vestrā. adorantes eos q̄s p̄ncipes iusserūt vt fruamini nobiscū vita ista.

Beatus vincenti⁹ respondit. O infelicissime oīm tu crudelis qui tibipsi nō parcis. nos iam i gloria cōstituti sumus. tu vero cū p̄ncipe tuo in gehennā peribis. Tūc vitelli⁹ p̄cepit linguā sancto eusebio abscidi. Accurrēs aūt ātonin⁹ clamabat dicens. O vitelli miserrime q̄d tibi cū iustis istis cur eos crucias. Cepit aūt vitellius sanguinē ex ore vomere. Athletha tamē dñi eusebi⁹ post abscissam linguā laudes in excelso xp̄o dabat. Antotonin⁹ aūt iussu vitellij duct⁹ a carnificib⁹ via aurelia decollat⁹ est. Eusebi⁹ autez cum sociis post macerationē supplicioz in carcerē trusi sunt in quo apparēs eis sanct⁹ iuli⁹ confortauit predicens cōuersionē custodis carceris. Accessit autē ad eos in carcere positos sacerdos capitolii noīe Lupulus. vt instrueret a sanctis martirib⁹ z baptisaret. erat aūt cec⁹. Qui erudit⁹ i fide bap̄mo recepto lumie recepit. Quo miracl'o viso. custos carceris baptisat⁹ ē. demū facta relatione de his cōmodo ip̄atori. iussit vt si nō deos adorarēt plū batis tamdiu cedi quousq; spūm exalarēt. quod factū ē z in dño q̄euerūt. Porro comodus imperator colosi capite sblato (vt ait eusebi⁹ in cro) sue imaginis caput iussit imponi. Idem comod⁹ multos nobiliū interfecit. Et spectacula populo romano p̄buit insignia. incendio rome facto palatiū z edes veste dee plurimaq; vrbis pars solo coequat. Flagitia itaq; inq̄t hugo floracciū. aurelii comodi impatoris vrbis pena p̄secuta ē. nā capitoliū fulmine ictū est. ex quo inflamatō facta romanā bibliothecā rapaci turbine cōcremauit. Porro cesar comodus cūctis incomodus in domo vestali strangulatus interiit.

Helvis aūt .§.XIIII.

pertinax senex a senatu imperator creatus ē. hic imperator ꝑm Eusebium obsecratus a senatu vt vxorem Augustam et filium cesarem appellaret cōtradixit. sufficere testatus q̄ ip̄e regnaret inuitus. Erat em̄ septuagenario maior cū p̄fecturā vrbis ageret. z ex senatusc̄sulto impare iussus ē Tandē iuliani iurisperiti scelere occisus ē. Quē postea seuerus apud miluū pontē interfecit. Julianus aūt q̄ sibi in romanū vsurpauit impiū imperauit. vii. mensib⁹ ait hug. Sicq; inter pertinacem z iulianū ei⁹ impio successoz̄ vnus ann⁹ absumptus est. Seuer⁹ igitur genere affer q̄ se ex nomine imperatoris quem occisum vltus fuerat pertinacez voluit appellari romanū consecutus imperium. imperauit annis. xviii. ꝑm hugo. hic fuit natura seuus. multisq; bellis lacessitus. Fortissime quidem rempublicam. sed laboriosissime rexit. Nam postremū qui in egipto z siria ad tyrannidē aspirauerat. interfecit iudeos. z samaritas rebellare conātes superauit. parthosq; z arabes cohercuit. z ad extremum claudio albino q̄ se in gallia cesarem fecerat lugduni interfecto in britanniam bellum transtulit. ibiq; magnis grauibusq; bellis sepe gestis insulam recepit. Quaz z vallo z turribus crebris p centum triginta duo milia passuū a mari vsq; ad mare ꝑmunuit. Hic

etiam post neronem ḡntam in xp̄ianos persecuti onem exercuit,qua persecutōne plurimi sanctoꝝ p diuersa loca ꝛ prouincias passi referūtur. inter quos fuit leonides pater origenis. q̄ pro xp̄o capite plexus tenere adhuc etatis origenē filiū dereliquit. q̄ origenes. xvii. etatis sue annum agēs. grāmaticam docēs. inde sibi necessaria procurabat. Census eñ leonidis patris sui. qui maxim⁹ fuerat regio fisco per ꝓscriptionē sociatus erat. Cepit aūt seuerus imperare anno dñi. cxciii. ẏm eusebiū in cro. Hic etiā seuerus fuit acer ingenio. ꝛ grecis ꝛ latinis litteris sufficienter instructus. ꝛ ad omnia q̄ intendisset fine tenus ꝓseuerans. beniuolētia x̄o quo se inclinasset mirabili atq; ꝓpetua ad querendū diligens ꝛ ad largiendum liberalis. ꝛ in amicos ꝛ inimicos pariter vehemēs Hic primo fuit aduocatus primus. ꝛ vltimus ex affrica imperauit. Cui successit in imperio filius antonius caracalla. Cum eñ seuerus decedens apud eborachū reliquisset duos filios. s. antoniū qui ꝛ bassianus dictus ē ꝛ getam. geta hostis publicus iudicatus interit et imperiū antoni⁹ sumpsit. Qui caracalla cognominatus est. propt genus vestis qō rome erogauerat. Cui antonio successit in imperio alexander.

De narcisso .§.xv.

ꝛ alexandro hierosolimoꝝ episcopis q̄ fuerūt circa tempa victoris pape ꝛ seueri imperatoris. Hic Narcissus cū in die solenni vigilia pasce oleū deesset luminaribus. Cūq; illud p ministros innotuisset meror maximus plebi fuit. Sed narcissus fidens fide. ministris imperat haurire aquā sibiq; deferri. Aquā vero sibi delatam post orationē benedixit ꝛ infundi luminaribus p̄cepit. Cūc repente miro ꝛ seculis inaudito genere virtutis. natura aque in olei pinguedinē versa. splendorē luminū etiam solito reddidit clariorē. Cūq; esset iusti ꝛ recti in declinabiliter tenax. quidam hom̄i/culi nequā male sibi conscii. metuentes ne criminū suoꝝ si arguerentur non possent effugere. vindictam preueniūt factionibus. ꝛ circūuenire parant cum cuius iudiciū verebantur. Concinnant igitur aduersus eū infamie satis ꝛ noxiū crimen. cōueniunt auditores testes ex semetipis ꝓducūt qui sub sacramento iuramenti q̄ obijciebātur cōfirmarēt. Quoꝝ vnus testis ita sic vt igni consumeretur: si nō vera dicere se testabat. alius ita. ne morbo regio corrūperetur. Tercius ita. ne lumi/nibus priuaretur. Et q̄uis nec iuramentis illis q̄dem quisq; fideliū et deū timentiū crederet. eo q̄ vita narcissi institutio ꝛ pudicitia noscerē ab oibus. ipe tamen eoꝝ que mota sunt indignitatem ꝛ molestiā non ferēs. simul ꝛ secretam ac p̄bicam vitam semp habere desiderans. subterfugit eccle sie multitudinem ꝛ in desertis locis ꝛ agellis secretioribus delitescit annis q̄plurimis. At vo ille magn⁹ diuine ꝓuidentie oculus q̄scit in longum s̄ in impios vltionē p causa ipsa q̄ sibi in p̄iurijs statuerāt maledicta molitur. Primus nāq; ille testis parua ignis scincilla noctis tempore domo sua succensa. cū omni genere omniq; familia sua flamis vltricib⁹ cōflagauit. Alij⁹ repēte ab imis pedib⁹ vsq; ad summū capitis verticē morbo regio quē fuerat imp̄catus replet atq; ꝓsumitur. Tercius aūt prioꝝ exitū videns ꝛ oculū diuinū nō se latuisse ꝓspiciens. prumpit in mediū. ꝛ audientibus cūctis sera penitentia vniuersum cōtumaci sceleris pandit ordinē. Tantis aūt lacrimis immanis cōmissi facinus deflet. et intantum die noctuq; durat in fletib⁹. vsq; quo luminibus orbaret. Hij igit figmēti sui penas hm̄oi dedert. Narcissus x̄o cū iam desertū petisset ac locis semet secretioribus abdidisset. vt vbi iam degeret nullus agnosceret. necessariū visuꝝ ē epis vt aliū p ipō ordinarēt cui nomē erat dius. Cui cū quo tpe prefuisset ecclesie succedit germani⁹ ꝛ germanio vigordius. Tūc ecce subito velut rediuiuus celoq; redditus ex improuiso apparuit narcissus ꝛ rursus a fratrib⁹ ad p̄sidendū ecclesie rogatur.

Verūtamē cū ipe iam senior pontificatus ministerio sufficē nō posset. Alexander q̄dā genere capadocus vbi erat p̄clare vrbis epūs. q̄ hierosolimā adorandi ꝛ sanctoꝝ locoꝝ visitandi gr̄a ꝓperauerat. ostensus ē euidēter a dño nō solū ipi bt̄o viro narcisso. ſ ꝛ alijs plurimis p reuelatōnes in plebe. vt ipm in loco sancto epm detinerēt. preterea qō sup cetera oīa magis terrificum fuit. eo die quo ingressus vrbē alexander nunciatus est. multitudo fratrū plurima extra portas in occursum eius egressa ē. ꝛ vox celitus oīb⁹ audientibus manifeste facta ē dicens. Suscipite epm q̄ vobis a deo destinatus ē. Itaq; re ita cōpleta vt predicta fuerat. oīb⁹ palestine epis in vnū cōgregatis. admittente quoq; ipo vel maxime narcisso hierosolimitane ecclesie. cū eo gubernaculū suscepit. Hec oīa scribit eusebius li. histo. eccliaſ.

Refert autem hieronimus. q̄ hic alexander i fine cuiusdam epistole quā scribit ad antinoitas. super pace ecclesie ait. Salutat vos narcissus q̄ ante me hic tenuit episcopalem locum. ꝛ nūc me/cū eundē locuꝝ orationibus regit annos circiter. xvij. ꝛ vos mecū p̄catur vt idē sapiatis. Septia autē ꝓsecutione sb decio q̄ tempe babillas antiochie passus ē. ductus ē cesaream ꝛ clausus carcere ob confessionem xp̄i martirio coronatur.

Cecilia virgo cla. §. xvi

rissima ex nobili genē romanoꝝ exorta. ꝛ ab ipis cunabulis i fide xp̄i nutrita. absc̄dituꝝ euāgeliū xp̄i sp gerebat in pectore q̄b itelligo de pectore mētis ꝛ euāgelij x̄bis. Et nō dieb⁹ nec noctib⁹ cessabat a colloquijs dīnis ꝛ orōne. suāq; x̄ginitatē a dño ꝓseruari exorabat. Cū aūt quidā iuueni noie valeriano desponsata fuisset. ꝛ dies nuptiarū instituta aduenisset. illa subtus ad carnē cilicio erat induta ꝛ desuper auratis vestibus tegebatur. et cantātibus organis illa in corde suo domino decantabat dicens. Fiat domine cor meum ꝛ corp⁹ meū immaculatum vt non confundar. Et biduanis ꝛ triduanis ieiunijs se p̄ius affligēs suā dño pudicitiā ꝓmēdabat. Venit nox in q̄ suscepit cū

spōso suo cubiculi secreta silētia vbi eū ita alloq̄t
O amātissime iuuenis ē misteriū qđ tibi cōfitear
si mihi iuraueris illud obseruare. Quo iurante ī
quit. Angelū dei habeo amatorem. q̄ nimio zelo
custodit corpus mēū. Qui si vel leuiter senserit.
q̄ castitatē meā violare p̄sumas vel polluto amo
re ꝓtingas. statim cōtra te iratus feriet ꝛ amittes
florem tue gratissime iuuētutis. Sed si cognoue/
rit q̄ me sincero amore diligas. te quoq̄ diliget si
cut me. ꝛ gr̄am suā tibi ostendet. Cui valerianus
nutu dei timore correptus ait. Si vis vt credā ti
bi. ostende mihi angelū ip̄m. Et si vere probaue-
ro q̄ angelus sit faciā qđ hortaris. Si aūt alium
virū diligis. te ꝛ illū gladio feriā. Et dixit ei ceci
lia. si in vez deū credideris ꝛ baptismum susceperis. angelū videre valebis. Vade igitur in terciū
miliariū ab vrbe via q̄ appia nūcupatur. ꝛ pau/
peribus quos ibi inuenies dices. Cecilia me mi-
sit ad vos vt ostēdatis mihi sanctū senē vrbanū
qz ei habeo secreta q̄ perferā. Hūc cū videris nū-
cia ei verba mea. Et postq̄ ab eo purificatus fue
ris rediēs videbis angelū ip̄m. Perrexit ergo va
lerianꝰ illuc. ꝛ sanctū vrbanū intra sepulcra mar
tirū latitantē inuenit. Cūq̄ oīa ei retulisset. vr-
banꝰ gr̄as agens cū lacrimis ait. O ñe ihu semīa-
tor casti cōsilij. suscipe seminū fructus quos in ce
cilia seminasti. O ñe hiesu pastor bone. Cecilia fa
mula tua q̄si ouis argumētosa tibi deseruit. Naz
sponsum quē q̄si leonē ferocem acceꝑat. ad te q̄si
agnū mansuetissimū destinauit. Et ecce apparu-
it subito senex q̄dam niueis vestitus indumētis.
tenens librū aptum in manibus vbi scriptū litte-
ris aureis erat. Vnus deꝰ. vna fides. vnū bapti
sma. vnꝰ deꝰ ꝛ pater omniū. q̄ est sup oēs ꝛ per
oīa ꝛ in oībus nobis būdictus. Quē videns
valerianus p̄ nimio timore q̄si mortuus cecidit. ꝛ
a sene eleuatꝰ ait. Credis hec ita cē an adhuc du-
bitas. Tūc valerianꝰ exclamauit. nō est aliud qđ
verius credi possit sb celo. Statimq̄ illo disparē
te valerianꝰ a sancto vrbano baptisma suscepit.
ꝛ reuertens domū valerianus ceciliā cuz angelo
loq̄ntem in cubiculo inuenit. Habebat aūt ange-
lus duas coronas ex rosis ꝛ lilijs. ꝛ vnā cecilie al
terā valeriano tradidit dicens. Istas coronas ī/
maculato corde ꝛ mūdo corpe custodite. quia de
paradiso dei ad vos attuli. q̄ nūq̄ marcescēt. nec
odorē amittēt. nec ab alijs videri possunt nisi q̄/
bus castitas placuerit. Tu vo valeriane. qz vtili
cōsilio credidisti. pete a deo qđ volueris. Cui va
lerianus. Nihil mihi in hac vita extitit dulcius.
q̄ vnicus fratris mei affectus. peto ergo vt ꝛ ip̄e
mecū veritatē agnoscat. Cui angelꝰ. Placet dño
petitio tua et ambo cū palma martirij ad me ve/
nietis. Post hec ingressus tiburcius frater va
leriani cubiculū. cū sensisset rosarū nimiū odorez
ait. Adhuc hoc tempe roseus hic odor ꝛ lilioꝝ vī
respiret. Nā si rosas ꝛ lilia in manibus meis ha-
berem. nec sic possent tante suauitatis odoramē-
ta infundi. Confiteor vobis ita sum refectus. vt
putem me totū subito immutatū. Cui valerianꝰ
Coronas habemus ex floribus quas oculi tui vi
dere nō valent. Sed sicut interpellante odorem
sensisti. sic ꝛ si credideris videre valebis. Et ty/
burcius ad eum. In somnis hec audio an in ve-
ritate. Cui valerianus. in somnis nunc vsq̄ fui-
mus. sed nunc in veritate manemus. Et tyburciꝰ
Quis te ista docuit. Et valerianus angelus me
docuit quem videre poteris si purificatus fueris
ꝛ ydolis abrenūciaueris. Tunc cecilia euidenter
ei ostendit omnia ydola esse insensibilia ꝛ muta.
ita vt tyburcius diceret. Qui hoc non credit pe-
cus est. Statimq̄ cecilia osculans pectus eiꝰ ait.
Hodie te fateor meum esse cognatum. Sicut eū
amor dei fratrez tuū mihi conūgere fecit. ita con
temptus ydolorum facit te meum esse cognatum
Vade ergo cum fratre tuo vt purificationem re-
cipias ꝛ angelicos vultus videre valeas. Cunq̄
valerianus ducere eum vellet dixit ei tiburcius.
Obsecro te mi frater ad quem mevis ducere. Et
ille ad vrbanum episcopuz. Et tyburcius de illo
vrbano dicis. qui totiens est damnatus ꝛ adhuc
morator in latebris. hic si inuentus fuerit crema/
bitur. ꝛ nos flamis eius inuoluemur. Et dum q̄-
rimus diuinitatem latentez in celis. incurremus
furorem exurentem in terris. Cui cecilia. Si hec
sola vita esset. iuste hanc perdere timeremus. est
alia melior que nūq̄ amittitur quā nobis dei filiꝰ
enarrauit. Et de misterio trinitatis ꝛ incarna
tionis filij dei. ꝛ passione plura ei exposuit. Ad q̄
compūctus tyburcius dixit valeriano. Obsecro
mi frater perduc me ad hominem dei vt purifica
tionem accipiam. Adductus ergo ad vrbanum
ꝛ baptisatus videbat angelos dei ꝛ q̄ postulabāt
a deo accipiebant. Post hec almachius p̄fec-
tus vrbis cū xp̄ianos persequeretur ꝛ plures oc
cideret. audito q̄ tiburciꝰ ꝛ valerianꝰ eos sepeli-
rent ꝛ elemosinis insisterēt. cozā se adduci fecit. ī
terrogās q̄re xp̄ianos a se dānatos p̄ sceleribus
suis sepelirēt. Cui tiburcius rñdit. vtinā nos ser-
ui essemꝰ eoz q̄s tu dānatos appellas. q̄ ꝓtempse
rūt id qđ videt esse ꝛ nō ē. ꝛ inuenerunt id qđ vi
detur nō esse ꝛ est. dixit aūt p̄fectus ad eū. Quid
nam est illud. Cui tiburcius. Qđ videt esse ꝛ nō
ē. oñe qđ ē in mūdo qđ hominē ad non esse pdu
cit. s. abusus rerū mūdi. Qđ videt nō esse ꝛ ē. vi
ta ē iustoꝝ ꝛ pena maloꝝ. qz. s. nō vident sensibi-
liter. Dixit aūt p̄fectus. nō puto q̄ tua mente loq̄
ris. Jube ergo astare valerianū eiq̄ ait. Quoni
am non sani capitis est frater tuus. tu saltim sapi
enter poteris dare responsum. Constat vos plu/
rimū errare qui gaudia respuitis. ꝛ omnia inimi
ca gaudijs affectatis. Tūc valerianus se vidisse
ait glaciali tempore ociosos iocantes et oparios
agricolas deridentes. ꝙ estiuo tempe dum adue
nissent glorioſi fructus laborū gaudentibus illis
qui putabantur vani. ceperunt flere qui videbā-
tur Vrbani. Sic nos christiani qui in p̄senti su
stinemus ignominiam ꝛ laborem. in futuro per-
cipiemus gloriam ꝛ eternam mercedem. vos au
tem q̄ nūc habetis mūdanū gaudiū in futuro in/
uenietis eternū interitū. Dixit aūt p̄fectus ad eū
Ergo nos inuictissimi p̄ncipes habebimꝰ sem

piternū luctū ⁊ vos vilissime ꝑsone ꝑpetuū gaudiū. Cui valerianus. homūtiones estis nō p̄nci pes. tempe nostro nati citius morituri. ⁊ plus oī bus rōnem reddituri. Et p̄fectus. quid verborū circuitu immoramur. Offerte dijs libamina ⁊ illesi abscedite. Rūderunt sancti. Nos quotidie sacrificiū deo exhibemus. Quibus p̄fectus. Nō ē nomen eius. Ad quē valerianus. nomen eius inuenire non poteris. etiā si pennis volaueris. Cui p̄fectus. ergo iuppiter nomē dei nō est. ⁊ valerianus ad eū. Nomē est homicide ⁊ stupratoris. cui p̄fectus. ꝯ totus mūdus errat ⁊ tu cū fratre tuo verū deū nosti. valerianus rūdit. Nos soli nō sumus. ꝑ innumerabilis multitudo hanc sanctitatē recepit. ¶ Tradūtur ergo sancti in custodiā maximi. Quibus ille ait. O iuuentutis flos purpureus. o germanus fraternitatis affectus. quomō ad mortē quasi ad epulas festinatis. Cui valerianus ait. Si crediturū se ꝓmitteret. gloriā aīaruz eoꝝ post mortē videret. ⁊ maximus ad eū. fulminibus ignеis cōsumar si nō illū solū deū cōfitear. quē adoratis. si cōtingat qđ dicitis. Ꝑpe igit maximus ⁊ oīnis eius familia ac vniuersi carnifices crediderūt ⁊ a sancto vrbano q̄ illuc venit occulte baptismū suscepit. Igitur dū aurora finem daret cecilia exclamauit dicēs. Eya milites xp̄i. abijcite opera tenebraꝝ ⁊ induimini armis lucis. Ducūtur demū sancti tiburcius ⁊ valerianus quarto miliario ab vrbe ad statuam iouis. ⁊ dū sacrificare nollent. decollātur pariter. Tūc maximus cū iuramento asseruit se in hora passionis eoꝝ angelos vidisse fulgentes. ⁊ animas eoꝝ quasi virgines de thalamo egredиētes. quas in gremium suū angeli detulerūt. Almachius ꝝo audiēs maximū xp̄ianū effectū. plūbatis tamdiu cedi iussit quousq̄ spūm deo reddidit. cuius corpus cecilia iuxta tiburciū ⁊ valerianuz iussit sepeliri. ¶ Tūc almachius amboꝝ facultates cepit inq̄rere. ⁊ ceciliam vt cōiugem valeriani iussit astare. mādās vt ydolis immolaret aut sententiaz mortis susciperet. Cūq̄ ad hoc a parentibus vrgeret suasionibus. vehemēterq̄ flerent eo q̄ puella tam pulcra tam nobilis vltro se morti traderet. Dixit ad eos. hoc boni iuuenes nō est iuuentutem perdere ſ mutare. dare lutū ⁊ accipe aurū. dare vile habitaculū ⁊ accipe p̄ciosum cē. Concludens crеditis his q̄ dico. ⁊ illi. Credimus xp̄m veꝝ esse deū q̄ talem possedit famulā. Vocato igitur vrbano ep̄o quadringeti ⁊ amplius baptisati sunt. ¶ Fecit aūt almachius ceciliam ad se adduci. ⁊ cū ad interrogata audacter rūderet ⁊ cōfunderet p̄fectum. ait ille. Ignoras cuius potestatis sum. Respondit cecilia. Potestas vestra quasi vter vēto plenus. quē si acus pupugerit. omnis ꝓtinus rigor pallescit. ⁊ quicq̄d in se habere rigidū cernit. incuruatur. Nos autē scientes sanctū dei nomen omnino negare nō possumus. Melius est enī feliciter mori q̄ infeliciter viuere. ⁊ almachius. Et quid cum tanta supbia loq̄ris. ⁊ illa. Nō est supbia ſ cōstantia. Dixit aūt almachius. Jam depone amentiam ⁊ sacrifica dijs. Cui cecilia. Nescio vbi oculos dimiseris. Nam quos tu deos dicis. nos esse saxa muta videmus. mitte manū tuam ⁊ tangendo disce. quod oculis non vales videre. Tunc iratus almachi⁹ iussit eam ad domum suā reduci. vbi tota die ⁊ nocte iussit eam in bullienti balneo concremari. que quasi in loco frigido mānsit. nec modicū quidem sudoris sensit. Quod cū audisset almachius. iussit eam in ipso balneo decollari. Quam spiculator tribus ictibus in collo percussit. nec tamen caput ei⁹ amputare valuit. Et quia decretuz erat ne quartam percussionem decolland⁹ acciperet. eam semiuiuentem cruent⁹ carnifex dereliquit. Per triduum autem superuiuens omnia sua pauperibus distribuit. et oīnes quos ad fidem conuerterat vrbano episcopo cōmendauit dicēs: Triduanas indutias mihi a domino postulaui. vt hos tue beatitudini ꝯmendarem. ⁊ hanc domū meam ecclesiam consecrares. Sanctus ergo vrbanus martirio coronatam inter episcopos sepeliuit. ⁊ domum suam in ecclesiam vt rogauerat cōsecrauit. Passa est autem circa annos domi. ccxx. tempe alexādri imperatoris.

Eodē imperā .§.XVII.

te alexandro vt refert Elincentius in speculo historiali libro. xij. c. xxvij. Fuit quedam sancta virgo nomine martina nobilis. rome ex splēdido senatorum genere orta. ab infantia sacris scriptu/re misterijs informata. oīnibusq̄ vtutibus adornata. multasq̄ possessiōes ⁊ diuitias habēs pauperibus largiter erogabat. Ad imperatorem aūt alexandrū persequentem xp̄ianos vt fidelis ad/ducta. aspectu eius quia pulcerrima erat. in amorem eius exarsit. Vnde eam inuitat ad culturaz deorum. vt p̄esit palatio ⁊ cōsors sit imperij sui. Cui martina respondit se deo vero obtulisse. qui corde mūdo ⁊ casto corpore delectatur. Cū autē introducta esset tēplū appollinis. ei⁹ oratione terre motu tota roma⁹ cutit. appollo ꝓminuit. ⁊ q̄rta pars tēpli cadēs oppressit mltitudinē paganorū cū sacerdotib⁹ suis. ⁊ ait martina imperator. adiua deū tuū q̄ cōminutns est. demū ꝝo in puluere ydoli se volutās clamabat. o virgo dei martina magni dei ancilla. de hitaculo i q̄ steti ānis. xcviij. me ejciēs deformē oīdidisti. cū hrem ſb me spūs ccccl xxij. q̄ mihi q̄tidie aīas plurimas offerebāt. nūc ꝝo me tardarico tradis incendio. demō aūt ipe discedens. vī transibat deterrimus erat aer. ¶ Jussa ē exinde virgo cedi ſ carnifices numero octo clamabāt se magi illa torq̄ri. asserentes se q̄tuor viros videre splēdidissimos. eis ꝝbera intētantes. Pro ipis ergo octo tormentis suis virgo deū exorās ꝓuertit ad fidē effuso sup eos de celo lumine cū hac voce piter. propter oratione famule mee vobis pco. Cōuersi igit ipsi ad xp̄m. cū iussi ab imperatore nollent ydolis immolare. post suspensionem in eculeo post in toto corpore lacerationem. decapitati sunt ꝓ xp̄o. ¶ Altera aūt die imperator martinā añ se adductā spoliari fecit: ⁊ carnes ei⁹ gladijs iscidi. Illa ꝝo apparuit vt nix cādida. splendorq̄ ei⁹ ex corpe ꝓcedēs calligare

faciebat oculos in eam aspicientiū. Exvulneribꝰ
q̄ eius pro sanguine, ac fluebat. percutiētes au-
tem eam dicebant cōquerendo se ab angelis rep
cuti. seq̄. velut igne cremari. Sequenti mane
missus limineus cognatus imperatoris. vt eā ad
duceret. suauissimo odore repletus ē. Aperiēsq̄
carcerem vidit eā immenso lumine circūfusam. ⁊
p timore in terrā cadens indeq̄ vix resurgēs. vi-
dit eam in sede gloriosa residentē. ⁊ circa eā mul-
titudinem albatoꝝ virorū. Ipaq̄ in manu tene-
bat tabulā aureā in qua scriptū erat. q̄magnifi
cata sunt opera tua dñe. omnia in sapiētia fecisti.
Limineus hec impatori nūciat Sed hec oīa arti
magice attribuebāt. dicentes limineū arte magi-
ca virginis deceptum. Educta virgo de carcere
iussa est deo archemidi sacrificare. Qua templū
ingressa demō qui habitabat in ydolo clamabat
Vle mihi quia ignis p quatuor angulos tēpli me
psequit. Cui cū virgo mandasset vt se moueret ⁊
stridens exiret. Ador tonitruū cū fulgure factū ē
ignis etiā de celo cecidit ⁊ combussit sacerdotes
ydoloꝝ. ⁊ in fauillā ydoloꝝ redactum est Tūc
virgo quasi destructrix templi iussa est extēdi. et
membra eius spatis inscidi. ac circa mamillas vn
gulis attrectari. Cunq̄ in his omnibus cōstan-
ter staret ⁊ deū glorificaret. iussa est feris tradi vt
dissiparetur ⁊ discerpta moreret. Tūc immanissi
mus leo ad eam dimissus est qui nō comederat
tribus diebus, vt eā citius deuoraret. egressusq̄
rugit super eam. nō terrorē ostendens ⁊ cōpassi
onem. ⁊ facie blandiens ambulauit ad eā. ⁊ incli-
nans osculabatur pedes eius. Illa vero dicebat.
fulges in virtutibus deus. prospicio eū angelos
a dextris et sinistris diuini tatē glorificantes. qō
videns impator pcepit leonez in caueam reduci.
Qui impetū faciens eumeniū cognatū regis in-
tei fecit. propter qō iratus impator iussit eaz igne
accenso in eū proici. Sed pluuia de celo descen-
dens ipm extinxit flamāq̄ eius vento dispersit.
⁊ ex circūstantibus multos pbussit. Estumās aūt
in capillis eius esse virtutē maleficoꝝ radi capil-
los capitis eius fecit. Alexander aūt impator
fecit eam includi in templū zei dei ⁊ post triduuz
aperientes inuenerūt eam splendentē ⁊ cū ea vi-
ros pretiosos. s. angelos. ⁊ zeum deū cecidisse ⁊ i
puluerem redactum. Demū impator pcepit eam
extra ciuitatē eici. ⁊ gladio caput eius amputari
Factaq̄ ē vox de celo dicens. quia certasti p no
mine meo martina virgo. ingredere cuz oīnibus
sanctis in regnū celoꝝ. Ad quaz vocem exterriti
carnifices mortui sunt. Et corpus eiꝰ a clero ⁊ po
pulo honorifice sepultū. kalen. ianuarij. Factoq̄
terremotu magno. crediderūt in xp̄m duo milia.
ccc. Eusebiꝰ dicit in cro. q̄ tumultu militari apud
magūtiam. Alexander imperator occisus ē. Hic
alexander impator se dñm appellari phibuit ser
uato tamē nomine impatorus. Nullā legem san-
ciuit nisi prius. xx. viri doctissimi suas sentētias
premeditatas inscriberēt. xp̄o templum facere di
sposuit ⁊ inter deos recipe. Quod etiā dō adria-
nus cogitasse, qui tēpla in oībus ciuitatibus iuſ-

sit fieri absq̄ simulacris. Sz prohibitus ē ab his
qui sacra seruabāt. asserentibus p hoc oīnes fieri
xp̄ianos. Hic asserebat tutius esse reipublice ha-
bere malū imperatorē. q̄ cōsiliarios eius malos
q; vnus malus a multis bonis sepe corrigitur. et
nō ecōuerso. Glodius albinus extraordinariꝰ
cesar fuit. hic. ccccc. ficus passas ieiunus comedit
centum persica campana. Melones hostieñ. de-
cem. Obscreas. cccc. venerē abhorruit. In agri-
cultura doctissimus fuit vt in quadam cronica le
gitur.

Anno domini. §. XVIII.

ccxxij. tempore alexandri imperatoris romanoꝝ
diuino incendio cremata ē pars eminētior vrbis
romane. ⁊ in templo iouis manꝰ eius sinistra au-
rea liquefacta est. Tūc venerūt sacerdotes ydo-
lorum ad alexandrū. petentes vt dij irati sacrifi-
cijs placarētur. Et dum iubente alexandro sacri
ficarent. subito sereno celo manz die iouis fulmi
nati sunt quatuor sacerdotes ydoloꝝ cum ara io
uis. ⁊ dies obscuratus est. ita vt romanus popu-
lus fugeret extra muros. Audiens autez palma-
tius cōsul q̄ calistus papa cum suis clericis trās
tyberim latitaret. rogauit imperatorez vt christi
ani propter quos hoc signum venerat ad purga
tionem ciuitatis vrgerentur. Accepta igitur po-
testate illuc palmacius cuz militibus properauit
Sed statim militibus excecatus territus palma
tius alexandro hoc narrauit velociter. Tūc im-
perator iussit vt omnes populi cōuenirent ⁊ mer
curio immolarent. Quod cum fieret virgo tem-
pli nomie iuliana arrepta a demone clamauit di-
cens. Deus calisti viuus est ⁊ verus. qui nostris
pollutionibus indignatur. Audiens hoc palma-
tius cucurrit ad sanctum calistum trans tyberim
in vrbem rauennatiū. ⁊ ante ipsum prostratus et
veritatem professus. postulauit baptismuz. Sta
timq̄ baptisatus cum omni domo sua ac familia
numero. xlij. per dies. xl. omnia sua pauperibus
erogauit. Et propt̄ hoc alexāder sibi pñtatū sim-
plicio senatori tradidit. vt eū māsuete tractando
puerteret. eo q̄ reipublice multū necessariꝰ foret.
Palmatio vo sp̄ flente ⁊ orāti qdā noie felix ve-
nit ad eū rogās eū pro vxore sua palitica. pmit-
tens se crediturū si eā sanaret. Quo orante sana
ta ē. q̄ baptisatus ē cū ipa a calisto papa. ⁊ ipsum
etiā simpliciū senatorē puersum ad fidē ex mira-
culo viso. Hec oīa audiēs alexāder iussit oēs qui
baptisati erāt decollari. ⁊ calepodiuz p̄sbiterum
decollatū i tiberim iactari. ⁊ capita decollatoꝝ il
loꝝ p oēs portas vrbis ad terrorē xp̄ianoꝝ suspē
di. Tūc calistus papa cū clericis fugiēs in domū
pontiani latuit ⁊ q̄situm ⁊ inuētum corpꝰ calepo
dij i cimiterio suo honorifice sepeliuit audiēs hec
impator calistū sibi adductū sine cibo ⁊ potu die-
bus. v. durare cepit. Tlidēsq̄ eū ap̄liꝰ cōfortatū.
iussit eū diebus singulis fustigari ⁊ oīm introitū
ad eū prohiberi. Ille aūt apparente sibi sctō cale
podio cōfortatꝰ. veniētē ad se priuatū militē plū
batis vsq̄ ad mortez cedi. ⁊ se calistū de fenestra

precipitatū alligatūq; saxo in puteū iactari. et in eo rudera cumulari. Sed asterius nocte leuauit cū clericis suis corpus eius de puteo. z sepeliuit. Ideoq; pdictus Asterius presbiter post sex dies de ponte pcipitatus z in vrbe hostia martiriū cōsumauit. Huius calisti ē illud notabile dictuz. di. l. Ponderat vnusquisq; sermones suos. et qō sibi nō vult loq. alteri ne loquaf. Nos eīm tpe egemus vt maturius qd agamus. nō pcitemus cōsilia z opera nra. nec ordinē eox corrūpamus. Sz z si quis quoquomō lapsus fuerit. portemus euz z fraterno corripiamus affectu. Et infra in fine. Sententiā q̄ misericordiā vetat fratres nō soluz tenere sed audire fugite. qz misericordia maior ē omnibus holocaustomatibus z sacrificijs.

Vrbanus ci. §.XIX.

uis nobilis romanus genere nobilis. sed sanctitate nobilior. ab infantia xp̄ianus. virtute abstinētie z castitatis ornatas. sancto calisto pape adhesit. pſecutō ne xp̄ianox adhuc crudeliter seuiēte. Cuius dignitatis officiū optimis virtutū studijs adornatus. rerū proscriptionem passus multotiens damnaf ex vrbe pontifex factus. ꝑ a fidelib⁹ clam retractus in tercio ab vrbe miliario cōfluentibus ad se populis ptinue pdicabat. Interea cū alexander mammee filius. cuius mſem origenes cōuerterat regnare cepisset. maternis precib⁹ coactus ē impator. vt in xp̄ianos misericors fieret. z clemens. nec innocentibus pſecutōem inferret. Cui quidē ille assensit. non tamē edictis censuit. Vñ almachius pfectus inimicus totius boni insidiabaf occultis. et publice puniebat egressos. Cū ergo ceciliā cū multis alijs decollasset z sanctū vrbanū vbiq; iussisset inquiri. Carpasi⁹, vn⁹ ministrox quoddā antrū intrauit. z sanctū vrbanū cū tribus pſbiteris z tribus diaconibus orātē inueniens. statim eos almachio pūtauit. Cunq; iussi ioui sacrificare recusarent. rapiūtur statim a tribunali vt homicide. vt vrbis incēsores. vt rei publice pſuasores. cōtempto ydolo in carcerē retrudūtur. Et in carcere mutuo se cohortātes. xp̄iani ad eos cōueniebāt. Mane aūt facto iudici⁹ pſentati. diris verberibus attrectati. cū superari nō possent. carceri itex mancipanf. Ad quos veniētes tres viri magnifici tribunice potestatis cū duobus pſbiteris a sancto vrbano sunt optime confortati. Cui⁹ verba anolinus carcerari⁹ audiēs. cōpunctus statim petijt baptisari. Et sic tota nocte puigiles mane facto in sua clāculo sunt egressi. Audito igitur q anolinus xp̄ianus esset. cum sanctis almachio pūtatur. z statim sacrificare renuens decollatur. Seq̄nti nocte almachius vrbanū cū sanctis alloq̄tur ꝓmitens q si ioui thura imponerēt. solutis libertatē z facultates recipient. Cū ergo ad simulacx ducerētur z ad imponendū thura vrgerenf. Sanctus vrbanus oranit z ꝓtinus simulacro corruente pars templi ceciidit. z. xij. de sacerdotibus q ignē mistrabāt occidit. Tūc almachius timore z anxietate cōfect⁹ iubet sanctos cuz iniurijs induci z plagis ḡuissimis laniari. vbi dū bestialiter caperētur. Lucianus diaconus inter manus cedentium migrauit ad dūm. Cui⁹ corpus tota die iussu pfecti inhūatū stetit donec fortunatus pſbiter nocte sepeliuit

Vrbanus dū iterū receptus ergasculo socios ad pseuerantiaz hortaref incessabiliter. die tercia eductus ad sacrificandū cōpellif. z simul ydolū conspuētes plūbatis crudelissime verberanf. Et tandē cūctis colla tēdētibus trucidātibus z corpora eox bestijs z auibus exponūtur. Sed statim carpasiū vltio diuina subseq̄tur. z dū a cede sanctox rediēs z ydolo quasi victor sacrificās. a demone corripif deos suos blasphemās z xp̄ianos inuitus pdicans. Post paululum suffocatur Qō videns marmenia vxor eius cū filia sua lucina accedēs ad fortunatū z iustinum pſbiteros baptisate sunt. z sanctum vrbanū cū socijs decollatum anno domini. ccxxx. honorifice sepelierūt.

Hystoria san/ §.XX.

ctox quirici z iulite mſis sue qz inter apocriphas ponif di. xv. sancta romana. ideo abreuiabif. iulita mater quirici de yconio ꝓgenita. pſecutōem fugiens tharsuz accessit vbi ad immolandū dijs inducitur. in agone vero posita cōtristatur super paruulo suo quirico. z demū prodente matre infantulos. quiricus presidi pſentaf. Ille xo cum minis z blanditijs moneretur ad negandū xp̄m blandicntē eque vt minantē quipendens. disserto sermone xp̄ianuz se esse ꝓfessus est. nec ab hac professione posset diuelli. Fit aūt pses ad eū. volo mihi pādas. quibus huius doctrine magister tibi extiterit. Cui quiricus respondit. Miror o pses insipientiam tuam. qui in me tantillam cernis etatulam ac scientie discende minus ydoneā percūctaris quis me diuinam docuit sapientiaz. Preses ad hec furore repletus. iussit paruulū vehementissime cedi. At ille oculis ac manibus in celum erectis gratias agebat deo. Ad carnifices autem aiebat xp̄ianus sum. Et quotiens pie confessionis vocem emittebat. totiens ei vires corporis reparabantur. Sed z mater filiū pio confortabat affectu. Post plura tormenta recluſi in carcerem multos conuerterunt. qui omnes decapiti sunt. z post eos mater cū filio. Qui occisi z mē bratim concisi z dispersi ne sepelirentur. ab angelo collecti a christianis sepulti sunt.

Hieronimus libro de viris illustribus. ypolitus episcop⁹ qui rationem pasce z temporx canonū scripsit vsq; ad primū annū alexandri imperatoris. xvi. annorum circulum reperit z Eusebio qui super eodem pasca. xix. annorum circuluz composuit occasionez dedit. clarus habetur. Scripsit nonnullos cōmētarios super aliquibus libris sacre scripture.

Berillus in arabia episcopus cum aliquāto tempore rexisset ecclesiaz in heresim ad extremū lapsus ē. q̄ asserit xp̄m ante mariā nō fuisse. s. quo ad deitatem. Sed ab origene correptus per epistolas gras ei agit. Vulpianus quoq; iurisconsultus assessor alexandri insignissimus. habetur ſm Eusebiū in cron̄.

De origene .§.xxi.

ꝛ doctrina eius qui illis tempibus fuit. varia opinio fuit inter antiquos doctores. alijs dicentib⁹ fuisse hereticū. alijs laudantibus ꝛ excusantibus eū de illis erroribus q̄ inuēti sunt in libris suis. s. q̄ ab emulis suis ꝛ falsarijs inserti sunt in ipsis libris. ꝛ nō ipe talia senserit. ¶Hiero aūt de eo sic ait in lib. de viris illustri. ¶Orige. q̄ ꝛ adamātius dr. ¶Severi ptinacis āno decimo aduersus xp̄ianos mota psecutione. ꝛ leonide p̄fe eius martirio coronato. cū sex fratibus ꝛ mr̄e vidua pauꝑ relinq̄tur annoꝝ. xvij. circiter. existēs alexandrie dispsa ecclesia. p multos annos ibi floruit. ꝛ post in cesarea ꝛ alijs locis docuit. ¶Hic apud philippū qui primus ex impatoribus xp̄ianus fuit. summo honore habitus ē. hic hebraicā linguā discens. editiones veteris testamēti factas. p. lxx. ꝛ p aquilam pōticum. ꝛ p theodotionē ꝛ p simmachū. ꝛ quintam ꝛ sextā ꝛ septimā editionē congregās cuꝫ ceteris edititionibus cōparuit. ¶Dialeticam geometriam arismetricā musicā grāmaticā rethoricam omniūq; pḧoꝝ sectas didicit vt studiosos seculariū litteraꝝ sectatores haberet. ꝛ sub occasione secularis litterature i fide xp̄i instrueret. ¶Vixit aūt vsq; galiū volusianū impatorē. ꝛ. lxix. etatis sue annū agens mortuus ē tiri. hec Hiero. in cronica martiniana dr. q̄ origenes post aplos sup oēs in ecclesia dei scientia eloq̄ntia ꝛ vita floruit. ¶Habuit aūt. vij. iuuenes ꝛ totidē puellas. qui ex ore eius diuersoꝝ librorū materias scriberēt. ꝛ tanta scripsit. q. b. hieronimus. vij. milia volumina ab eo edita narrat se legisse. de eo erat prouerbium. q̄ q̄lis eiꝰ vita talis ꝛ doctrina. ¶Supꝑ lectū nunq̄ iacuit calceos nunq̄ induit. carnes nunq̄ comedit vinū nūq̄ bibit sicut in eccłasti. legit hystoria. ¶Et vt narrat eusebius. ¶Cū audisset puer existens p̄fem martirio decollandū. feruore fidei disposu erat p̄fem associare. vt cū eo martir̄ efficeret. ¶Ꝫ mater eius ne eo orbaretur occulte de nocte vestimenta eius abstulit. ꝛ sic de mane nō inueniēs ea retentus ē. ¶Et vt vbiq; posset sine suspitōne mali etiam priuatim ꝛ inter feminas p̄dicare. fecit se eunuchisare alijs laudantibus alijs detestantib⁹ hoc factū. ¶Haymo xo iu li. qui dr ecclesiaꝝ rerum memoria. vt refert Vincē. in spe. histor. post plurimas laudes eius sic ait. ¶Plurimū admirari nō sufficio. q̄ vir tam illustris tam apte obuians hereticis. deuolutus sit in nominatissimam heresim ac errores. s. q̄ seraphin de quo in ysaia. s. vi. ca. spūmsanctum esse exposuerit. ꝛ q̄ in alio loco de penitētia diaboli scripsit. ꝛ de absolutione reprobꝝ post mille ānos. ꝛ de multis alijs q̄ fidei orthodoxe aduersanꝫ. maxime cū abstinētissime vite ꝛ castissime fuerit ꝛ tam p̄clare doctrine. ego sane de eo salua fide patrū dixerim: q̄ hoc omnino nō scripsit ꝑ ab hereticis ob p̄clarū nomē eius obfuscandū maligne cōficta sint ꝛ cōscripta ꝛ nomine suo p̄titulata. vel si scripsit. nō statuit ex sententia. ꝑ disseruit ex opinione. ¶Nam vt ipemet dicit. pḧoꝝ ꝛ hereticoꝝ dogmata didicerat. ne adconfutandos eos impitior esset. si ignoraret que apud eos erant. ¶Et forasse cū in aliquibus locis scribendo attigit eoꝝ errores. calumniatus ē hoc a semetipo dixisse. q̄ si etiam ipsas hereses vt quibusdam placet ex sentētia scripserit. valde cōpatiendū est tam eruditi pectoris viro. qui tantam eruditionis copiā ministrauit de quo a patribus dictū est. q̄ vbi bñ scripsit nemo melius. qō autē erratū est ab origene ꝛ ptra orthodoxā fidem aliquid scriptum. opinor ex hoc ei accidisse q̄ nimio lectionis studio amplexus ē pḧos. ¶Antigerat eīm ꝛ oīno assecutus fuerat sectā patonis et pittagore. cheremonis quoq; stoici ꝛ cornuti volumina. ceteroꝝq; pḧoꝝ. ¶Et forasse q̄ nimis in eis ē immoratus ꝛ diuti⁹ ebibit de calice babilonis inaurato. coactus ē quodammō de eius fece in sacram scripturā trāsfundere. ¶Ex quo valde ꝛ diligenter cauenduꝫ est ecclesiasticis viris. ne nimis philosophicis institutis dent operā. ne forte cum inebriati fuerint inamb⁹ poculis eorū. ꝛ tumidis sensibus inflati. difficilius retracto pede ad hūlitatem xp̄i reuocēt. ꝛ tardius fidei aquiescāt cum fuerint edocti cōtraria. ¶Nec hec dicendo lectores artiū damnamus ꝛ artes. ¶Nā ꝛ ipse nō inutiliter legūtur ad p̄fundas q̄stōnes theologie euodandas ꝛ pscrutandas rōnes. ¶Ipsa quippe theologia ē dña artiū ꝛ cetere. vt pedisseq̄ famulantur. hec ille. ¶In decretis. dis. xv. ¶Sancta romana. vbi ¶Gelasius ponit libros approbatos ab eccle/sia reprobatos ac etiā apocriphos. solum approbantur ex libris orige. quos hiero. approbat. alios aūt cū suo auctore damnat. ¶Ac etiā reprehenditur ibi eusebius in histo. eccle. eo q̄ nimis cōmendauit origenē. ꝛ. xxiij. q. iij. c. penul. vbi describūtur hereses exorte in ecclesia. ponit heresis orige. ꝛ seq̄ciū. dicentiū animas a principio mūdi peccasse. ꝛ pro diuersitate peccatoꝝ e celis ad terram lapsas diuersa corpa meruisse. eaq; causa mūdū fuisse creatū. ¶Et q̄uis inueniat libellus qui intitulat de penitētia origenis. ¶Missus ab eo ad Fabianū vrbis episcopū. vbi deplorat errores suos quē ponit Vincen. in spe. histo. li. xij. ca. xiiij. tamen liber iste ponit inter apocriphos in dicto. c. Sancta romana id est. dubios de veritate eoꝝ. ꝛ xxiij. q. ij. Sane profert. dicitur ibi origenē propter heresim post mortez anathematisatū. Item Hiero. ad pamachiū de eo ait. ¶Male sensit Origenes de filio. peius de spūsancto. animaꝝ de celo ruinā impie ptulit. Eterā carnis resurrectionē negauit post multa secula vnā de oībus fore restitutōnē asseruit. sanctus epiphanius eū etiā hereticū asserit. ¶De vera penitentia ꝛ causa defectus eius. adamātius q̄ sm hiero. ipe est orige. sic ait sup leuiti. ꝛ habet de pe. di. iij. inter hec primo Nō peccare solius dei ē. emendare sapientis. sed raro inuenies qui se corrigat. rara pfessio peccati rara penitentia. repugnat natura ꝛ verecūdia. q̄ obnoxia est culpe omnis caro. ¶Et quisquis erubescit peccatū cōfiteri dum magis p̄sentia cogitat. q̄ futura. vult moyses. s. figurās deū. peccati vacuā repire animā. ꝑ irrōnabilis impetus p̄uenit.

ꝛ flama celerrimi motus anima depascit. exurit eius innocentiā. Preponderat enī futuris pūtia. seris iocūda. leta tristibus. ꝛ ppera tardioribus. velox enī iniquitas q̄ ad nocendū occasionē sug gerit. Lenta virtus ꝛ cūctatrix ante iudicat q̄ incipit quid honestū. Iniquitas oīa p̄cipitat. pigra ergo ꝛ verecūda penitētia. q; prudentiū pudore p̄mitur. Solis enī intendit futuris. quoꝝ species sera tardior fructus. iterim p̄currit impudentia. set spe pūtium penitentia excludit. ꝛ affectus eius exuritur ꝛ aboletur. ꝛ infra. Qui ergo vult emundari. ignē alienū remoueat. ignis alienus ē libido auaricia ꝛ omnis prava cupiditas. Hic ignis exurit nō mūdat. in quibus enī ē. si offerant in cōspectu dñi sacramēta. s. ministrādo vel accipiendo. ignis eos celestis assumit. i. vindicta ꝛ punitio dei. sicut nadab ꝛ abiu filij aaron. Sed ille igni se offerat. qui. s. vult emūdari. q̄ culpam exurit non hominē. Hic ignis siccauit emoroyssе sanguinē profluentem. Hic ignis siccauit culpaꝝ latronis. ignis enī cōsumens. s. qui sanat simpliciter ꝛ pure cōfitentes. hec ibi. Item de euitatōe ꝛ cōsortiū mulierū cauendo ꝛ pudicitia seruāda. precipue quo ad clericos in quodaꝝ libello. vt refert Vlin. in spe. histo. li. xij. sic ait. Quia feminarum cōmoratione quidā inter nos ad ignominiam deuoluti sunt dñs miserū pro vestra negligentia cū seueritate per reuelationem coripiens mandare p̄cepit: ne clerici cū feminis cōmorē tur. Nimis certe preceps ē. qui transire contēdit vbi aliū cecidisse cōspexerit. ꝛ vehementer infirmus est cui nō incutitur timor alio pereūte. Ille aūt prouidus qui solicitus fit casu alioꝝ. Aduersaria cōfidentia ē que periculis pro certo vitā suam cōmendat. ꝛ lubrica spes que inter peccati fomenta saluari se sperat. Impossibilis liberatō est flamis circūdari nec ardere. difficile ē vt venenū quis bibat ꝛ viuat: vel dormiat in ripa ꝛ non cadat. In hac parte expedit bene timere q̄ male fidere. ꝛ vtilius est vt infirmū se homo cognoscat vt fortis existat. q̄ videri foras velit ꝛ infirmus emergat. Minus auaricie molestias quis patit. qui diuitias nō videt. temptatōnibus subiacet q̄ femine cōiunctus ē. inq̄ nihil aliꝰ est nisi qꝺ ferat proximantē. Aculeus peccati facta ē forma feminea. Quāti ꝛ quales ep̄i clerici ꝛ layci post victoriarū certamina post magnalia ꝛ signa mirabilia queq̄ monstrata noscūtur cū his omnibus naufragasse. cū voluerūt in naui fragili nauigare. Quātos leones domuit infirmitas delicata. q̄ licet sit vilis ꝛ misera. de magnis efficit predaꝝ eius. O q̄ inordinabilis femine ꝓpinquitas iaculatur. de carbonibus scintille dissiliūt. morbos aspides sibilant. De vestimentis procedit tinea. Frustra etiā pudicitie bonū intrinsecꝰ laborioso agone custodit. qui illud infamari forinsecus efficit. Blasphemiā ingerit religioni quaꝝ cōtulit. q̄ quod cōfitetur nō coram oīnibus impleuerit. ne xp̄ianitas credatur esse fallacia. Aspectus femineus subito ꝛ intransito occurrēs velut sagittas alienis oculis iactat. Tolerabilius ē audire balis-

liscū sibilantē q̄ mulierē cantantem. Omnis incōueniens ꝺodalitas mulieꝝ. gluten est delictoꝝ. et viscū toxicatū quo diabolus aucupatur. Quasi transeūtis feminis exhibenda ē accessio quodāmō fugitiua. Sed hec ē semp hūane duricie ꝛ credulitas. vt nō solū audiendo hec. ꝙ etiā videndo nō credat alios interisse. nisi et semetip̄m videat interire. Quid miramur si adam ꝓ euā seductus ē. quē nulla morientiū exempla p̄cesserant ꝙ vna sola iussio cōstrinxerat. cū nos nec innūerabiles mortes nec infinita iussa cōpescant. Verūtū dico vobis. Castitas seu virginitas ē munimentū sanctimonie. expugnatio ifamie. infirmitas lasciuie. anime victoria. corpis preda. vbertas gloriarū. captiuitas criminū. abolitio scandaloꝝ. pax virtutū. debellatio inquietantiū belloꝝ. culmē puritatis. carcer libidinis. portus honestatis vita spiritus. carnis interitus. status qualitatis angelice fauus humane substātie. hec ille. Et vt testatur idem Vlin. vbi supra. licet Origeñ. in multis errauerit vt dictū est. q; tū multa p̄clara ꝛ vtilia scripta reliquit. ecclesia q̄dam eoꝝ recepit. q̄. s. beatus Hiero. nō reprobat. vt patet dist. xv. sancta romana. Scripsit enī sup pentatheucuꝝ multas omelias. Et sup iosue ꝛ sup librū iudicum q̄ plures omelias iuxta moralē sensum. sup principiuꝝ Job libros tres. Super Psal. xxxvi. ꝛ xxxvij. ꝛ xxxviij. multas omelias. sup principiū canticoꝝ libros tres. ꝛ omel. duas. Sup ysaiā ꝓphetam. omel. ix. Sup hieremiā. omel. xuij. Et sup ezechielem. omel. xiuj. Sup matheum libros. xxvi. Et sup Lucā. omel. xxxviii. Sup principiuꝝ Johā. tractatū vnū ꝛ sup epistolā ad Romanos libros x. Scripsit ꝛ libros ꝓ hyarchon in q̄bus maxime eius hereses inueniūtur. Et vt ait Epiphanius. Si propter verbū vnū aut duo que fidei sunt cōtraria multe hereses abiecte sunt ab ecclesia. quā tomagis origeñ. inter hereticos habebitur. q̄ tantas quersitates contra fidem dei adinuenit ꝛ ecclesie hostis extitit.

Capitulum. vij.

De historia de imperio romano redeūdo. fraude maximinus romanū inuasit imperium. primusq; ex corpe militari sine senatus auctoritate impator ab exercitu est electus. Cepitq; impare anno domini. ccxxxvii. ꝼm Eusebiuꝝ in croñ. Et imperauit tribus annis qui persecutionem excitauit contra xp̄ianos. ꝛ ꝼm Hugo. florē. trinomiꝰ fuit. Maximinus. s. maximus et Julius dictus. hic apuppeiano tyrāno aquileie interfectus pse cutionis ꝛ vite finem fecit. Mox q; pupeianus ꝛ balbinus romanū sibi vsurpauit imperiū qui statim in palatio cesi sunt. Quibus successit gordianus. anno domini. ccxl. ꝼm Eusebiū in croñ. ꝛ imperauit annis sex. ꝛ eo interfecto fraude Philippi pretorij. successit imperio ipe philippus cum filio suo philippo. qui primus ex impatorib⁹ xp̄ianus fuit. ꝛ impauerūt annis. vij. ꝼm Eusebiuꝝ in croñ. Verū Jacobus de colūna de his latius

scribit in hystoria sua. Nã de maximino qui alexãdrũ occidit. inquit hũc natum ex parentibus barbaris. ⁊ adolescens venit romã inuentusq; in armis cõspicuus. inter milites cepit esse nomiatus Erat eñ forma corpis cõspicuus virtute clarus. Virilis atq; decorus. ꝫ moribus ferus ⁊ asper. sepe tñ cibi auidissim⁹ vini cupidus. ⁊ potator permaximus. Hic cũ aliq̃diu sub alexandro imperatore militasset. toti exercitui ipm eũ pfecit. Sz ipse vt ingratissimus. eũ qui ad hanc dignitatez ꝓmouerat occidi ꝓcurauit. ⁊ filiũ suũ etiã maximinũ vocatũ secum imperij consortem fecit. Ingressusq; germaniã trans renũ. oñia cede ⁊ igne vastauit. predas magnas a barbaris sustulit. et vsq; ad vltima germanie illos cedendo penetrauit. magno ex eis numero interfecto. Pacataq; germania ymirmũ venit atq; sarmatis iferre bellum statuit. Fuerũtq; ei cũ gente sarmatarũ multa prelia. ex quibus semp maximinus victor euasit. Sed inter has bellicas virtutes q̃bus merito cõmendabilis videbaꝫ. tam crudelis ⁊ inhumanus erat. vt bellicã gloriã immanitate ⁊ crudelitate fedaret. Erãt eñ illi psuasissimũ. q; nisi crudelitate imperiũ tenere ac sibi firmare non posse. Nam in cruce quosdaz actos occidit. alios infra animalia nouiter occisa inclusos viuos a vermibus cõsumi iussit. Alios feris lãniandos obiecit. Alios fustibus vsq; ad exalationem anime occidit. ⁊ hec oñia sine delectu dignitatis. Necq; eñ fuit crudelius animal in terris. Occidit amicos qui illi cõpassionis causa tpe quo paup aliq̃d cõtulerãt. ꝓterea causa tegende crudelitatis oñes generis sui cõscisos interemit. Circa se nulluz ex nobilibus passus ẽ. quare oñes alexandri ministros varijs supplicijs occidit. Deinde sine respectu cõsulares viros ⁊ duces varijs mortib⁹ sustulit. nihilq; postremo dimisit q̃ ad crudelitatem videretur opari. Rome aũt cũ eius immanitas ⁊ crudelia facta nũciarẽtur. adeo timuerũt. vt vota in tẽplis publice fierent vt ille nũq; romã rediret. Sed ⁊ senatus populusq; romanus cõsentiẽtem vt tam immanẽ beluã a ceruicibus corũ pellerent. diuersis missis nũcijs per ꝓuincias cõtra illũ non solum defectionem. ꝫ exercitus parant.

In affrica aũt exercitus q̃ ibi in pñsidio erãt. cõmuni omnũ voto gordianũ q̃ndam ex romanis ducibus hominẽ nobilissimũ ꝫ iam etate grandeuũ. q̃ affricam iure ꝓcõsulari regebat. licet reluctaret impatorem dixerũt. Qui statim ad senatũ scripsit de suo impio insinuãs nil sup hoc velle nisi inquantũ eis placeret. Quas litteras senat⁹ libenter accepit. ipmq; imperatorem ⁊ augustum vocauerũt. Maximinũ ⁊ eius filiũ hostes imperij iudicantes. Sicq; p prouincias scripserũt. vt gordiano tanq; romane reipublice principi faueant. ⁊ contra Maximinũ agant. Roma etiã ⁊ in ytalia oñes maximini. amici duces ⁊ officiales. consensu omniũ occisi sunt. Insup ⁊ Gordianus puer qui rome erat Gordiani ex filia nepos a senatu ⁊ populo cesar appellatus est. Maximinus in germania adhuc posit⁹ vt hec audiuit natura ferus ita exarsit. vt nõ hõ sed belua putaretur. Absorptus ẽ ab ira. iacebat se in parietes. nõ nũq; ad terram se ꝓsternebat. Exclamabat incõdite arripiebat frequẽter gladiuz. quasi senatum posset occidere. scindebat ꝓpriã vestem. obuios verberib⁹ ⁊ pugnis afficiebat. Deniq; habito cũ suis tractatu. Datoq; militibus suis ingenti stipendio. magno cũ exercitu furore plenus contra romanos ꝓperat. Dũ aũt maximinus in ytaliã exercitum trahicit in affrica capellianus q̃dã qui mauritaniã ꝓcõsulari imperio regebat. mauroz atq; affroz multitudine collecta. ⁊ cum ytali coz presidijs cõtra gordianos pfem. s. ⁊ filiũ versus carthaginez venit. Quo audito gordianus senior qui iam in ytaliã trahicere parauerat exercitũ. belli fortunaz experiri statuit. quare copias quas secũ habebat ꝓtra capellianũ misit. pugna cõmissa gordianus vt iunior vincitur. ⁊ fugiens ab inseq̃ntibus occiditur. magna parte exercit⁹ sui capta vel interfecta. Q̃ vbi senior gordian⁹ scz pater p̃dicti ꝓperit. cũ nihil pfidij in affris speraret laqueo sibi vitam extorsit. Capellianus aũt victor oñes gordianoz copias occidit in affrica vel proscripsit. inde maximinus audita victoria capelliani. spem retinẽdi imperij etiã cõtra volũtatem senatus accepit. Sed rome audita morte duorum gordianoz. senatus totus vehementi timore exterritus in edem concordie concurrit. atq; consultare de diuersis cepit. potissime quos aduenienti maximino opponerent. Et cuz circa hoc diu tempus tenerẽt. vnus ex senatoribus cuius prima erat sentẽtia in hec verba ꝓrupit. Cũ nostris ceruicibus ímineat maximinus. quẽ hostem mecũ ante dixistis. Gordiani duo pfidij aliquid erãt interẽpti sunt. post quoz morte cũ nullum in presenti habeamus auxiliũ quo respirare possumus. Agite igitur pfes conscripti ⁊ principem dicite. quid moramini. Postq; ille dicendi finem fecit. Becius sabinus ex familia vulpiorũ hanc in senatu oronem habuit. Scio. p. cõ. q; rebus nouis hãc mentẽ inesse cõsueuit. vt rapiẽda sint cõsilia nõ q̃renda. Et cum resurgẽt. a multis sententijs abstinendũ ẽ. Ceruicẽ suam quisq; respiciat. vxorẽ. ⁊ liberos cogitet. Aquitas patrias/q; fortunas quibus oñibus imminet. Maximinus natura furiosus. truculẽtus. immanis. causa vt sibi videꝫ satis iusta. hic quadrato agmine ad vrbem tendit. vos aũt cõsulendo sedendo diem teritis. longa oratione opus nõ est. faciẽdus ẽ imperator immo faciendi sunt principes. vnus q̃ in vrbe res domesticas curet ⁊ in vrbe resideat alter qui cũ exercitu maximino obuiã pgat. Ego ꝓceps dicam vos aũt firmate si placet. Si min⁹ meliores ostendite. Maximũ puppeiũ itẽq; balbinũ principes reipublice nomino. quorũ vnus in re militari tantus ẽ vt splendor virtutis nobilitatem generis recõpenset. alter ita clarus nobilitate generis ac moz lenitate ⁊ vite sanctimonia. vt ad reipublice nostre ꝓseruationẽ a deo nobis datus esse videatur. habetis ergo sententiam nram p. cõ. quo dicto vno cõsensu ab hoib⁹ acclamatũ

est. ¶Maxime' t balbine auguſti vij vos ſeruent. Poſt hec flagitante populo gordianus puer ab his impator ceſar appellatus ē. ¶ Huius autem maximi pater vt a nonnullis dr artē ferrariā exercuit. ipe tñ maximinus p omnē vitam ſuā militie vacauit. ſeueritati ſtuduit. q̄ poſtea ſuffragātibꝰ meritis ad p̄fecturā vrbis puenit. quod officiū t prudenter t ſeueriſſime exercuit. t demū vt dictū eſt ad imperiū venit. Et moribus quidem erat ferus attamē iuſtus. t licet ab aliq̄bus ſeuus putaretur. nunq̄ tñ ad exitus negocioꝝ inhumanus fuit. Nam rogatus ſemp ignouit: nec iratus eſt. vbi iraſci nō decuit. Erat tñ ita rigidus vt triſtis cognomen acciper. t ſemp in vultu grauiſſimus. Libi auidus ſed vini p̄ciſſimus. a ſenatu t populo multū dilectus. Sed a populo etiā timori habitus. Si q̄dē ſciebant oēs eius cenſorā p̄fecturā. Balbinus vo alter impator cōſul fuit t p conſulari dignitate diuerſas prouincias rexit. ſ. affricā. aſiam. pontū. gallias t alias quas oēs cū omniū amore mira lenitate gubernauit. ſ rebus bellicis minor. Erat quoq̄ vultu venerabilis eloq̄ntia clarus. poeta p̄cipuus. ¶ His ergo duobus imperiū ex cōſenſu ſenatus adeptis. maximus tanq̄ huic bello magis ydoneus ad bellū cōtra maximinū p̄fectus ē. Senatu mittente nūcios ad oēs p̄uincias vt ei auxiliū ferrent contra maximinū. t ecōtra. Si quis Maximinuz in aliquo iuuaſſet. in hoſtiuz numero haberet. Q̄ cū audiſſet Maximinus odiū ſenatus contra cū acrior ytaliā ingreſſus eſt. Sed cū nil victualiuz miles diſcurrēs inueniret q̄ in locis munitioribꝰ cōtutata t repoſita eſſent exercitus. maximini fame vrgeri cepit. propter q̄ t nō modicum murmur inſurrexit. cū poſt alpes in ytalia exercitus recreari crediderat. Nihilominꝰ maximinus acq̄ leiā obſedit primā ex cuitatibus ytalie occurrentem. Et cū illi oñibus viribus ſe defenderent dubitantes tñ de euentu: maximino in vrbē mittente legatos hortantes ad deditōem t populus iā quaſi cōſenſiſſet. monophilus cōſularis q̄ vrbem iuſſu ſenatus regendaz ſuſceperat obſtitit. dicēs deū bellenū p aruſpices ſibi rñdiſſe maximinū cē vincendū: ¶ Qua ſpe inducti ciues ad reſiſtenduz parant t pro patrie ſalute etiā vitā deuouēt. Elidens aūt maximinus oppugnationē trahi in lōgum. multos ex ſuis occidit attribuēs eoꝝ ſegnicie illam dilatōnem. ¶ Quo facto multos milites ſuos vehementer cōtra ſe cōmouit. t excitata ſeditione t tumultu. maximinū cū filio in tentorio poſitos occiderūt. eorūq̄ capitibus amputatis t lanceis infixis aquilegenſibus oſtenderūt. qui cū primo dubitaſſent de hoc certificati portas exercitui aperuerūt. ¶ Qui igreſſi vt moris apud romanos erat. in verba imperatoꝝ iurantes imagines eoꝝ adorauerūt. Maximus aūt q̄ apud rauennā bellū parabat cognita morte maximini cū filio: romā cōtinuatis diebus ꝓperauit. Sed p̄uenit illū nūcius miſſus ab aq̄legenſibus. q̄ tanta celeritate mutatis aialibus ꝓperauit. vt quarta die romā ꝓueniret. Et cū dies ludoꝝ eſſet. perlectis litteris in publico ſuper hmōi reſolutis ludis ſupplicationes p totam vrbem p omnia templa a ſenatu decrete ſunt. Poſt duos dies ſuperuenit maximus impator cum p̄toriano exercitu. quē balbinus cū gordiano puero impatore t ipſe t toto ſenatu cū magna gratulatione ſuſceperūt Igitur hij duo principes maximus et balbinus magna cū moderatione populū gubernabāt. leges optimas condebāt. Senatui plurimū deferebāt: res bellicas prudētiſſime diſponebāt. Cū iam bellū parthis iferre pararēt ad hoc maximus decreto ſenatus mitti debebat. Inſup balbinus cōtra germanos qui gallias infeſtare dicebatur. Cū gues diſcordie inter illos exorte ſunt. tacite tñ. q̄ potius intelligerent q̄ videretur. cū maximus balbinū quaſi in bellū t remiſſum. t ſolis delitijs vacantē deſpiceret. Balbinus vo maximū quaſi degenerē calcaret. Cū milites qui illos exoſos habebāt t q̄ impatores eſſent nō a ſe ſ a ſenatu electi. ex eoꝝ diſcordia captata opportunitate illos in palatio occiderūt. Hūc finē indignuz moribus et actibus ſuis optimi impatores habuerūt. Nam illa etate nec maximo puppeiano fortius. nec balbino benignius fuit. Sed eoꝝ diſcordia nō parua cauſa fuit. Impauerūt autē vno anno. Sed hoꝝ hiſtoriā breuiter cronicatores alij referūt. Et parū vel nihil fecerūt notabile. quare de eis tacetur. ¶ Floruerūt eo tpe vt dicit Hugo floriaceñ. Julius affricanꝰ inter ſcriptores eccleſiaſticos nominatiſſimus. Theopōpus hiſtoriographus. Cuius hiſtorio. abreuiatoꝝ fuit iuſtinus martir. t victor ſophiſta apud athenas t porphirius pbus. vtrū aūt iſte ſit ille q̄ fecit p̄dicabilia. vel ille porphirius qui tempe cōſtantini apoſtatauit a fide inimicus xp̄ianoꝝ ignoro.

Occiſis aūt ma .§.I.

ximino cū filio apud aquileiam t maximo t balbino rome impatoribus. gordianus adoleſcens q̄ prius fuerat ceſar appellatus. fauentibus oñibus auguſtus t impator ex ſenatus ſententia factus eſt. t impauit annis ſex. Fuit aūt iuuenis letus. pulcer amabilis. gratus omnibus. Litteris p etate doctiſſimus. vt prorſus nihil p̄ter etatez deeſſz imperio. Diligebatur aūt a ſenatu a militibus t a populo. adeo vt poſtq̄ ipe ſolus obtinuit impiū. inter milites t populū pax fit roborata. nam pauloante tanta ſeditō inter illos fuerat. vt ad bellū inteſtinū t ciuile veniretur. t vrbs i magna pte incēderet. ¶ Cū igit oibus volentibus rome gordianus pacifice regnaret. quidam in affrica eius ꝓtemnentes t etatē. duce ſabiniano niſi ſunt ei auferre impiū. quez ſtatim gordianus p mauritanie p̄ſidē obſeſſum ad mortē coegit. qua cōiuratione cōpreſſa. gordianus filiā miſichei viri clariſſimi duxit vxorem. erat aūt hic miſiche' i oñi litteratura doctiſſimus. eloq̄ntia clarꝰ. prudentia cōſpicuus. oñibus venerabilis. Hūc ſtatim gordianus poſtq̄ filiā eius duxit vxorē. p̄fectum p̄torij inſtituit. Quo facto nō puerile iā videbat impiū. cū optimis ſoceri ꝓſilijs. gordianꝰ

imperator obtemperãs errare nõ poterat. Nam antea q puer mansuetus regimini facile p spadones t eunuchos decipiebat. Nam hij puero adulantes omnia vendebant officia. t indignos quouscq ad ea promouebãt. Sed postq optimi viri mischei verbis cepit acquescere gordianus. omnia publica t priuata in melio sunt mutata. qõ ex eorũ epistolis euidenter apparet. Nam mischeus sic ei scripsisse reperit. Dño t filio Gordiano augusto. mischeus socer t prefectus salutem. Euasisse nos grauem tempor maculã. quã p spadones illos qui amici videbantur. t erant vehemẽter inimici. q omnia ad voluptatẽ vẽdebant adeo vt si qua vicia fuerint non fuisse tua satis cõstet. Adi fili. Neq enim quisq ferre potuit datas eunuchis suffragãtibo pposituras pfecturas psidẽtias cõsulato. t alia romane reipublice officia. Preterea ad eor suggestionez negata laboribus pmia aut interemptos aut liberatos per libidinez atq mercedem quos nõ debebat. vacuatũ erariũ per illos qui insidiosissime frequentabãt vt te deciperent. suggerebãtq vt bonos pelleres malos retineres. Deo igitur gras q eo volente respublica emendata est. Cui gordianus sic respondit. Gordianus impator augustus mischeo patri t prefecto salutem. Nisi dij omnipotentes romanũ tuerent imperiũ. etiã nũc pemptos spadones quasi sub asta positi venderemur. Denicq nũc demum vt verus fatear. multa nõ fuisse facienda q feci. ꝑ dijs gras agamus. q te insinuante q nihil vẽdis t nobis ea refers q per spadones iclusus scire nõ potui. Adi pater verũ audias velim. Abiser ẽ imperator apud quẽ vera reticentur. qui cũ ip e publice ambulare nõ possit. necesse est vt audiat vel audita vel a pluribus roborata cõfirmet. Tantũ aũt valuit mischei grauitas t sanctimonia vt ex puero gordiano clarum principem faceret. t suis amabilez. hostibus vero formidabiem redderet.

Inter hec gordianus iam potens cõsilijs t apparatu bellico psis ac parthis belluz indixit. magnisq belli apparatibus in orientẽ profectus est. Tantasq copias romanor ytalicor et alior copias duxit. vt in primo cõflictu inter trachiam et mesiã habito. quicqd ibi hostiũ fuit. deleuit. fugauit. submouitq. Exinde nauigio in siriam venit. atq antiochiaz q a parthis occupata tenebatur obsedit. in qua existẽs freqntibus t grauibus pijs. sapozem regem persaruz qui ad obsidionem soluendã cum innumerabilibus copijs venerat. bello victũ fugauit. Nec multo post cũ antiochiã recepisset. cũ victore exercitu transito eufraten ifra eor regna parthos inuasit. multisq illor expugnatis munitionibus cũ artharxerse eorũz rege difficillimo bello conflixit vicit atq fugauit. Ihis victorijs potitus Gordianus. tantus timor parthis. psis t ceteris orientalibus nationibus iecisit vt sponte ex oñibus ciuitatibus quas occupauerãt psidia deducerent. t omnẽ predã quã romanis abstulerãt redderẽt. eosq insequns vsq ad intima parthorũ penetrauit. Sz ista felicitas diu durare nõ poterat. nam mischeus cuius psilio ista agebãtur. Philippi artib aut vt alij volunt naturali morbo extinctus ẽ. Qui tante reuerentie erat. vt ab oñibus ducibus tribunis. cẽturionibus. militibus diligeretur ac timeret.

In huius igit locũ extincto. philippus qdam prefectus ptorij factus est natione arabs. humili genere ortus. moribo superbus. Qui statim dño suo qui eũ ad illud officiũ puexerat ingratus illi insidiari cepit. t cogitare qualiter illi auferret impiũ. Nam vt erat homo dolosus t callidus. tantũ artib suis effecit. vt nanes q ex egipto t ytalia victualia deferebant. ab eo portu in quo applicari debebãt exercitui proximo aliũ locũ peterent. de inde in ea loca deduxit exercitũ vt milites annonari nõ possent. Ob quã causaz seditio t clamor in exercitu moueri cepit. nõ intelligentibus gordianũ a philippo deceptũ. Inde philippus q dam ex ducibus quos sibi muneribus cõciliauerat disseminari in exercitu cepit adolescentez esse gordianũ. t ad gubernãdũ imperiũ minus ydoneũ aliũq querendũ qui posset in tanto discrimine t sciret militibus iam fame laborãtibus subuenire. factũq est. vt iam philippus ad imperium palam vocaretur. Cũq in hoc amici et fautores gordiani aliquãdo restitissent. ad postremũ compellente inopia ab exercitu philippo imperiũ mãdatuz est. iussumq est. vt q si gordiani tutor vna cũ ipo pariter imperaret. Suscepta a Philippo imperij cura cepit contra gordianum isupbissime agere. adeo vt gordianus cũ sciret se nobilissima familia ortũ. nec iam pati posset ignobilis hominis supbiam sperãs philippũ ab imperio deijcere. cõuocata exercitus pte cõquestus ẽ. de philippi supbia. Sed voluerũt milites philippũ illi pferri. post aliquos dies. cũ videret se a philippo circũuentẽ gordianus. nec vires ad resistendum sibi cerneret. petijt vt saltim inter eos equale essz impiũ nec impetrauit. deinde petijt vt saltim loco cesaris haberet. nec obtinuit. Vltimo vt pfecti officiũ exerceret. qõ negatũ est. Postremo vt ducis loco in exercitu haberet t viuere pateret. Ad qõ cũ pene cõsensisset. recogitãs affectum senatus ad eũ gordianũ t populi. timẽs ne sibi redderet impiũ. subito captũ p suos mandauit occidi clam. t ipe solus sibi vsurpauit imperiũ.

Maximinus .§.II.

qui successit alexandro vt dicit Hugo floriacen. ppter xpianã alexandri cui successerat. t mamee matris eius familiaz. excitauit in clericos t sacerdotes persecutionem. vñ rome pontianus papa qui vrbano successerat martirio coronatus ẽ. In gestis tamẽ romanor pontificuz inquit Elincen. in speculo histo. legitur. q pontianus papa in eadem insula afflictus maceratus fustib defunct ẽ Et in locum eius est ordinatus antheros. quẽ beatus Fabianus postea adduxit cum clero t p nauem ad vrbẽ t sepeliuit in cimiterio calixti. Et de illo dicto ciriaco papa de quo fit mentio in legenda beate vrsule. qui fuisse dicitur inter antheros t pontianũ fm croñ. martiniañ. qui t marty

rium suscepit cum illis vndecim milibus virgini
bus in xta coloniam ab infidelibus. associās eas
cum aliis episcopis nil dicitur. Antheros aūt na
tione fuit grecus. et cathedram tenuit annis. xi.
t martirio coronat' ē. q autem dicitur in dicta le
genda. q ciriacus substituit sibi antheros in pa/
patu videtur intelligendū q suaserit eis ad quos
spectabat electio. q illum vt sanctum virum eli
gerent ipo renūciante. quod t secutum est. Et
notandū q licet martiriū vrsule sancte cū vnde
cim milibus virginibus solenniter celebret eccle
sia. t colonie habeātur valde multa corpora illa
rū. non tamē clare habetur quādo passe sint mar
tiriū. Et quo imperante. t aliqui dicunt tempib'
his. s. circa annū domini. ccxxxvij. Alij q āno do
mini. cclxx. vel circa tempe hunorū. Primi mo
uentur ex eo. q ātheros papa qui dicit successis
se ciriaco pape eunti cū illis virginibus coloniaz
ibi martirisato cum eis fuit illo tempe. Sed mir
q in cathalogo pontificū nil de eo dicit. Secūdi
mouentur ex eo q hum a quibus dicūtur passe.
fuerunt circa illa tempa xp̄ianos persequentes. s
de ciriaco papa nil dicitur qō fuerit illis tempib'
indubie tamen credi debet eor martiriū. reliquū
deo dimitti.

Romanorum .§.III.

ergo. xxiij. regnauit philippus. qui philippū fi
liū suum consortem imperij fecit. hij fuerunt vtri
q xp̄iani. Et primi ex impatoribus. His imperā
tibus expletus est millesimus annus a cōditione
vrbis pma. que edificari cepit a romulo tempe
achas vel ezechie regum iuda fm Augusti. de ci.
dei. Quam ob causam pro solennitate multa sa
crificia facta sunt dijs a gētibus. t multi ludi the
atrales tribus diebus t noctibus. Huic philip
po imperatori iam xp̄iano interesse volenti vigi
lijs pasce t cōmunicare volenti. restitit fabianus
papa vt ait haymo. nec permisit donec confitere
tur peccata sua t staret inter penitētes. Ceperūt
aūt imperare anno domini. ccxlvi. Et imperaue
runt simul annis septez. vt dictum est. Qui facti
xp̄iani cū disposuissent multa bona facere p xp̄ia
nis morte preuenti violenta nō sunt executi. Sz
ipis imperantibus non est illata persecutio xp̄ia
nis. Quod autez egit philippus erga gordianū
dolose. s. procurando mortē eius. hoc t ipe recepit
a duce sui exercitus decio. ab eo occisus prodito
rie dño iuste iudicante vt dicetur.

Hiaūtimpera .§.IIII.

tores vt habet i historia beati pōtii referēte vin.
in spe. histo. li. xii. c. xxxiiii. conuersi sunt ad fidez
xp̄i per doctrinaz pontii. Fuit igitur iste pontius
filius cuiusdam senatoris vrbis q vocabat mar
cus. mater vero iulia. Hec pregnās cū olim ydo
lorum templa cū viro suo munera portās circui
ret. venit ad templū iouis. Quod cum ingrede
retur. sorte sacerdos velato capite infulat' ad arā
stabat. Qui arreptus a demone apprehendē sqz
velamen simul t infulam. cepit eā minutatim sci
dere. voce mirabili eiulans oīe templū clamori
bus complere. Hec mulier inquiens euz in vtero
gestat. qui magnū hoc templum funditus sūuer
tet. Cūqz iterum atqz has voces repeteret. mar/
cus t iulia hec audientes exangues effugūt in p
pe positam domū. arripiensqz iulia saxum aluuz
suaqz latera tundens aiebat. Utinam eum nō cō
cepissem per quem magnū templū et numina ei'
erunt euertenda. Adelius est vt egoipa cum hoc
deficiam. Cūqz dies pariendi aduenisset. edidit
puerum honestū sine vlla macula. quē credebāt
tantis supplicijs maceratum exanimē generari.
Pater aūt pueri iulia interficere puerum niteba
tur. Cui marcus pater eius dixit. Sine. nō inter
ficias eum. si iouis vo uerit vindicet se de inimi
co suo. nos autez non inuitiamus manus nostras
in eum. Sicqz conseruatus ē paruulus. quem ex
genere suo pontiū vocauerunt. Inde accidit vt i
templa ydolorum nūqz induceret. Sed cum ad
puerilem venisset etatem magnis doctoribus im
butus. omniū philosophoz fere vel diuersarum
artium litteris pollebat: omniaqz memoriter reti
nebat. Cunqz quadam die diluculo surgēs ad
ceptorem suū pergeret. Audiuit xp̄ianos quib'
sanctus pontianus preerat. psallentes t dicētes.
Deus noster in celo omnia qcunqz voluit fecit i
celo t in terra. Simulacra gentiū argentū t auz
tē. Hec audiens puer t suspirās spiritusancto cō
punctus flere cepit. t eleuans palmas ad celum
dixit. Deus cui' laudē isti decantant ostende mi
hi noticiā tuā: cepitqz pulsare ad ianuā vbi psal
lentes erant. Cūc sanctus papa reuelāte ei spiri/
tusancto ait. Aperite t sinite intrare puerū. talū
est em regnum celoz. Puer ergo pontius relictis
pedagogis suis in vico. ingressus ē cū vno ado
lescentulo qui cuz eo studebat. nomine valerio. t
inquisita veritate de carmine qō audierat eos cā
tare. a sancto pontiano in fide cū collega suo salu
briter instructus est. Qui abeuntes leti quotidie
redibant ad hominē dei. t audibant verbū salu
tis. Cūqz rediret pontius ad patrem suū. requisi
tus an percepisset aliquid a ceptoribus suis. aie
bat. Nūqz melius a magistris meis audiui qz ho
die vel heri. Tandem ipi patri suo ydola nihil eē
ostēdit t introducto ad eum sancto pontiano ad
fidem eum conuertit. ita q ipe marcus simul cuz
sancto pontiano t filio suo omnia ydola sua con
fringens manibus suis. baptisma cum filio suo t
in omni domo sua suscepit. Sz nō multo post
patre defuncto puer pontius apprehensus a mi
litibus. t i curiā perductus loco patris sui. nolēs
ac repugnans constituitur. Talemqz gratiam ei
dominus cōtulit. vt in omni curia vel palatio ab
omnibus amaretur. In ipsis diebus sanctus pō
tian' papa glorioſa morte migrauit ad dīm post
quem antheros t deinde fabianus in papatu suc
cedens. ipm pontium vt pater filium diligebat.
Sanctus autem pontius iam perfectus in deo.
omnes facultates suas accipiens beato Fabiano
tradidit. qui eas pauperibus distribuit. Duo
bus autem philippis imperatorib' cum eēt ami/

cus.s.patri ⁊ filio. quadã die cũ millesimus esset annus ab vrbe condita dicũt ei. Eamus ⁊ repropitiemus nobis deos magnos. qui nos in huius anni millesimi circulũ natalis rome pduxerunt. Quos cũ beatus pontius diuersis excusationibus declinare videretur. illi velut amicum cogebant ad sacrificandũ. At ille videns sibi datã a domino occasionem ait. O piissimi imperatores cũ a deo principes hominũ ordinati sitis. cur nõ ei qui vobis hunc honorẽ prestitit. ceruices vestras flectitis. ⁊ ei soli sacrificia offertis laudis. Philippꝰ imperator ait. Propterea ego deo magno ioui sacrificiũ offerre desidero. qui dedit mihi hanc potestatem. Tũc pontius subridens ait. Ne erres imperator. Est deus verus in celo. qui cũcta verbo suo constituit. et ea spũsanctus animauit. Quid plura his ⁊ aliis verbis impatores credentes baptisma a sancto fabiano receperũt. Qui fabianus ⁊ pontius ydola omnia magni tẽpli destruxerũt ⁊ ipm templũ funditus euerterũt Multiq̃ de populo ad noticiã domini cõcurrentes baptismũ alacriter susceperũt. Procedẽte autẽ tempe imperantibus valeriano ⁊ galieno ⁊ xp̃ianos psequentibus. beatus põtius post mortem philippi patris ⁊ filij imperatoꝝ fines ytalie transiens. vrbem sub iugo alpiũ procul sitam petijt. In illis aũt partibus psidens quidã nomine claudius audito de eo suis tribunalibus eũ iussit adduci eiq̃ dixit. Tu es pontius qui vrbem romanã nescio per quã seditionem perturbasti. insuper ⁊ pioꝝ principũ mentes abalienasti. Cui respondit põtius. Neminẽ perturbaui neq̃ subuerti. ꝫ ab errore demonũ ad deũ verũ conuerti. Cũ q̃ non posset ad sacrificandũ adduci ait preses. In eculeo extendatur. vt oĩa tormenta p membra eius decurrant. ⁊ tũc videamus si deus suus eruat eũ de manibus nostris. Cũq̃ aptaretur in eculeo dixit beatus pontiꝰ. licet incredulitas tua dicat deũ nostrũ impotentem ad me crucudum. ego tamen credo in nomine dñi nostri ihu xp̃i. vt pene tue ad nihilũ redacte. nullũ corpori meo dolorem incutient. Cũ ergo in eculeo tenderet. magno sonitu est confractus eculeus. ita vt in puluerem redactus non compareret. ⁊ ministri repentino fulgore facto exanimes redderent. Sanctꝰ vero pontius letus ⁊ interritus ait. Vel nũc credule disce quia deus noster est potens pios de tẽptatione eripere. ⁊ vos iniquos in die iudicij perpetuo igni deputare. Tũc preside cõturbato suasit ei anabius assessor. vt duo vrsi magni ad euz in arena mitterentur qui eum deuorarent. Quo facto vrsi de caueis egredientes. venatores qui eos instigabant discerptos cõsumpserũt. sanctũ vo pontium non tetigerunt. Exinde ibi in arena coram populo ignem circa eũ copiosissimuz fecit accendi. qui nec vestimenta eius in aliquo lesit. Cum autẽ diceret pses vt sacrificaret deo apollini vt euaderet alia tormenta. Respondit põtiꝰ Ego sacrifico corpus meũ domino ihu xp̃o. Vobis aũt ⁊ principibus vestris cito superueniet diuina vltio. quia iniuste persequimini seruos xp̃i. Demum iussit tirannus eum decollari. Quo ꝙacto eadem hora claudius linguam sibi manducans a diabolo suffocatur. ⁊ assessor eius. ⁊ valerianus imperator a regẽ persarum sopore in bello captus fuit ⁊ miserabiliter tractatus. ⁊ Galienus mediolani a militibus gladijs confossus.

Romanorum .§.v.

xxv. imperauit decius annis duobus et mensibꝰ sex. vt testatur eusebius in croni. Et cepit impate anno domini. cclij. Hic ex pannonia inferioribus dalmatijs natus fuit. Qui cum Philippum imperatorem qui ei ab vrbe veronam occurrisset reuertenti de bello cum victoria ad ipsum honorandum. dolose cum occidit. Et vsurpãs sibi imperium ad vrbem veniens. vt videretur zelo cultus deorum illorum occidisse dominũ suum quia xp̃ianus erat. mouit persecutionem dyram contra xp̃ianos plurimos interficiẽs. ⁊ iter illos philippum filium prefati philippi imperatoꝝ. sub persecutione Decij passa est beata agatha. virgo nobilis genere. pulcra corpore. speciosior fide in cathania ciuitate sicilie. Cum enim prouinciam illam regeret quidam nomine quintianus. audita eius fama nobilitatis formositatis ⁊ diuitiarũ iussit eam sibi sisti. Et audiens ab ea quia christi ancilla esset nec dijs sacrificare vellet. tradidit eã custodiendam et inducendam ad veneration deorum cuidam turpissime mulieri affrodisia nomine. que septem filias habebat turpitudini deditas. sicut ⁊ ipsa. Hec cum filiabus per triginta dies suadere nitebantur. quãdoq̃ blanditijs q̃q̃ minis. vt presidi assentiret. sed cum frustra laborarent. dixit affrodisia tyranno. facilꝰ possent saxa emolliri. q̃ mens huius puelle a proposito christianitatis remoueri. Adducta igitur aũ q̃ntilianum ait preses. Vnum e duobus eligе. Aut sacrifica dijs nostris. aut diuersis suplicijs interibis. Cui sancta Agatha. si feras mihi promittis. audito christi nomine mansuescunt: Si ignẽ adhibeas rotem mihi de celo saluificuz ministrabit. Si plagas ⁊ verbera ingeras: habeo spiritũ sanctum per quez vniuersa tormenta contemnã. Cũ autem in sermonibus eum confunderet. iussit eã in carcerem trudi. Illa autem glorianter. ⁊ letabat ad carcerez. ⁊ quasi ad epulas inuitata agonem suum domino cõmendabat. Sequenti die mandauit eam coraz se adduci eiq̃ dixit. Quid tractasti de salute tua. Cui illa salus mea christꝰ est. Et ille. Adhuc audes xp̃m nominare. Respõdit ipsa. Ego illum inuoco ⁊ dum vixero inuocare non cessabo. Cum autem ex iussu tyrãni ĩ eculeo torq̃rẽt. ego inquit ita ĩ his penis delector. sicut qui audit bonum nũcium aut sicut qui videt diu desideratum. Oportet enĩ triticum flagellari anteq̃ ponatur in horreum. Furens autez q̃ntianus precepit in mamillis torqueri ⁊ diutissime torquez abscindi. Cui sancta. Impie crudelis ⁊ dyre tyranne. non es confusus amputare in femina quod ⁊ ipse in matre suxisti. ego mamillas integras habeo in aĩa mea. s. intellectũ ⁊ volũtatem

quas ab infantia dño consecraui. Post hec iussit quintianus in carcerē eam recepi. phibens ei ingressuz medicoz z nec panē nec aquā ab aliquo sibi ministrari. Sed circa mediā noctem apparuit ei quidam senex in forma medici secū medicamenta ferens. s. apostolus petrus quē precedebat adolescens. i. angelus portitor luminis. qui dixit ei. Filia quādo ista supplicia sustinebas ibi eram. z nūc ideo ad te veni vt per me recipias sanitatem. Rūdit agatha. Medicinā carnalez corpoz meo nūq̄ adhibui. ꝙ habeo dīm ihm xp̄m. qui solo sermone restaurat vniuersa. Hic si vult potest me curare. Cūq̄ illa recusaret medicamētum. subridens senex ait. dñs ihūs xp̄us me misit ad te. Ego eñ sum apostolus eius. z in nomie eius scias te esse sanatam. Et subito eo disparēte Agatha deo gratias egit de visitatione z sanitate. z de immenso lumine apparente in carcere custodes exterriti fugerūt z carcerē apertum dimiserūt. Aliqui igitur rogabant virginē vt abscederet. at illa. Absit inquit vt fugiā z cozonā patientie perdam. z custodes meos tribulatōnibus tradam. Post quatuoz dies dixit ei q̄ntian⁹ astāti vt deos adoraret. ne adhuc supplicia sustineret. Cui illa. Miser sine intellectu z sine sensu. q̄modo vis vt imagines ligneas z lapideas adorem. z deū celi qui me sanauit dimittam. z quintianus. Quis te sanauit. Rūdit agatha dñs ihūs xp̄us dei filius. Et ille. Nūc videbimus si xp̄us te sanabit. Jmpauit ergo tirannus testes fractas spargi z carbones ignitos submitti. z ibi nudam volutari. Qō cū factum fuisset. factus ē terremotus magnus. qui totam ciuitatem ita cōcussit vt pars muri iuxta quē erant coz̄uens duos cōsiliarios quintiani oppz̄imeret. Cūq̄ populus concurreret cōclamans hec contingere propter iniustum agathe cruciatū. exterritus quintianas z seditionem populi formidans iussit in carcerem remitti. Que ingressa oz̄auit ad dīm z spūm domino reddidit immaculatū. Qō audientes fideles coz̄pus eius cū aromatibus in sarcophago cum collocarent. Ecce subito angelus in forma iuuenis albis induti attulit tabulā marmoreā z posuit ad caput eius. in qua hec verba sculpta erant. Mentē sanctam. s. habuit. spontaneam. s. se obtulit. honorē deo. s. dedit. z patrie liberationē fecit. Hoc miraculū audientes multi ex iudeis z gentilibus. sepulcrū eius venerari ceperūt. Quintianus vo pergens ad inquirendū possessiones ei⁹ vt raperet. Cū esset in naui duobus equis calcitrantibus p̄iectus est in flumen. z nusq̄ potuit inueniri. Reuoluto anno martirij eius cū mons maximus qui ē iuxta dictam ciuitatem emisisset ignem: qui quasi torz̄ens de monte descendens z saxa z terrā combureus ad ciuitatem appz̄opinquabat. Illū multitudo paganoz currens ad sepulcrū beate agathe. tulit cortinā qua erat coopertum. z opposita igni p̄tinus retinuit ipsum.

Eotempoze .§. VI.

decius impator persequēs xp̄ianos cum venisset ephesum. iussit edificari templa in medio ciuitatis. vt oīes cū eo miscerentur in sacrificijs ydolozum. Cum ergo oīes xp̄ianos inquiri fecisset. z inuentos aut sacrificare cōpelleret aut moz̄i. tātus penarū terroz cūctos inuaserat. q̄ amic⁹ amicum pater filiū filius patrem abnegaret. Tūc in illa vrbe inuēti sunt: vij. nobiles. Maxim⁹. marcus. Martinianus. Dionisius. Seraphion. Johannes z cāstantinus. q̄ hoc videntes nimis dolebāt. Et cū essent primi in palatio. sacrificia ydoloz spernentes in domo sua se celabant. z ibi ieiunijs z oz̄ationibus vacabāt. Accusati igitur ante decium statuūtur. z cōprobati veraciter xp̄iani. dato eis resipiscendi spacio vsq̄ ad redituz decij dimittūtur. At illi interea patrimoniū suum pauperibus distribuentes. inito consilio in montē celion secesserūt. z ibi esse secretius vsq̄ ad redditū decij latere decreuerunt. Diu ergo ibi latentibus vnus coz̄ ministrabat. Et quotiens intrabat vrbem in figura z habitu mendici se exhibebat. Reuertens ergo decius eos ad sacrificandū perquiri faciebat. Marcus autem qui ciuitatem p̄o necessarijs intrauerat hec audiens. territus ad socios redijt. z furoz̄es imperatoris eis innotuit. quibus grauiter exterritis. Marcus nihilomin⁹ panes allatos obtulit vt cibo cōfortati fortioz̄es ad p̄elium redderentur. Facta igitur cena sedentibus z colloquentibus in luctu z se exhortantib⁹. adinuicem. subito vt deus voluit obdormierūt. Facto aūt mane cum quesiti a Decio inueniri nō possent. tandez nūciatum est decio eos bona sua pauperibus erogasse. z in p̄oposito xp̄ianitatis permanentes in monte celion latitare. Jussit ergo decius os spelunce dicti montis lapidib⁹ obstrui vt ibi non valentes egredi fame z siti moz̄erentur inclusi. Quo peracto duo xp̄iani martirium eoz̄ describentes caute inter lapides scripturam posuerunt. Qualiter aūt post annos mltos impante theodosio suscitati fuut. dicet infra.

Eodem decio .§. VII.

imperante apud lamosacū ciuitatē p̄hēsus ē. Petrus et p̄oconsuli vt xp̄ianus p̄sentatus. qui cum xp̄ianū se esse cōstanter profiteretur. iussit p̄consul eundem adolescentulū speciosum in rotis tendi. z ad ligna in circuitu posita vinculis ferreis totum coz̄pus eius fecit constringi. quo contoz̄to effracta minutatim ossa eius defecerūt. At q̄nto magis toz̄q̄batur tanto fortioz̄ apparebat z tyranni stulticiam ridens. xp̄o gr̄as agebat. Cuius p̄oconsul p̄severantiā videns iussit eum gladio percuti. Et cū ad ciuitatez troadē perrexisset. oblati sunt alij tres xp̄m colentes. Andreas. Paulus z nichomachus. qui cū xp̄ianos se esse libere profiterentur. iussit p̄cōsul nichomachū toz̄q̄ri Cūq̄ nimiū toz̄queret z iam p̄ope esset vt emitteret spūm. exclamauit se nūq̄ fuisse xp̄ianū. ꝙ demonibus sacrificaturū. Tūc iussus deponi cū sacrificasset a demonio arreptus est. z elysus in terram comedens linguaz suam dentibus spirauit.

Puella aūt quedam nomine dionisia decem z

septem annoꝝ exclamauit dicens. O te infelicissimũ hominũ. qui ꝓpter vnius hore spaciũ ꝑpetuã ⁊ inenarrabilem penã acquisisti. Interrogata aũt cõfessa ẽ se xp̃ianã. et ideo infelicem illũ plangere. q̃ nõ adhuc modicũ tolerasset vt ꝑpetuã requiẽ inueniret. Procõsul aũt iussit illã duobus iuuenibus corrũpendam tradi. Andreaz ⁊ paulũ cõcludi. Cũq; iuuenes ad hospitiũ suũ virginem duxissent. pugnãtibus eis vsq; ad noctem vt vim turpitudinis ei inferrent. marcescebat eoꝝ libido. Apparuit aũt eis iuuenis splẽdidus ꝙ noctem totaz domũ illuminãs. vñ timore ꝑcussi ceciderunt ad pedes virginis. rogabantq; eam vt ꝓ ipis interueniret. ne q̃d mali contingeret eis. Videns aũt ꝓconsul q̃ nõ posset pauli et andree cõstantiã superare flagellis cesos tradidit eos populo q̃ traxerũt eos ꝙ pedes extra ciuitatem vt lapidarẽtur. Qõ audiens dionisia de manibus custodũ euadens currit ad eos. iactauitq; se sup eoꝝ corpa dicens. cõcidar ⁊ ego vobiscum beati famuli dei. nec ab hac colluctatõne vꝛa iuemar aliena. Qõ audiens ꝓconsul iussit eam gladio interfici. paulus aũt ⁊ andreas lapidibꝰ obruti sunt. Vincen. spe. historia. li. xij. c. xlvi. Ipso quoq; Vincentio capitulo. xlvij. referente ex gestis eius. Sanctus Triphon sub decio passus ẽ. qui ab infantia sua multis miraculis claruit in ciuitate sansaduconie. hic a matre sua caste enutritus ⁊ a spũsancto ⁊ angelis edoctus fuit. Ad eũ aũt veniẽs q̃dã mlier ceca semiarida et a demõibus obsessa: puer pauefactus imposuit manꝰ sup caput eiꝰ ⁊ orauit ꝓ ea. Demones aũt clamabãt ꝙ mulierẽ dicentes. A. vij. ãnoꝝ infante in gebẽnã mittimur. Cũq; sanctꝰ triphõ vrgeret eos exire. exclamauit demõ dicens. Romã habeo ãbulare ꝓpter triphonẽ. vt ibi ad me veniat vocatꝰ Concutiẽsq; diabolus mulierẽ ⁊ spumãs ad orationẽ eiꝰ egressus est ⁊ mulier sanata. Demon ergo romã ꝑgẽs cuiusdã ꝓcõsulis senatoris vxorem grauiter vexare cepit. ⁊ die tercio sanctũ triphonẽ vocare. tũc inq̃ri fecerũt de triphone isto. ꝓ ciuitates ⁊ castra. ⁊ demũ inuentuz in pascuis oues pascentẽ. impositũ sup equũ romã adduxerũt. ibiq; existẽs liberauit illã a vexatõe demõis Quo facto ꝙ angelos reductꝰ ẽ in ꝓriam suã sansaduconie. Turgianꝰ aũt vir magnꝰ cũ rome haberet filiã vnicã. diabolus ingressus in eã vexare cepit ⁊ clamãs vocitabat triphonẽ anthariuz. Turgianũ igit̃ nimis ꝓtristatũ de vexatione filie hortati sunt eũ amici vt perquiri faceret hunc triphonẽ. quẽ diabolus sepe noians oñdebat eũ timere. Abissi igit̃ plurimi hincinde ꝙ diuersa loca ad hũc inueniendũ. multi adducti sunt hoc noie nũcupati. si forte aliq̃s eoꝝ ille esset quẽ vocabat puella. Sed ꝙ nulliꝰ eorũ pñtiam sanare potuit. Post multũ discursum ad huius acq̃sitionẽ. demũ inuenerũt puerꝝ sansaduconie triphonẽ iacẽtem iuxta ripã lacus ⁊ pascentẽ aucas. Qui interrogatus si ipe esset. Rñdit se eẽ. Quẽ honorifice accipientes ducebãt ad vrbẽ. Cũ aũt appropinquaret ad eã. cepit clamare diabolus ꝙ obsessam nõ possum hic amplius habitare. q̃ post triduũ huc veniet triphon ille qui accepit potestatẽ aduersus nos. Sicq; diabolus dimisit illã. Superueniente aũt tercia die triphone inuenit eã liberatam. Rogauit autem puerum pater puelle vt si ꝙ fecte sanata esset. ostenderet ei demonẽ qui illam vexauerat. Quo ieiunãte ⁊ orante ꝓ ea re. apparuit diabolus in forma nigerrimi canis ⁊ teterrimi caudam habens ingentem demissam deorsum. Quem videns pater puelle exterritus ẽ. rogans vt ab aspectu eius subtraheret. Quod ⁊ fecit. Et per angelos in patriam suam reductꝰ vbi multis clarebat prodigijs. Deinde tempe decij deꝑhensus a militibus adductus est in ciuitatem nicenam ante prefectum aquilinũ. Cũq; publice fateretur se fore xp̃ianum. interrogatus cuius esset fortune. Respondit. s. triphõ fortuna nõ est apud christianos nec fuit. Si autem vis scire ingenue conuersationis sum. ⁊ quod maximũ et egregium est christianus sum. Prefectus autem suspensum iussit vngulari. Ipse autem prompte exuens vestimentum ⁊ proijciens super terrã. cũ alacritate gaudij dabat scip̃m suspendi super lignũ. Cunq; vngularetur nulla vox egrediebatur ab eo. sed immobilem cogitationem habebat in fide christi. Profectus post hec iussit eũ equis alligatum per campos trahi. cũ esset grauissimis niuibus hyems aspera. Exclamante autem eo ⁊ dicente domine deus non patiaris in me domiari hanc iniquitatem statim liberatus est. Exinde iussit prefectus succinctum fustibus cedi ⁊ lampades lateribus eius apponi. Cum autem torquerent eum viderunt a splendore solis lumen circũstans. ⁊ coronam varijs lapidibus exornatã sup caput eius dilapsam. Unde timentes corruerũt in terrã. Tandem fecit eũ gladio interimi. In cesarea palestine sub decio imperatore qui iusserat omnes xp̃icolas vbicũq; inuentos cogi ꝙ varia tormenta ad sacrificia ydoloꝝ. presentata est coram eo virgo pulcerrima ⁊ nobilibus orta natalibus raparata nomie. oppositi ei xp̃ianitatis titulo. etatis aũt erat duodecim annoꝝ. Hec virgo a spiritusancto edocta. cũ in disputatione sua confudisset imperatorem. ostendens xp̃m hiesuz nõ in diuinitate sua sed assumpta humanitate fuisse passum ⁊ mortuum ꝓ salute humana. ꝑ virtute sue diuinitatis. quia deus ⁊ homo vna ꝑsona surrexisse a mortuis. Er ideo nõ ꝓpter hoc ꝓbari deũ passum vt decius asserebat. Cũ minaretur ei si deos suos nõ coleret grauia supplicioꝝ ⁊ varia genera. Rñdit illa ꝓpter quecũq; tormẽta xp̃m nõ deserturã. Cui tyrãnus furore succẽsus in olla feruẽti plũbũ liq̃factũ sup eã iussit ifundi. qõ ꝓuersum ẽ in liquorẽ suauissimum. in nullo ea lesa. Exinde lampades ignitas sup pectꝰ eiꝰ apponi. Deinde in fornacẽ in censam mitti ꝑcepit. Sz nec ignis eã cõtristauit. immo leta psallebat. Demũ decollata ẽ octaua die octobris.

Cũ aũt decius §VIII.

imꝑator babiloniã ⁊ alias ꝓuincias superasset.

christianos inuētos in diuersis locis cordubam adduxit: et diuersis eos supplicijs interfecit. Eoꝝ aūt corpora duo sub reguli abdon et sennes christianissimi sepeliebāt. Inter ceteros inuētus est i babylonia ep̄s noīe policronius. q̄ cū nollet sacrificare: inclusus est in carcerē cū clero suo. Et p̄tato corā se cū alijs clericis decius dixit. Tu es policronius sacrileg⁹ q̄ deos nō colis: et mandata p̄ncipū ꝓtemnis. Quo tacente dixit decius clericis suis. obmutuit princeps vester. Cui respondit permeni⁹ p̄sbyter. nō obmutuit pater noster ꝟ p̄cepto dñi vtiq̄ dicētis. Nolite ꝓicere margaritas ante porcos. Justū ne tibi videat vt os sanctū eius q̄ō purificatū est inquinet stercore. Tūc iratus decius ait. Ergo nos stercora sumus. Jussitq̄ p̄scidi linguā ei⁹ q̄ p̄cisa clamauit dicēs. beate policron ora ꝓ me: q̄ video spiritū sanctū in te regnantē et os tuū signantē: et mihi fauū mellis in os distillantē. Cūq̄ iterū monitus vt sacrificaret nō respōderet. iussit decius os eius lapidib⁹ cedi et sic emisit spiritū. Cū aūt permenius et alij clerici vincti cathenis ducerent cordubā. soluti inueniebant. Demū decius imputās illa arti magice post multa supplicia decollari fecit. et abdon et sennes sepelierūt eos. Q̄ō audiēs decius captos et cathenis vinctos romā adduxit. Qui corā senatu adducti. aut sacrificare dijs et libertate rex sua rum gaudere: aut morsibus bestiarū deuorari iubentur. Qui ꝓtemnētes et cōspuentes in simulacrum et ad theatrū adducunt et populo aspiciēte duo leones et q̄tuor vrsi ad eos p̄mittunt deuorandos. Sz in nullo fere eos cōtingerūt: quinimmo et eos custodiebāt. Porro iniectis in eos gladijs occiderūt et corpa eoꝝ iactata sunt ante solis simulacrū: sed post triduū a quirino sepulta.

Sub decio quoq;. §. IX

vt refert Vincē. Secundian⁹ rogatus vnacū veriano p̄fecturā agēs in xp̄ianos deseuiebat. q̄ sz secundian⁹ secū tacitus cogitare cepit. Cur xp̄iani tanto amore fragrātes. mallent ꝓ xp̄i noīe duriter mori: q̄ delicate viuere. et blandis p̄ncipū psuasionib⁹ assentire. Cūq̄ esset eloquentissim⁹ et oīm scientiarū pitissim⁹. marcellianū q̄ et ipe sapientissim⁹ erat xp̄ianoꝝ psecutor ad domū suā inuitauit: et cū eo de varijs artiū sermonibus disputauit. Tandē ad artē grāmaticā sermonē retorquentes. ad locū virgilij veniūt: vbi de interpretatōe noui seculi loquens: velut apparēte dño in carne renouat⁹ est mundus. ita tpe octauiani ad eius laudē suos describit libros dicens. aurea secula mō nasci. Magnus ab integro seculoꝝ nascitur ordo. Jam redit et virgo redeūt saturnia regna. Jam noua ꝓgenies celo dimittit alto. Tu mō nascenti puero q̄ ferrea primū. Desinet: ac toto surget gens aurea mūdo. Cūq̄ ꝓquirerent de quo virgili⁹ hec diceret. Cepit secundian⁹ loqui de xp̄ianis q̄ tāto flagrabāt amore vt ꝓ noīe xp̄i mallent mori q̄ idola adorare. Aiunt em̄ inq̄t resurrectionē et iudiciū fore post mortē. Illāq̄ vitā quā post istā exp̄ectāt futurā ꝓpetuā et immortalem: vbi nullus dolor et gemitus ꝟ pax et phenne gaudiū. Jdola vero q̄ nos adoramus: deus eoꝝ omnimodis abominat xp̄s. Sup his marcellianus admirās ait. Quid est xp̄s. Rndit secundianus: xp̄s dicit vnctus. Nunq̄d nō legisti q̄d eius historiographi dicūt. eū scz mortuos suscitasse. leprosos mūdasse. cecos illuminasse. His em̄ signis xp̄iani fidē dantes. ꝓ eius ardenti amore coronari desiderāt. Vñ et ego credo q̄ ipe sit de⁹ et dei filius. q̄ crucifixus et mortuus tercia die suscitatus ascendit in celū. Quādo em̄ et a quo auditū ē deos nostros talia fecisse: q̄s scimus semp sordidissime vixisse. His et alijs verbis ei⁹ assensit marcellianus. Tercius q̄z amicus amboꝝ verian⁹ similiter. Hos igit̄ tres baptizauit timothe⁹ p̄sbyter: sanctus vero sixtus papa ꝓsignauit. Post hec secundian⁹ a valeriano p̄fecto req̄sit⁹ introiuit ad eū et subito immutat⁹ est vultus eius tāq̄ vultus angeli. Valerian⁹ vero ob tanti luminis fulgorē stupefactus. ip̄m interrogatū et in xp̄ianitat̄ ꝓposito p̄manentē iussit in custodiā tradi. Qui cū cōprehensus duceret a militib⁹ in carcerē. Marcellianus et verian⁹ clamabāt vt q̄d innocentē i custodiā retruditis. Si ꝓ ꝓfessione xp̄i nois hoc patitur a nobis: et nos xp̄iani sum⁹ qui eū ꝓ amore xp̄i ad martyriū sequimur. Tunc irat⁹ valerian⁹ simul cū eo illos in custodiaz poni iussit. et cesari secundianū christianū effectū intimauit. Q̄ō ille vix credēs. eū ad se adduci fecit et ait. O secundiane cur immutat⁹ est vultus tuus. Qui respōdit. Clarior et hylarior solito nūc est vult⁹ meus quia iam in cōspectu regis eterni cōtemplatione mentis assisto: qui me de tenebris ad lucem pduxit sue visionis. Deniq̄ sancti dei iussu decij traditi sunt. quarto ꝓmoto cōsulari tuscie. qui cum nollent ad imperiū ei⁹ sacrificare: expoliati iussi sunt cedi. Jp̄is autem expuentibus in simulacrū ip̄m cecidit et cōfractum est. Tunc ꝓmotus iussit eos in eculeo suspēdi et latera eorum vngulis radi. Illis aūt inter hec deo gratias agentibus. ad latera eorum fecit flamas adhiberi. Cūq̄ diu asserentur: vnus ex ministris qui acrius ad intorquendū insistebat mortuus est: et alij a demonijbus arrepti clamare ceperūt. O sancti dei vt q̄d nos vestris torquetis orationibus. Hec tormēta q̄ vobis iniuste inferim⁹ nos irremediabiliter cruciant: vobis aūt nihil mali p̄stant. Vidēs hec ꝓmotus iussit eos capite trucari et in mare p̄cipitari corpa eoꝝ. Sed dei ꝓuidentia ad littus pueri entia adeodatus ea sepeliuit. ¶ Itē psecutio decij vt habet in martyrilogio. apud ciuitatē tuscie aretinā. iij. nonas Junij sanctoꝝ martyrū ꝓgentini et laurentini fratrum natale. Qui cum essent pueri. post dira supplicia tolerata et multa miracula ostēsa gladio occisi sunt. ¶ Alexandrie quoq; ea tempestate ꝓ fide xp̄i capti. Hiero. arsen⁹. isidorus. et dioscor⁹ puer. q̄ diuersis cruciatib⁹ dilaniati cū iudex pari ꝓstantia fidei videret armatos: igni traditi sunt. Dioscor⁹ vo multipliciter flagellatus diuino nutu ad cōsolationem fideliū

est dimissus. Rome quoq; sub' deciana perse cutione victoria virgo cum esset desponsata cui dam pagano. nec nubere nec sacrificare vellet post multa miracula et opera sancta inter q̄ plu rimas virgines deo aggregauerat gladio p̄cussa est:rogatu sui sponsi a carnifice. Plurimi alij vt habet in martyrilogio in diuersis mūdi ptib⁹ sub hui⁹ decij p̄secutiōe martyrio coronati sunt. Sed et vt ait hugo.nō possumus euoluere quā te multitudines hui⁹ p̄secutionis igne furente et in desertis ⁊ in montib⁹ latitātes.fame siti frigo re languore latronib⁹ bestijsq; cōsumpte sunt.

Porro decius nō §.X.

totis trib⁹ annis impio administrato cū filio suo quē cesarē legauerat in medio barbaroꝝ sinu in terfectus est.et regnū cū vita p̄didit. Post quem gallus hostilian⁹ cū volusiano filio suo potit⁹ re gno impauit vix duob⁹ annis. Cepit aūt ānō dñi ccluij. Hui⁹ regnū cū floreret initioꝝ cuncta ei ex sentētia cederēt.sanctos viros q̄ p pace ⁊ p̄speritate regni ei⁹ dño supplicabāt vt inq̄t hugo flo riacen.p̄sequi cepit.cū quib⁹ piter ,p̄speritatē su am fugauit et pacē. Sed exorta p̄secutōe exorta est vltio violati nois xp̄iani et vsq;quo ad ,p̄fli gandas ecclesias edicta decurrerūt:eaten⁹ incre dibiliū morboꝝ pestis extendit. Nulla fere ,puin cia romana.nulla ciuitas. nulla dom⁹ fuit:q̄ nō illa generali pestilētia correpta atq; euacuata sit hac sola p̄micie insignes gallus ⁊ volusian⁹ duꝝ cōtra emilianū nouis rebus studentē bellū moli untur ciule:occisi sunt.Emilian⁹ q̄z tercio men se inuase tyrannidis extinctus est. Per idē tps inq̄t haymo exorit questio in affrice ptib⁹ de he reticis rebaptizandis vel nō.placetq; cypriano carthaginensi ep̄o debere eos rebaptizari. ꝑ cor nelio pape ceterisq; occidentalib⁹ ep̄is manet po tius hec sentētia.post abiectionē p̄raui dogmatis sola eos manus impositōe purgādos. Hec ille. Et nota q̄ hec est vera sentētia firmata p̄ ecclesiā vñ et tenēda.nō solū baptismū.sed et alia sacra menta q̄ cōficiunt et cōferunt ab hereticis in for ma ecclesie esse vera sacramēta q̄ ad essentiā:sed carere vltimo effectu scz gratie quo scz ad suscipi entes sciēter a talib⁹:nisi baptisma in extrema ne cessitate. Et hoc ,ppter p̄hibitionē eccie. vt p̄z di.xxxij.§.verū. Et plenius.j.q.j. Nō quidam. cū.§.sequēti. Cyprian⁹ aūt asserebat oia sacramē ta hereticoꝝ fore inania ⁊ nulla.et collationes eo rum similes actibus symiarū que effigiant actus humanos cū nō sint vere'sed apparēter.vt p̄z.j. q.j. Si q̄s inquit. Excusat tū a doctorib⁹ de erro re quo ad peccatū.q; nondū erat ab ecclesia hec veritas determinata.glo.etiā sup dicto.c.Si q̄s inquit.multipliciter excusat cyprianū.

Fabiano pape §.XI.

per martyriū coronato successit cornelius⁹ imperā tibus gallo et volusiano ꝑm Vincē.in spe.histo. qō etiā dicit hiero. Liber tū romanoꝝ pontificū testat cornelium passum fuisse sub decio. Deciū au

tem p̄stat ante gallū et volusianū imperasse. Sz dicit helinand⁹ gallū vocatū fuisse etiā deciū. Et ꝑm hoc fuisset binomi⁹ et cōcordarent p̄dicta cō traria. Tempore cornelij ortū est scisma. Nam quidā nouatus noie.a quibusdā sibi adherenti bus fact⁹ papa vel potius antipapa:p̄ro romano pontifice se gerebat. Sed cū cōplicibus suis de iectus est.quinimmo q; puersum dogma adinue nit cōtra catholicā veritatē.asserens lapsis post baptismū nō esse locū venie p̄ quantamcūq; pe nitentiā vel saltim quo ad recidiuātes post peni tentiā de p̄mo lapsu post baptismū. vt heretic⁹ damnatus est p̄ cornelium papā in cōcilio. Unde dionisius alexandrin⁹ ep̄s sic ait de his. Nouat⁹ romane ecclesie p̄sbyter elatōne quadā tumidus spem penit⁹ salutis eis adimebat etiā si digne pe nituissent.ex quo et p̄inceps hereseos extitit no uatianoꝝ q̄ ab ecclesia sepati supbo noie seipsos catharos.i.mundos apellarūt. Ob quā rem cō cilium sacerdotale celeberrimū in vrbe romana celebratū est. Ubiq; statutū ē a papa cornelio:no uatum ab ecclesia cum suis sequacib⁹ alienū esse. Eos vero qui lapsi fuerāt in certamine fraterna miseratōe curandos:⁊ fomētis penitētie medicā dos. Cypria⁹ quoq; de his libū edidit.in q̄ et lapsos ad penitentiā cohortādos et p̄tradicētes a viscerib⁹ christi alienos esse statuit. Nō etiā vt hereticū reprobat Aug⁹.videlicet nō esse locū ve nie relapsis post baptismū.de peni.di.iij. adhuc instant. Quō aūt cornelius canonice fuerit as sumptus ad papatū. declarat cypianus dicens in epistola ad antonianū. Cornelius carissimus noster in diuinis administrationib⁹ dū sepe p̄mo nitus ad sacerdotij sublime fastigiū cunctis gra dibus religionis ascēdit:tūc episcopatū ip̄m nec postulauit nec voluit. p̄ pudoꝝ quoq; virgina lis cōtinentie sue et humilitate ingenite sibi et cu stodite verecundie.nō vt quidā vim fecit vt ep̄s fieret:sed ip̄e vim passus est vt ip̄e coactus episco patū accipet.cū fabiani loc⁹.i.loc⁹ petri ⁊ cathe dra sacerdotalis vacaret. Idē Cypria⁹. vij.q.j. sic ait. Factus est cornelius ep̄s de dei et xp̄i eius iudicio et de clericoꝝ pene omniū testimonio.de plebis q̄ tunc affuit suffragio.de sacerdotū anti quoꝝ et bonoꝝ virorū cōsensu.cum nemo ante se factus esset cum fabiani locus.i.cum locus pe tri et gradus cathedralis vacaret. Quo accepto de dei voluntate et omniū nostrū cōsensu firma to quisquis iam ep̄s fieri voluerit foris fiat ⁊ neces se est. Hec habet ecclesiastica ordinationē qui ec clesie vnitatē nō tenet.quisq; ille fuerit licet de se multum iactans ,pphanus est: alienus est: foris est. Et cum post p̄mū esse nō possit.quisq; post vnum qui solus debet esse factus est:iam non se cundus ille ꝑ null⁹ est.hec ibi. Et in capi.se.sub dit. Nouitianus episcopus nō est qui cornelio e piscopo i eccia a.xvj. coepiscopis facto. adulter atq; extraneus episcopus fieri a desertoꝝ p̄ am bitum nititur ⁊c. Et in in capitulo deniq;.que stione eadem. Ostendit q; sit detestabile crimen scismatis. Sed et dyonisi⁹ alexandrin⁹ episco-

pus de quo supra ad nouatũ scripsit epistolaz in hec verba. Dyonisius nouato fratri salutem. Si inuitus vt ais in hoc venisti ostendes in eo si desinas volẽs. Oportuerat equidẽ pati oĩa ne scinderet ecclesia dei. Erit nõ inferior gloria sustinẽ martyriũ ne scindat ecclesia: q̃ est illa ne idolis immolet: immo ſm meam sententiã maius hoc puto esse martyriũ. Ibi vnusq̃sq; p̃ sua tm̃ aia: hic aũt p̃ oĩ ecclesia martyriũ sustinet. Sed nũc siue tu suadere siue etiã cogere potes fratres redire ad cõcordiã. maius tibi erit emendatõis meritum q̃ fuerat culpa cõmissi. q; illud nõ imputabit: hoc etiã laude dignũ ducet. Si vero illi in incrudelitate pmanserint: tu tñ saluas aiam tuã. Vale pacẽ desiderãs quã tibi imprecor. ¶ Cornelius aũt papa vt in quadã sua epla scribit inqt ¶ hic nouat⁹ cupiditate epatus quã intra se latenter gerebat. in hec oĩa mala decidit. ex eo aũt maxime elatus est. q; quosdam de cõfessorib⁹ viros optimos. inter ipa initia hui⁹ erroris sibi assumpserit. qui etiã scõo p̃ fide x̃pi cõfessores extiterãt et q̃ oĩa tormentor̃ genera p̃ x̃pi fidei superauerant. Sed isti deo miserante cũ oĩa diligenti⁹ perspexissent nouatũ cuncta fraudibus agere t mendacijs atq; piurijs. et q; bonitatem ad hoc solũ simularet vt decipet ignorãtes: cũ magna execratione eius ad ecclesiã sunt reuersi. ¶ De hoc cornelio papa sic ait ¶ Hieronym⁹ li. de viris illustribus. Ad corneliũ vrbis rome epm extant octo epistole cypriani. Scripsit et ipe corneli⁹ quasdaz epl̃as inter quas extat epistola de synodo romana et affricana: t alia de gestis synodi: alia de nouatiano. Rexit aũt ecclesiã sub gallo et volusiano duob⁹ annis t martirio coronat. ¶ Hui⁹ aũt martiriũ ex gestis eius sic habet. Audiẽs decius cesar q; ipe cornelius multos ad x̃pm cõuerteret. p̃cepit vt vbicũq; inuenti essent christiani sine audientia punirent. Cornelius igit cũ suis clericis cõprehensus exilio relegat. Vbi a sancto cypriano carthaginensi epõ et alijs multis p̃ls est cõfortatus. Inde aũt reductus decio est p̃sentat⁹. Et dũ immobilis pmaneret: plumbatis et flagris cesus duct⁹ ad templũ martis aut sacrificare ei aut decollari iubet. Cũ aũt duceret ad locũ. cerealis miles rogauit eũ vt ad domũ suã diuerteret: vt p vxore sua salustia paralitica iam p quinquennũ oraret. Quo facto cũ viginti t vnus q̃ cũ eo erãt vidissent incolumẽ factã surrexisse: ipe cum dicto cereali et vxore ei⁹ baptizati sunt. et ducti oẽs iussu imperatoris ad templũ martis. cuz expuissent in idolũ omnes decollati sunt.

Cui successit in .§.XII.

pontificatu Lucius primus natione romanus. q̃ sedit annis trib⁹. ¶ hic primo in exiliũ missus. sed postea dei nutu ad ecclesiã reuocat⁹ suã: a valeriano impatore capite truncat⁹ est tercio nonas maij. vt habet ex gestis pontificũ. ¶ hic p̃cepit vt duo p̃sbyteri t tres diaconi oñi loco epm nõ deserent ob testimoniũ ecclesiasticũ. Qui cũ ad passionẽ pgeret. potestatẽ dedit oĩs eccie. Stephano archidiacono suo. Usi ipe martirio coronato stephan⁹ natione romanus in cathedra petri collocat. ¶ hic cõstituit vt sacerdotes et leuite vestib⁹ sacratis in vsu quotidiano nõ vterent: nisi in ecclesia tm̃. Sedit aũt annis septẽ et martirio coronatur. Nam vt ex gestis ei⁹ habet. cum verbo et exẽplo multos gentiliũ cõuertisset t plurima corpora sanctor̃ martirũ sepelisset. Valerian⁹ et galienus x̃piani noĩs p̃secutores ¶ eũ summo studio pquiri fecerũt: vt eũ et clericos aut sacrificare cogerẽt aut diuersis supplicijs interirẽt. Dederũtq; edictũ vt quisq̃s eos p̃deret: eor̃ diuitias obtineret. Usi decẽ hui⁹ clerici cõprehensi sine audiẽtia sunt decollati. Sequẽti die cõprehensus stephanus papa cũ multitudine clericor̃. solus ante tribunal iudicis introiuit: manẽsq; immobilis ad templũ martis ducit vt ip̃m adoraret aut statim capite puniret. Quo dũ pueniss̃et: orauit deum vt templũ destrueret: et statim maxia ps templi corruit. et militibus p̃ timore fugientib⁹ solus stephan⁹ cũ alijs x̃pianis ad cimiteriũ sancte lucie prexit. Audiẽs autẽ valerian⁹ q; x̃pianos ibi collectos ad tolerantiã p̃ fide x̃pi animaret. misit milites plures p̃ior̃b⁹. q̃ veniẽtes inuenerũt eũ missam celebrantẽ stantez intrepidũ et cepta pficientẽ: sic eũ in sua sede decollacauerũt. Cui successit sixtus in pontificatu vrbis. ¶ Hui⁹ stephani pape tpe imperãte valeriano. mellon⁹ quidaz de maiori britannia oriund⁹ romã veit. vt patrie sue tributũ solueret (vt refert Vincẽ. in spec. histo. ex gestis ei⁹) et impatori seruiret. Ibiq; sicut mos erat ad templũ martis cũ socijs suis ductus est vt sacrificaret. Audiens aũt q; stephan⁹ papa paucis x̃pianis euangeliũ x̃pi p̃dicaret: accessit illuc et deuote verba ei⁹ audiens: cõuersus ad fidem baptisma recepit. Et ab eo instruct⁹ quicq̃d habebat vendidit et p̃ciũ pauperib⁹ erogauit. Quẽ p̃fatus papa sibi adherentẽ p̃ omnes gradus vsq; ad sacerdotiũ p̃mouit. Cũq; ieiunijs et vigilijs instaret. q̃dã die missaz eo celebrãte viderũt ipe et papa angelũ dei stantẽ a dextris altaris. Qui pacta missa dedit ei virgã pastoralẽ quam manu tenebat dicẽs. Accipe virgã sub qua regas populũ ciuitatis rothomagensis in faustrie finibus. Tibi eñ ibi p̃paratus est a deo locus. Licet aũt labor̃ incognite vie tibi sit onerosus: nequaq̃ tñ tibi timendũ est quoniã sub vmbra alarũ suar̃ p̃teget te dñs iesus christus. Tunc accepta benedictione iter arripuit. Et cum venisset antisiodorum virgã tenẽs quã ab angelo acceperat. quendam bipenni vulneratuz cuius pes erat in duas partes diuisus. facta oratione ilico sanauit. Ibi ergo residens et ministerium suum fideliter implens. multis virtutib⁹ et miraculis clarus in pace quieuit.

¶ Capitulum. viij.

Post interfectionẽ

galli et volusiani filij eius q̃ duob⁹ annis impauerat et emiliani q̃ tyrannice sperũ inuaserat post eos: et trib⁹ mensib⁹ regna-

uerat. sumpserũt imperiũ. Valerianus cum ga/
lieno filio eius. Et valerian⁹ quidez in grecia ab
exercitu augustus galienus rome a senatu apel/
latus est cesar. Ceperũt aũt imperare ſm eusebiũ
in cronicꝭ. anno dñi. cclvj. Hic valerian⁹ ſm eu=
sebium in ecclesia. histo. li. vij. miro mõ supza ce=
teros q̃ ante fuerãt. human⁹ et benignus extitit
erga famulos dei. ita vt in initijs multo benigni=
or illis videret: qui noie saltim xpiani dicebant.
Intantũ venerabat seruos dei: vt oĩs dom⁹ eius
ecclesia dei esset. Et in quadã cronica de bonita=
te ei⁹ priori legit. q ei⁹ vita apud romanos lau=
dabilis fuit. adeo vt ex decij decreto atq; oĩm vo
to t collapsos reipublice mozes in meli⁹ reforma
ret. censor est fact⁹. Que quidẽ dignitas rome an
tiquis tpib⁹ in vsu fuit: et nũq; nisi viris sanctis t
grauib⁹ imponebat. Ob officiũ cũ decius impe=
rator imponeret valeriano tũc ciui nobili: his v/
sus est verbis. Felicẽ te inqt valeriane toti⁹ sena
tuscõsultus snia: toti⁹ orbis romã suscipe censam
quã tibi romana respublica cõfert: quã hodie so=
lus etiã inter mortales iuberis iudicatur⁹ de mo
ribus oĩm. Tu extimabis q̃ in curia vel ĩ palatio
manere debeãt. Tu etiã equestrẽ ordinẽ in anti=
quũ statũ reduces. Tu censib⁹ modũ pones. Tu
vectigalia formabis. Tibi legũ scribendarũ au=
ctoritas dat. Tibi de ordinib⁹ militũ iudicandũ
est. Tu arma respicies. Tu de nostro palatio. Tu
de iudicib⁹. Tu de pfectis eminẽtissimis iudica/
bis. excepto pfecto vrbis rome: exceptis ꝓsulib⁹
ordinarijs et sacroz rege t maria virgine vesta=
lium si incorrupta pmanserit. Laborabunt tñ illi
vt tibi placeãt: de quib⁹ iudicare nõ potes. Ad
quẽ valerian⁹ onus tãte dignitatis declinãs: sic
rñdit impator. Queso sanctissime imperator ne
me ad hanc dignitatẽ alliges vt de pl̃o romano
iudicẽ de senatu. de militib⁹. de totius orbis iudi
cibus. hec sunt q̃ augusti noie tenent. Apud nos
impator censura desedit: nõ post hoc implere pri
uatus. veniã igit huj⁹ nois peto cui⁹ vita impar
est: impar est cõfidentia. cui tpa repugnãt vt cen
suram hoĩm natura nõ ferat. Quib⁹ auditis im=
perator cũ senatu vna voce dixerunt. Valeriani
vita censura est. Ille de oĩbus iudicet: q̃ est melio
or oĩbus. q̃ nullũ habet crimẽ cui nihil p̃t ab alijs
obijci. qui ab ipa puericia semp grauis. prudẽs.
modestus. et bonoz amicus fuit. Nã et prim⁹ ge
nere emendat⁹ vita doctrina clarus: morib⁹ sin=
gularis. Ex ista igit fama et morib⁹ p̃cedentib⁹
factus est postea impator. et vt dictũ est supza in
principio sui imperij fuit xp̃icolis plurimũ beni/
gnus: sed tandẽ depzauat⁹ est et a veritate deie/
ctus: p quendã doctorẽ pessimũ. magistrũ et do=
ctorẽ egyptioz magorũ. ita vt iustos t sanctos vi
ros psequi et interimi iuberet tãq; qui aduersarẽ
tur magicis artib⁹ q̃bus ipe valerian⁹ se subdide
rat. Qui ad tantã insaniã crudelitatẽq; deuenit.
vt primo e palatio expulsis q̃ xp̃i nois assertoz es
erant. Deinde rome ac p vniuersum orbẽ octau⁹
a nerone. grauissimã psecutionẽ cõtra xp̃i eccle=
siam excitaret. in qua et rome stephan⁹ papa mar
tyriũ suscepit. Cui successit Sixt⁹ secundus vt di
ctum est.

Sed diligẽter hic §. I.

aduertendũ de passis sub decio. Nam fuerũt plu
res decij. Prim⁹ fuit impator post philippũ oc=
cisum ab eo. qui alio noie nõ vocabat. Et sub eo
quidã dicũt fuisse passum Sixtũ papã cum lau=
rentio archidyacono suo. Et ab eis fuerũt requi
siti thezauri eccie. i. philippi impatoris. q̃ scz fili⁹
philippi occiso patre a decio sibi timẽs. cõmenda
uit thezaurũ eccie beato Sixto eccleſie romane
p̃sidenti pauperib⁹ erogandũ. Sed huic assertio
ni cõtradicit. qz ille decius imperauit. vt ptz su/
pza anno cũ dimidio et sub eo passus est fabian⁹
papa. Et inter fabianũ t sixtũ fuerũt plures an/
ni et plures põtifices scz. Cornel⁹. lucius. stepha
nus. et postea sixtus. Ex quib⁹ ptz q̃ nõ sub illo
primo decio passus est sixtus cũ laurẽtio: sed fuit
ali⁹ decius impator q̃ vsitatioz vocabulo diceba
tur galien⁹ sub q̃ noie ponit hic in numero impe
ratorũ fili⁹ valeriani de q̃ est sermo. Dict⁹ est eĩ
galien⁹ et decius. et sub isto videt potius passus
sixtus cũ laurẽtio. Nec obstat de thezauris phi=
lippi req̃sitis. qz cuz essent magni t pontifici xp̃ia=
norũ audissent cõmendatos: potuit extimari per
p̃decessores ad sixtũ pueniſſe: et sic ab eo exquiri.
In alia tñ cronica reperi q̃ iste deci⁹ sub q̃ passi
sunt sixtus t laurenti⁹ nõ fuit impator: sed prefe=
ctus vrbis vel cesar tñ. qui iussu valeriani impe
ratoris p̃fati p̃dictos sixtũ et laurentiũ martyres
fecerũt. Helinand⁹ aũ dicit q̃ et gallus impator
q̃ p̃cessit valerianũ dict⁹ est etiã decius: qz bino/
mius. Vincen. in Spe. histo. dicit q̃ miro mõ di
scordãt historie de martyrib⁹ q̃ passi sunt sub de=
cio. Nã et cornel⁹ papa dicit passus sub eo. et eu
genia virgo q̃ fuit tpe cornelij legit passa imperã
tibus valeriano t galieno q̃ fuerũt post deciũ: ac
etiã post volusianũ et gallũ. Sed si cõsideret q̃
fuerũt plures decij. qz duo vel tres licet prim⁹ tñ
sub dicto noie impator nuncupet: erit facie ꝓcor
dare. Nã isti duo valerian⁹ t filius ei⁹ galienus
dict⁹ etiã decius: siue alter p̃fect⁹ vel cesar tñ: iuſ
su eoz dirã psecutionẽ mouerũt ꝓtra xp̃ianos p
orbẽ et diutinã. Nã tenuerũt imperiũ. xv. annis.
et ambo male fortunati fũt. Cum eñ sapor rex
persarũ syriã ciliciã et capadociã romanas ꝓuin
cias debellaret. Valerianus impator hec audi
ens. infinita armatoruz milia vndiq; cõtrahens
venit antiochiã. ibiq; bellum cõtra persas dispo
nens transito eufraten in mesopotamiã applicuit
ibiq; leuia prelia cum satis feliciter gessisset. po/
stremo in eo loco diuino disponente cõsilio com=
missum est prelium. vbi nec vigor nec disciplina mi
litaris aliquid valuit. Nam victus atq; fugatus
omnẽ quasi exercitũ amisit. Sed et ipe ad postre
mum fugiens a persis insequentib⁹ eum captus
est: regi persarũ tradit⁹. qui eum ignominiosa cõ=
senuit seruitute. Naz donec vixit impator ipe va
lerian⁹ ac moderator romani iperij: hãc infamis
officij penã se ptulit vt huni acciuis regẽ saporẽ

equum ascensurū in humeris suis susciperet. Et vt dicit Orosius. iusto dei iudicio tānepharij in sanctos actor delicti scz psecutōis in xpicolas ac pbrosa punit⁹ est morte. Capto aūt valeriano soluunt pene repēte vndiqz pmissu dei circūpost te gētes. laxansqz habenis in oēs romanor fines inuehunt. primo germani penetratis alpib⁹ italiam irrumpētes rauennā vsqz pueniūt. Alamāni gallias quagātes cuncta cede flama rapinisqz diripiūt. Macedonia. pontus. asia. gothor inundatione vastant. Sarmate pannonias depopulantur. Germani vlteriore abrasa hispania potiūtur. Preterea cōspiratione intrinsec⁹ tyranni insurgunt bella ciuilia. fundit vbiqz romanor sanguis q ti effudcrāt innocentē xpianor sanguinē: romanis barbarisqz seuientibus.

Galienus quiet §.II.

decius scōm aliquos dictus est filius valeriani. postqz rerū summa capto patre sol⁹ obtinuit. claro dei iudicio territ⁹. patris t collegc mot⁹ exemplo: mitius leniusqz erga xpianos agere instituit datisqz decretj inhiberi supplicia psecutiones cessare pcepit: ac pacē ecclesijs trepida satisfactōe restituit. Cum aūt valerianū imperatorē carcer p/sarū inclusum teneret. regest principes plures q regi sapor auxiliū tulerāt. cōtra romanos in bello cōsuluerūt vt valerianū romanis redderet et tanta victoria prudēter vtereť. Et inter ceteros vesonius rex potentissim⁹ in hec verba scripsit. Sapori rege persarū. vesonius. Si scirem romanos posse penitus vinci. gauderē de tāta tua victoria quā tibi dij dederūt. Sed qr vel facto vel virtute gēs illa vinci nō pt. Elide ne q senē impatorē vicisti atqz cepisti: imposterum tibi tuisqz cedat in malū. Cogita qō nationes ex hostib⁹ vectigales fecerint a qbus se bello victi fuerant vt galli carthaginenses rex mitridates. q̄revtere pacis occasione et valerianū romanis redde. Deniqz extere nationes scz batriani. hyberi. albani. et aliarū gentiū duces scripserūt galieno et romanis auxilia pollicentes vt valerianus de captiuitate liberareť. Galien⁹ aūt valeriani filius homo natura lasciuior. cōperta patris captiuitate: gaudebat: iocabat: cum esset oīm ingens merot. q romanor princeps captiuitate p ficca teneret quē in vltū filius relinquebat. Nec ad patris miseriast tantū dedecus mouebat romani imperij corde voluptatib⁹ stupefacto: sed ab his qui circa eū erant inquirebat. Quid hodie in prandio habem⁹ et q voluptates nobis pparate sunt. Et quasi secur⁹ vacabat luxurie. cū in ei⁹ cōtemptū multi in diuersis puincijs se imperatores appellassent. Interea macrin⁹ vel vt alij scribūt marcianus. q syriacos regebat exercit⁹. post valeriani infortuniū querentib⁹ ordinū principibus qd facto opus esset: balista quidā ex legatj in quētu oīm ait. Ego cōmilitones bonū principē quero. qui labentē rempublicā restituat. Sed qs tandē et q valeriani locū possit implere nisi macrinus. quē amplissim⁹ ordo senatust valerian⁹ imperator egiptū et syriā magnā imperij ptē romani crediderūt. q est fortis et cōstans integer. et qō magis ad imperium ptinet diues. Indeqz cōuersus ad macrinū dixit. Accipe locū meritj tuis debitū macrine. atqz ita agas. vt roman⁹ pl's et principem factū gaudeat. Ad quē macrinus reprehensibile est valde balista imperiū desiderare solum vt presit: sed ad petendū vt nō solū sibi et liberis sed reipublice vtilis sit. Ego aūt ea mēte imperium recipio. vt romane reipublice subueniā atqz pestē illā humani generis galienū a gubernaculis submoueā. Et vt historici volūt nullus eo tpe aptior ad rempublicā regendā erat. Huic rei accedebat q duo filij ei⁹ macrinus iunior t quiet⁹ viri fortissimi erāt. et tota mente in bello ruebāt: adeo vt essent legionib⁹ exemplo.

Itaqz macri §.III.

nus susceptō impio vndiqz auxilia petit. et ꝯgregato maximo exercitu ac fortissimū cōtra galienum iter arripuit. Quo audito: aureolus q illiricos regebat exercit⁹. cogētibus militib⁹ in galieni cōtemptū etiā ipe imperiū sumpsit. Et cū maximis copijs aduenienti macrino occurrit. Et cōmisso plio post grauē vtriusqz exercit⁹ cedē. tandem macrin⁹ vincit et in fuga cōprehensus occiditur. Aureolus aūt potit⁹ victoria: oēm macrini q supfuerat occupauit exercitū. Qui viribus potēs in illirico imperauit omnēqz circapositā regionē sibi parere ꝯpulit. Odolenach⁹ aūt palmirenus q ꝑ romanis orientales regebat exercitus sperās sibi has legiones quas in pſidiū syrie macrin⁹ cū filio relinqrat cōiungere. cōgregatis orientalib⁹ viribus i syriā trāsijt: atqz quietū macrini filiū bello victū obsedit. Cūqz aliqđiu milites q cū quieto erāt cruciarent fame pualida: auctore balista iuuenē occiderūt. piectoqz p murus corpe: obdenacho se oēs dederūt. Itaqz obdenachus post hanc victoriā totū fere orientē obtinuit. Sicqz orientē obdenach⁹ illiricū aureol⁹. italiam galien⁹ eo tpe potiebant. Obdenachus igit post orientē obtentū. videns se tot legionibus fortē ꝯtra psas bellū vt valerianū liberaret gerere statuit. Itaqz ex oi pene oriente cōtractis auxilijs ꝯtra psas pergens in pliū. eos deuicit et nisibim et charras ciuitates nobilissimas obsedit et cepit omnēqz mesopotamiā quā occupauerāt recepit. Et postremo cū ipo rege parū difficillimo bello cōgrediens: ipm fugauit t vicit. In q bello cepit regis thesauros. Et sic obdenach⁹ rē romanam in oriēte statū pristinū restituit. Et cū nihil aliud ageret nisi vt valerianū liberaret estuabat qtidie ac i alieno solo et locor difficultatib⁹ optimus impator p republica fidelissime laborabat. Qō vbi cōperit galien⁹ ptcipato impio augustum vocauit obdenachū. Qō factū senat⁹ populusqz roman⁹ gratanter accepit. Demum obdenachus reb⁹ in oriēte feliciter gestis. multis bellis victor a meonio cōsobrino suo qt ipe ad imperiū aspirabat. cū filio suo herode magna iactura imperij occis⁹ ē. Fuit aūt hic obdenach⁹ qō negari

nō ꝑt vir manu lingua. atq; prudētia singularissimus. et in bellicis rebus solertissimus ⁊ fortunatissimus. Fuit ⁊ in iuuētute sua venationib⁹ multum deditus. leones pardos ⁊ vrsos occidit cum eis cōgressus. Huius obdenachi vxor zenobia fuit mulier mirabilis ⁊ viro suo fortior perhibet. Casta sobria prudens. Erat illi vox clara ⁊ virilis seueritas: vbi necessitas postulabat tyrannorum vbi pietas requirebat bonorū principū clemētia hystoriarū maxime oriētaliū tenax. adeo vt illas abreuiasse dicat. Oim ꝑterea linguarū pitissima Hec mortuo viro nō vt mulieres solent fletibus vacauit: ꝫ virili aio interfectores viri ꝓsecuta occidit. Quib⁹ occisis galeata ad cōtionē venit cū velo purpureo gēmis dependentib⁹. in q̄ contione detestans galieni luxuriā. exercit⁹ in verba filiorum timolai et terremani iurare fecit. Et q̄ ipi pueri erant: ipa cōtra galienū imperiū oriētis tenuit. Galien⁹ aūt rome luxurie ⁊ cōmessationib⁹ vacās. audiēs obdenachū occisum ꝓsis bellū inferre statuit: serā nimis patris vindictā querens Collectis igit copijs. eracliano quidā vni ex ducibus tribuit negociū belli cōtra persas. At zenobia audiēs illū ad ꝑtes illas aduenisse. timens ne victis persis auferret filijs imperiū oriētis: ꝓgressa cū eo in bellū: oēm exercitū eius vel occidit vel cepit. Nō audiēs galien⁹ a ꝓposito destitit.

Per idē temp⁹ §. IIII.

emilianus in egiptū sumpsit imperiū. Hunc emilianū bellis exercitatissimū. orientales duces qui bellis supfuerāt aut q̄ in ꝓsidijs ꝓuinciarū erant modiū galieni imperiū accipe coegerūt. Qui statim inuitus assumpto imperio thebaidā atq; egiptum ꝓuagatus est. atq; barbaror⁹ gentes q̄ se p romanas ꝓuincias effuderāt: magna virtute belli ꝓmouit. Insup occupatis horreis vbi in subsidium vrbis magna copia frumenti seruabat: romanam vrbē horrēda fame afflixit. ¶ hūc emilianum postmodū theodorus galieni dux cruentissimo bello cū eo peracto cepit: et cathenis vinctum galieno ad vrbē destinauit. Post quē alexander quidā se imperatorē in egiptum noiauit Qui ab eodem theodoro captus et occisus est.

Cūq; hec in oriēte tāuarie generent: q̄bus insitum est noua semp desiderare dominia. cū viderent galienū in luxurie improbitate ꝓsistere. postumiū quendā ex romanis ducib⁹ ad imperium vocauerūt. Erat aūt vir iste in bellis fortissimus in pace cōstantissim⁹: atq; in suis actib⁹ cunctis grauissim⁹ vsq; adeo: vt galien⁹ ei filiū suū salenium nutriendū traderet q̄si ⁊ vite custodi: ⁊ morum et actuū imperialiū institutori. Qui vt q̄dā tradūt fidez fregit. et eo occiso imperiū sumpsit. Sed alij referūt q̄ gallici eū imperatorē vocarūt et p milites ab eis missos filiū galieni occiderūt. Huc postea galien⁹ ꝓsensit pacē cū aurelio q̄ se in illirico imperatorem fecerat inijt. studio oppugnandi postumiū: q̄ galliā a barbaris occupatā et ab eis liberatā regebat. bellūq; inuicē gerentibus aureolo cū postuio: mō feliciter mō infeliciter egerūt. demū expulso galieno de imperio. cū postumius q̄ prius erat multū dilect⁹ nimis rigide ac seuere se gereret: a lolliano quodā duce ⁊ magna ꝑte exercit⁹ ꝓsentiēte occisus est. Quo occiso lollianus in locū postumij subrogat. Et sibi delatū a gallicis exercitibus sumpsit imperiū. et germanos q̄ intra galliā se effuderāt victos ⁊ expulsos in pace restituit. Sed ī hac pace morāte occisus est dolo a victorino filio victorie. Hic q̄ in gallijs imperiū sumpsit fortissim⁹ in bello. ac ꝑter libidinē optim⁹ imperator. Sed oīno libido et mulierum voluptas sic cū pdidit: vt nēo ex antiqs scriptoribus ausus sit eius vitā in literas mittere quē cōstat iudicio oīm per effrenatam libidinē debuisse puniri. Hic nō diu post assumptū imperiū a q̄dā cui⁹ vxorē stupraverat subito cōfossus gladio interijt. Post occisum in gallijs victorinū. cū gallici exercit⁹ aliq̄diu de eligēdo imperatore vacillassent: demū marius quidā militari tumultu fact⁹ est imperator. Qui etsi esset fabri ferrarij fili⁹: tñ ꝓpter maximā corpis fortitudinē ad plures dignitates vocat⁹ est. et demū imperialē. Sed hic occisus est a quodā milite: q̄ quondā in fabrili officina minister ei⁹ fuerat. Quidā etiā ex romanis ducib⁹ q̄ in pannonia regebat exercit⁹ ingenuus noie. a mesiaticis legionib⁹ imperator est fact⁹. hic aūt ꝓpter singularez animi ⁊ corpis virtutē sp a galieno suspect⁹ est habitus. et potissime q̄ militibus erat acceptissim⁹. Quo audito galien⁹ q̄ et si luxuria ꝓditus. tñ vbi necessitas imminebat erat vehemēs velox et fortis. cōgregato ex italia exercitu cōtra ingeniū ꝓfectus est. et difficillimo bello cū eo pacto vicit fugauit et illū occidit. In q̄ apparuit crudelitas ⁊ ferina rabies galieni. Nā oēs milites eo bello captos iussit occidi. et ciuitates q̄ ingenuo fauerāt deseuiens: illas virili sexu vacuas dimisit. Sed nec afri defuerūt. qui cū audissent galienū inter popinas ⁊ balnea cū leonibus disputare. et ipi imperatorē quendā ꝓcōsulē noie celsum nuncuparūt. q̄ septima die sui imperij a galiena galiem ꝓsobrina occisus ē. Inter tot bellicas clades q̄ sub galieno emerserūt etiā terremotus grauissim⁹ fuit. q̄ multa oppida ⁊ ciuitates ī oriēte corruerūt habitatorib⁹ oppressis. Fuerūt ⁊ ꝑ multos dies sup terrā densissime tenebre: auditū est ⁊ tonitruū maximū. nō tonāte celo sed mugiēte terra: ex q̄ multi terrore mortui sunt. ¶ et ipa roma motu vehemēti ꝓcussa est. Preterea et mare extra limites suos ⁊ termios erūpēs multas vrbes submersit. ꝫ ⁊ pestilētia q̄ sub volusia/no ⁊ gallo cepat ita romā fatigauit: vt q̄nq; milia vna die pari morbo perēt. ¶ ⁊ bizantior ciuitas nobilissima trahie naualib⁹ bellis clarissima. ꝑ galieni milites ita vastata ē: vt ꝓsus nēo ex ciuib⁹ supesset ꝑter paucas p orbē dispsos: q̄ tñ postea p cōstantinū magnū instaurata est. His tantis malis fessa ⁊ q̄ssata respublica labē illā improbissimā galienū sustinē nō valuit. Nā et si fuerit poeta clarissim⁹ ⁊ ad oēs artes ingeniosissim⁹ luxuria oīa corrūpente. naturā suā sp ī deteri⁹ vertit atq; ad crudelitatē pronus in dicta causa multos ex

ciuibus occidit. Cūq; iam effectus esset senatui ⁊ populo romano exosus, tractarūt aduocare aureolū qui in illirico imperabat ad vrbē, vt ipe imperiū assumēs galienū amoueret. Ad qō efficiendum aureolus cū exercitibus suis italiā intrauit. Hoc ꝓcipiens galienus ei cū copijs suis circa mediolanū occurrit ad bellum inuicē pagendū. Qz ibi ipe galien⁹ a q̄busdā ex ducib⁹ suis occisus ē.

Prefatis valeria §.V.

no et galieno imperantib⁹: martyrio coronati sūt multi diuīsis locis. Nā valeriano capto a rege p/sarū vt dictū est, q̄ tā septē annis potit⁹ erat imperio: postea galienus filius eius impauit solus annis octo q̄ et decius vocat⁹ est. Inter ceteros aūt insignis doctor ciprian⁹ eius tpe martyrio coronatus est. Et aduertendū q̄ hic ciprianus nō est ille q̄ magus existens quodā tpe postea ꝓuersus ad fidē et factus demū epūs passus est martyriū cū sancta Justina. Hic enī fuit tpe diocleciani vt dicit infra. Iste vero tpe huius galieni seu decij vocati. De hoc igit sic ait hiero. in libro de viris illustrib⁹. Ciprianus afer. Carthaginensis episcopus glorioſe primū rhecoricā docuit. Exinde suadente p̄sbytero cecilio a quo et cognomentum sortitus est xp̄ianus factus. oēm substantiā suā pauperibus erogauit. ac post nō multū tpis electus in p̄sbyterū etiā carthaginensis epūs est cōstitutus. Huius ingenij supfluū est iudicē texere: cū sole clariora sint opa eius. Passus est sub valeriani et galieni principū pſecutōe octaua, eodē die q̄ et cornelius sed nō eodē anno. Cum enī vt ex gestis eius habet carthagini p̄dicationi instaret, patrino ꝓcōsuli p̄sentat. et cum a fide immutari nō valeret: in exilium missus est diutinū. Sed iussu astasij ꝓcōsulis qui patrino in officio successit ab exilio reuocatus: capite ab eo truncatus est. Cōtra quē cum lecta fuisset snīa ꝓdemnationis, dixit deo gr̄as: et speculatori iussit a suis dari certā pecuniā. Scripsit plura opuscula eloquētissimo stilo digesta⁊ ab ecclesia approbata dist. xv. Sancta romana. Scripsit enī librum de duodecim abusionibus seculi. Librum vnum ad donatum de gratia dei. Librum vnum de lapsis. libri vnū de aleatoribus. librum vnum de vnitate catholice ecclesie. Libri vnum de oro͂ne dn̄ica. Libri vnū de mortalitat⁹. Libri vnū de opere et elemosynis. Libri vnū de bono patiētie. libri vnū de zelo et liuore. libri vnum ad demetrium. Vnū ad fortunatū. vnū ad quirinū. vnū ad antonianū. vnum ad iulianū. vnū ad cecilium. vnū ad corneliū. Libros tres de laude martyrij. vnū de sacro calice. vnū de duobus montibus. Epistolas plures ad diuersas psonas. Et in libro quidē q̄ intitulat de gratia dei et abundātia melicie seculi. sic inter cetera inqt. Profluens largiter spiritus nullis finib⁹ premit. nullis metarum certarū spacijs frenat. manat iugiter exuberat affluenter. Nostrū tantū sitiat pect⁹ et pateat. q̄tū illuc fidei capacis offerimus tantū inundatōnis gratie haurim⁹. Paulisper itaq; te crede subduci in montis ardui verticē celsiorē. et inde specu⁹lare rerū infra te iacentiū facies. et oculis i diuersa porrectis ipe a terrenis contractibus liber fluctuantis mundi turbines intuere. Jam et seculi ipe misereberis tuiq; admonitus et plus deo gratus maioriq; leticia q̄ euaseris gratulaberis. Heu eñ esse inter innocentes innoxiū crimen est. Adalos quisq̄s nō imitat offendit. Cōsensere iura peccatis, et cepit licitū esse quod ꝓhibitū est. Quis enim illic pudor rex: q̄ integritas esse pt. vbi qui damnent improbos desunt: et soli qui damnant occurrūt. Ceterū quos diuites opinaris. hos etiam inter diuitias suas trepidos cogitatōis incerte. solicitudo discrutiat. ne predo vastet. ne pcursor infestet.. ne inimica cuiq; locupletioris inuidia calumniosis litibus inquietet. Non cibus securus somnusue cōtingit: gemat. licet bibat in cōuiuio suspirat. et cuz epulis marcidū corpus thorus mollior alto sinu cōdiderit: in pluma vigilat nec intelligit miser speciosa sibi esse supplicia: auro se alligatū teneri et possideri magisq̄ diuitias possidere. O detestabilis cecitas mentiū et cupiditat⁹ insane ꝓfunda caligo cū exonerare se possit et releuare ponderibus: pgit magis fortunas angentibus incubare ⁊ penalib⁹ cumulis adherere. Nulla in clientes largitio ē. nulla indigentibus ꝑticipatio: et pecuniā suam dicunt: quā velut alienam domi clausam sollicito labore custodiunt. Ex qua nō amicis nō liberis quicq̄. nō sibi denīq; impartiunt: sed ad hoc tm̄ possidēt: ne possidere alteri liceat. An tu vel illos saltem putes inter honorū insulas vel opes largas stabili firmitate securos. quos regalis aule splēdore fulgentes armor̄ excubantiū tutela circūstat maior illis q̄ ceteris metus est. Tā enī timere coguntur q̄ timent. Exigit enī penas pariter de potētiore sublimitas. Una igit placida et fida tranquillitas. vna solida ⁊ firma securitas. Si quis ab his inquietantis seculi turbinib⁹ extractus salutaris port⁹ statione fungat. ad celū oculos tollat a terris. et ad dei munus admissus ac deo suo mente iam ꝓximus. quicq̄d apud ceteros humanis in rebus sublime ac magnū videt: intra suā cōscientiam iacere glorietur. Nihilq; appetere tā de seculo pt: q̄ seculo maior est. Idē in libro de aleatoribus. Si oues delinquūt et pastores delinquentibus ignoscāt. nōne ipi se pōdere delinquentiū onerant. Quid queso est nos fideles q̄ manus q̄ ab humanis iniurijs expiata est et ad sacrificium dn̄icum admissa. q̄ ad laudē dn̄i in oraculo exurgit. q̄ signū xp̄i p q̄ tueri fronti imprimit. quid est inquit vt alee ludū exercens: laqueis diaboli vnde exuta est rursus implicet. Alea enī diaboli venabulū est et delicti vuln⁹ insanabile. Ibi diabolus presto est ad capiendū submissus. ibi perfidia. falsa testimonia. mētis furia. venale piurium. serpētinū colloquiū. illic rabiosa amicicia. fraternitas discordās. illic cōuicia ⁊ seua audacia. fera impatiētia. possessionū amissio. O aleator pigra neq̄cia. o man⁹ crudelis ad p̄culū sui armata q̄ paterna bona ⁊ opes alior̄ sudorib⁹ q̄sita igno-

minioso studio dilapidat. Allea est alueus mali. suplantatio amici. que nec lucrum (al's luctum) confert sed totū cōsumit. Hinc demū pauperes fiunt: hic iam ꝓsumptis oībus rebus suis. mutuis pecunijs se obruūt. hinc patrimoniū sine vlla fori pecunia amittūt. Ille quidē q̄ primū hūc ludū adinuenit instinctu diaboli q̄ eū suis artib⁹ adimpleuit ab imitatorib⁹ suis se colendū ⁊ sibi sacrificandū ꝓstituit. ita vt q̄ vellet ei⁹ studio adherere nō aī manū in tabulā porrigeret: nisi auctori ei⁹ pri⁹ sacrificaret. Christian⁹ aūt quicūq; es ⁊ alee tabula ludis. licet nō sacrifices: tū legis hui⁹ factoris pticeps es: et vtiq; xp̄ianus nō es. O q̄lis aleatoꝝ demētia q̄ insaniūt. peierāt. maledicūt. et diaboli caligine deorbati sibinuicē man⁹ inferunt. inuicē se deuouēt. ⁊ parentū originē p̄tib⁹ turbis dehonorāt. Et q̄ iam sepius vincī rursus ad nocenti⁹ studiū suadente diabolo animat. O ars infesta studētib⁹ ⁊ studiū libidinosum. qō nō diuitias ꝑ nuditatē ⁊ inopiā p̄stat. hec ille. Idē cyprianus in q̄dā libro ad iulianū ait. Idē mediator dei ⁊ hoim. hō xp̄s iesus sic actib⁹ ꝓprijs ⁊ dignitatib⁹ distinctis officia potestatis vtriusq; discreuit. ꝓpria volēs medicinali humilitate sursum efferri: nō hūana supbia rursum inferna demergi. vt etiā xp̄iani impatores ꝑ eterna vita pōtificib⁹ indigerēt: et pōtifices ꝑ cursu tīn tpaliuꝝ rerū imp̄ialibus legib⁹ vterent. q̄tenus spūalis actio a carnalib⁹ distaret incursib⁹: ⁊ deo militās minime se negocijs secularibus implicaret. ac vicissim nō ille reb⁹ diuinis possidere videret: qui esset secularib⁹ negocijs implicat⁹. hec ille. dis. x. Quoniā. vbi glo. dicit papatū ⁊ imperiū ab vno habere p̄incipiū scz xp̄o. q̄ fuit pontifex et rex regū. et distinctas esse illas dignitates: papā tū habere vtrūq; gladiū et vtroq; aliq̄n vti. Et ideo licet sint distincte. in exercitio tū subalternatim ita q̄ imp̄ialis dignitas subijcit papali vt inferior superiori. di. xcvj. Duo sūt. vt sicut vnus p̄inceps in vniuerso deus vicz ita in eccia vn⁹ monarcha scz papa. cui terreni simul et celestis imperij dīs iura cōcessit. vt dicit di. xxij. ca. j.

Hubisto etiā de/ §VI.

cio galieno ꝑ diuerse loca Dyonisius alexandrinus ep̄s passus est exiliū. Nā vt scribit Eusebius li. vij. historie ecclesiastice. Cū valerian⁹ cū galieno sanctos p̄sequerent. Dionisius iste vnū soluꝝ deū q̄ celū fecisset ⁊ terrā diceret adorandū. ceteros aūt neq; esse deos neq; adorari debere: in castrum quoddā deserti qō cetro appellat in exiliuꝝ mittit. ob hoc p̄cipue electū: q̄ loci incole gētiles erāt ⁊ idoloꝝ supstitionib⁹ satis dediti. Cūq; hostili aio dionisiū primo ⁊ satis aduersa mēte susciperunt. postmodū vero paulatim ꝑ dei gratiā verbum dīni his semiare cepisset: ꝑs maxia trucis et barbari ꝓpli relictis idolis cōuersa est ad deū verum xp̄oq; subiecta. Quo compto: rursum cum ad aliū locū vicinū quidē alexādrie ꝑ incolis desertū ac pene habitatorib⁹ vacuū transtulerunt ꝗbi ꝑ vrbis vicinitate nostroꝝ populi frequē tarent et tāq̄ odore pastoris recepto greꝝ letioꝝ ꝓstantioꝝ redderet agonib⁹. rursus missis cū centurione militaribus viris ip̄m dionisiū et cum eo gayum et petrū cathenis cōstrictos ⁊ diuersis cruciatibus afflictos. in desertū quoddā libie ptraxerunt. loco squalidissimo. et oi vsu hūanitat⁊ arente. et ibi nexos vinculis relinquerūt. Deniq; ferē quibusdā se insectantib⁹ rīdisse. Quid insectando me laboratis: caput meum ꝑ q̄ magnope fatigamini auultū ceruicib⁹ sumite. et donū magnū ad tyrannē deferte. Ve hoc sic ait hiero. li. de viris illu. Hic dionisi⁹ alexādrine vrbis ep̄s sub heracla scolā p̄sbyter tenuit: et origenis insignissimus auditor fuit. Hic in cypriani et affricane synodi dogma ꝓsentiēs. de hereticis baptizandis. ad diuersos misit ep̄las plurimas q̄ vsq; in hodiernū diē extāt. Ad fabianuꝝ antiochene vrbis ep̄m scribit de pnia. Et ad romanos ꝑ hypolituꝝ alterā. Ad sixtū papā q̄ stephano successerat duas ep̄las. et ad philemonē ⁊ dionisiū romane ecclesie p̄sbyteros duas. Et ad dionisiū eundē postea romane eccie ep̄m de pasca. Itē duo libri aduersus nepotē ep̄m. q̄ milianoꝝ corpale regnum suis scriptis asseuerat in q̄bus de apocalipsi Johannis diligentissime disputat. Et q̄tuor libri ad dionisiū romane vrbis ep̄m. Hic etiā dionisi⁹ in lib. iij. de baptismo quē ad philemonē scripsit. de se sic ait. Ego et tractat⁹ hereticoꝝ lego et traditōes eoꝝ pscruto. ⁊ si videar ad horā verbis eoꝝ pollui. Sed mihi multū ꝓfert hoc ip̄m: q̄ ex eoꝝ verbis arguere eos possum. deniq; cū aliq̄s ex fratrib⁹ cōpresbyteri ꝓhiberet me ne hereticā lectōe tāq̄ sceni alicui⁹ fetore polluerer. mihi visio quedā a deo ostēsa est q̄ me cōfirmaret et sermo factus est mihi. Lege oīa quecūq; in manus tuas venerint: q̄ ꝓbare potes ⁊ discernere singula q̄n quidē ex initio hec tibi fuit cā credēdi. Hec ille. Qui demū in pace quieuit anno galieni. xij.

De gregorio §. VII.

neocesaree ep̄o sic ait hiero. li. de vir⁊ illu. Theodorus q̄ postea Gregori⁹ appellatus est neocesaree ponti ep̄s. admodū adolescēs ob studia grecarū ⁊ latinarū literaꝝ de capadocia birritū ⁊ inde cesareū. palestine trāsijt iuncto fratre theodoro. Quoꝝ cū egregiā indolē vidisset Origenes cohortatus est eos ad phiam. In qua paulatim christi fidem subintroducēs: sui quoq; sectatores reddidit. Quinquēnio itaq; eruditi ab eo remittuntur ad matrē. E quibus theodorus ꝓficiscēs panegiricū eucharistias scripsit Origeni. Et cōuocata grandi frequētia ip̄o quoq; origene p̄sente recitauit: que vsq; hodie extat. Scripsit metaphrasim ecclesiastes. breuē quidē sed valde vtilem: et alie hmōi vulgo ferunt epistole. Sed p̄cipue signa et miracula que iam ep̄s cum multa ecclesiarū gloria ꝓpetrauit. Vnde Eusebius de eo sic ait. Stagnū quoddā erat in ponti regionib⁹ situm: piscibus copiosum. ex quoꝝ captura p̄dicuites redditus dīis suis p̄stabant. Ista possessio duobus fratrib⁹ sorte hereditatis obuenerat.

Sed pecunie cupiditas que pene omniū cordā mortaliū superat etiā fraternā vicissitudinē violauit. Cohibebaī a fratribus tpe captionis non taz ad capiendos pisces qz ad hoīes decipiēdos. hominū cedes ad bella mouebanī human⁹ sanguis p piscib⁹ fundebatur. sed dei prudentia aliquando affuit auxilium. aduentuscz gregorij videt plia mortescz virorz fratrescz germanos qđ causse existeret pro qua in exitiū sui suorūcz fratres accenderenī inquirit. Nullam nisi capture piscium reperit. Tūc ille cū p honore sui vtreqz ptes silu issent paululum. Nolite inquit o filioli ratōnales aīas pro mutis animātibus violare fraternaz pacem questus cupiditate dissoluere dei leges z natiure pariter violare. Sed vna mecū ad oram stagni exicialis accedite. Ego iam vos p virtutem domini omni certamine cruente contētionis absoluam. Et cum hec dixisset in cōspectu omnium virgam quam tenebat in manu ad pmas littoris vndas defigit. et ipe positis genib⁹ manus tendit ad celuz atcz excelso supplicat deo. Simul vt ille orandi finē fecit: statim sese vnda subducens z ausu velocior refugiens a cōspectu supno iussa discere abyssis suis reddiī. z arentē campum iā cōcordibus germanis derelinquit. Sed et in hodiernū frugum ferax esse dicī solum: quod ante fuerat nauū ferax. Memorat z aliud illustrius ab eo z diuini⁹ factū in quodā loco ruris angusti cū res posceret ecclesiā cōstitui rupis quedā vicini montis ex parte orientis obiecta. ex alia vo pterfluens fluuius spaciū quātū ecclesie sufficeret: denegabat. Et cū ali⁹ omnino nō esset locus. omnescz mesti agerent q solū ad cōstruendā ecclesiam nō haberent. ille plen⁹ fide pnoctatione i oratione dicī. z dñm iesum admonuisse pmissionis sue fideliter qui dixit. si habuerit fidē sicūt granū sinapis: dicetis monti huic tolle te z mittere i mare z fiet vticz. Cūcz hoc plena fidei deuotiōe deposceret ad lucē cocuntibus populis inuenta est rupis importuna secessisse tantū quātū spacij ad condendā querebaī ecclesiaz. Tradunī ei⁹ z alia qplurima. De eodē sic ait haimo. Gregorius iste cū aliqū p alpes transiret necessitate niuiū coactus ad phanū diuertit apollinis ibicz pnoctat Quo mane recedēte recessit z demon. Poscīī dare responsa sicut prius z obmutescit. Cōsuliī a sacerdote opponiī titul⁹ Gregorij aduent⁹. mox sacerdos occupat viam puenīs ad gregoriū querelam expulsi numinis exponit questūcz amissū deplorat. At ille scribit epl'am in hec verba. Gregorius appollini. Permitto tibi redire ad locū tuuz z agere que cōsueuisti. Hanc sacerdos ad phanū fert epl'am ponitcz iuxta symulachz. Adest iterū demon: iterū dat responsa. Tunc sacerdos in semetipm conuersus ait. Quomodo nō multomelior est Gregor⁹ isto apolline cui⁹ obtempat iussis. z descendens eadē hora ad gregoriū referēscz epistolam rei ordinem pandit. vtcz deo se offerat rogat. Tūc relicta gentilitate fact⁹ ab eo cathecumin⁹ cum se castissime vite z abstinentissime mancipasset etiam baptisma consequiī. Et intantū virtute fidei pfecit q beati Gregorij successor in episcopatu fuit.

Decio igiī im .§. VIII.

perante nō pmo qui impauit duobus annis z mēsibus sex vt ab aliquib⁹ dicīī. qz sixtus eo tempore papa nō fuit. nec secundo q cum volusiano p⁹ eū imperauit gallus dictus est Decius. Fm Ioelinandū eadem ratione: sed sub tercio decio q vsitatiori vocabulo dictus est galienus. et cuz patre suo valeriano imperauit annis quindecim. cuius tempore papa sixtus creat⁹ fuit. vel vt quibusdaz alijs placet sub alio quarto decio q nō imperator sed cesar a Galieno factus est: z valeriano nō patre pfati galieni sed pfecto tunc vrbis: passi sunt sixtus papa cū laurentio archidiacono eius. Qui Sixtus natus athenis studijs vacans pbus fuit Audiens igiī decius cesar q p Sixtum papā mīti cōuerterenī vel cōfirmarēī in fide christi: iussit cum sibi presentari. Et cum ante se ductum cū felicissimo z agapito dyaconib⁹ nullis blandimentis a pposito sancto mouere posset ad templum mandauit adduci vt aut dijs imolaret aut in carcerem truderēī. Cum sacrificare contemnens ad carcerem traherēī. Laurentius hoc audiens ad eum accessit dicēs. Quo pgrederis sine filio paī Quo sacerdos sancte sine ministro properas. tu nunqz sine ministro sacrificiū offerre cōsueueras. Quid g in me displicuit paternitati tue. Nunqd degenerem me pbasti. Cui cōmisisti dominici sanguis dispensationem. Cui sixtus respondit. Nō ego te desero fili necz derelinquo: sed maiora tibi debentur certamina. Nos quidē quasi senes leui oris pugne cursum recipimus: te aūt vt iuuenem manet glorioſior de tyranno triumphus. post triduum me sequeris sacerdotē leuita. Cōmisit itaqz ei vt thesauros ecclesie qui. s. superant vel exoblatis a philippo impatore vel ab alijs cōuersis ad fidem diuitibus paupib⁹ distribueret. Qđ et fecit christianis indigentibus qui latebant dispēsans quesitis ab eo. Et in domo vidue ingrediēs in qua multi fideles occulti manebant. elemosynis datis illam a dolore capitis sanauit diu detētam. z in domo alterius christicole cecū illumina uit. Presentatus iterū sixtus decio cū ei assentire non vellet. decreuit valerianus pfectus illū duci ad templum martis. Cui si nō sacrificiū offerret. capite punireī. Cū autē duceret Laurēti⁹ feruore spiritus instigatus. cepit clamare post eū. Noli me derelinquere pater sancte. qz thesauros tuos iam expendi quos tradidisti mihi. Tunc milites audientes nominare thesauros. laurentiū tenentes ad deciū pduxerūt. Sixtū vo cū agapito z felicissimo decollauerunt. Presentat⁹ g Laurentius decio. traditus est ab eo valeriano pfecto vt exquireret ab ipso thesauros ecclesie. z si sacrificare nollet: varijs supplicijs interimeret. Valerianus aūt tradidit eū ypolito carcerario custodiēdum. Ingressus laurentius carcerem. inuenit ibi quendam lucillum nomine qui ex nimio ploratu amiserat visum. Cui laurentius pmittens lumē

reddere: si in christuz crederet. itaqꝫ cõuersuz ad fidem ꝛ baptizatum subito illuminauit. Et alijs pluribus ad eũ accedentibus cecis restituit lumẽ. Quod cernens ypolitus ait ostẽde mihi thesau/ros. ꝛ laurentius ad eũ. Non solum o ypolite the saurum tibi ostendo: sed si credideris in christum vitam eternã tibi ꝓmitto. Credente igitꝫ ypolito ꝛ baptizato ait. Vidi alias innocentiũ letas gau/dere. Vnde totam familiam suam baptizari fecit.

Post hec mandauit Valerianꝰ ypolito vt lau rentiũ pñtaret. Qui corã eo adductus cũ inqui/rereꝫ de thesauris. petijt triduanas inducias ad eos manifestandos. qui egressus a cõspectu eius infra triduũ collegit omnes ꝙs reperit ꝓ orbem paupes ꝙbus elemosynã dederat ꝛ ante eũ sil'ad duxit in palatium dicens. Ecce thesauri eterni q̃ nunqꝫ deficiunt. Nam quos requiris manꝰ pau/per in celestes thesauros deportauerunt. Et cuz interrogatus a decio cesare deos blasphemaret: iussit eũ scorpionibus cedi. ꝛ omniũ tormentorum genera añ eũ afferri. Quẽ cũ sacrificare dijs suis iuberet vt illa euaderet. Rñdit laurentiꝰ. Infelix has epulas ego semp optaui. Et decius ad eum. Si in hoc gloriaris indica nobis vbi sunt tui simi les absconsi. vt tecũ simul epulenꝫ. Cui respõdit. Nõ est dignꝰ eoꝝ aspectu presentari. Tũc iratus decius iussit eũ plumbatis diutissime cedi. Beatꝰ aũt laurentiꝰ orauit dicens. Dñe iesu accipe spiri/tũ meũ. Statimqꝫ facta est vox de celo dicẽs. ad/huc multa tibi debenꝫ ꝓ christo certamina. Qõ audiens decius ait. Viri romani audistis demo/nes hunc sacrilegũ ꝙfortantes: qui deos respuit: ꝛ principũ mandata ꝓtẽnit. Iterũqꝫ fecit eũ scor pionibꝰ grauiter cedi. Vnus aũt ex militibꝰ assi/stens romanus noie eũ cederet laurẽtius. clama/uit ꝙuersus ad fidẽ. Video iuuenẽ pulcerrimum ante te stantẽ cũ lintheo extergentẽ membra tua. Vnde adiuro te ꝓ dñm qui misit angelũ suum ne me derelinquas. Anxiatus aũt decius sup eo pre cepit eũ deponi ꝛ in custodiam recipi dicens. pu/to q̃ iam ꝓ artem magicã victi sumus. Romanꝰ aũt accedens ad laurentium cũ vxeolo aque fe/cit se baptizari ab eo. Quod cũ audisset decius ꝺ romano. fustigatũ eũ ante se feciſſet adduci. ꝛ ille clamaret christianꝰ sum: eũ decollari mandauit.

Eadẽ nocte decius ꝛ valerianꝰ Laurentio co/ram se adducto dixerũt. Sacrifica dijs: sin autez nox ista in tuis expendeꝫ supplicijs. Quibꝰ Lau rentius. Dea nox inquit obscurũ nõ hz sed oñia in luce clarescũt. Et post ꝓcussionẽ oris dirã cum lapide. denudatũ ipm sup cratẽ ferreaz sub q̃ erãt carbones ignis eũ extendi fecerunt. et furcis fer/reis corpus eius comprimi. Cunqꝫ ibi diu affare/tur ministrantibus prunas satellitibꝰ subter cra/tez ꝛ gratias deo ageret. letissimo vultu quasi nil mali sentire videreꝫ: versus ad decium ait. Ecce miser assasti vnã partẽ. gyra aliam ꝛ manduca iã video qꝺ diu desideraui. Deide oculos ad celũ eri gens ait. Gratias tibi ago dñe iesu christe q̃ ianu as tuas ingredi merui. Sicqꝫ emisit spũm. Decius aũt ꝛ valerianꝰ ꝙfusi corpus eius sup cratem exustum dimittentes abierũt: ꝑ ypolitus cũ iusti/no corpꝰ accipiẽtes laurẽtij honorifice sepelierũt.

Post diẽ terciũ .§.IX.

passiõis laurentij audiẽs decius ypolitũ corpꝰ eꝰ sepelisse iussit eũ ad se vocari. eiqꝫ dixit. Nũqd et tu magus effectus es q̃ corpꝰ laurentij abstulisti cui ypolitꝰ. Hoc ego nõ vt magus ꝑ vt christianꝰ feci. Furore repletus decius iussit eũ expoliatum fustibus cedi ac etiam pectinibus ferreis laniari. Qui ex hoc magis clamabat se esse christianum. Et cũ indutus veste militari moneretꝫ vt militiã ꝛ amicitiã decij recognosceret. ille autẽ respodẽt se in bona milicia sequi christum. imperauit De/cius valeriano ꝓfecto: vt facultates eiꝰ acciꝑe/ret et cũ diuersis cruciatibus trucidaret. Qui au dito q̃ tota familia eiꝰ christiana esset: omnes feẽ ante se duci cũ cõcordia nutrice eius. quibꝰ cũ di/xisset: vt deos adorarẽt: ne cũ dño suo mala mor/te pirent. Cui cõcordia rñdit. ꝓ omnibus Nos cũ dño nostro ypolito malumus mori pudice q̃ vi/uere impudice. Quã valerianus tãdiu cedi fecit plumbatis: ꝙsqꝫ spũm exalaret. Ypolitus autez gratias deo egit q̃ nutricẽ suam ante se ꝓmisisset ꝛ familiam suam in dño roborauit. Valerianꝰ cer nẽs ꝓstantiã eoꝝ: omnes in ꝓspectu ypoliti decol lari fecit: ꝛ postea eũ ꝑ pedes ligatũ ad colla ĩdo mitoꝝ equoꝝ ꝑ spinas ꝛ tribulos trahi. q̃ gratias deo agens spũm inuictũ dño reddidit. Corpꝰ au tem ꝓcordie quod fuerat in cloacam ꝓiectũ: hy reneus cloacarius christianus occultꝰ ad requisi tionẽ cuiusdã militis porphirij. qꝝ extimabat au rum et gemmas in veste eius haberi: extraxit. ſz nil tale reperiens in vestibus illius: sil'cum habũ dio christiano corpus ipm deferentes iustino ꝓ sbytero iuxta alioꝝ corpora sepultũ est. Qui hy/reneus ꝛ habundius ꝓpter hoc martyrio coronati sunt. Ipsi autẽ decius ꝛ valerianꝰ cũ in theatꝝ intrare vellent ad cruciandũ fideles. arrepti a de monibus publice clamabant. Decius quidem: o ypolite vinctum me eathenis aspis ducis. Valerianꝰ aũt. O laurenti igneis eathenis me trahis. q̃ pñte decio spirauit. Ipse aũt decius triduo ve/xatus: tandẽ deficiens ad inferos descendit ania eius. Triphonia aũt vxor decij his exterrita cuz filia sua cyrilla baptizari se fecit a iustino. ꝛ in ora tione posita ad dñm migrauit. Quod cum audis/sent milites ſcz cõuersionẽ triphonie ꝛ Cyrille. et ipsi cũ vxoribꝰ suis baptisma susceperũt a dyoni/sio successore sixti pape. Quos oñes claudiꝰ suc cessor galieni in impio decollari mandauit sil'cuz cyrilla filia decij cũ nec nubere nec sacrificare vel/let.

In magna aũt veneratione habeꝫ apud fi deles sup ceteros martyr Laurentius post Ste/phanum. ꝛ festũ eius ab ecclesia solẽniter celebra tur. Tum qꝝ in vrbe romana passus tũc alijs do minante. tũ qꝝ archidiaconꝰ summi pontificis. ꝓ mus tũ et vltimꝰ. de cuiꝰ etiã martyrio ipse sixtus papa ꝓphetauit: tum qꝝ thesauros ecclesie pau/peribus fideliter dispẽsauit. tũ qꝝ post multa tor/menta acerbissima vitã finiuit. cũ maximo feruo/

uore letissime omnia sustinens. Unde ⁊ antiq̄ doctores multū eū cōmendant in sermonibus suis. Augustinus. Leo papa. Ambrosius ⁊ maximus Et triplici q̄dē igne qui intus latebat. s. fidei magnitudine. dilectionis feruore. dei irradiatiōe extinxit. omnem ignē malū. s. materialis flāme gehenne: carnalis cōcupie mūdane auaricie ⁊ tyrānice iracundie. Refrigeriū habens ex celesti cōsolatiōe p̄mij oñsi. ex legis dei meditatione ex ꝓscie synceritate. Unde maxim⁹ vl' Ambr. Nō em̄ beatus Laurentius igniū tormenta viscerib⁹ sentire poterat. q̄ sensibus padisi refrigeria possidebat. Idem dū xp̄i p̄cepta cogitat. frigidū fit ei oīe quod patit. Idē ardet ꝓfecto totis viscerib⁹ martyr fortissimus ⁊ vrit sed regna celi ptractans refrigerio cōscientie victor exultat. Hec ille. Digne ergo in memoriam veritat̄ hoium singularē. q̄ gloria ⁊ honore laureatus ad gaudia puenit angelorū. Qui nō solū mirificat⁹ a deo ex illuminatione cecor̄ extitit cōuersat⁹ in terris ⁊ paupex sublevatione: ꝑ ⁊ in celum assumptus inuocantib⁹ patrociniū p̄stare nō destitit. ⁊ ex tremore se colendum ostendit. Nā referente Gregorio. thuroñ. cum quidā paup sacerdos eccl̄iam quandā in eius honorē dedicatā vetustate collapsam repare statuisset: vna ex trabib⁹ ꝓ tecto reficiendo adductis inueuta est breuior. vnde ad opus inepta: ꝑ oratiōe a sacerdote ad sanctū Laurentiū missa vt paupertati sue succurreret: intantū aucta est vt diminuere oporteret. Que ꝓs vt superflua excisa ⁊ in frusta diuisa: multis fuit in remediū sanitatis p cōtactū eius. Gregorio q̄z magno narrante in dyalogo suo. Operarijs cōductis a sanctulo ad restauratiōnē ecclesie sancti laurētij: cū cibus deficeret: precibus ad martyrē fusis ab eo ad subuentionē in clybano ecclesie vicino inuentus est panis celitus missus. q̄ p dies laborātes refecit. Calicē cristallinū pulcerrimū cū ad altare deferret dyaconus minutatim ex collapsu in terrā cōfractū deprecatione directa ab eo reintegrauit martyr egregius in ecclesia ꝓpe mediolanū. Henrico imperatore migrante ex hoc seculo. cū bona ei⁹ ⁊ mala ponderarent̄ coram supno iudice ⁊ mala bonis p̄ponderarent. Laurēti⁹ subito calicē aureus mire magnitudinis quē henric⁹ merseburgēsi eccle in honorē sancti laurentij obtulerat. in statera seu bilantia bonor̄ ꝓiecit: ex q̄ bona in pondere mala superauerunt: vnde ad saluationem iudicat⁹ est.

Cū aūt vt ait Gregori⁹ predecessor eius q̄dam ad sepulcrū sancti laurentij meliorare decreuisset fodientibus pluribus in pauimento ad inueniendum corpus ipsum cum loc⁹ ignorarent̄. ex improuiso patefactū est. ex quo exterriti sunt ministri operis ⁊ omnes infra decendiū mortui sunt. vt nullus eor̄ superuixerit q̄ corpus ipsum viderūt. Sic q̄ opus obmissum est. Et cum eo in eodem manseolo dicit̄ quiescere corp⁹ Stephani ꝓthomartyris ⁊ primi leuite. delatū de Constantinopoli.

Nō aūt diuulgatū est apud mulierculas btm̄ laurentiū oī q̄rta feria animas aliq̄s de purgatorio liberare. Vel etiā q̄ visitās q̄s limina ecclesie sancti Laurentij etiā quocūq̄z cōstructe omni q̄rta feria p annum integrum pro anima alicuius defuncti liberet cā de penis purgatorij. ea facilitate ꝓtemnit̄ qua probat̄. Hec historia hoc docet nec ratio psuadet. quinimo superstitiosum videt̄ q̄ magis quarta feria q̄z alia valeant defunctis suffragia. vel q̄ beatus laurenti⁹ liberationē faciat tali die magis q̄z altera. Et pie de christo concedit̄: q̄ de limbo ascendens in resurrectione semel tm̄ aliquas animas habentes pauca vel defacili expiabilia de purgatorio eduxerit. Nō est aūt maior fauus domino suo. Visitationez itaq̄z ad ecclesias sancti laurentij nō reprehendim⁹ ⁊ preces ad euz ꝓ viuis vel defunctis: ꝑ obseruantiam dierum ⁊ fabulas ignotas nō recipim⁹.

Decius itaq̄z vt .§.x.

ait Hiero. martyrum ꝑsecutor testante Cypriano q̄ sub eo passus est volentes mori non p̄mittebat occidi. perseuerante igit̄ in fide martyre quodaz ⁊ inter eculeū laminasq̄z victorē iussit melle pungi. et sub ardentissimo sole ligatis post tergū manib⁹ supinari. vt. s. muscarū aculeis cedēt q̄ ignitas sartagies añ supasz Aliū iuuenili etate florentem i amenissimos hortulos p̄cepit adduci. ibiq̄z inter candētia lilia ⁊ rubentes rosas cū leui iuxta murmure serpēret riuus ⁊ molli sibilo arborum folia ventus subrigeret: superextructum plumis lectulū resupinari iussit. et inde ne se possz excutere blandis fertorum nexibus irreptitū relinq̄ Quod cum recedentibus cūctis meretrix specio sa vesiisset. cepit delicatis colla stringi amplexib⁹ Et qd dictu q̄z scel⁹ est manib⁹ attrectari virilia. vt corpore in libidinē ꝓmoto se meretrix impudica supiaceret. Quid ageret miles xp̄i q̄ se vteret nesciebat. quē tormenta nō vicerant supabat voluptas. Tandē celit⁹ inspirat⁹ p̄cisa mordacit⁹ lingua in osculantis faciez exuit. Et sic libidis sensum succendēs doloris magnitudo calcauit. quo tempore paul⁹ p̄mus heremita dū ꝑsecutōnis declinaret p̄cellā timens ne hui⁹ horribiles cruciatus sufferre nō valeret. xvj. etatis sue anno intrauit desertum. Sed de hoc inferi⁹ Et aūt attestat Eusebius in libro. vj. ecclīastice hysto. tādira sub decio fuit ꝓtra christianos ꝑsecutio: vt nullum fidelibus esset iter paruū: nulli⁹ platee transitus indulgebat̄ nec die nec nocte p̄cedendi vsq̄z erat facultas libera. Ut. n. quisq̄z christianor̄ apparebat in publicū statim clamor vulgi ⁊ seditio nascebat̄. vt vel pedib⁹ traheret̄ qui visus eēt: vl' ignib⁹ incēderet̄. Ex q̄ ꝑterrit⁹ pene oīb⁹ q̄daz ex ipsis nobilib⁹. statim sponte ipsis actib⁹ ingesserāt Alij cōuenti tm̄modo nōnulli a domestic⁹ p̄diti. ad sacrificia execranda ⁊ ad imūdas hostias p̄parabant. Aliq̄ ex his psallētes ⁊ tremētes vt magis īmolari q̄z īmolare ydol' ipsi viderent̄. ita vt etiā aspectante vulgo irriderent̄: eo q⁹ ad morē dū ⁊ ad sacrificandū ita meticulosi videbantur: Alij tāimpudent̄ ad aras p̄siliebāt: vt affirmare se nunq̄z fuisse christianos niterent̄. Hinc q̄ beati effect⁹ sunt tanq̄z colūne firmissime: donis ipsius

ſpiritus confirmati. ꝑ fidei ſuo merito virtute a dño ꝓcepta.admiranda deo ⁊ angel' martyrij ſui ſpectacula ꝓbuerunt. ¶Quoꝝ ꝑmus iulianꝰ q̄daꝫ qui podagra aſtrictus nec incedere nec ſtare poterat.cum his qui euꝫ portabant in ſellula iudici offerꝛ. ¶Quoꝝ vnus ſtatim negat aliꝰ cū iuliano i fide ꝓſeuerat martyr effectus. ¶Quante multitudines in deſertis oberrantes montibus. fame. ſiti. frigore.languore.latronibꝰ.beſtijſq; ꝓſumpti ſūt qui omnes gloria martyrij coronati ſunt. ¶Pleriq; etiā videntes aliquos in tormentis deficē.duꝫ nutibꝰ aut geſtibꝰ vel verbis conabanꝰ erigē confortantes.manifeſtati q̄ eēnt xp̄iani: ⁊ ipſi coronā martyrij adepti ſunt. ¶Narrat etiā dyoni. alexādrinus.q̄ in alexandria inter ceteros fideles cruciatos ꝑpter fidem xp̄i.fuit quedā virgo ſacra lō genetatis apolonia. ¶Cui quia ſacrificare ydolis nolebat primo excuſſerunt ei omnes dentes.deinde cōgeſtis lignis extruxerunt rogū circa eā.comminantes eam viuam incēſuros niſi aſſentiret cū eis deū blaſphemare. ¶At illa videns rogū paulu lum q̄d in ſeipa molirꝛ: ⁊ repente de manibꝰ ſe eripiens impioꝝ in ignē ſponte ꝓſiliit: ita vt pterrerenꝛ ⁊ ipſius crudelitatis actores.q̄ ꝑmptior ē inuenta femina ad mortem q̄ ꝓſecutor ad penaꝫ.

¶Euſebiꝰ in hyſto. eccleſiaſtica li. vij. refert q̄ coꝛpe apud ceſareā paleſtine: tres admirandi adoleſcētes.ſ.priſcus.malcus ⁊ alexander.diuino fidei caloꝛe ſuccenſi.ceperunt ſeipſos ignauie ⁊ ſegnicie increpare. q̄ cū celeſtes in vrbe martyrij corone ꝓponerenꝛ.ipſi non deſiderarent ipſi eas ꝛaperent cum ſaluatoꝛ dicat. Regnum celoꝝ vim patiꝛ. hiſq; ſe alloquijs incitantes vrbez petunt ⁊ adhoꝛto iudice truculento cur tantū in ſanguinem pioꝝ deſeuiret incuſant. Ille cōtinuo nobiles animos iuuenū q̄dignis remuneratꝰ affatibꝰ Deuoꝛandi inquit beſtijs ſubrigāꝛ.quibꝰ nō placet pioꝝ ſanguinē fundi. Sed et mulier quedam ſuprādictoꝝ iuuenum ſecuta fertur audacie et magnanimitatis exemplum: ſimilemq; ſoꝛtiꝛ exitum pene.

Marinū quo ¶ .§.xi.

q; virum militarem hieroſolymoꝝum ciuem honoꝛe ⁊ diuitijs clarum.cum in dicta vrbe inter collegas ſuos per oꝛdinem gradus ſui honoꝛ quidam ꝓtingeret militaꝛ ſ vt fieri ſolet. inſequentez collegā ſuū ſubit iuidia ⁊ exclamat nō poſſe marinū adipiſci ſupioꝛē gdū eo q̄ eēt xp̄ianꝰ. ¶Cuiq; ſup eo inꝛogatꝰ b nō negaret daꝛ ſibi a iudice trium hoꝛaꝝ ſpaciū vt eligat aut dijs imolare ⁊ honoꝛē illū ꝓſeq̄.aut cū xp̄ianis intimi. ¶Egreſſū igitur a tribunali theoticinus eps loci in eccliaz duc. et pꝰ exhoꝛtationē ad ꝓſtantiā fidei añ altare.oſtendit ei ⁊ gladiū q̄ marinꝰ erat p̄cinctꝰ ⁊ ſcīm euāgeliū: q̄d ex duobꝰ his malit accipe. ¶Qui ꝑmptiſſima fide librum euangelioꝝ aſſumpſit.ꝓfoꝛtanſq; eū epūs ait. ¶Optime o fili quod legiſti ꝓtēnēs vitā p̄ſtē: eternā ſperato. cōfidenꝛ pge ⁊ ſuſcipe coꝛonam tibi a deo patā. ¶Qui ſubito ad tribunal iudicis regreſſus aſſerit: q; oporꝛtet deo magis q̄ hominibus obedire: ꝓo qua reſponſione ſtatim capite trūcaꝛ. ¶Ex inꝛ eos cunctis clarioꝛ meritis fidei ſup ceteros inſignis memoꝛaꝛ aſteriꝰ vir romane vrbis ſenatoꝛ patriciꝰ.nobilitate.facultatibus.ꝑpinquitate etiā regia ⁊ oīm bonoꝝ fama ſatis clarus. Hic cū p̄dicti martyrij extremis inteſſz exequijs ⁊ capite ceſum cadauer ſubiectis hūeriſ ⁊ ſubtracta veſte q̄ induebaꝛ excipet.honoꝛē quē martyri detulit ꝓtinuo martyr ipſe aſſeq̄ꝛ. Hic et multis alijs claris geſtis in fide xp̄i emicuiſſe tradiꝛ.et p̄cipue apud ceſaream philippi ſub radice montis ex q̄ fluuij iordanis ꝑma fluenta ꝓſiliunt cū mos eēt gentilis eroꝛis vt certa ſolenni die immolareꝛ victima q̄dā.ea impoſita arte demonis nuſq; apparebat. ¶Cū ſemel iſte aſteriꝰ adeſſet ⁊ attendiſſet eroꝛē cūctis hoc mirantibꝰ tanq; aſſumpta a deo eſſet in celū victima: eo oꝛante cū lachrimis vt ꝑſtigiū demonis detegeret: factū eſt vt victima oblata q̄ inuiſibiliter putabaꝛ aſſumpta: ſu perferri aquis videꝛ ⁊ ꝓſpectibus oīm reddi. ſicq; talis ſupſticio et eroꝛ ablata eſt ab illis.

¶Sup dectio q; cū in itinere cōſtitutus florentie aliquibus diebꝰ reſideret vt ꝓſecutoꝛ acerimus chriſtianoꝝ inq̄ri fecit ſi aliq̄ ſub hoc noie xp̄o militarent. ¶Cū aūt ſibi inſinuatū fuiſſet de q̄dā iuue ne nobili noie mimate.eū coꝛā ſe fecit adduci. ⁊ ſi valens eū nec blādicijs nec minis a fidei xp̄iane ꝓſtātia reuocare: leopdꝰ ad ip̄m occidendū emittiꝛ: ꝙ leopardus ex ſe ſubito moꝛiꝛ. Exinde in fornacē ardentē ꝑiciꝛ ꝙ ab angelo cōfoꝛtatꝰ illeſus egrediꝛ. Leoni ad deuoꝛādū exponiꝛ.ſed leo rugiens ipſe extinguiꝛ. In eculeo extentꝰ deo gratias agens foꝛtioꝝ reddiꝛ.plumbū liquens ꝑ aures eiꝰ immittiꝛ at ille icolumis ꝓſeuerat. Subule ſeu calami acuti in digitis inter vngues ⁊ carnē inſeruniꝛ.ſed dei virtute roboꝛaꝛ. Demū capitali ſententia condemnaꝛ.cuiꝰ coꝛpꝰ i eccleſia maioꝛi florentina diciꝛ quieſcere.

Romanoꝝ er/ .§.xii.

go.xxviij.regnauit claudius q̄ impauit annis fere duobꝰ fm Euſebiū in croñ. ⁊ cepit regre anno dñi.cclxxj. Ab initō aūt mūdi q̄nq̄es.mͦ.cccclxx hic gothis vaſtantes iliricū ⁊ macedoniaz ꝑ annos.xvj.ſuperauit. ⁊ īcredibili ſtrage deleuit. vñ clypeus eiꝰ aureus ⁊ ſtatua equeſtris ei decernē a ſenatu. victiſq; alamanis obijt. Hic fm aliquos fuit dardanus fm alios dalmata. Et fuit vir bonus excepta tñ occiſione ſanctoꝝ omnibꝰ ꝑcarus legibus amicus. ſenatui ꝓpoq; romano acceptiſſimus. vini parcus. ⁊ maxime rebꝰ bellicis emicuit. Aureolus aūt q̄ ſe impatoꝛez fecerat in illirico ⁊ iā ytaliā intrauerat vt pugnaret ꝓtra galienuz audita moꝛte eius ⁊ claudiū in imperio ſucceſſiſſe timēs eū legatos miſit tractās de pace cū ptici patiōe impij. Qō ille recuſauit ⁊ pugnantibꝰ inſimul claudius aureolo occiſo victoꝛ emerſit cui exercitus aureoli remanens ſe tradidit. Hoc bello ciuili finito aliud externū aggreſſus eſt. Nā ſcitā ꝛū ꝓpū. ſ. pethini thurnigi aſtrogothe miletinꝫ ⁊ alij ſpe p̄de romanuz in ſolū ſe vndiq; effude-

rant more locustarum omnia vastantes. Erāt autem armatoꝝ trecenta milia absq; seruis et populo inermi. Contra ꝗs ꝓgens claudi⁹ sagacissim⁹. cū tñ esset longe virib⁹ impar. ſ. i multitudine ita eos attriuit ꝛ tanta cede: vt vix supesset nunci⁹ q̄ ista referret. Nec vno prelio barbaroꝝ tantū sanguinis effusus est. Inde ex cadaueribus occisoꝝ aere infecto secuta est pestis maxima. que multa milia hoim regionis illius de medio tulit. Hac potitus victoria claudius. cōgregata ex oīm ytalia nauium multitudine ꝛ in eis exercitu imposito. gothis qui se mari terraq; effuderāt parat occurrere. Et cū bello nauali diu varia fortuna pugnassent: gothi etsi plures demū victi sunt: ꝛ fere vsq; ad internitionem cesi. ꝛ vt refert trebelli⁹ pollio absq; captis duo milia nauiū barbaroꝝ claudius in hoc bello submersit. his duob⁹ bellis plerisq; barbaroꝝ reges capti sunt. capte ꝛ barbarorū nobiles femine. q̄ more amazonū viris nō erāt inferiores. Totq; capti sunt: vt romanoꝝ seruis ꝛ agricultorib⁹ barbaris replerent ciuitates ꝛ oppida gothis. Eo tpe apud antiochiam demetrio epō paul⁹ samositen⁹ successit. Qui indigna de christo sentiens vtpote tumidus ꝛ supbus hereticus. predicabat eū hominem tñ cōis fuisse nature. Hic paulus ab oī ꝓcilio antiocheno cōdēnatus cū de ecclesia nollet exire ex p̄cepto aureliani manu publica electus est vt ait helinand⁹. Tā dē defuncto claudio quintill⁹ frater eius ab exercitu est elect⁹ et in solio imperij sublimat⁹. vt refert Hugo floriacen. xvij. die imperij sui occisus ē quia seuerus.

Romanoꝝ igit̄ §. XIII.

xxix. regnauit aurelian⁹ annis. v. mēsib⁹. vj. ꝛm eusebiū in cron. Cepit aūt anno dñi. cclxxiij. mundi ꝟo quater. AD. ccxxxvj. ꝛm minorē cōputationē. sz ꝛm maiorē: q̄nquies millesimo. ccccl xxij. ꝛ iste vt dicit Hug. fuit industrie militaris exptissimus ꝛ gothoꝝ gentē duris prelijs pfligauit. dotionemq; romanā antiqs termis stabiliuit. Et syriam ꝏtā receptā sibi vendicauit. Cū magna gloria rome triūphauit. et post modū muris firmioribus eā stabiliuit. Preterea status ecclesie hoc tpe ꝓsperioꝝ incrementis augebat q̄tidie. Unde apud antiochiam celebre cōciliū est cōgregatum in q̄ prefatus paul⁹ hereticꝰ ꝓuict⁹ manifestissime de hresi sua est condemnat⁹. insistente maxime melchione antiocheno ecclesie presbro viro sapientissimo. Huic em̄ ab omni epōꝝ cōcilio ꝓmissū est disputare cum paulo excipientib⁹ notarijs. Ille ex paulus sacerdotio exclusus ꝛ cōmunione priuatus nolebat exire de domo ecclesie. Unde inꝓpellat⁹ est aurelian⁹ impator vt illū exire cōpelleret. qui mox impauit illum vi publica expelli. ꝛ domum virtutib⁹ multis adornatū ecclesie tradi. Hōduz em̄ erat aurelian⁹ malis alioꝝ cōcilijs deprauat⁹ q̄bus ꝓcessu tpis bonū ꝓpositū immutauit. ꝛ pse cutōnē durissimā postea ecclesijs excitauit. Quo tpe ꝑ diuersas ꝓuincias multi ꝑ xp̄o occubuerūt diuersa certamina pagentes. Porro aurelianus cū aduersus nos ꝓsecutionē mouisset (vt ait Eusebius in cron.) fulmē iuxta eū comitesq; ei⁹ ruit. ac nō multo post inꝓ cōstantinopolim ꝛ eracleam occisus est. Fuit hic aurelian⁹ vt refert Jaco. de col. facie decor⁹. statura ꝓcerioꝝ neruis validissimus. vini ꝛ cibi paulo cupidioꝝ. libidinis rare seueritatis immense. ac morū cupidissim⁹. naturaliter seuus atq; crudelis sup̄ hūanū modū sanguinarius. adeo vt aliquib⁹ ciuitatib⁹ hostilib⁹ captis omnes pueros senes ac mulieres occidi iuberet. Seruos peccantes coꝝā se cidi iubebat cā seueritatis tenende. Et cū egrotaret nunq; medicoꝝ cōsilijs vti volebat. ꝟ solam abstinentiam sibi ad curā morbi sufficē credebat. In voluptatib⁹ erat rarus. Hic etiā ante impij susceptionē mlta egregia fecit. Nam in illirico erumpentes sarmathas cū trecentis solū p̄sidialib⁹ occurrit. ꝛ manu ꝓpria. xl. vna die occidit. Francos multis bellis attriuit. vñ ꝛ ducat⁹ plurimos merito suscepit ꝛ cōsulatū. In p̄ncipio aūt imperij aureliani. oīs nationes q̄ aq̄lonarē tractū respiciūt ꝓtra romanuꝫ impium ꝓiurātes. cū incredibili multitudine per eam partem ytalie q̄ alemaniā respicit ytaliaz intrauerūt. igne cede rapinis more locustaꝝ oīa deuastantes. Quib⁹ cū aurelian⁹ occurrisset. secum barbari apto marte ꝓgredi voluerūt. sed in densissimis siluis se cōferētes dū impator illos a frōte nō occurrere. sed illos solū a dorso ꝓsequi pat. subito declinante iam die e siluis erūpēs ille barbaroꝝ globus castra romanoꝝ inuasit adeo: vt illoꝝ oppressionē romani sustinere nō p̄nt: sed in fugam actis tanta romanoꝝ cedes secuta ē vt romanū pene soluere⁊ imperium: ipseq; impator fugiens vix cū paucis euasit. Hec aūt calamitas p⁹ q̄ coorta est adeo fuit trepidata vrbs: vt multi relictis menib⁹ fugere tēptauerint pauentib⁹ cunctis. ne barbari sicut galli senones ad vrbē venientes eā incendio traderent. Congregati itaq; senatores ꝓsiliū faciebant q̄d in tāto discrimie op⁹ esset. Tunc vulpius sillanus q̄ inter patres p̄mesnie erat. surgens in medio dixit inter cetera. Sero nimis patres cōscripti de reipublice salute consultamus. Deministis me sepe in hoc sacrario dixisse. iā cū p̄mū nūciatū eēt barbaros ytalias penetrasse. cōsulenda fore decreta sibillina. Sed q̄s dā vīm ingenti calūnia recusasse: cū adulādo dicerent tantā p̄ncipis nr̄e esse ꝟtutē vt opus nō esset ꝓsuli deos. Et tū lr̄as vidistis q̄b⁹ rogat imperator deoꝝ opē q̄ nunq; quicq; turpis est. Agite itaq; pontifices ꝛ sacratis manibus libros euoluite facta nr̄a reipublice q̄ sr̄ q̄rite ꝛ p̄ncipē nostrū necessitate publica laborantē adiuuate. Et loq̄r de libris sibillinis. q̄s. ſ. sibilla p̄sco tarquino rege romanoꝝ pūtauit ꝛ p̄ciū accepit vt dictū ē s. Elictus aūt aurelian⁹ a barbaris pugnatur⁹ occurrit illosq; nō dijs falsis: ꝟ deo veroꝝ si ab eis ignoto opante trib⁹ licet difficillimis bellis vicit p̄mo nō longe a placentia. scdo iuxta amnē methaurū. tercio ticinensibus campis. Quo vltimo p̄lio tantā barbaroꝝ stragē debachatus est vt p̄ occisoꝝ multitudine victores victos inseq̄ impedirentur

adeoq; vsq; ad internitionem deleti sunt: vt ex sexcentis milibus armatoꝝ vix sexta ps supfuerit. Victis itaq; in ytaliã barbaris. aurelianꝰ romam reuersus est. Et cum aliq̃diu cure ciuilium negociorꝝ vacasset aio ferus quiescere nõ valebat Erubescebat em̃ q; tãta victoria clarꝰ adhuc thetricꝰ gallias magnaq; ptẽ iperij obtineret. hic.n. thetricus vir ingentis & seueri animi occiso victorino qui gallias occupauerat. cogẽte exercitu purpuram induit eoq; impatorẽ nominauit. Et cum mlta feliciter fecisset ꝓtra alamãos: ita vt & romanos formidolosos redderet diu gallias tenuit. ꝟ cum militũ suoꝝ supbiã et impudentiã vt homo seuerus tolerare nõ posset: reddere gallias romane reipublice cogitauit. Cumq; audisset Aurelianũ rome impare: atq; victis barbaris se petere: p occultas lras eũ deprecatꝰ est vt ab incepto minime desisteret. atq; supbissimũ & intolerabilẽ exercitum in suã redigeret ptãtẽ. Aurelianus ĝ aduc niens thetrico prodente exercitu absq; bello facile gallias recepit. Quibus receptis omnẽ illũ exercitũ q̃ ad gallioꝝ presidiũ fuerat amouit: nouũ q; conscripsit. Thetricũ ꝯo lucanie p̃fecit. securius sibi & reipublice reputans virũ ingentis animi aliquam ptẽ ytalie regere: q̃ trans alpes int̃ gallos q̃ semp nouis studeant rebus regnare. Videns aũt aurelianꝰ victor in occidente fortunã sibi arridere: ꝓtra zenobiã ad orientẽ trãsit. Ad qõ bellũ multa germanoꝝ auxilia atq; galloꝝ secuꝫ traxit. sed anteq̃ ad orientẽ veniret multa pꝰ bella confecit. Nã in tracia & illirico occurrẽtes sibi barbaroꝝ copias strauit. insup & gothoꝝ ducem cũ q̃nquaginta milibꝰ hoim̃ sibi trans danubium obuiantẽ bello victũ occidit. His potitꝰ victoriis nobilissimã ciuitatẽ tyanã obsedit & cepit. i q̃ magna zenobie presidia cõprehendit. hãc vbez licet oi copia mũita esset attũ ob cathonis eiusdẽ vrbis ciuem, pditione in deditionẽ accepit: quem statim imperator obtenta ciuitate iussit occidi dicẽs Ego patrie sue ,pditorez amare non potui. neq; em̃ mihi seruare fidem potuisset: q̃ patrie nõ fuerit. Bona aũt illius filijs suis restituit. ne q̃s criminarẽ hominẽ locupletissimũ diuitiarũ suarꝫ cã fecisset occidi. Recepta tyana antiochiã obsedit. quã zenobia occiso obdenacho in suã potestatem acceperat. et vrbẽ ipsam in triduũ traden tibꝰ eam romanis qui in ipsa erant ciuibꝰ accepit Hac igit̃ expugnata cũ aliquantulũ ibi exercituz suũ recreasset. ꝓtra zenobiã ꝓgressus. cuiꝰ aduentũ cũ zenobia ante ꝓsensisset. cũ suis copijs aureliano occurrit. cũ quo difficillimo prelio cõflixit. in quo milites romani multitudine hostiũ obruti iã deficerent ac terga iam darent (vt ferunt hystorici) quidã diuina forma apparuit q̃ romanos reintegrare preliũ & denuo inuadere hostes iubet. qui quasi diuinitus animati versis habenis tãto impetu hostes inuadũt: vt quos ꝑmo deuictos fugerent: fugere cõpellerent. Preterea ex alia parte exercitus ꝓ pedites eq̃tes restituti sunt. Itaq; zenobie exercitus ex magna pte cesus solutis ordinibꝰ fuga salutem quesiuit. Aurelianꝰ suis aliqbꝰ diebus quiescere iussis quinto demũ die zenobiã insecutꝰ. palmirenã vbi ipsa cõfugerat venit quã vndiq; obsedit. A latronibꝰ tñ syris multa passus est in itinere incõmoda. ipam aũt ciuitatẽ zenobiam credẽs obsidendã icredibili apparatu belli muniuit. Nam nulla ps muri erat quã binis vel trinis balistis relinqueret imunitatẽ. In qua obsidione & ipe aurelianus fere sagitte ictu periclitatus est. cũ zenobia nõ quasi mulier se intra muros defenderet frequenti eruptione aureliani fatigaret exercitũ. Cuz aũt diu iã obsidio pdurasset. in qua nõ minus obsessores q̃ obsessi fame & frigore laborarent. aurelianꝰ epl̃am zenobie scripsit i hac fere snia. Aurelianꝰ imperator romani orbis ac receptor orientis. zenobie ceterisq; q̃s societas belli tenet. Sponte facere debuisti ad qõ nũc meis literis iubeꝝ. Deditionẽ em̃ ꝓcipio vite impunitate, ppositã: ita vt tu zenobia cũ tuis vitã agas vbi te senatus snia collocauerit. gemmas aurũ & argentum in romanũ erariũ ꝓferas. Hac epl̃a recepta zenobia insolentius supbiusq; rescripsit q̃ eius tũc cõditio posceret. Ex q̃bus iratꝰ aurelianꝰ statim auctо exercitu atq; munito: ne ab extrinseco aliquẽ paterent incursum. totis viribꝰ vrbem parat iuadere & auxilia que ab hostibꝰ mittebãt intercepit illa vsq; ad inf̃icionẽ deleuit. Quo timore saracenoꝝ & armenoꝝ innumerabiles copie i subsidium zenobie veniebant ad ꝓpria remearũt. Quibus aduersis auxilijs in q̃bꝰ zenobia summe spabat: iã se posse aureliano zenobia resistere desperauit. q̃re sibi & filijs timẽs. & seueritatẽ aureliani valde formidãs. clã de nocte vrbem cũ sibi charissimis egrediens ad ꝑsas fugẽ disponebat. Qõ cũ audisset aurelianus ab expeditis equitibꝰ ipaz ꝑsequi iussit. a quibus capta ad aurelianũ est ducta. Fuit aũt inter milites ingens seditio zenobiã ad penã poscentium. ꝟ aurelianus indignũ existimans romanoꝝ principi mulieres occidere. militum tumultũ grauissima oratiõe cõpescuit. Et pꝰ paucos dies ciuitatem capiens multitudini pepcit eos solos iussit occidi: quoꝝ cõsiliũ zenobiã ꝯ romanos ad bellũ cõmouerat. Int̃ q̃s occisus est longinus phs. quo illa magistro ad grecas lras vsus fuerat. Reseruauit ĝ aurelianꝰ zenobiaz ad triumphũ vt populũ romani oculis eẽt ostentui. Pacato itaq; oriente cũ aurelianꝰ ad vrbẽ ꝛedire pararet & eẽt in trachia firmus. q̃dã regebat egyptum ꝯ aurelianũ se imperatorẽ fecit. ad quẽ opprimendus reuertit. nec illi defuit felicitas solita. Nã vno prelio victus fugit. & cuz copias reparare vellet & nõ valeret. laqueo sibi vitã extorsit. princeps igit̃ aurelianꝰ toto orbe pacato & i stã redacto ditionem. victor romã ad triũphũ ẽ regressus Qui triũphꝰ oim̃ q̃ antea rome fuerãt speciosissimus fuit. In quo tres regij curruꝰ fuerũt vnꝰ odonechi. scõs quẽ donauerat ei rex ꝑsarũ. tercius zenobie auro argẽto & gẽmis ꝑciosis ornati. q̃rtus dicit̃ fuisse regis gothoꝝ q̃ vectꝰ est aurelianꝰ capitoliũ. Ipm aũt ꝓcedebãt elephanti. xx. tecti aureis gladiatoꝝ septingenta paria. Deinde diuersaꝝ nationũ captiui. s. breui. exponise, indi. barria-

ni.arabes.hiberi.saraceni.ꝑse cū suis mulierib⁹. gothi.alani.rossolāi.sarmathe frācbi.sueui.vuā-dali.marchomāni.cū his omnibus nationib⁹ si/gnis collatis aurelianus bello ꝓfluxit. Sūt ꝛ mulieres multe in habitu virili int̄ gothos capte q̄ iudicabant̄ de amasonū genere descēdisse. Postremo ꝓcedebat ipa zenobia ornata auro⁹ gemmis ingentibus adeo vt ornamento⁹ onere ꝓlaberet. Vincti tñ erant eius pedes auro.manus manicis ferreis ligate: Nec collo cathenula aurea deerat: vltimo sequebat̄ aurelian⁹ in curru triumphali. circūstante senatu populoq; romano Quē sequebant̄ collegio⁹ vexilla atq; legionū.post q̄ omnia sequebat̄ victo⁹ exercitus cū palmis ꝛ ramis oliuarū. Zenobiam aūt istā post triūphuz ferant in magna veneratione cū filijs suis diu vixisse apō romanos.data sibi possessione tibure que hodie zenobia dicit̄. Quo tpe apud dalmatas vt refert eutropi⁹.septim⁹ q̄dā imperiū sumpsit.Cūq; contra illū aurelian⁹ pararet exercitū: a suis ipe septimus interfectus est. Cū ḡ post triūphū a bello rū motu quieuisset:aurelian⁹ circa res ciuiles ingenti aio vacare cepit.et vbē quidē validioꝛib⁹ muris cinxit ꝛ tēplū sol' magnificētissimū cōstruifecit. Optimas ꝛ seueriſſimas leges edidit.ꝑmusq; ex romanis pncipib⁹ dyadema more regio sibi imposuit.gēmis ꝛ aurata veste omni qō fere īcognitū romanis moꝛibus erat:ꝑm⁹ porcine carnis vsum ꝓlo romano instituit. Sed pt⁹ tot ciuiles exteraſq; victoꝛias adeo efferat⁹ est animꝰ vt multos nobiles ꝛ aliās etiā ex senatu sola animi seueritate interfecit. Quā ob cām magnā illā gloriam bellicā qua ꝛ magnū illū alexandrū ꝛ gayū iuliū cesarē aut equauit aut vicit cum .xij. annis. Vnus hoꝛ bellicis victoꝛijs indiā vsq; penetrauit. Alter decennio gallias subiecerit. Aduersus ciues quadriennio ꝓgressus. Hic aūt solis tribus annis romanū impiū ab inuasoꝛib⁹ recupauit. et nimia crudelitate sōstrauit.ita vt timeri cepit ꝑnceps optimus non amari. Fuit tñ parsimonia ita cautus vt amicos suos impato⁹ fact⁹ honeste ditauerit ꝛ modice. vt miserias tñ pauptatis effugerent: ꝛ diuitiaꝝ inuidiā patrimonij moderatione vitarent. De annona vbi inferenda ne ꝓl's fame laboꝛaret diligenter ꝓuidit. Dicebat enī qō hodie verissimū est.ꝓlo romano saturo nihil pōt esse iocundi⁹. Sexto aūt anno imperij sui cū parthicū bellū magnis copijs instruxisset ꝛ iā in greciam transisset ad exequendū.ꝛ cuidam ministro aurelian⁹ fuisset iratus:ille timēs sibi libꝫ cōposuit in q̄ scripta erāt noīa multoꝝ etiā potentū q̄s finxerat aurelianū occisurū. Quē cum ostēdisset illis credētes ꝫ illū interfecerūt. Mortuo igitur aureliano cū nō reliquisset filiū:exercit⁹ q̄ in thracbia erat retulit ad senatū de impatoꝛe eligendo. Idcirco q; nullū de his fiendū putabat. q̄ reipublice tāneceſſariū pncipem occidissent: veruntñ senat⁹ hanc eandē electionē ad exercituz remisit. sciens milites nō libent̄ impatoꝛes suscipe q̄s senatus eligeret: Deniq; iā tercio ꝫ factū:ita vt per sex menses roman⁹ oꝛbis impatoꝛe careret. Congregato deniq; senatu veli⁹ goꝛdian⁹ ꝓsul exhoꝛtatus est primus in ꝓsilio ꝓ oꝛans de eligēdo ꝑncipe.q; necessariū foꝛe scōs post eū tacit⁹ nomine inter senatoꝛes antiquioꝛ. Locut⁹ est cōmendās mirabiliter virtutes aureliani.ꝛ dolens de morte tamutilis pncipis.ꝛ cū adhuc loqui conaret̄ ois senatus vna voce clamauit. Tacite auguste vij te seruent.te oīs eligim⁹. te pncipē facimus: tibi curā reipublice oꝛbisq; mandam⁹. Cūq; tacit⁹ se excusaret vt q; senex ꝛ nō aptus tante dignitati. metius falconi⁹ q̄ p⁹ eū sedebat vir prudentia et eloquentia clarissim⁹ surrexit dicens.nunq; sena/tū meliozē dedisse sniam hac.s.senioꝛē ꝑncipē factū ꝛ virū q̄ quasi pater oīb⁹ cōsuleret.nihilq; immaturū ab hoc:nihil ꝑperū.nihil asperū.nihil in eo emendandū:ꝛ ad suscipiendū imperiū ipm cō fortauit. Post hec ꝑfect⁹ vbis egressus de curia ad ꝓm q̄ expectabat dixit. Tacitū de voluntate omniū senatoꝝ pncipē cōstitutū. Fuit aūt ꝫ tacitus vite parcissime fabricarū pitissim⁹.marmoꝛū cupidus. venationū studioſus.nec noctē vnq; intermisit q̄n aliq̄d legeret vel scriberet. Fact⁹ autem impato⁹ omnes possessiōes suas templis ꝛ fisco attribuit. Dicebat enī cū sit ꝓsona publica impato⁹:nihil pruatū possidere debet.ꝛ cū ꝓsulatu fratri suo floriano viro vtiq; ingēti a senatu ꝛ populo postulasset ꝛ nō obtinuisset:nihil displicētie oīdit. Sexto aūt mense impij sui militarib⁹ īsidiis occisus est. vel ꝑm alios moꝛbo pijt. vñ ꝓpter breuitatem tpis nihil magnificū agere valuit.

Huic successit in impio florianus frater ei⁹.nulla senatus auēte sed ꝓpio motu q̄si hereditariuz esset imperiū. Qō vix duob⁹ mēsib⁹ tenuit.ꝛ occisus est a militib⁹ in tarso cilicie q̄ audierāt rome a senatu ꝛ militib⁹ ꝓbū impatoꝛē creatū. Fuit autem hic florianus fratri suo tacito in moꝛibus valde similis.

Probus igit̄ §.XIIII.

post florianū romanū suscepit impiuz. vir gloria militari illustris.q̄ impare cepit anno dñi. cclxxx ꝛ impauit annis.vj.mensib⁹. x.fuit aūt eparmonia oꝛiūdus:ꝫ rome sp nutrit⁹. ꝑmonio nō magno.clarus virtutib⁹ ꝛ ingentis aī. Iā adhuc adolescens adeo virtutibus bellicis abundauit vt valeriani impatoꝛis grauissimi iudicio tribunatū militū adhuc imberbis accipet ꝛ in ꝓcessu tpis cū ingenti seueritate ac modestia ꝑmo gallias rexit. vbi fusis alamannis trās rhenuz fugere cōpulit. Deinde affrice ꝓconsulari potestate ꝑfuit.in qua nomandoꝝ gentē in ꝓuinciā erūpentē bello strauit. Postmodū pannonias trāslatus sarmathas ꝛ gothos magnis cladib⁹ afflixit. Hic ḡ eū in oīē te esset fact⁹ impatoꝛ etiā se plurimū excusauit sed coactus impiū suscepit.romāq; veniēs ab oībus susceptus est impatoꝛ.ꝛ ꝓsideraꝝ erga se senatus clementiā.legē scripsit in q̄ senatui ꝑmisit vt a magnoꝝ iudicum appellatione ipsi cognoscerēt: qō soli antea pncipes cognoscebāt. Et ꝑcōsules etiam ꝓuincijs ipi facerent ꝛ legatos ꝓ cōsulib⁹ darent. Voluit etiā q; nulla lex ab impatoꝛib⁹ sanci

ta vim legis haberet nisi ꝑus a senatu ꝓfirmarek Et multa alia q̄ ꝓius impatores faciebant senatus ꝓmisit. Publicis igit rebus rome dispositis congregato magno exercitu gallias petijt. q̄ mortuo aureliano a germanis possesse fuerant. Vbi cum venisset. tāta prelia ꝛ tamfelicit cū ipsis barbaris gessit: vt infra modicū tp̄s. lx. ciuitates expulsis inde barbaris accepisset. Deinde nō longe a remensi ciuitate generali bello tāta cede germanos afflixit. vt ex quadringentis milibus vix tercia ps remaneret. Quo pacto paululū recreatis legionibus suis: barbaros insecutus rhenum transijt ꝛ ī germania romāox castra collocās ita eos deterruit vt nouē ex eox regulis voluntarie ad impatorē ꝓbū venientes ante pedes ei⁹ prostrati veniā peterent. Ille autē obsides dare iussit predamq̄ a gallis ablatam restituerent: ꝛ ciuitates destructas ab eis illis restaurarent. q̄ oīa impleuerunt. Ipsisq̄ ꝓsentientibus germania in ꝓuincie formā redacta. Deinde illiricū petijt vbi sarmathas ceteraſq̄ gentes ita cōtriuit vt ꝓpe sine bello cuncta recipet que a romanis abstulerāt Postq̄ iter p trachiā fecit vbi omnes gothos fama rex a ꝓbo gestarū territos. aut in deditionez aut in amiciciam recepit. His pactis orientē petijt sed in itinere palsurio quodam latrone potentissimo bello occiso: omnē ysauriā liberauit. Demiq̄ tot et tanta ꝛ ita magna in oriēte fecit vt parthi legatos ad eū mitterent suppliciter pacem postulantes. Sed et narseo eox rege qui p legatos suos munera magnifica ei destinauerat ita rndit. Miramur regē vestrū de oibus| que nostra futura sunt tāpauca misisse. Quo rnso territi obsides miserūt pacē querētes. Exinde ꝓb⁹ ꝺ saturninū q̄ egyptum cū parte affrice vēdicauerat arma cōuertit. fuit aūt hic ex genere galloꝝ cōtra eox morem sapientissimus ꝛ in bellicis rebus exptissim⁹ Hic inuitus ab exercitu impator est salutat⁹ cōcionē pulcrā ad eos fecit insinuans que sunt imperij pricula ꝛ mortes q̄ sibi oīa euenere. Nā vno bello a ꝓbo victus vitā ꝛ imperiū pdidit. Post q̄ aūt ꝓbus oīa in oriēte sedauerat interea ꝓculus ꝛ bonosus q̄s ꝓbus ad p̄sidiū galliarū in gallia dimiserat. apud agrippinā vrbē cōi aio impiuz sibi vsurparūt: ꝛ brachatas gallias deinde hispanias insup ꝛ brittaniā occupauerunt. Q̄ sentiēs ꝓbus. magno ꝓflato exercitu ex ytalia de roma gallias transijt: ꝛ in ꝑmo prelio eos gentib⁹ spoliauit. ī scōo repato exercitu cū barbaris eos deuicit: ꝛ illos duos ꝑncipes occidit. Ex quo rediens ad vrbē ꝓbus suscept⁹ festiuissime a senatu ꝛ populo gloriosissime triumphauit dieb⁹. v. spectaculis multis adhibitis. Post h̄ cū magnū apparatū feciss̄ ꝺ parthos: pgens illiricū ꝛ postea smirnū venit ibiq̄ hyemans cū desideraret ad fecundandū solū illud quendā paludē desiccare aliq̄bus mensib⁹ totū exercitū ad hoc occupauit. Q̄ milites egre valde tulerūt. cū illos impator ꝓb⁹ tpe pacis nō pateret eē ociosos. asserēs annonaz gratuitā militē comedē nō deberet. His addit grauissimū illud dictū. Si vnq̄ eueniat salutare rei/ publice tp̄s: milites nc̄arios non futuros. q̄ ille aio conceperat. Ex his milites se despici formidātes. q̄ ꝓpter frequentiam belloꝝ in romana republica oīa disponebāt p libito: iā de ꝓbi nece tractabant. Cōcitato igit tumultu vna diez fugientē ꝓbū ad q̄ndā turrim: eū ibidē occiderūt. sepulcrū speciosissimū nihilomin⁹ ei ibi ꝓstruētes. Ei⁹ aūt morte senat⁹ pluſq̄ romanus grauissime tulit. Nam vt ait vespicus. ꝑmittebat ꝓbus seculū aureū in quo nulla futura erant bella.

Probo itaq̄ .§ xv.

occiso successit Charus nobili romanoꝝ sanguie ortus morib⁹ ꝛ vita clar⁹ q̄ p ciuiles ꝛ militares ḡdus ad p̄fecturā puenerat. In q̄ dē honore oīm sibi amorem ꝓciliauit. Cepit aūt impare anno domini. cclxxxv. ꝛ imp̄auit cū filijs suis. ſ. charino ꝛ numeriano annis. ij. q̄b⁹ filijs. ſ. charino ꝛ numeriano cesarib⁹ appellatis. charinū q̄dē ad tuendas gallias cū viris electissimis destinauit. Numerianū vo vt adolescētiore secū duxit. pcedēs ad ptiū bellū iā a ꝓbo patū sed anteq̄ illuc ꝓficisceret sarmatas ꝓbi morte feroces effectos adeo vt nō solū illiricū sed etiā ytaliā inuasuros mirarentur vno p̄lio ꝓtundit. xl. milib⁹ ex illis occisis ꝛ pluribus captis. Quo bello ꝓfecto cū ingenti appatu parthoꝝ regna īgressus. ꝑmo mesopotamiā quā parthi occupauerāt recepit. ꝛ deinde charras populosissimā ciuitatē cepit. Vlex glie aui⁹ ad p̄se quēdū parthos ꝓcedens vt aliq̄ dicūt fulmīe alij vo morbo vt referūt vita functus est. Nā cū ī tabernaculo iaceret egrot⁹. tāti turbis tēpestas exorta est vt oīa caligarēt ita vt alter alterz nō videret. tātūq̄ tonitruū factū est vt multi horrore exaiarent. Eo aūt mortuo numerian⁹ filius eius ab oīb⁹ impator salutatus est. Cuis em̄ charin⁹ frat eius maior eēt etate. h̄ tū virtutib⁹ clarior valde morigerat⁹ ꝛ maxime eloq̄ntie ꝛ ī versib⁹ ꝓponendis oīm sui tp̄is poetas vicit. Hic q̄ ꝓsensum oīm factus impator. cū victor ad vrbē exercitum reduceret: cepit oculoꝝ dolore grauari. Ita vt in letica vndiq̄ clausa portaret. ne a soleyl⁹ pluere visus ledere. Qui cū sic deferret factiōe apti soceri sui q̄ romanū intendebat impiū vsurpare: occulte occisus est ita vt p multos dies mors ei⁹ exercitibus q̄ leticā sequebant occulta maneret. Cū q̄ interrogaret aper de statu ei⁹. Rndebat bñ valere. ſ nō posse adhuc videri: ne aer oculos ei⁹ offenderet. Sed cū post aliq̄s dies fetore cadaueris ꝓdita essz. aper cui⁹ dolo numerian⁹ putabat occisus capt⁹ ante signa legionū manu dyoclecia ni interfect⁹ est. Charinus aūt chari fili⁹ ꝛ frat numeriani in gallia degens. oīb⁹ scelerib⁹ ꝛ voluptatib⁹ aīm dedit. ꝛ prefectū ꝑtorij fecit quendaz sceleratissimū. quē stuproꝝ ꝛ libidinuz sp habuerat socium. Audiēs aūt pater charus turpē eius vitam. dicebat illū nō esse filiū suū. Statueratq̄ in locū filij subrogare in ꝑtib⁹ occidentalibus. cōstantium patrē ꝓstātini magn. cū tunc esset dalmacie p̄ses vir optimus: et charinū filiū suum occidere. sed morte ꝑuent⁹ nō valuit exeq̄. Dz dyo

cletiano facto post numerianū imperatore reuer/tenti de ptibus orientis: cum occurreret cum ma/gnis copijs volens sibi imperium defendere ipe charinus: post plura prelia adinuicē gesta in dal matia. demum suo exercitu ꝓditus vt ei exosus occubuit et dyocleciano se dedit.

Ad summos .§.XVI.

pontifices. qui a temporibus valeriani ⁊ galieni impatorū vsq; ad tempus dyocleciani cathedrā petri tenuerunt vertendo stilū. Sixto pape martyrio consumato. cui⁹ beatus laurentius dyaco/nus fuit sub decio. modo quo supradictū est: succes/sit dyonisius in papatu. Qui dyonisius paro/chias diuisit. vnde. xiij. q. j. ipe sic inquit. Eccleſi as singulis presbiteris dedimus parochias. ⁊ ci/miteria eis diuisimus. ⁊ vnicuiq; ius ꝓpriū habe re statuimus: ita vt nullus alterius parochie ter/minos aut ius inuadat: sed vnusquisq; terminis suis sit contentus. ⁊ taliter ecclesiam et plebē sibi cōmissam regat ⁊ custodiat: vt ante tribunal eter ni iudicis de omnib⁹ sibi cōmissis rationē red dat ⁊ nō iudiciū sed gloriam pro actibus suis ꝓcipiat hec ibi. Hic post annos duos ⁊ menses sex marti rio coronat in vrbe. Huic aūt succesſit felix pri mus natōne romanus. Qui statuit sup memori/as martyrū missas celebrari. Sedit aūt annis du obus mensibus. x. ex patre genitus ꝓstantio ⁊ de regione capri thauri. Hic fecit basilicā in via Au/reliana miliario ab vrbe: et martyrio coronatus: ibi sepultus est. Post quem cathedram Petri suscepit euticianus natōne tuschus. de ciuitate lu na: ⁊ pontificatū tenuit annis octo mensib⁹. x. di/ebus. iij. Hic ꝓstituit vt fruges seu primi fruct⁹ be nedicerentur sup altare. Et vt sanctissim⁹ ⁊ hūlli mus. cclxiij. martyrū corpa p dio: rsa loca manu ppria sepeliuit. Instituit insup vt quicūq; marty rem sepeliret: sine dalmatica vel collobio nō sepe liret. Demū martyrio coronat sepultus via appia cimiterio calixti. Eum secutus est in sacerdotō summo ecclesie Gayus natōne dalmata. hic con/stituit ad oēs ordines gradatim clerici ascende/rent p interstitia tempor. Hic etiam ait. ij: q. vij. Pagani vel heretici siue etiā iudei. nō pōt xp̄ia/nos accusare aut vocē infamatōnis inferre. Item statuit q̄ clericos apud seculares iudices null⁹ ac cusare p̄sumat: vt habet. xj. q. j. Nemo. Et q̄ dif/ficiliores questiones vt de fide semp ad aplicaz se dem referunt. s. decidende. Qui post annos. xj. ⁊ menses nouē ⁊ dies vndecim martyrio corona/tus est. Eiq; succesſit macellinus papa natōne romanus. hic sub psecutōne dyocletiani et maxi/mi a paganis rome ꝓhensus ⁊ ad templū adduc/tus vt ydolis immolaret: timore deuictus thura ydolis imposuit. q̄ recedens ⁊ recognoscens pec/catū suū congregato ꝓcilio aliquor epor ⁊ sacerdo tum. publice ꝓfessus est peccatū suum. submittēs se iudicio eor. Sed rīderūt: prima sedes a nemi/ne iudicabit. Ore tuo iudica cāz tuā. Ex ore tuo iustificaberis ex ore tuo ꝓdemnaberis: noli iudi/cari nr̄o iudicio. Negasti tu. negauit ⁊ petrus ma gister tuus. Et quis apostolor ausus fuit eū iudi care. Sed egressus foras fleuit amare. Tu ḡ ī te/ipso collige cām tuā. xxj. di. Hūc autem. Et q̄ ibi dicit coactus imposuit thura ydolis intelligit de coactōne ꝓditōnata nō absoluta vt dicit glo. alʒ nō peccasset. Marcellinus igit in ꝓcilio ait. Ob scelus ydolatrie iudico me deponendū ⁊ anathe/matizo oēs qui corpus meū tradiderint sepultu re. Pergēsq; ad dyocletianū ꝓfessus est se eē xp̄ia num. ꝓpter q̄ martyrio coronatus est post cā/thedram petri tenuerat annis. vij. mensib⁹ septez ⁊ diebus. xxv. Cum aūt corpus ei⁹ p. xxx. dies ia cuisset inhumatū. aparuit beat⁹ petrus Marcel/lo successori suo in visu dicens: quare corpus me/um p̄mittis inhumatū iacere. Cunq; ille rūderet corpus suū adiu humi reconditum. declarauit ei petr⁹ q̄ de marcellino loqueret. Cui marcell⁹ do/mine inquit ipe anathematizauit qui eum sepeli/rent. Et petrus ad eū nescis q̄ scriptū est q̄ se hu/miliat exaltabit. Fiade igit ⁊ sepeli eu⁹ iuxta me q̄ ⁊ factū est. Hic autē marcellin⁹ vt habet. xxv. q. j. Sic ait. Omne q̄ irrep̄hensibile est defendit catholica eccl'a. Iniustū iudiciū etiā diffinitio in/iusta regio metu vel iussu ordinata a iudicib⁹ non valeat neq; q̄ ꝓtra euāgelicā vel ꝓphetica vel doctrinā aplicam ꝓstitutōnemue eor vel sancto/rum petrū actū fuerit stabit. Et q̄ ab heretic⁹ vl infidelibus factū fuerit oīno cassabitur. Hec ibi. Marcellus aūt marcellino succesſit. Dicit tamen Elin. in spe. hysto. q̄ fm cronicas romanor pōti/ficū. marcellino p martyriuz sublato: vacauit pa/patus annis. vij. ꝓpter immanitatē psecutionis dyocletiani. Postea marcellus creatus instituit titulos cardinaliū. xv. Natōne roman⁹ fuit. q̄ eti/am statuit clericū ad iudiciū seculare a quoq; nō esse trahendū: vt. xj. q. j. Clericū. Cum aūt q̄dam die imperatorem dyocletianū ꝓcedente cum solē ni aparatu p vrbem modeste argueret. ⁊ ꝓquere/retur de iniusta psecutōne ꝓtra xp̄ianos ꝓpublica exorantes: fustibus eū cedi iussit. ⁊ domum venerabilis femine Lucine quā ipse Marcell⁹ ad p̄ces eius ecclesiam ꝓsecrauerat stabulū fieri mā/dauit: ibiq; marcellum ad custodiā animaliū de/putari. Qui post annos. v. ⁊ dies. xxv. migrauit ad dn̄m. Post hūc susceꝑit regendam ecclesiā Eusebius natōne roman⁹. sub cuius pontificatu fm aliq̄s dicit inuenta sancta crux xp̄i hierosoly/mis. Uñ ab ipso dicit institutū festū de inuentōe crucis: vt habet de ꝓse. di. iij. Crucis. Ab alijs ta/men dicit inuenta tpe Siluestri pape. Hic int ce/tera statuit dicens. Prius oportet omnia legibus expoliatis reintegrari ⁊ ecclesias que sibi sublata sunt cum omni priuilegio restitui. Et postmodu⁹ nō sub augusto tpe spaciū ei indulgeat. iij. q̄ō. ij. vide ibi glo. Hic post annos duos ⁊ menses. xj. ⁊ dies vigintiquinq; migrauit ad dominū. Se/dem autem eius accepit melchiades papa natio/ne afer. qui instituit vt die dominica vel feria q̄/ta non ieiunaret a fidelibus. Non q̄ hoc de se sit malū: sed ad tollendum supstitōnem gentilium ⁊

obſeruantiã vanã hereticoꝝ: vt di. xxx. Siquis. hic poſt annos tres ⁊ mẽſes ſex ⁊ dies octo martyriũ ſuſcepit. Notandũ aũt q̃ in cõputatione numeri annoꝝ quib⁹ pfati tenuerũt pontificatuꝫ. Uin. in ſpe. hyſto. diſcordat a martino in croni. Nam vbi vin. dicit ſtephanũ papã qui fuit ante Sixtũ ſediſſe annis. vij. martin⁹ ponit q̃tuor annos. Et vbi vincen. aſſerit dyoniſiũ pfuiſſe annis ſex. martinus ponit ãnos duos. Et vbi Uin. aſſignat annũ vnũ Euticiano: martinus ſcribit annos ſeptem ⁊ menſes decẽ. Et vbi Uincent. dicit de euſebio cathedram tenuiſſe annis. vij. Martinus dicit de annis duob⁹.

Capitulum. ix.

De martyribus qui

paſſi ſunt in diuerſis locis tpe pfatoꝝ impatoꝝ. Et primo tpe Claudij impatoris. Uenit de pſide ptibus quidã nomine Marius: ⁊ ei⁹ vxor martha. cum duob⁹ filijs. ſ. Audifax ⁊ abachuc xpiani viri romani ad oratõez apoſtoloꝝ: vt refert Uin. in ſpe. hiſto. li. xij. Hi cum corpora ſanctoꝝ ſolicite p carceres et ſepulturas requirerent. venientes in caſtrũ trans tyberim inuenerũt ſanctũ Quirinũ in carcere: q̃ iam multa verbera p xp̃o fuerat ppeſſus ⁊ facultate ſua nudatus. Et mittẽtes ſe ad pedes ei⁹ vt oraret p eiſ ceperũt ei miniſtrare de facultatibus ſuis. lauare pedes eoꝝ qui ꝓſtricti erant in carcere ⁊ aq̃ in capita ſua ⁊ filioꝝ ſuoꝝ effundere. ſ. ob deuotõnem Eo tempe claudius diuulgato p̃cepto vt chriſtiani punirentur: tenuit. cclxxij. xpianos. q̃s iuſſit extra muros porte ſaluarie duci: ibiq̃ in amphiteatro incluſos a militib⁹ ſagittis interfici. quoꝝ corpora mari⁹ ⁊ martha cuꝫ filijs ſepelierũt. Deinde veniẽtes trans tyberim ad caſtrũ requirẽdo ſanctũ Quirinũ qui nocte fuerat gladio occiſus ⁊ iactatus in tyberim: requirẽtes inuentũ corp⁹ ſepelierũt. Audientes aũt p̃fati in quodã cenaculo multitudinẽ xpianoꝝ pſallentiuꝫ pulſantes cum gaudio intrauerũt. Datiſq̃ oſculis adinuicem et oratõne fuſa manſerũt ibi abſconditi p duos mẽſes. Interea claudi⁹ imp̃ator tenuit Valentinum pſbyterum qui multos trahebat doctrina ſua ad fidem. ⁊ poſt biduũ de carcere ⁊ ꝓpedib⁹. eductũ fecit ſibi p̃ſentari. Interrogatuſq̃ ab impatore ꝺ dijs eoꝝ quare nõ venerabat. Rñdit. Jouẽ mercuriũ ⁊ alios fuiſſe miſeriimos hoies ſcelerib⁹ deditos. Cõmendanſq̃ plurimũ doctrinã xpi. ⁊ exhortans ad eam ſuſcipiendã. vt terrenũ regnum pleni⁹ poſſiderent: ⁊ celeſte poſtea ꝓſequerentur. Dixit imperator ad barones ſuos: q̃ ratõnabilia iſte pſuadet nobis. Sz inſtictu dyaboli dixit vn⁹ ex illis. Seduct⁹ eſt impator. ꝓpter qꝺ timẽs imperator diſplicere ſuis familiarib⁹ q̃ infideles erãt retraxit ſe ⁊ dedit valentinũ in man⁹ aſterij vt induceret eũ ad ſacrificandũ mollib⁹ ſermonib⁹. ingreſſus igit valentin⁹ in domũ aſterij magni viri in curia impatoris: poſitis genib⁹ orauit dicens. Deus omniũ creator qui miſiſti filiũ tuum vt nos de tenebris ad lucem pduceret. ꝓuerte domũ iſtã ⁊ da ei lumen. vt cognoſcãt te deum verũ trinum ⁊ vnũ. Audiens hec aſterius ait. Miror te virũ prudentẽ vt dicas xp̃m verũ lumen. Cui valentinus Uere lumen eſt verum illuminans omnez hominem venientẽ in hũc mundũ. Et aſterius ad eum Si illuminat xp̃c omnẽ hominẽ: illuminet filiam meã obſcuratã ⁊ faciam quodcũq̃ p̃cipies. Valentinus ergo fuſa oratõne cũ lachrymis: ponens manũ ſup oculos ei⁹ illuminauit eaꝫ. Quo facto aſterius ꝓpunct⁹ ad fidem poſt triduanũ ieiuniũ ſibi indictũ baptiſma recepit cum vxore ſua et oi domo ſua numero fere. xlvj. et oñes xpianos q̃s Aſteri⁹ tenebat in carcere relaxauit. Que poſtq̃ geſta ſunt mari⁹ ⁊ martha venerũt cum gaudio ad domũ ei⁹ gr̃as deo agẽtes. Et pactis dieb⁹. xxxij Claudi⁹ impator audiens aſteriũ p̃cipẽ chriſtianum factuꝫ. irat⁹ valde miſit eum cũ familia ad ciuitatẽ hoſtie: ibiq̃ diuerſis cruciatib⁹ examinatum occidit. Valentinũ vo fuſtib⁹ ceſum mandauit decollari. Marũ vo ⁊ vxorẽ ei⁹ ⁊ filios ſibi p̃ſentatos tradidit Auſtiano vicario: iubẽs vt ſacrificare faceret vel ſuplicijs interire. Qui iuſſit eos fuſtib⁹ cedi: deinde i eculeo ſuſpẽdi ⁊ ignẽ ad latera eoꝝ poni ⁊ vnguib⁹ ferreis radi. Deide manus mario ⁊ filijs p̃ſcidi. Martha aũt ſanguinez mariti ⁊ filioꝝ colligens cũ gaudio caput ſuũ lini ebat. Demuꝫ p ciuitatẽ circũducti decollati ſunt. Martha vo in limpha necata. quoꝝ etiam corpa vt ſepultura carerẽt tyrañ⁹ mãdauit incẽdi. Sz q̃dam matrona nomĩe felicitas corpa illa ſemiuſta rapuit ⁊ in p̃dio ſuo ſepeliuit ac etiã martham de limpha leuatã. Cũ claudi⁹ diuulgaſſet edictuꝫ p orbem decolendis ydolis erat quidaꝫ pontifex ydoloꝝ in terracina ciuitate cãpanie noĩe firmin⁹ q̃ p ſingulos annos die kal. ianuarij q̃ſi p ſalute reipublice ⁊ principũ ſuadebat hoĩbus crudelem audaciã exercere. Nam añ p̃fatũ tps nutriebatur iuuenis octo vel ſex mẽſib⁹ in delicijs et laſciuijs ad interfectoꝝ ſuam. Exacto aũt tpe armatus et ornatus aſcendebat in montez marinum et acceptо equo p ſalute reipublice ⁊ principũ et ciuium ſalubritate: ꝛ vt nomen hꝫ gloriꝫ ipe ſe in mortẽ p̃cipitabat. Cui⁹ corpus cũ grandi honore colligebaꝫ ⁊ ad templũ pducebatur. apollinis ⁊ incẽdio ꝓſumebaꝫ: ⁊ cineres eius p ſalute reipublice in templo ꝓſeruabanꝫ. Eo tempe ceſarius ex affrica terracinam veniens. latuit ibi vſq̃ ad kalendas ianuarij apud quendã xp̃ianũ. cum q̃ vigilijs ⁊ orationib⁹ vacabat. Die aũt p̃notata cum vidiſſet ſuſtitoneꝝ crudele in quodã iuuene Luciano exerceri clamare cepit. Viri ſapientes quid facit ſtultum ſcelus. Ue reipublice ⁊ principib⁹ q̃ cruciatibus delectanꝫ ⁊ effuſione ſanguinũ: vt quid pditis aĩas dyabolice fraudis deceptõnib⁹. Tũc firminus pontifex iuſſit illũ teneri ⁊ in cuſtodia publica retrudi. Qui p triduum maceratus tradit⁹ fuit leontio ꝓſulari ⁊ ductus vinctus ꝛ nudus ad templũ apollinis ad quod cum approꝑinquaret ſubito ruit: ⁊ firminus ibi oppreſſus ⁊ mortuus eſt Iterũ ceſarius in cuſtodia macerat⁹ ⁊ capill⁹ ſuis tectus q⁹ nudus erat. ⁊ angelus dñi eum die no/

etuꝫ custodiebat in mediū foꝝ est adductus. Il licꝫ cadens in terrā adorauit dominū. Factaꝫ est lux sup eū sicut chorruscatio t ꝓtexit eum. Ui dens hoc leontius ait. vere dñs deus est quē cesa rius prædicat. t misit se ad pedes eius exuensꝫ se clamide sua induit eum: petens coram omni pl'o baptismum. Quo recepto ac etiam corpe et san guine domini p Julianū p̄sbyterum cum gl'a tra didit domino spiritum. Porro Luxurius pri mus ciuitatis tenens sanctos Cesariū Julianum dedit sententiā ꝓtra eos vt ambo in saccum missi in mare p̄cipitarent. Ad quem Luxuriū ait cesa rius: me quidem aqua que regenerauit quasi fili um suū ex se renatū suscipiet: vt ipsa me mō mar tyrem faciat cum patre meo Juliano. Te aūt ho die comedet coluber vt sciat oīs hec patria: q̄ vindicat dñs sanguinē seruoꝝ suorum t virginū quas ignibus ꝓcremasti. Eodem igit die q̄ mersi sunt: eiecti sunt ab vndis ad litt⁹ vbi etiā tacebat Luxurius tor⁹ turgidus serpente ꝓcussus. Nam cum equo sedens in villam ad prandiū festinaret t iuxta arboꝝ p̄teriret, ꝓ nequicia sua euenit vt illaberet serpens inter collum t caputium tunice eius: t intra tunicā ventreꝫ eius t latera suis mo rsibus laniaret. ita, vt p ventrem vsqꝫ ad cor pueiret. Jacens ergo totus turgidus anteꝫ expiraꝫ Vidit oculis suis ambos psallentes t cum hono re digno corpa eorum vndas deferentes. Quoꝝ corpa colligens eusebius qui cum ipso habitaue rat sepeliuit iuxta terracinā sub kal. nouemb. Et post quinꝫ dies cum eusebius ad sepulcra coruꝫ oraret t multos ad eum ꝓfluentes doceret t bap tizaret eos Felix p̄sbyter, audiens hoc leonti⁹ filius leontij ꝓsularis, fremens de morte p̄dicta p̄fis fecit illos capi t nolentes sacrificare ydolis fecit eos decapitari t in fluuiū iactari. Sꝫ corpa eoruꝫ ad littatus delata sepulta sunt iuxta corpus Ce sarij.

Sub principe au/ .§.I.

reliano in territorio tricassino: vt refert Vincē. in speculo. hysto. passus est sanctus Sevianus siue sa uinus. Nam cum audisset impator aurelian⁹ mul tos p eum ꝓuerti ad fidem misit plures ministros ad eum capiendū qui timentes nō ap̄ropinqua bant ei. Et mittens iterum multoplures spōte ve nit. Cum aūt inuenisset eum in fide ꝓstantissimuꝫ iussit eum in carcerem trudi. a quadragintaocto militibus custodiri. Quos cum ꝓuertisset ad chri stum: aurelianus decapitari mandauit. Sauinū vō manus t pedes ligari t ad vectes ferreos ce di t in capite eius cassidem ignitā mitti et postea in ignem p̄ici. Ex quibus nil lesus est: postꝫ fe cit eum a militib⁹ sagittari: sed sagitte emisse i ae re suspense manentes eum nō cōtingebant. Cum aūt ei impator insultaret dicens. vbi est deus tu⁹ liberet te nūc si pōt de his sagittis aut de manib⁹ meis. vna ex sagittis reuersa retrorsum oculū im peratoris ꝑcutiens excecauit eum. Iratus impe rator iussit eum vinctū cathenis a multis militib⁹ in carcerem mitti. Sed ipso orante milites illi ex cecati sunt t cathene ꝓfracte. Ille ꝙ liber fact⁹ a se chatie vinculis egrediēs ciuitatē: ꝓcenit ad ripā Quo orante aqua ꝓgelata est quasi petra: fluuio transito orauit vt celerius iuberet eum dñs coro nari. Et ecce milites querentes eum velociter ap ꝓpinquabant vt eum decollarent. cum autē ti merent: dixit eis. Uenite et portate de sanguine meo impatori vt videat gloriā dei. Decapitatus aūt sanctus dei caput suū portauit in manib⁹ suis Et militibus portantibus de sanguine eius in lin theolo impatori linitis oculis sanitatem recepit.

Hic Sauinus cum adhuc gentilis legisset seu audisset hūc ver. ps̄. Asperges me dñe ysopo tc̄. Orauit vt sciret expositōnem ei⁹. Cui angel⁹ ap parens ait. Cum aspersum fuerit caput tuum cri sma mundaberis: t cum mundatus fueris aq̄ vi ua in nomine ihu xp̄i candidior eris ꝙ nix. vnde t baptisma suscepit. Baptizatus aūt iuxta fluuiū secharie. factaꝫ postmodū oratōne figens bacu lum in terram coram multis: baculus ille ramos frondes t flores subito ꝓduxit. ex q̄ miraculo mil le. xvij. hoies ꝓuersi sunt ad xp̄m.

Refert etiā Vin/ .§ .II.

cen. in specu. hysto. de tribus iuuenibus fratribus vno partu matris exortis. s. Speosipo. Eleosip po t meleosipo. qui literis edocti cum ab auia eo rum leonilla ad cōtemptum ydolorum exhortati fuissent t ad oratōnem domini ihu xp̄i veri dei et creatoris cunctoꝝ ꝓuersi ad fidem baptizati sunt a sancto Benigno p̄sbytero. Hi ergo lingonicam ciuitatez ingressi imperante aureliano. interroga ti de cultu eorum ab infidelibus. ꝓstanter t publi ce fatebant se esse xp̄icolas: t cecos t insensibiles fore qui metalla t statuas adorabant arguebant. Exurgens aūt quadratus p̄ses speosipum t ele osipum in faciez eos pugno ꝑcussit iratus. Ipsi eiū tūn duo loquti fuerant. Dolens aūt meleosip pus exclamauit p̄sidi dicens Cur me hoc dono p cussionis cum fratribus meis ꝑticipem nō fecisti: sed in illis optabile principiū passionis ostendēs me a sancto ꝓsortio sequestrasti. vnanimes in xp̄i ꝓfessione sumus equaliter de xp̄i remuneratione: p vram p̄fidiā gratulamur. Quib⁹ quadrat⁹ p̄ses hodie ait p ꝓtemptu deoruꝫ nostroꝝ diuersis supplicijs faciam interimere. Auia aūt eoꝝ leonil la cum lachrymis t osculis eos viriliter exhorta batur vt p̄sisterent in xp̄i ꝓfessione. Cum ꝙ nollēt sacrificare ydolis ligatis manibus sursum t pedi bus deorsum in vna arbore suspensi sunt. Tanta q̄ tormentoꝝ adinuentōne sunt extensi: vt pene putarent a membroꝝ compagine separari. Meleo sipus aūt insultabat iudicibus dicens Saluator noster domin⁹ ihs xp̄c pependit p nobis in ligno affixus clauis. nos ꝙ ei⁹ famuli pendētes in stipi te crucis signaculū adepti glorioſi martyres effici mur. At illi dixerūt. Non in ista arbore ꝑ igne cō sumemini. Depositi igit ligatis manibus t pedi bus p̄cti sunt in copiosum ignem: ꝑ illesi p̄man serūt laudantes deū t tortores irridentes. Uidē tes aūt choros angeloꝝ stantes iuxta eos p̄repa-

ratos ad recipiendum eos: flexis genibus orantes ꝑciosas animas dño reddiderũt. Videns aũt quedaꝫ mulier Jouilla nomine tam ꝑciosam eoꝝ ꝓsumatõnez. spreto maritali ꝓsortio. paruuli qꝫ t vnici filij dulcem relinquens amplexum. inter incredulitatis turbas adhuc in ꝓsecutõnis ardore cõmotas, veloci cursu ꝓperans exclamauit dicens. Et ego xꝑi ancilla sum: t xꝑm verum deum esse ꝓnuncio: t ydola vestra despicio. his dictis cõprehensa t ꝑ capillos suspensa multisqꝫ afflicta supplicijs. cum negare xꝑm recusaret: vna cũ leonilla ꝑfata gladio necate sunt. Exinde benignus ꝓsbyter post ꝓuersionem multoꝝ ꝑ ꝑdicatõnez suam t ydolis templi ad nihilũ redactis ofone sua. post diuersa supplicia angelo in carcere eum visitante/demũ martyrio vitam finiuit. Et columba visa est egredi ab eo in celum odore inde secuto.

Simphorianus .§.III.

qꝫ ꝑcibus patris sui Fausti nobilissimi viri cũ esset triennis. a ꝑfato sancto Benigno baptizat⁹ est t a sancto andochio de fonte leuatus. Hic autem andochius cum xꝑm publice ꝓfiteret senonis ab aureliano cũ sancto Tirso post plura supplicia in ignem iniectus: sed nil lesus tandẽ vsqꝫ ad mortẽ colla eoꝝ vectibus feriunt. Predictus autez simphorian⁹ adhuc puer tanta extũc sanctitate pollebat. ꝙ seniorum vitam anticipans in celesti conuersatõne t diuine legis studio ꝓmanebat. Cum ergo Aurelian⁹ imperator a senonis diuionem ꝑperaret. consularem heraclium duxit: vt sicut vbi qꝫ faciebat: ita t ibi omnes xꝑianos aut sacrificare ydolis aut mori compelleret. Cum ergo tũc pagani festum veneris mira insania celebrarẽt t statuam eius in curru coram heraclio deportarent. Simphorian⁹ affuit t nolens eaꝫ adorare diu cedit t carceri mancipat. Et cũ educt⁹ de carcẽ diebus singulis heraclio offerretur ad sacrificanduꝫ monit⁹. nullaten⁹ acquiescebat dicens. Si periculosum est quotidie ad ꝓfectum anime aliquid nõ addere: quanto periculosius est a salute discedere. vitam quam xꝑo redditurus sum⁹ ex debito: soluam⁹ ei ex voto. Sera penitudo est: sub iudicis timuisse conspectu. Munera vestra fucati mellis ꝑ mixta dulcedine: male credulis mentib⁹ venena parturiũt. Cupiditas vestra omnia habendo nil possidet: quia dyabolicis artibus obligata miseri lucri compedibus detinetur: et gaudia temporum vestroꝝ in similitudinem vitri cum ceperint splendere franguntur. Tunc iudex ira succẽsus data snia iussit ministro vt Simphorianũ de ost⁹ principes blasphemantem occideret: sicqꝫ de oꝝ⁹ legum iniuriam vindicaret. Cunqꝫ duceretur ad locum martyrij. t venerabilis mater sua de muro hortaret ne timeret mox gladio decollatus est: t a xꝑianis sublat⁹ alibi sepult⁹ est: vbi tãta miracula videbant fieri vt etiã paganis mirãtibus in maximo haberet honore. Et Gregor. Turon. narrat ꝙ cum quidã xꝑian⁹ tres lapillos de loco vbi decollat⁹ est. cum sanguie ei⁹ collegisset. t in quadã capsa argentea in ecclia cuiusdam castri collocasset: castro illo cũ eccl'ia ipa igne consumpt⁹ tpe clodonei regis francoꝝ: capsa illa argentea illesa repta est. Rome qꝫ sub ꝑside antiocho puer agapit⁹ vt christian⁹ captus in carcerẽ trudit. p dies quatuor sine cibo t potu dimissus. ꝑ a deo ꝓfortatus. Postea ꝑses iussit prunas ardẽtes capiti ei⁹ imponi. post qõ fumũ deterrimũ fieri ipsumqꝫ agapitũ nudatum capite deorsum suspendi sicqꝫ dimitti solum: donec corpus ei⁹ nunciaretur a feris t auib⁹ deuoratum. Attalus autem comicularius qui prius ei suaserat in carcere vt a stulticia sua recederet ne in tormentis florem sue iuuentutis amitteret. Post quatuor dies iuit ad locum vbi martyr suspensus manebat. vt nunciaret ꝓsidi si adhuc viueret. Qui inuenit eum in veste candida sup fumum deambulantẽ t psallentem illud. nõ moriar sed viuam tc. Angel⁹ eũ domini soluerat t eum sanauerat. Attalus ꝙ stupens ad hec: nunciauit ꝑsidi dicẽs. Credo ꝙ magn⁹ est de⁹ xꝑianoꝝ nec sit ali⁹ de⁹ ꝑter eũ. Cui ꝓses. Seduct⁹ es t hoc impatori notũ faciã. At ille respondit libentissime cũ agapito penã sustinere martyrij. Precepit post hec ꝑses agapitũ expoliari t aquã bullientẽ in ventrẽ ei⁹ mitti: sed frigida fiebat. Cunqꝫ puer ꝑsidem argueret. cecidit ꝑses de tribunali t clamauit dicens ministri. curate t subuenite mihi qꝝ tot⁹ ardeo. et qõ iniuste egi de martyre puero magni t eterni dei agapito iuste recipio. Quo dicto expirauit: hoc audiẽs aurelian⁹ iussit eũ exponi leonib⁹. ministri ꝙ ducentes eũ ad vrbẽ penestrinã in amphiateatro leonibus ꝓiecerũt. Qui mox deposita oĩ feritate pedes e⁹ linxerũt. Tũc ꝓplo circũstante t deuꝫ glorificante rapientes eum ministri sceleris nõ longe ab vrbe educẽtes gladio ꝓcusserũt. xv. kalendas septembris. Sub Aureliano quoqꝫ imperatore apud ychonium ciuitatem ysaurie. passio sancti Charionis: t filij eius qui primum ignito ferro superpositi. deinde craticulam supposit⁹ prunis t oleo superinfuso constanter supauerunt. Postea tam frixorij qꝫ suspensionis in eculeo ac ignis penas passi. malleo ad extremum ligneo manibus eorũ cõtritis in laudẽ oĩpotẽtis dei spũ emiserũt.

Bubnumeria/ .§.IIII.

no aũt impatore passi sunt plures in diuersis locꝭ ꝓ noie xꝑi. Et rome quidẽ sub ꝑfecto celerio passus ẽ maur⁹. nõ quidẽ ille ꝙ fuit discipul⁹ sancti Benedicti: ꝑ alter ꝙ in affrica exũs pentes habens fideles. subam multã parentũ suoꝝ pauperib⁹ erogauit: t oratõni insistens dei inspiratõne vitam monasticã assumpsit. Et. xvij. annũ agens: romã venit vt aplorũ lumina visitaret. Vbi audiens vocẽ rabidã celerini xꝑianos ꝓsequentis de vrbe se ꝑtraxit t in spelunca latuit. Post tres autẽ menses media nocte sopozat⁹ post oratõez vidit virũ splẽdidissimũ virgam ferentẽ in manu sua qui aureaꝫ sibi dicentem. Surge maure: quia nõ te despexit deus quem diligis ex toto corde: et sine mora vrbem ingredere. Qõ cũ fecisset: depbensus ꝙ esset xꝑianus peregrinus, ductus est ad ꝓfectum Le-

lerinum. Et cum inuitatus ad sacrificia recusaret asserens ea vana et fragilia ydola esse: iussus est in eculeo suspendi et vngulis radi lateribꝰ quoq; eius laminas ignitas apponi et demū capite truncari.

¶ De sancto Babillo cū tribꝰ pueris referēte Vincen. in spe. hysto. li. xij. ca. cxxj. Cū numerianꝰ imperator apud antiochiā demonijs īmolasset. et voluisset ingredi ecclīam dñi: phibuit eum babillus epūs manꝰ obuias apponens ei. Altera die numerianus sedens in ꝓsistorio precepit sibi epm afferri. Cui ait. Quid mihi fecisti: nescis q; rex est qui tibi loquebat. Rndit epūs. Deus seruū humilem placuit deo vt ꝓstitueret pastorem plebis: ideo cū vidi te lupū venientem ad oues eius. timens ne aliquā ex his pderē phibui te ab ingressu ouili. Cui numerianꝰ. Ergo tibi lupꝰ visus fuz et nō rex. Respondit epūs ꝑm indulgentiā dei rex es. ꝓpter peccata nra: vt vel sic verberati reuertamur ad ipm. At numerianus. Quis est inquit deus quem colis. Rndit. virtus et sapia et verbū patris. Et numerianus ad eū. Quid ḡ est homo. Rndit: ꝓstantia vita: et fruitio eoꝝ que facta sunt a deo. Tunc iussit numerianus vt imponeret torques ferrea et ꝓpedibus pedes astringerent. Et cum intimassz se habere tres puulos sub disciplina eius eruditos: adducti sunt. Qui xpm cōfitentes iussi sunt flagellis cedi. quoꝝ vnus erat duodecim annorū alter nouē. tercius septem. Deinde fecit eos cum Babillo suspendi. Et cum nec blandicijs nec minis mouerentur: decollati sunt cum Babillo et simul sepulti.

De Crisanto et ¶ .§. V.

Daria vt refert Vincē. spe. hysto. li. xij. circa finē. Polemius vir illustrissimꝰ alexandrie vrbis primus. romā cum filio suo veniēs. a senatu susceptus est: a numeriano impatore illustratus cathedram in curia suscepit. Huiꝰ filius crisantus pōrum studijs traditus. cū vniuersa librorꝝ volumina curiosus discuteret. et ad euāgelicos apices veniens ibiq; curiositatis sue cursuz figēs ad semetipm ait. Tandiu te decuit p librorꝝ tenebras tuaꝝ curaꝝ frena laxare: q̄diu ad veritatis lumen ptigeres. Non est prudentie vt ad tenebras redeam de lumine. Hec secū reuoluens et quotidie xpi famulos pquirenti. dictū est ei carpophoꝝ xpianuz quendā sanctū et p oīa eruditū virum. p psecutione seuiente in quodā montis speleo collocatū vix posse a paucissimis et fidelissimis visitari. Ille referentis genibꝰ aduolutus: etiaz cum lachrymis postulabat vt ad eiꝰ noticiā puenire mereret. Sicq; pueniens ad sanctū carpophoꝝ quinte regionis pb̄yterum. intra paucos menses omnibꝰ literis diuinis imbuitur: et ita diligenter instructꝰ est: vt post. vij. dies baptismatis sui xpm dei filiū publice pdicaret. Quo audito pater eius iratus: fecit eum in loco tenebroso et squalido claudi: ac vespertinis horis aridissimo cibo refici. At ille magis ad exercitatōez sibi q; ad suppliciū dicebat inferri. Vnus aūt ex audientibus dixit patri eius. Si filium tuum ab hac ꝟsurpatōne conaris eripere. magis debes eum voluptatibus occupare: nā huiusmodi tenebras et afflictōes christiani ad gloriam sibi extimant euenire. ¶ Tunc ille filium de illa tetra habita tōne auferens vestibꝰ preciosis induit. et ponens eum in triclinio sericis vestibꝰ strato: quinq; pulcerrimas virgines accuratissime ornatas cum eo constituit. atq; quotidiana eius cōuiuia affluentissimis dapibus exhiberi precepit. Puellis autem minatus est dicens. Nisi eum iocis et amplexibꝰ vestris ab intentōne xpianitatis separaueritis: diuersis vos faciam supplicijs interire. Inter hec aūt ludibria vir dei immobilis pmanebat. et delicias q̄si stercora cōtemnens: puellas quasi viperas exhorrebat. Jacebat aūt in oratōe immobilis et amplexꝰ eaꝝ et oscula q̄si sagittarum ictus scuto fidei excipiens: clamabat exurge dñe in adiutoriuz mihi: dic aīe mee dñe salus tua ego sum. Cum aūt longā oratōnem ꝓlesset tam graui somno correpte sunt virgines: vt nisi de triclinio foras electe essent: penitꝰ excitari non possent Euigilabant ḡ foris et cibum capiebant. Statim aūt vt ingresse fuissent orante sancto somno artabant. Dixerūt autem patri quidam ex amicis eiꝰ Hic artem magicam a xpianis didicit. et aduersus puellas simplicissimas facile preualet incantādo. Sed si eruditā aliquam ad eum miseris: poterit eum ad tuum arbitriū inclinare. ¶ Tūc virgo vestalis nomine daria gēmis et auro rutilans ad eū ingredit: et tanta eū sermonis elegantia alloquit vt si esset ferro durior: plumbo mollior redderet. Sz ille mediū inter se et illaz spūsanctū postulās sic eam affatur. Sic mihi mortali tantam pulcritudinem ac sermonis melliflui dulcedinez spe cōnubij tempalis ostendis alijs iam amoribꝰ occupato: quanto magis amantē te et desiderantē immortalem regis filiū obtinere poteris: si animam tuam in corporis integritatis custodieris: et sicut corpore pulcra es: ita et mente pulcrior fueris. Erit q; tibi laudatores angeli paranimphi apli. martyres amici. xpc sponsus. qui thalamū tibi in celo custodiēs. dotem tibi in celo sempiternaz tribuet possessiones paradisi. Ad hec daria ꝓuncta respōdit. Nulla mecū o iuuenis cū his vestibus petulantis animi ad te signa pduxi: sed pfis tui lacrymas miserata cupio te patri tuo reddere. et deoꝝ cultare reuocare que nobis eos facit esse custodes. Crisantus ait. Quomodo possunt nobis esse custodes. qui nisi custoditi fuerint a canibus: nocte a furibus rapiuntur. Daria respondit. Si vulgꝰ ignobile posset absq; his imaginibꝰ deoꝝ cultura celebrare nulla esset necessitas silitudinis exhibē de. At crisantꝰ. Inquiramus ḡ aīt quoꝝ sint ipse imagines: et videamus si his merito honorē deorum exhibere debemus. Deus autem nō pōt extimari nec credi. nisi qui omnē sanctitatem. omnem q; supergreditur maiestatem. Que ergo bona saturnus falcifer habuit qui proprios filios quotiens nascebantur occidit vt nō dicam comedit sic scriptores eiꝰ referunt. Que dona vl bona Iouem fuisse extimas. qui q̄t dies vixit tot inaudita incestata tot homicidia perpetrauit. Qui omni casti-

tati vsq; ad mortē inimic⁹ extitit: vt etiā ganimedem libidine polluerit ⁊ terrā suis sordib⁹ inquinauerit. hec ⁊ alia multa ꝓsequente crisanto: credidit daria ⁊ q̄si simulata volūtate inter se ⁊ Crisantū habuit ꝓsilium vt nomen ꝓiugij assumerēt ita vt ambo in dei timore ⁊ castitatis glia pdurarent. Et ita baptizata daria sancto Crisanto non corporeo calore est iuncta: sed spiritussancti feruore sociata. Cum autem multe virgines relicto sponsalium amore p eum christo se traderent. Et iuuenes relicto carnali ꝓmercio se castimonie mācciparent: excitata est in vrbe seditio sub Celerino prefecto. iuuenibus publica interpellatiōe clamātibus: sponsas nostras per dariam amittim⁹: maritos per Crisantum perdimus: ⁊ iam filios non habem⁹. Tradit ḡ crisant⁹ tribuno claudio q̄ dedit eum. lxx. militibus vt ducerent euz extra ciuitatem ad sacrificandū herculi. cogentes diuersis penis. Astrinxerūt autem eum huic rei non acquescentem crudis neruis vt ad ossa eius vis ligature ptingeret. Sed statim omnia celerime resoluta sunt. Ita vt nō occurrerent oculi videre celeritatem resolutōnis eoꝝ. At illi q̄si luctātes ꝓtra ligaturas diuerso mō diuersis ꝓstringebāt nodis. quiterū ⁊ alijs nodis arti⁹ strinxerūt: et sbito ligamia dissoluta sunt. ⁊ cū in cipū nouū ⁊ nodosissimum inclusissent ei insultātes. ita putrefact⁹ ē lignū: vt statim cipus in cinerē verterent. Deinde pfuderūt eū lotōne vrine dicētes. mō amittes maleficia tua. Qz aq̄ putridissima in tantū odorē ꝓuersa ē. vt putares eū nō vrina ḡ balsamo pfusum. Exinde excoriātes vitulū: eodē corio recenti cinxerūt eū nudū. ponētes eū ad solēt p totā diē in estu solis feruentissimo nulla potuit coriū calefactōe siccari: aut dei famulū in aliq̄ anxiare. Tandē cathenis ligantes man⁹ ei⁹ pedes ac collū in obscurissimū carcerē clauserūt: ḡ mox solutis vinculis lux immensa ibi refulsit. Hec cū nunciata eēnt tribuno. aduenit illuc ⁊ lumen videns in carcere iussit egredi dicēs ei. Que tanta ista maleficioꝝ tuoꝝ vis est vt ista pficias. Cui crisantus rndit. Si i te esset vel scintilla prudētie cognosceres me nō maleficioꝝ argumentis sed diuinis iuuari adminiculis. Deosq; aduerteres voces ad se clamantiū audire nō posse. nihilq; intus ꝑter argillā ⁊ plūbum habere. Cūc irat⁹ tribunus iussit eum fustib⁹ cedi. Illate sunt verge durissime. ceperūt in manibus cedentiū quasi pluma mollescere. Inter hec tribunus ꝓpunctus iussit euz erigi ⁊ vestib⁹ suis indui ꝓuersusq; ad milites suos ait. Hec humane artes penitus nō sunt/ vbi diuinaꝝ virtutū potestas apparuit. Quid supest nobis nisi vt oēs hois huius genib⁹ aduoluti venīā sceleris postulātes. rogemus vt nos deū talem faciat colere: q̄ cultores suos in oēi pugna facit esse vincentes. Cūq; ita fecissent audito ab eo dñi verbo: recepta fide baptizati sunt. eadē die claudi⁹ ⁊ hylaria vxor eius ⁊ amici ⁊ lxx. milites cum suis. Et p singulos dies ab eo verbū eruditōnis audientes cum oēi reuerentia optabant p xpi nomine etiam tormenta pferre. Hec cum audisset numerian⁹ imꝑator: iussit claudium tribunum ingenti saxo ꝓstrictum in medio mari ꝓcipitari. Ceteri autem tantam gratiam ꝓcessit de⁹. vt filij ei⁹ Jason ⁊ Maur⁹ etiam nō interrogati xp̄m se colere dicerent: ⁊ p ꝓfessione noīs ei⁹ mortē optarēt. Quos oēs alij imitātes infra vnā horā oēs decollati sunt: ⁊ ab hylaria corpora filiorum collecta in sartophagi collocata. Que cū assidue circa sanctoꝝ ꝓfessionē deū exoraret. tenta cum traherēt ad iudiciū rogauit: vt pri⁹ oratōnem suā pficeret: ⁊ postea veniā quo cūq; loco voluerit⁹. Igit dū fixisset gradum accepit sacrm dñi. ⁊ cū rogasset dñm vt eam filijs suis associaret. In ipa ora dño spū reddidit. Interea sanct⁹ crisant⁹ ponit i carcere tulliano vii fetor terribil' ascendebat q: cloacaꝝ cuniculis digesta domoꝝ stercora illuc decurrebāt. Eratq; vna lutea et tamtenebrosa custodia vt penit⁹ ibi lucifluus aer nec vestigiū aliquod lucis ostenderet. Illic ḡ Crisant⁹ ferro vinct⁹ mittitur nud⁹. Daria vero in publicū ponit ꝓtuberniū meretricum. Ut vero ⁊ crisanto luxꝝ diuina ⁊ adoramenta sancta p̄stantur: ⁊ daric leo fugiēs de cauea amphiteatri dirigitur. Qui ingressus cellā in qua daria in ora ꝓstrata iacebat: ꝓstrauit seipa iuxta eā. vt videret etiā ipaz adorare: q̄ plciaz suā deꝑcanti virgini exhibebat. Nescientes igit leonez interesse: miserunt ad eam vnū turpissimū. i. scelere corruptionum opinantissimū. in quē vt ingressus est iusiliuit in eū leo: ⁊ psternēs eū pedib⁹ suis cepit ad faciem virginis respicē: q̄si interrogās q̄d de eo iuberet. Cō illa intelligēs ait. Adiuro te p filū dei p q̄ martyrij passiones libēter amplector. ne illū in aliq̄ ledas: sed ꝓmitte eum sermonem meū absq; terrore suscipere. Cūc leo relinquēs eum posuit se in introitu porte: vt nec ille fugere nec ali⁹ intrare posset. Dixit ḡ daria ad eum. Ecce ferocitas leonis audito nomine xp̄i dat reuerentiam deo: ⁊ tu homo in tanti criminib⁹ exercer⁹: vt etiam in hoc in quo miser lugend⁹ es glorier⁹. Tunc ille ꝓsternēs se añ eā clamauit Jube me hinc egredi sanuz vt et ego clamem omnib⁹ christum quem colis solum esse verum deum. At illa iussit leoni vt amoueret se ab ingressu. Ille vo egressus p totaz ciuitatem clamabat. Sciat⁹ omnes Dariam deā esse. Igitur cum diuersi venatores ⁊ ꝓli ad capiendū leonē ꝓgerent. Hanc leoni de⁹ virtutez ꝓcessit: vt oēs caperet ⁊ sine lesione añ pedes darie ponerz Quos illa sic allocuta est: si ꝓmittitis vos Christo crediturosꝝ sic poter⁹ abscedere. At illi omnes vna voce clamabant. Qui nō credit xp̄m verum deum esse: nō exeat hinc viu⁹. Et hoc dicentes ceperunt omnes egredi clamantes. Credite ꝓli romani nō esse aliū deū ꝑter xp̄m. Tunc celerin⁹ p̄fect⁹ iussit ignez copiosum accendi i ingressu cellule in qua erat daria cum leone. Cō leo cum ficri i videret cepit expauescere ⁊ rugitum dare. Cui sancta daria ait. Noli timere: quia nō incender⁹: nec capier⁹ nec morieris sed secur⁹ egredere. quia quē in me honorasti ipe te libabit. Leo ḡ inclinato capite egressus est per medias ꝓlos turbas iter faciens neminem lesit: nec illū quisq; capere potuit

hi aūt oēs q̄ ex ore eius incolumes euaserāt baptizati sunt. Nūciata sunt hec numeriano imperatori: q̄ iussit crisantū et dariā diuersis puniri supplicijs si sacrificare nō ꝓsentirent. Cunctis crisātus imponeret eculeo oia ligna eculei cōminuta sunt: et vincula disrupta. lampades q̄s incense ad latera ei⁹ posite extincte sunt. Postremo imperator hec nō virtutib⁹ diuinis sed artib⁹ magicis deputans. iussit eos in viā salariam duci. et in arenario ambos sil' deponi: et lapidib⁹ obrui viuos. qui oratōnibus et hymnis insistētes in vnā foueā q̄si in vnū lectulū ambo deponunt. et facta est i passione sanguis societas: sicut fuerat mentis. Cū aūt multa bñficia de⁹ venientib⁹ ad sepulchrū eorum ꝓstaret. accidit vt die natalis eox infinita ꝓli multitudo occurreret viri et mulieres et infantes. Qd cū numerario nunciatū fuisset: iussit vt in introitu ipso q̄ criptam ingressi fuerāt paries leuaret. Qd cum factū esset: desup ad sabulonem sup eos mōtem deiecit. oīsq̄ pariter dum sacrm ꝓmunioīs paperent et martyrū gloriā celebrarent. ad martyrij gliam puenerūt. inter q̄s erat dyodor⁹ p̄sbyter et marian⁹ dyacon⁹: et plurimi clericox. Et si tē pore numeriani impatoris isti passi sunt crisant⁹ et daria. nō tū ipso numeriano rome exīte: quia i via dum illuc reuerteret occisus est vt patet sup̄. Et qd dictū est de daria q̄ ad miraculū leonis. simile legit supra de sancta colūba: sed vasa ibi fuit q̄ illam defendit et sub aureliano impatore: hanc leo inuit. et tpe numeriani. fuit vtraq̄ vgo ꝓ xpo martyriū passa.

Circa ea tempo/ §.VI.

ra vt refert Vin. li. xij. ex gestis ei⁹. Cū apud antiochiā ꝓ quadā cā octo vicini epi ꝓuenissent. et i/ter eos epōs helyopoleos domnus noie q̄ ciuitas nūc damieta vocat. ꝑdicante ipso epo astanti populo: subito quedā femina palam cora omnibus supuenit. q̄ summa faciei et ornamentox pulcritudine splendēs q̄s maxima pompa iuuenū et puellarum p̄cedebat. quos ita sui ꝓtēplatiōe trahebat q̄ vbicūq̄s esset totū aerem musti et diuersox aromatū odore replebat. Quaz vbi epi nudo capite p̄terisse viderūt: ab ipsa q̄si a grauissimo pctō oculos auerterūt. Sanct⁹ vo domn⁹ epōs helyopoleos cum eam diutius aspexisset. reclinās inter genua facie post longas lachrymas et ꝓfunda suspiria: dixit ad coepos. Rogo vos fratres. Nonne estis delectati in tanta pulcritudine hui⁹ mulieris. Ipsi vo tacuerūt. Iterūq̄s flens et valde suspirās pectusq̄s ꝓcutiens. rursus interrogauit eos si eēnt in pulcritudine mulieris illi⁹ delectati: et ipsis adhuc tacentib⁹ ait. Vere delectatus sum ego et huius mulieris pulcritudo mihi placuit. In veritate dico vobis q̄ hanc in iudicio deus p̄fert nobis Nos eī sponsum habentes eternū: donantē sibi seruientib⁹ diuitias sempiternas et ip̄m videre in quem desiderant angeli ꝓspicere: negligentia torpemus: et anime nostre facie ab immūdicia nō lauamus vt ei placeam⁹. sicut hec misera totiens et tandiu studuit. vt se abluens et depingēs amatoribus suis pulcra appareat. His et hmōi dictis ingressus hospitiū ꝓstrauit sup̄ pauimentū: et faciē ad terrā feriens et lachrymis rigās dixit Altissime deus ignosce mihi peccatori: q̄ vni⁹ diei meretricis hui⁹ ornat⁹: toti⁹ vite mee industriā superauit. Illa p̄ frenis et caduci sūmo studio se decorauit. ego tibi immortali deo placere ꝓposui et p̄ meā negligētiam nō impleui. Cūq̄ hec diceret et fortiter eiularet subito obdormiuit et visum est ei q̄ columba nigra et sordida ac fetida nimis eū circumuolans Dum q̄si ad missam stans cathecuminos recedere p̄cepisset. colūba disparuit. et post missam rediens et ab ipso epo in vase aq̄ immersa inde mūda et candida exiens: tam alte volauit q̄ videri non potuit. Euigilans ep̄s cum hoc clero suo retulisset: ad ecclesiam pergit. Et cum pl'o p̄dicaret: illa meretrix q̄ cum alijs p̄dicatōnem audiebat in tā tam ꝓpunctōnem ꝓuersa est. q̄ sero ad episcopuz nuncios suos mittens sic ei mādauit. Sancto discipulo x̄pi epo. peccatrix discipula dyaboli. Audiui de deo quem colis q̄ nō p̄ iustis sed p̄ peccatorib⁹ de celo descendit: et cum publicanis et peccatorib⁹ comedit et bibit. Si g̃ discipulus ei⁹ es. nō me despicias penitentē et saluari cupientē. Ad hec ep̄s. Quecunq̄s es deo nota es: sed tū me peccatorem nō temptes. Q̄ si saluari et me videri deposcis. inter epos alios me videbis. Nam solum me videre nō poteris. At illa nō differens ad hospitium episcopi se venisse mandauit. Et ille conuocatis epis ad se eam venire p̄cepit. Que statim ꝓstrata cum ciulato magno pedes eius lachrymis rigās ac crinib⁹ detergens. dixit miserere domine peccatricis. Ego eīm sum pelagia pelag⁹ini quitatis exundans fluctibus peccatox. Ego sum abyssus p̄ditōnis: et vorago ac laqueus animax. Fac ergo me pater sanctissime baptizari: vt aīma mea possit a tantis sordib⁹ emundari. Cui sanct⁹ Canones ꝓtinent non debere meretricem baptizari: nisi p̄ fideiussores spōdeat q̄ se vltra prauis actibus nō inuoluat. Cūc illa iterū se ꝓstrenens et ciulans ait. Rationem reddas deo ꝓ anima mea et tibi imputet peccatox meox iniquitas si me distuleris baptizare. Tūc sanctus nomē eius quesiuit. Et illa dixit se a natiuitate pelagiā: sed ꝓpter pompā ornamentox vocari magaritā a populo. Cum g̃ baptizata et ꝓmunicata fuisset: ecce dya⁹ quasi nudus clamabat dicens. O violentia quā patior ab hoc sene. Nō tibi sufficiebat helyopoleos ciuitas q̄ quondā mea fuerat. Maledict⁹ dies in q̄ mihi ꝓtrari⁹ natus es. Quid feci ti o pelagia. tu in me iudā imitata es. Dña mea margarita q̄d tibi nunq̄s mali feci. Nō ego te lapidib⁹ p̄ciosis ornaui et auro et argēto cumlaui. Dic mihi i q̄ te cōtristaui et tibi satisfacio. tūn ne me deseras: ne obprobriū x̄pianis efficiar. at illa ꝓtin⁹ se signuit: et flatu suo demonē effugauit. Ecia die ꝓgregās p̄ fuū suū oēs diuitias suas ad ꝓsiliū epi nihil sibi retinēs: oīa paupib⁹ erogauit. et iduta cilicio nocte fugit i habitu virili et i mōte oliueti int' mōachos vir reputat⁹: sub noie pelagij est recept⁹: p⁹ tres autē annos cleric⁹ dicti epi cum ꝑgeret hierusalem ad

visitandū loca sacra. iniunxit ei ēps vt diligenter inter reclusos pelagiū inquireret ⁊ hūiliter saluta ret. ¶Qđ ⁊ fecit ad locū veniens: ⁊ ipsum viruz ex timans: ⁊ qz dum alios visitaret patres: multum ꝓmendari audiuit dictū pelagiū de sua sanctita te iterū ad eum reuersus ad visitandū defunctuz inuenit. ¶Quo diuulgato: ꝓpter famā virtutū ei⁹ monachi cum ēpo hierosolimox ꝓuocati ad exe quias ei⁹: feminā inuenientes honorifice ꝓdidert laudantes deum qui multos habet seruos absco ditos: ⁊ reuertens clericus ēpo suo oīa enarra uit qđ viderat. ¶In illo etiaz tpe. s. imperāte au reliano quidam manes genere ꝑses acer ingenio vita ⁊ moribus barbarus vt ait eusebius in cron. qui ſm nomen suū insaniens se paraclitum noia bat: multam religionem ⁊ austeritatez ostentans Duodecim etiā discipulos tanq̄ apostolos insti tuit. qui dogma suū quersum vbiq̄ diffunderent qui ⁊ manicheus est dictus: vñ heresis manicheo rum habuit originē. Hic asseruit duo eē principia vnum bonox: aliud malox. deū creatorem inuisi bilium: dyabolū visibiliū. ⁊ xp̄m habuisse corpus fantasticū. ⁊ alios multos errores. quos oīs ra tionibus acutissimis Aug. ꝑ nouem ānos eo⁹ erro re ante baptismū eius inuolutus est: sed baptiza tus disputatōnib⁹ ꝓdicatōnib⁹ ⁊ in libris suis p̄ci pue in illo ꝓtra manicheos ꝓfudit. ¶Que quidem heresis cum repullulasset in ytalia tempe innocē cij quarti. s. anno dñi .cc. lesimo ducentesimo q̄n quagesimo vel circa. ꝑ beatum petrū martyrē or dinis p̄dicatox tūc inquisitorem p̄dicatōnib⁹ mi raculis ⁊ martyris precibus ⁊ meritis. de illis pti bus totaliter expirata est.

Titulus octauus de per

secutōne dyocleciani ⁊ maximiani.

Capitulum primum.

Romanorū igitur

tricesimus tertius impator fuit Dyo clecian⁹: qui regnare cepit anno dñi ducentesimo octuagesimo septimo. Mundi vo quater millesimo ducentesimo quin quagesimo. vel ſm aliam ꝓputatōnem maiorem quinquies millesimo quadringentesimo octuage simo sexto. Hic dalmata scribe fili⁹ fuit. qui impe rator electus statim aprum in contōne militari oc cidit iurans sine scelere suo numerianū ab apro fuisse occisum: Hic vt deum se adorari iussit. ⁊ pri mus gemmas vestib⁹ calciamentisq̄ inseri iussit. cum añ eum oīs impatores in modū iudicū salu tarent: ⁊ clamidē purpureā a priuato habitu p̄⁹ haberent. Karinū fratrem numeriani impatoris apud dalmaciā flagitōse degentē difficillimo bel lo supauit ⁊ extinxit. ¶Illis aūt dieb⁹ cum amā dus ⁊ helinand⁹ in gallia collecta rusticoꝝ quos bagandas vocant multitudine. pnitiosus tumul tus excitarūt vt testat hug. floracen. Dyocletia nus ꝑ maximianū herculiū quondā ꝓmilitonem suū cesarem fecit ⁊ in gallias destinauit. ¶Qui faci le agrestiū hominū imperitā multitudinē ⁊ cēt. / sam: militari virtute ꝓpescuit. Sed in ipso itinere ab ipso maximiano sacra thebeox legio mauricij cum socijs martyriū susceptt vt dicet. Dum autē dyocletian⁹ cum maximiano xp̄ianos p̄sequeren tur. graues ꝑ oīs romani imperij fines subitarū ꝑturbatōnuz ꝓcrepuere fragores. chaurasio qui ad obseruāda occeani littora positus fuerat ī brit tania rebellantes. ⁊ archilleo in egypto cū ⁊ affri cam quinq̄gentiani infestarent. ⁊ narseus rex p̄ sarum oriētē bello p̄meret. ¶Quo piculo dyocle cianus pmotus maximianū herculiū ex cesare au gustum fecit. Constantiū xo ⁊ maximinū cesares fecit: tradens ꝓstantio theodoram vxorē filiā ma ximiani herculei: ⁊ suam filiā maximino galerio: hox ꝓstantius ꝓstantini magni pater. claudij ne pos ex filia fuit ſm eusebiū in cron. Galeri⁹ autez in dacia natus: quos vt dyocletian⁹ etiā affinita te sibi ꝓiungeret. ꝓstantius p̄nignā herculei the odoram accepit. ex qua postea septem liberos cō stantini fratres habuit. Galeri⁹ autem filiā Dyo cletiani valeriam duxit: ambo vxores q̄s habue rant repudiare ꝓpulsi. ¶Constanti⁹ igit cesar in gallia p̄mo prelio ab alamānis ꝑfligato exerci tu suo vt ait Hug. vir ipse euasit. Sco prelio sa tis secuta est ei ꝑspera fortuna seu victoria. Nam paucis horis. lxx. milia alamānox cesa referūtur At maximian⁹ augustus quinq̄gentianos in af frica ꝓdomuit. Dyocletian⁹ aūt archilleū obsessū p. vij. menses cepit apud alexandriā ⁊ interfecit. Sed immoderata victoria vsus alexandriā dire ptioni dedit: egyptūq̄ totam ꝑscriptoribus feda uit. ¶Erat etiā cum dyocletiano in illis dieb⁹ cō stantinus iuuenis inclitus fili⁹ ꝓstantij cesaris quez ex helena p̄ioꝛi sua ꝓiuge ꝓcurauerat. quem dyo cletianus dolo ꝑimere galerio instigante satage bat. Sed cognita fraude ad patrē suū saluus di uina ꝓuidentia remeauit ꝓstantin⁹. At maximi nus galeri⁹: cum duob⁹ iam p̄lijs aduersus narse um ꝓfligisset: tercio ꝓgressu victus amissis copijs ad dyocletianum refugit a q̄ arrogantissime susce ptus est: ita vt ꝑ aliquot milia passuū purpurat⁹ añ vehiculū ei⁹ cucurrisse referat.

Imperauit aūt §.I.

Dyocletian⁹ iste cū maximiano ānis. xx. quorum p̄secutio ꝓtra xp̄ianos decima fuit ⁊ asperior ⁊ di uturnior ceteris oīb⁹: vt dicit Hug. semel acce pta rabies hui⁹ p̄secutōnis vsq̄ ad septimū ꝓstan tini magni impatoris annum furere non cessauit. Porro inquit eusebius in hysto. p̄dicte p̄secutōis ignis exordiū inter solos militares parū a scintil la ꝓflauerat. Cunq̄ quererēt si qui essent ex mili tibus xp̄iani. plurimi ex eis militiam ꝑ fide chri sti nō pauci etiam animas posuerūt. Inter quos p̄cipui fuerūt Maurici⁹ cum sacra legione The beorum. numero sex milia sex centi sexaginta sex. Qui fuerūt (vt refert Vincen. in spec. hystoria. li. xij. ca. ij. ex gestis eox) ex thebe egypti. que ē ci uitas nobilissima sup nilum sita. Hi ꝑ milites xp̄i amissimū a sancto zabda hierosolimox ēpo susce perūt in oriente. ⁊ ad vrbem venientes apud ma